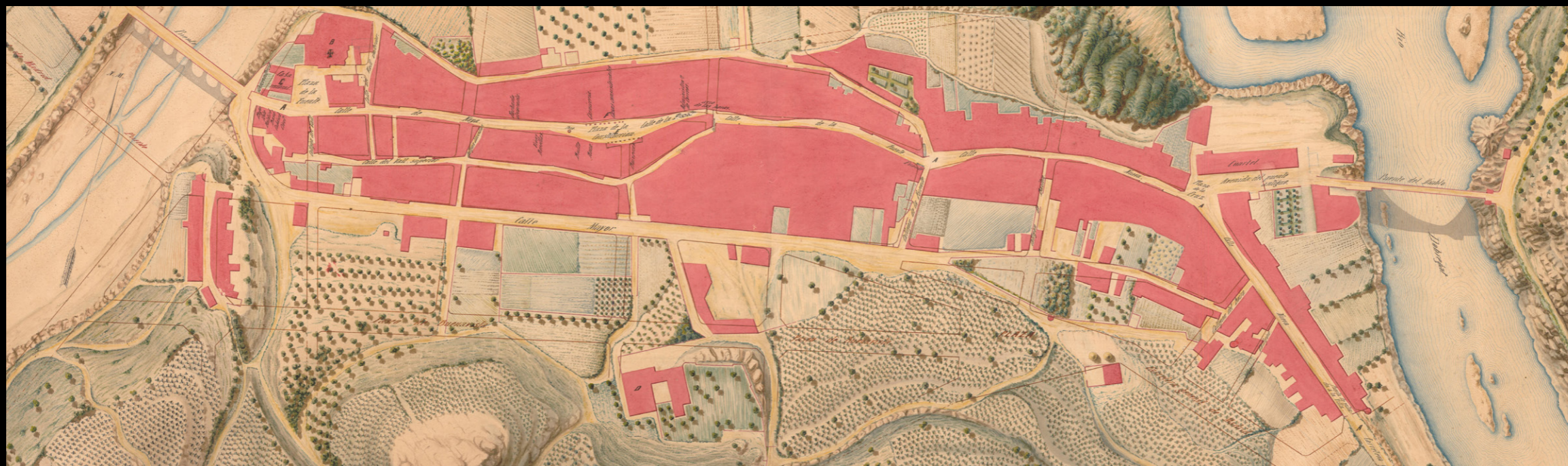


Arquitectes-Cartògrafs

Els mapes del fons de la Llotja (1815-1896)

Francesc Nadal
Carme Montaner



Arquitectes-Cartògrafs

Els mapes del fons de la Llotja (1815-1896)

Francesc Nadal - Universitat de Barcelona

Carme Montaner - Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Membres del Grup d'Estudis d'Història de la Cartografia

Primera edició: juliol de 2023

- © Els autors, 2023
- © Iniciativa Digital Politècnica, 2023
Oficina de Publicacions Acadèmiques Digitals de la UPC
Jordi Girona 31,
Edifici Torre Girona, Planta 1, 08034 Barcelona
Tel.: 934 015 885
www.upc.edu/idp
E-mail: info.idp@upc.edu

ISBN: 978-84-19184-73-3

DOI: 10.5821/ebook-9788419184733



Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual

Notes al Marge

El 1872 Charles Lutwidge Dogson¹ va escriure un poema desenraonat: *The Hunting of the Snark: an Agony in Eight Fits*.²

Aquest treball anava acompanyat de deu làmines que va fer l'autor juntament amb Henry Holiday. Eren escenes que il·lustraven el relat. Cadascuna anava acompanyada d'una petita descripció al peu amb la intenció de pretendre fer-nos còmplices de la narració; un viatge absurd en què els personatges tenien un objectiu comú: apressar una mena de monstre marí; anaven a caçar l'Snark.

La quarta làmina es titula *The Bellman's Map*. és una carta marina que ajudarà a seguir el rastre de l'Snark.

Es tracta d'un dibuix en blanc emmarcat per un rectangle vertical i un segon marc més ample.

Totes les referències de la carta són entre el segon marc i la vora del paper; així es manté el buit a dins del rectangle, el mapa, un tros de mar on suposadament viu l'Snark.

En aquest vorell acotat hi apareixen totes les indicacions necessàries, orientació, latitud, longitud o l'escala d'aquesta blanca carta marina. No són només notes al marge, són notes fonamentals que donen sentit al plànol i aconseguen que sigui l'idoni per atrapar el monstre, ja que és vàlid en qualsevol lloc dels mars i oceans; és un document perfecte.

El llibre que es presenta, *Arquitectes-Cartògrafs: Els Mapes del Fons de la Llotja* (1815-1896), recull cartografia de Catalunya que està dipositada a l'Arxiu de l'ETSAB i que forma part del seu fons gràfic.

El propòsit d'aquests aixecaments no és el de caçar cap monstre, cap Snark. Tampoc es tracta d'un conjunt de mapes per trobar un tresor. El tresor és el fons en si mateix, un fons que els seus autors, Francesc Nadal i Carme Montaner, del Grup d'Estudis d'Història de la Cartografia (GEHC) de la Universitat de Barcelona, rescaten de les profunditats del nostre arxiu durant el període que discorre entre el 1815 i el 1896 i l'exposen al món.

És una documentació que forma part de la nostra identitat més íntima, de l'ETSAB.

La història d'aquest vertader capital del nostre arxiu, d'aquests treballs recollits al llarg del temps, certifica la tasca permanent i la inquietud dels alumnes, professionals i professors des del 1700.

¹ Lewis Carroll

² Publicació original feta per Macmillan and Co. Londres, 29 de març de 1876.

És, per tant, un bon moment per agrair la responsabilitat i el compromís a totes les persones, que no són poques, que s'han implicat en la recopilació de tot aquest material. Ens han recordat i ens recorden que tota aquesta documentació és part de la nostra memòria.

Els autors del llibre que aquí es presenta s'han centrat en part d'aquesta memòria.

Al preàmbul del treball s'explica detalladament l'evolució dels estudis de les tècniques topogràfiques. Neixen d'una tradició que es desenvolupa en àmbits familiars i que al segle XIX evoluciona cap a una disciplina reglada oficialment i vinculada a l'ensenyament públic.

Aquests aixecaments, a més del valor registral que tenen, permeten un coneixement real del territori i, per tant, a partir del seu dibuix es poden reafirmar identitats concretes i pròpies que no s'han d'oblidar mai.

Es tracta de seixanta-cinc documents gràfics de mida diferent que, en definitiva, són bellíssimes actes notarial: parcel·lars, límits municipals o distintes propietats. Són làmines de diverses mides. A més d'una els falta algun tros; d'altres són només això: un tros. Són narracions d'una fracció de món, d'una realitat concreta. Per això és responsabilitat nostra cuidar tota aquesta documentació, mostrar-la, donar-la a conèixer i oferir-la a les generacions següents.

De totes les làmines presentades, només n'hi ha quatre que tinguin un marc dibuixat al voltant: les d'Olesa, Sant Vicenç dels Horts, Martorell o la del Pla d'Urgell, que té un espai prou generós entre el marc i la vora del paper que permet incorporar dades semblants a les que apareixen al marge del *Bellman's Map*. Però mentre que aquest darrer, absolutament en blanc, té la informació al requadre i el límit del full, els anteriors queden acotats dins el contorn perimetral i ens revelen una realitat concreta que contrasta enfront l'abstracció blanca.

La col·lecció que es presenta ens parla de Sant Feliu de Guíxols, del carrer Mandri de Barcelona, de Castellterçol o de Teià. Són territoris concrets, definits, mesurats, grafiats. Contràriament als tresors marins, no són en realitat, aquests plànols, les riqueses vertaderes?

Sí que ho són, són vertaders tresors que reafirmen la nostra identitat i aconseguen que la nostra memòria, la nostra història, no s'esvaeixi.

No és aquesta la tasca de tot arxiu?

No ho oblidem mai.

Barcelona, gener del 2023

Félix Solaguren-Beascoa

Director de l'ETSAB

Les col·leccions amagades o *hidden collections*, com es coneixen en el món anglosaxó, són les que donen més feina, inquietuds i satisfaccions a les biblioteques que treballem per recuperar-les, conservar-les, catalogar-les i donar-les a conèixer. Només cal passejar-se pels catàlegs i pàgines web dels centres patrimonials d'arreu del món per comprovar la importància d'aquestes col·leccions úniques que, després de molts esforços, van sortir de la foscor. No hi ha intel·ligència artificial que, de moment, resolgui la ingent tasca que encara queda per fer en aquest camp, i això, lluny de ser descoratjador, esdevé un estímul per als professionals de les biblioteques i arxius. Tant de bo, però, poguéssim comptar sempre amb investigadors savis i generosos amb qui treballar plegats i col·laborar en la descoberta i la difusió del coneixement, com és el cas de la col·lecció que es presenta en aquesta publicació.

Aquest llibre és la culminació d'una llarga història que va començar ja fa deu anys, quan el professor Francesc Nadal, que llavors portava a terme una recerca sobre Miquel Garriga i Roca (1808-1888), va contactar amb nosaltres per consultar la documentació que teníem d'aquest arquitecte. Una referència al *Plano geométrico de la Villa de Martorell* de 1850 —el que il·lustra la coberta— va ser l'inici de la redescoberta de la col·lecció cartogràfica que estava “amagada” als calaixos de l'Arxiu Gràfic de l'ETSAB.

Des de la seva primera visita a l'arxiu el 2013, cada nova consulta es va convertir en una barreja de classe magistral i de recerca detectivesca per desxifrar grafies, identificar contorns dels termes municipals i les ubicacions als mapes. La catalogació, identificació d'autories, localitzacions i dates, que no apareixen a la majoria de documents —alguns de dimensions gegantines— mai hauria estat possible sense la generositat, l'experiència i el coneixement dels professors Francesc Nadal, Carme Montaner i els membres del seu grup de recerca.

Gràcies al seu treball, es va poder catalogar i incorporar a la Memòria Digital de Catalunya¹ la col·lecció de Mapes d'Agrimensors de l'Arxiu Gràfic de l'ETSAB de la Universitat Politècnica de Catalunya i, d'aquí, fer el salt a Europeana, el gran aparador del patrimoni cultural digital europeu. A més, la col·lecció també es va agregar al *Diccionari de mapes parcel·laris i agrimensors a Catalunya (segles XVIII-XIX)*, una eina imprescindible creada pel Grup d'Estudis d'Història de la Cartografia².

No hi ha res més satisfactori que haver pogut participar en aquesta recerca, facilitant recursos als investigadors i obrint el camí a algunes de les presentacions a congressos, articles i tesis doctorals que apareixen citats a la bibliografia final d'aquest llibre.

¹ *Mapes d'agrimensors de Catalunya 1848-1883 - ETSAB*, 2017. Barcelona: [Universitat Politècnica de Catalunya. Servei de Biblioteques, Publicacions i Arxius]. Disponible a: <<https://mdc.csuc.cat/digital/collection/mapagrimen>>

² *Diccionari de mapes parcel·laris i agrimensors a Catalunya (segles XVIII-XIX)*, 2019. Barcelona: Universitat de Barcelona-Departament de Geografia. Grup d'Estudis d'Història de la Cartografia. Disponible a: <<https://www.ub.edu/gehc/agrimensors/index.php>>

La investigació portada a terme revela l'origen de la col·lecció i ens ajuda a entendre la finalitat i el context en què es van fer aquests mapes, a més d'aclarir les raons de la seva localització al nostre arxiu. Per la vinculació entre els agrimensors amb l'Escola de la Llotja i, sobretot, amb Elies Rogent i Amat (1821-1897), professor d'agrimensura (1859) i primer director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875), ara sabem que aquests documents van arribar gràcies a la seva intercessió i a la intenció de fer-los servir com a material docent.

Això ens ha permès continuar lligant els fils que uneixen la trama dels llibres i làmines de topografia i agrimensura amb els magnífics apunts manuscrits dels estudiants que es conserven a la biblioteca de l'ETSAB i a la Càtedra Gaudí. Per facilitar la descoberta al catàleg, es va crear la col·lecció especial dels “Apunts de l'Escola de Mestres d'Obres i Agrimensors”,³ que presenta una documentació excepcional, com els apunts de l'estudiant Josep Martí i Solà⁴ de “Delineació i Topografia en l'Ensenyança d'Agrimensors, Aparelladors i Mestres d'Obres” —assignatura que impartia Elies Rogent entre 1859 i 1869— o els quaderns de l'alumne Macari Planella i Roura de Topografia⁵ i Geometria Descriptiva⁶ —aquesta darrera, impartida per Josep Casademunt el 1859—.

La tasca de difusió d'aquests continguts digitals, que avui s'inclouen al fons antic de la biblioteca Oriol Bohigas de l'ETSAB, s'ha completat amb l'elaboració d'una guia temàtica que conté les referències dels apunts i manuals utilitzats a l'Escola de Mestres d'Obres i Agrimensors. Tots els documents apareixen referenciats, amb la localització corresponent a les biblioteques de la UPC i a la resta de biblioteques del Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, i amb els enllaços d'accés obert al text complet a fi que sigui una eina útil per continuar amb futures recerques.

L'aventura d'haver descobert i recuperat aquests mapes no acaba aquí. El camí continua amb noves estratègies de difusió per donar a conèixer la història de l'aprenentatge de l'arquitectura i de totes les disciplines vinculades a aquest ofici al llarg del temps.

Neus Vilaplana Moreno

Cap de la biblioteca Oriol Bohigas de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.
Universitat Politècnica de Catalunya

³ Portal: [Apunts de l'Escola de Mestres d'Obres i Agrimensors](#).

⁴ Rogent, E.; Martí Solà, J., [186-]. *Libro segundo de agrimensores que contiene la trigonometría rectilínea, topografía, agrimensura y aforos ; parte legal que corresponde a los mismos para uso de José Martí y Solá*. [Manuscrit]. Disponible a: <<https://upcommons.upc.edu/handle/2099.4/1612>>

⁵ Planella i Roura, M., 1859. *Topografía reducida al levantamiento de planos, construcciones de perfiles y trazado de las curvas de nivel : curso de 1859 á 1860*. [Manuscrit]. Disponible a: <<http://hdl.handle.net/2117/354854>>

⁶ Planella i Roura, M., 1859. *Geometría descriptiva y sus aplicaciones*. [Manuscrit]. Disponible a: <<http://hdl.handle.net/2117/354871>>

Pròleg	3
Presentació.....	4
L'ensenyament de la cartografia a les escoles d'arquitectura de Barcelona al segle XIX.....	6
Introducció	7
L'ensenyament de la cartografia a Catalunya (1815-1896).....	9
La documentació cartogràfica del fons de la Llotja a l'ETSAB	19
A tall de resum.....	26
Annex 1	28
Annex 2	31
Fonts i bibliografia.....	35
Catàleg dels mapes del fons de la Llotja a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.....	42
Cartografia cadastral: plànols parcel·laris municipals.....	43
Cartografia cadastral: plànols de perímetres municipals.....	137
Cartografia urbanística.....	161
Cartografia parcel·laria de propietats rurals.....	195
Cartografia de delimitació municipal.....	215
Cartografia hídrica.....	221
Plànols de construcció de ferrocarrils.....	239
Índex d'autors	242
Índex de Municipis	242

**L'ENSENYAMENT DE LA CARTOGRAFIA A LES ESCOLES
D'ARQUITECTURA DE BARCELONA AL SEGLE XIX**

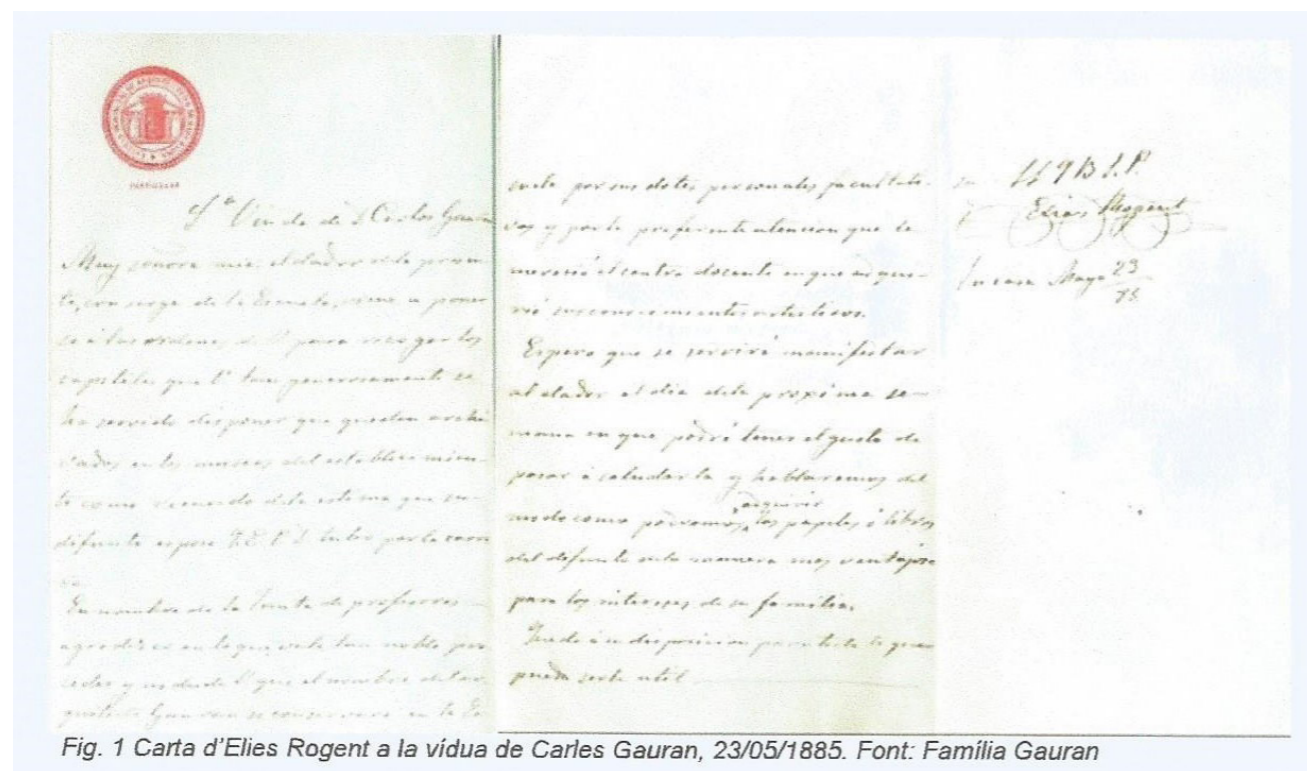


Fig. 1 Carta d'Elies Rogent a la vídua de Carles Gauran, 23/05/1885. Font: Família Gauran

Figura 1. Carta d'Elies Rogent a la vídua de Carles Gauran 23/5/1885. (Fons família Gauran)

L'Arxiu Gràfic de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (Arxiu Gràfic ETSAB) conserva un valuós fons cartogràfic, anomenat Fons de la Llotja, que està format per una seixantena de mapes manuscrits del segle XIX. La major part d'aquests documents cartogràfics, que pertanyen a temàtiques força diverses (cartografia cadastral, urbanística, hídrica...), van ser obra d'arquitectes, mestres d'obres i agrimensors vinculats a l'anomenada escola Llotja de Barcelona. Es tracta, però, d'una documentació manuscrita singular, ja que un bon nombre dels mapes conservats són, en realitat, minuts de treball.¹

Aquest fet que, durant molts anys, va projectar una potent ombra sobre aquesta col·lecció, s'ha convertit, en l'actualitat, en un dels seus principals actius. Aquest canvi de valoració ha estat, en primer lloc, per un reconeixement progressiu del seu caràcter excepcional. I, en segon lloc, perquè aquestes minuts, a part del seu intrínsec valor geogràfic i històric, ens proporcionen una informació fonamental per entendre les tècniques cartogràfiques emprades per arquitectes, mestres d'obres i agrimensors en la producció cartogràfica vuitcentista.

Els documents més antics daten de mitjans de la dècada de 1810, quan la Classe d'Arquitectura —un ensenyament tècnic patrocinat per la Reial Junta Particular de Comerç— va començar les seves activitats, mentre que els més recents pertanyen als darrers anys del segle XIX, quan ja feia un cert temps que estava en funcionament l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona, fundada el 1875. Durant aquests anys va tenir lloc el procés d'institucionalització de l'ensenyament de l'arquitectura a Barcelona, que va resultar clau en la formació d'aquest fons.

Les relacions entre els professionals de l'arquitectura (fusters, mestres de cases, escultors, mestres d'obres, arquitectes) i la cartografia venen de lluny a Catalunya. Des de mitjan segle XVII hi ha documentades diverses nissagues d'aquests professionals (Morató, Santacruz, Soler o Renart), que, des d'aleshores i fins a mitjan segle XIX, van desenvolupar una important activitat cartogràfica.² Tanmateix, aquesta era una activitat de caire gremial, en què el saber cartogràfic era transmès de manera familiar de pares a fills.

Aquesta situació va canviar a començament del segle XIX, quan, com a conseqüència de la creació de la Classe d'Arquitectura i de la supressió, arran de la construcció de l'Estat liberal,

¹ Una primera notícia relativa a aquest fons va ser la comunicació «Els mapes en la formació dels arquitectes, mestres d'obres i agrimensors: el fons cartogràfic de la Llotja de Barcelona al segle XIX», presentada per Francesc Nadal i Carme Montaner al IV Workshop Internacional «Història de la Cartografia Ibèrica. Ciutats, regions i oceans (segles XV-XIX)», celebrat a Barcelona durant els dies 5, 6 i 7 de març del 2015 i organitzat pel Grup d'Estudis d'Història de la Cartografia (GEHC) i pel Centro Interuniversitario de Historia das Ciencias e da Teconologia de Lisboa. Aquest treball ha estat realitzat en el marc del projecte de recerca CSO2017-87080-P finançat per l'Agència Estatal de Investigació.

² Montaner i Martorell, 1990; Arranz, 2001, 99 i 140-142; Burgueño, 2008, LVI-LXVI; Gisbert, 2016.

dels privilegis gremials, tant l'ensenyament del saber arquitectònic com del cartogràfic van passar a ser de caire públic.³ En aquest sentit, l'existència del fons cartogràfic de la Llotja és fruit d'aquest canvi històric en el sistema social de transmissió dels coneixements tècnics.

D'altra banda, aquest fons ens remet a una època, el segle XIX, en què l'activitat cartogràfica d'arquitectes, mestres d'obres i agrimensors era, sovint, indestruïble, i en què, durant uns quan anys, l'ensenyança de la carrera de mestres d'obres i la d'agrimensors va seguir vies paral·leles.

El present estudi té com a objectiu primordial explicar la història d'aquest fons de mapes. En aquest sentit, cal assenyalar que la recerca duta a terme ens indica que la seva formació es va fer, de manera bàsica, a partir d'adquisicions de col·leccions cartogràfiques privades. Sobre aquesta qüestió, és molt reveladora la carta que Elies Rogent, aleshores director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, va escriure, el 23 de maig de 1885, a la vídua de l'arquitecte Carles Gauran i Casals. Així, després d'agrair-li la donació d'uns capitells que l'esmentat arquitecte havia fet a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, li demanava poder quedar amb ella per «saludarla y hablar del modo cómo podremos adquirir los papeles o libros del difunto de la manera más ventajosa para los intereses de su familia».⁴ Aquest procés d'adquisicions permet explicar, en gran mesura, l'heterogeneïtat dels mapes que formen aquest fons. D'altra banda, cal tenir en compte que el fons de mapes sembla que estigué a l'edifici de la Universitat de Barcelona fins a l'any 1974, quan fou traslladat a la seu actual a la biblioteca de l'ETSAB.⁵

Però també té com a objectiu valorar-ne la importància documental tant des del punt de vista cartogràfic com del geogràfic i històric. Amb aquesta finalitat, hem dividit aquesta recerca en cinc apartats diferents. El primer està dedicat a explicar la història de l'ensenyament de les tècniques cartogràfiques que va tenir lloc durant el període que va de 1815 a 1896, d'entrada a l'anomenada escola de la Llotja i, després, a l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona. Una història que ens permet entendre la gestació d'aquest fons, ja que els mapes que la integren constituïen eines bàsiques en l'ensenyança cartogràfica impartida en aquestes escoles.

A continuació, el segon apartat està dedicat a analitzar les característiques dels diferents documents cartogràfics que formen aquest fons. Uns documents que per al seu estudi i catalogació hem dividit en sis tipologies diferents: cartografia cadastral; plànols de propietats rurals; cartografia de delimitació municipal; cartografia hídrica; cartografia urbanística; i plànols de construcció de línies de ferrocarril. L'apartat següent, el tercer, fa referència als autors coneguts dels diferents documents cartogràfics que componen el fons de la Llotja i

les seves relacions amb les esmentades escoles tècniques. I al quart apartat es presenten les conclusions de la recerca. L'estudi es clou, amb un apartat dedicat a les fonts i a la bibliografia consultades.

3 Montaner i Martorell, 1983, 16.

4 Agraïm a l'arquitecte Ramon M. Garcia Soler, casat amb una rebesneta de Carles Gauran i Casals, la possibilitat de consultar aquesta carta, que forma part del seu patrimoni familiar.

5 Bassegoda i Nonell (1990).

Fins a l'any 1817 l'ensenyament de les tècniques cartogràfiques entre els professionals de l'arquitectura a Catalunya s'havia fet de manera gremial i familiar. Un bon exemple d'aquest sistema de transmissió del coneixement el trobem a la família Soler: els seus membres van ser actius professionalment des de finals del segle XVIII fins a mitjan segle XIX.⁶ Aquesta situació canvià, de manera radical, a partir d'aquell any, amb l'inici de la Classe d'Arquitectura, que s'impartia a l'escola de Nobles Arts, creada el 1778 per la Reial Junta Particular de Comerç. Un cop suprimida aquesta institució va passar a dependre, entre 1847 i 1850, de la Junta Provincial d'Agricultura, Indústria i Comerç de Barcelona.⁷

Escola de Nobles Arts: la Classe d'Arquitectura (1815-1850)

La creació de la Classe d'Arquitectura era un projecte de la Reial Junta Particular de Comerç de finals del segle XVIII, però que la guerra del Francès havia obligat a posposar. El 1814, un cop acabat aquest llarg conflicte, la Junta Particular de Comerç va escriure a Antoni Cellers⁸ i Azcona (Lleida, 1775 - Barcelona, 1835), aleshores resident a Roma, perquè tornés a Barcelona per fer-lo realitat. Amb aquest propòsit, Cellers va presentar, el 1815, un pla docent que es va començar a impartir dos anys més tard i que va ser vigent fins a la seva mort, el 1835. Tot i que aquest pla no contenia cap assignatura específica de topografia o de dibuix topogràfic, els estudiants rebien una certa formació cartogràfica. De fet, tal com s'explicarà a continuació, durant el primer curs s'impartien coneixements de topografia dins d'una part del pla docent anomenada Geometria Pràctica.⁹

El caràcter excessivament acadèmic d'aquest pla no era del grat d'una bona part dels membres de la Reial Junta Particular de Comerç, que volien que l'ensenyament ofert a la Classe d'Arquitectura tingués un caràcter més tècnic. Per aquesta raó, la Junta aprofità l'acabament conflictiu del curs 1824-1825 per demanar a un dels seus membres, el baró de Foxà, que presentés una proposta sobre com es podia millorar l'ensenyament de l'arquitectura. Arran d'aquesta petició, Foxà va lliurar, el 26 de març de 1826, una memòria molt crítica amb les activitats docents de Cellers. Aquest escrit anava acompanyat d'un projecte d'un nou pla d'estudis que tenia com a objectiu conferir un caràcter més tècnic a la Classe d'Arquitectura. Així, entre altres consideracions, s'afirmava que era molt convenient que els futurs estudiants d'arquitectura aprenguessin «la medicion de terrenos, levantamiento de planos

geométricos, nivelaciones y la parte práctica de la arquitectura hidráulica».¹⁰ Un plantejament que quedava reflectit en el pla d'estudis proposat, ja que el primer curs estaria dedicat, de manera íntegra, a «l'aplicació de les matemàtiques a l'arquitectura pràctica, el dibuix, l'ús d'instruments de dibuix, la topografia...».¹¹

El contingut d'aquest informe no va ser, però, gaire ben rebut per Cellers, que no es va quedar de braços plegats. El 8 de setembre de 1826 va trametre a la Reial Junta Particular de Comerç una memòria molt detallada defensant la validesa del seu pla docent. Sobre la qüestió de l'ensenyament de la topografia, Cellers argüia que aquesta matèria ja s'ensenyava a la part del pla docent anomenada Geometria Pràctica, que impartien els professors Onofre J. Novellas i Antoni Alà.¹² L'aferrissada resistència que Cellers va mostrar del seu pla docent va aconseguir, finalment, neutralitzar els diferents intents de reforma projectats per la Reial Junta Particular de Comerç.

No obstant això, igual com altres professionals de l'època, Cellers va participar en l'execució de diversos treballs cartogràfics. Els més importants van ser els relatius a les obres del Canal d'Urgell. Així, l'any 1822, la Reial Junta Particular de Comerç, que duia aleshores la construcció d'aquest canal, li va encarregar que continués la feina que havia iniciat Joan Soler i Faneca i que havia continuat el seu fill Tomàs Soler i Ferrer. Tres anys més tard, el 12 de gener de 1825, Cellers va escriure una carta a la Junta en què li comunicava que ja havia enllestit els seus treballs pels quals havia fet «todas las mediciones, nivelaciones y reconocimientos de todo el terreno, no menos que todos los diseños de la presa, bocas del canal, almenares de desagüe y de limpia, puentes-acueductos, usillos, repartos de aguas, pasos cubiertos, puentes de tránsito y asimismo 18 dibujos de todas las varias y multiplicadas excavaciones que se ofrecían en tan vasto proyecto».¹³

Amb tot, la seva vinculació amb l'obra del Canal d'Urgell continuà, ja que, l'agost de 1825 es va aprovar una reial ordre que autoritzava Antoni Cellers i Tomàs Soler i Ferrer a treballar plegats en les obres d'aquest canal. A finals d'aquest any, Cellers va enviar un ofici a la Reial Junta Particular de Comerç en què s'indicava, entre altres coses, que durant el curs 1824 s'havia dedicat «con permiso de la real Junta, por orden del Excelentísimo Señor Capitán

6 Gisbert (2016).

7 Marès Deulovol (1964) 41.

8 Hem adoptat la grafia Cellers pel cognom d'aquest arquitecte, tal com figura a la GEC i la RACAB tot i que en el treball de Josep M. Montaner (1990) i en el d'Isabel Moretó (2205) es fa servir la grafia Celles.

9 Per a tot aquest període vegeu Montaner i Martorell (1990).

10 Cfr. Montaner i Martorell (1990), 478. Sobre això, cal assenyalar que una de les competències tècniques que calia que tinguessin els arquitectes, segons la reial cèdula promulgada per Ferran VI, el 30 de maig de 1757, sobre la formació d'aquests professionals, era saber «medir, tasar o dirigir fábricas»; Irisarri, 2022, 114 i 118.

11 Montaner i Martorell (1990), 478.

12 Montaner i Martorell (1990), 481. Onofre Jaume Novellas i Alavau (1787-1849) va ser professor de matemàtiques de l'Escola de Nàutica de la Reial Junta Particular de Comerç; Barca (2009), 131. Per la seva banda, Antoni Alà era el director de l'Escola de Càlcul Teoricopràctic aplicat al comerç, escriptura doble i geografia de la Reial Junta Particular de Comerç creada el 1815, on impartia Classes d'Aritmètica i Geometria pràctica; Soldevila (1938), 125-126; Barca (2009), 131.

13 Cfr. Montaner i Martorell (1990), 469. Gisbert, Nadal (2020), 21-22.

General de esta Provincia, a levantar 47 planos para el nuevo canal de riego de Urgel». ¹⁴ Tot i que aquests plànols, fins ara, no s'han localitzat, el fet que els documents cartogràfics més antics del fons objecte d'aquest estudi són del Canal d'Urgell, ens fa pensar que l'origen de la col·lecció es remunta al període en què Cellers va dirigir la Classe d'Arquitectura.

D'altra banda, Cellers va col·laborar l'any 1835 amb l'arquitecte Josep Oriol i Bernadet i el mestre d'obres Josep Oriol Mestres i Esplugas en l'elaboració d'un informe sobre les restes de la llavors anomenada «muralla primitiva» de Barcelona, que li encarregà també la Reial Junta Particular de Comerç. L'informe dels reconeixements i les indagacions dutes a terme anava acompanyat d'una sèrie de làmines, entre les quals destaca el «plano general de la muralla de los cartagineses en Barcelona» ¹⁵. Tanmateix, estudis recents han posat en qüestió l'atribució inicial d'aquestes làmines a Antoni Cellers. ¹⁶

Durant l'etapa en què Cellers va estar al capdavant de la Classe d'Arquitectura, es va formar un petit grup d'arquitectes que van dur a terme una notable tasca cartogràfica. Cal assenyalar, però, que el coneixement cartogràfic d'alguns d'aquests arquitectes, com era el cas dels germans Soler, era més deutor del saber familiar que no pas de l'ensenyament rebut a la Classe d'Arquitectura.

Arquitectes formats a la Classe d'Arquitectura entre 1817 i 1834:

10

- Josep Casademunt i Torrents
- Josep Fontserè i Domènech
- Francesc D. Molina i Casamajó
- Josep Oriol i Bernadet
- Antoni Rovira i Trias
- Francesc d'A. Soler i Mestres
- Joan Soler i Mestres

Un d'aquests alumnes, Josep Casademunt i Torrents (Barcelona, 1804-1868) va succeir Cellers l'any 1835 com a director de la Classe d'Arquitectura. Casademunt, que ocupà aquest càrrec fins a la supressió d'aquest ensenyament el 1850, va imprimir als estudis d'arquitectura un caràcter més tècnic i científic. Un fet que es va traduir en una presència més gran de les tècniques cartogràfiques. D'aquesta manera, els estudis d'arquitectura en el pla docent vigent el 1846 constaven de cinc cursos. En el primer s'impartien Classes de topografia, geodèsia i geometria descriptiva. ¹⁷ Com en l'etapa de Cellers, Casademunt no va ser l'únic professor d'aquest ensenyament, ja que Josep Oriol i Bernadet impartia la Classe de dibuix lineal. ¹⁸

El 1850, un cop suprimida la Classe d'Arquitectura, Casademunt va ser nomenat director del nou ensenyament de mestres d'obres i director de camins veïnals, en què, a més d'exercir

¹⁴ Cfr. Montaner i Martorell, 1990, 474.

¹⁵ Galera, Roca, Tarragó (1982), 336-337. Montaner i Martorell, 1990, 574.

¹⁶ Granados (2014), 44-45.

¹⁷ Montaner i Martorell (1990), 705.

¹⁸ Tatjer (2005). Marès Deulovol (1964), 333-334. Hereu (1987), 213.

funcions directives, va impartir Classes de topografia durant el curs 1850-1851, però sobretot es dedicà a l'ensenyament de la geometria descriptiva. Així, a la Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona es conserven tres volums manuscrits seus, sense data, amb el títol *Geometria descriptiva*, un dels quals aplega una col·lecció de làmines.

També va ser l'encarregat d'impartir aquesta matèria, a partir de 1851, a l'aleshores recent creada Escola Industrial de Barcelona. Aquesta dedicació a l'ensenyament de la geometria descriptiva el va convertir en un dels principals difusors a Catalunya del sistema dièdric de projeccions ortogonals, també conegut com a sistema de Monge. ¹⁹ Es tractava d'un sistema de gran utilitat en les operacions topogràfiques que havia desenvolupat el matemàtic francès Gaspar Monge (1746-1818), creador de la geometria descriptiva, fundador de l'École polytechnique de París i impulsor de les corbes de nivell. ²⁰

La relació de Casademunt amb la cartografia no es limità únicament a l'àmbit docent. També va dur a terme una certa activitat cartogràfica, de la que es conserven dos interessants documents cartogràfics. El més antic està format per nou plantes geomètriques del que havia estat convent barceloní de Santa Caterina, que va aixecar el 1837 per encàrrec de la Reial Junta Particular de Comerç. La conservació d'aquestes plantes és clau per entendre la història de la col·lecció cartogràfica objecte d'estudi del present llibre. El 8 d'abril de 1837, un cop les va haver lliurat a la Reial Junta Particular de Comerç de Barcelona, aquesta institució va decidir que calia conservar-les a la Classe d'Arquitectura. Després, el 1850, un cop es va suprimir aquest ensenyament, van passar a l'Escola de Belles Arts i, més tard, a partir de 1875, a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. ²¹ A més a més d'aquestes plantes, Casademunt va aixecar, el 1847, per encàrrec de l'Ajuntament de Vic i en compliment de la R.O. de 26 de juliol de 1846 sobre plànols de poblacions, un plànol geomètric a escala 1:1250 del nucli urbà de Vic, on és representat també un pla d'alineacions de carrers i places. ²²

Arquitectes i mestres d'obres formats a la Classe d'Arquitectura entre 1835 i 1850:

- Gabriel Batllell i Tort
- Narcís J.M. Bladó
- Sebastià Cabot i Anguera
- Miquel Garriga i Roca
- Carles Gauran i Casals
- Antoni Gras i Ribot
- Ignasi Jordà i Amalich
- Josep O. Mestres i Esplugas
- Joan Nolla i Cortés
- Josep A. Obradors i Poch
- Josep Roca i Bros
- Elies Rogent i Amat
- Martí Sureda i Deulovol

¹⁹ Montaner i Martorell (1990), 698. Sagarra (1996), 51.

²⁰ Belhoste (1994), 39-42.

²¹ Bassegoda (1990), 14.

²² Montaner i Garcia (1994), 76. Solà i Sirvent (2011), Montaner, Nadal (2023)

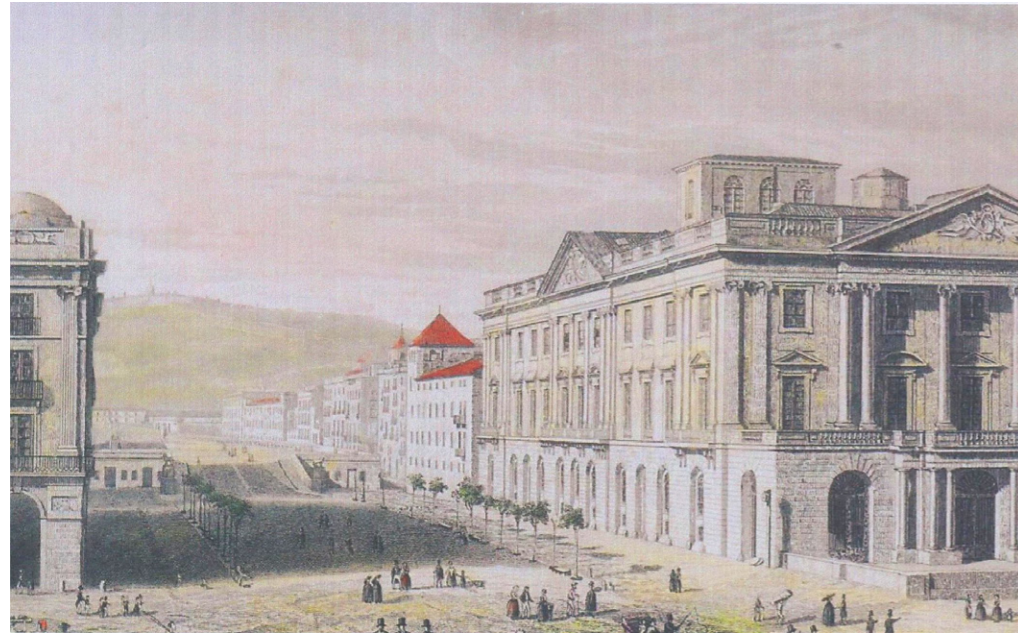


Figura 2. Edifici de la Llotja (primer a la dreta) i antic convent de Sant Sebastià (situat al darrere) l'any 1842. Dibuix d'Antoni Roca i Sallent. (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

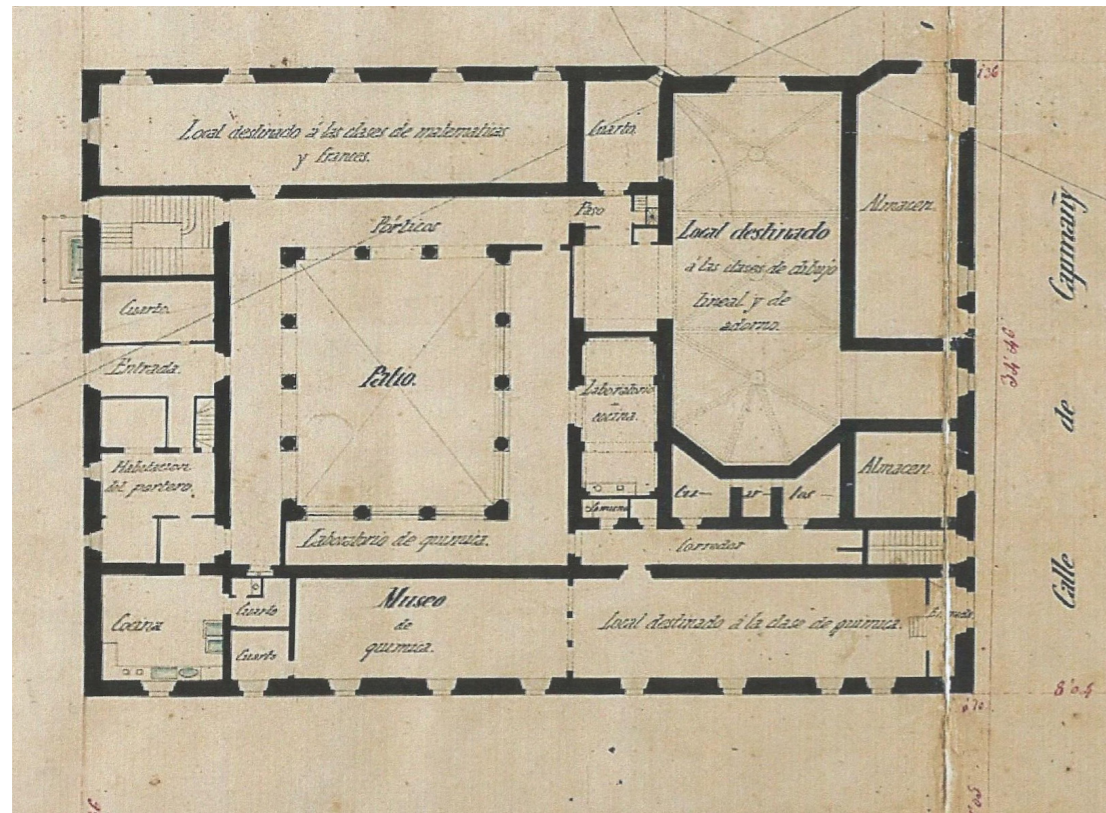


Figura 3. Planta de l'antic convent de Sant Sebastià, annex a l'edifici de la Llotja i dedicat a l'ensenyament dels estudis de mestres d'obres i agrimensors; quarteró núm. 5, obra de Miquel Garriga i Roca (1859-1861). (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

Escola de Belles Arts: ensenyaments de mestres d'obres, directors de camins veïnals, agrimensors i aparelladors (1850-1869)

El 27 d'abril de 1850 es va crear l'Acadèmia Provincial de Belles Arts de Barcelona, anomenada en l'actualitat Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Amb la seva creació s'obria un nou i fecund capítol en la història de l'ensenyament de les tècniques cartogràfiques, no sols entre els professionals de l'arquitectura, sinó també entre els agrimensors i els directors de camins veïnals.²³ Així, pocs mesos després d'haver-se constituït l'esmentada acadèmia, el 30 de novembre de 1850, s'inicià el primer curs de la carrera de mestres d'obres i directors de camins veïnals.

Aquest fet era conseqüència directa d'un reial decret, aprovat el 31 d'octubre de 1849, pel qual es reorganitzaven en l'àmbit de l'Estat espanyol tant les acadèmies com els estudis de belles arts. Arran d'aquesta reforma, es van dividir les acadèmies de belles arts en dues categories: de primera i segona Classe. A les acadèmies de primera Classe, com era el cas de la de Barcelona, s'organitzarien dues escoles de belles arts diferents: una que agruparia els estudis considerats menors, i una altra en què s'impartirien estudis superiors de dibuix, pintura, escultura i gravat i la carrera de mestres d'obres i directors de veïns caminals.²⁴

El primer director de l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona va ser el pintor Vicenç Rodés i Aries (Alacant, 1783-Barcelona, 1858). Tal com s'ha assenyalat, Josep Casademunt es va fer càrrec de la direcció de la carrera de mestres d'obres i directors de veïns caminals. Les Classes s'iniciaren l'octubre de 1850 a l'edifici de la Llotja, però a començaments de 1851 van prosseguir a l'edifici de l'antic convent exclausturat de Sant Sebastià, que s'havia habilitat com a centre docent (figures 1 i 2).²⁵

En un principi, aquesta carrera constava de tres cursos. Els estudiants que volien obtenir el títol de mestres d'obres estaven obligats a cursar-los tots, mentre que els que intentaven aconseguir el de director de camins veïnals només calia que en cursessin dos. Ara bé, tant els uns com els altres havien de cursar dues assignatures de cartografia: Topografia, durant el primer curs, i Dibuix Topogràfic a Color, que s'impartia durant el segon.²⁶ L'arquitecte Màximo Fernández de Robles, que també era un dels docents d'aquest ensenyament, va ser l'encarregat d'impartir l'assignatura de dibuix topogràfic des de l'octubre de 1851 fins a l'1 de febrer de 1852, moment en què Elies Rogent va fer efectiva la possessió de la càtedra corresponent a aquesta assignatura. Una càtedra que havia guanyat per concurs públic el 12 de gener de 1852.²⁷

23 Marés Deulovol, 1964. Prieto, 2004, 145-146.

24 Prieto, 2004, 146.

25 Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, acta del 22 de juny de 1851.

26 Montaner i Martorell, 1983, 25.

27 Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, actes del 7 i 13 de març de 1852.

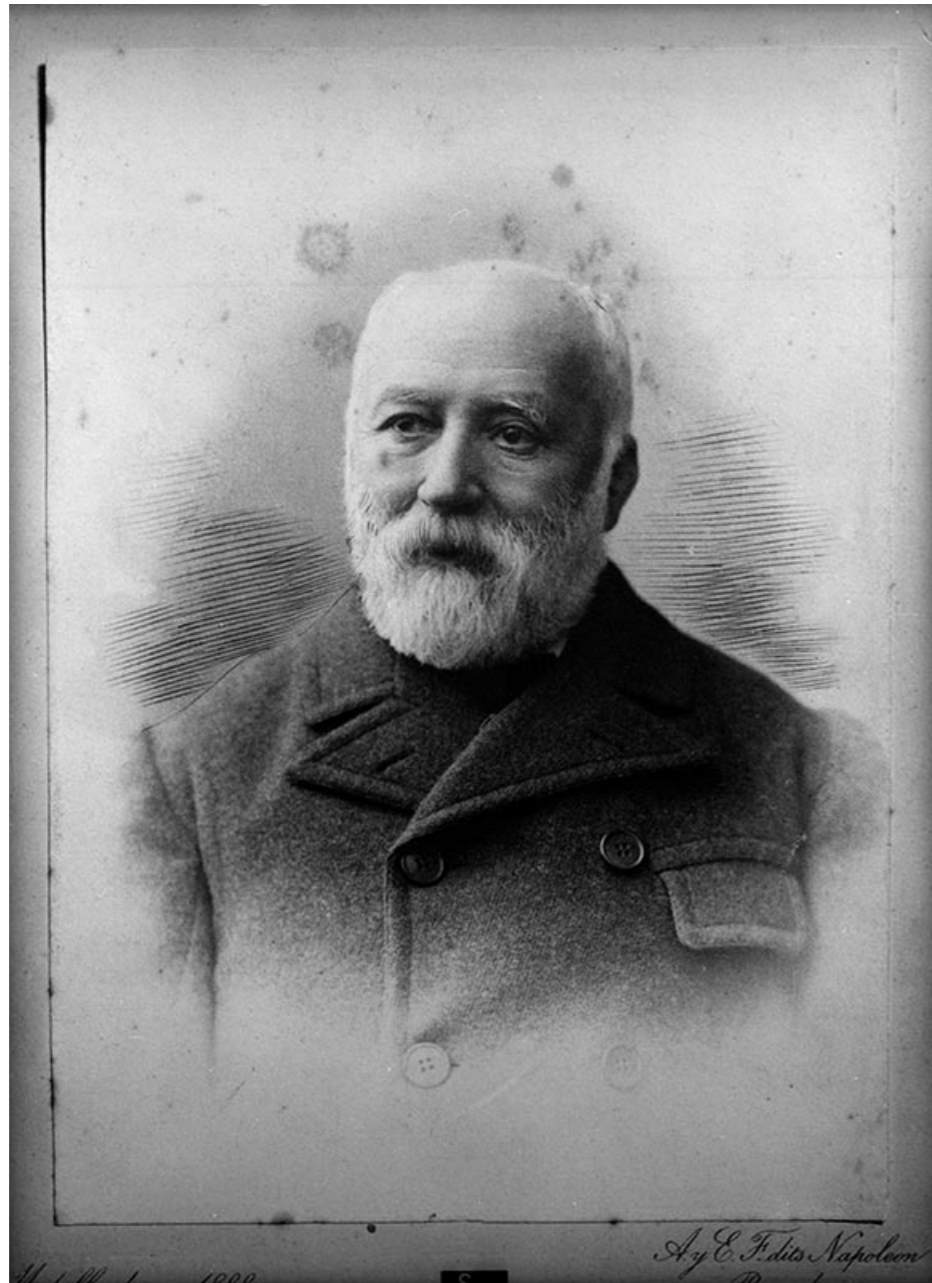


Figura 4. Retrat d'Elies Rogent. Fotografia d'A i E. F. Anomenats Napoleon, 1888. © Institut Amatller d'Art Hispànic (IAAH)

Elies Rogent i Amat (Barcelona, 1821-1897), que es declarava deixeble de l'arquitecte Josep Oriol Mestres i Esplugas, era molt crític amb la docència que s'impartia a la Classe d'Arquitectura (figura 3).²⁸

Durant els anys de formació que passà a Barcelona, Rogent va assistir també a les Classes de geometria descriptiva que donava el matemàtic Francesc Peradaltas i Pintó a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.²⁹ Peradaltas havia estudiat geometria descriptiva a l'École Polytechnique de París amb Sylvestre-François Lacroix (París, 1765-1843), i va ser, segons Rogent, el professor que l'inicià «en los secretos de la geometría en el espacio y de sus grandes aplicaciones en la parte matemática de la arquitectura».³⁰

El novembre de 1845 Rogent s'instal·là a la capital del regne, on va cursar els tres últims anys de la carrera d'Arquitectura a l'Escuela Especial de Arquitectura de Madrid, una carrera que s'havia creat l'any anterior. Durant els anys que va cursar-la no hi havia en el seu pla docent cap assignatura específica de topografia o de dibuix topogràfic.³¹ Això no implica que no s'impartissin coneixements d'aquestes matèries, que es donaven, bàsicament, a les Classes pràctiques de Geometria Descriptiva.³² Un dels seus professors en aquesta escola va ser el destacat arquitecte càntabre Antonio de Zabaleta (1803-1864), que li va impartir Classes de dibuix artístic i arquitectura legal. El 1849, Rogent va obtenir el títol de director de camins veïnals, i el 20 de febrer de 1851, el d'arquitecte.³³

Igual com Cellers i Casademunt, Rogent també va dur a terme, al llarg de la seva vida, una intensa activitat professional com a cartògraf. Una activitat molt vinculada a la planificació i gestió dels recursos hídrics, la construcció de camins i carreteres, la partió de parcel·les i la delimitació de termes municipals. D'entre la múltiple documentació cartogràfica que va elaborar i que s'ha conservat a l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (demarcació de Barcelona), cal destacar catorze plànols de temàtica hídrica que va aixecar entre 1856 i 1863 per a la construcció de la resclosa i túnel del pantà de Vallvidrera; dinou plànols de la conca hidrogràfica de Dosrius traçats el 1874,³⁴ un plànol de 1864 relatiu a la segregació del nucli del Taulat, de l'aleshores municipi de Sant Martí de Provençals, i una variada i interessant cartografia urbanística de l'antic municipi de Sant Vicenç de Sarrià, realitzada entre 1854 i 1859.³⁵

²⁸ A les seves Memorias, escrites entre 1882 i 1883, va escriure: «No tenía confianza en las dotes artísticas ni en la ciencia del profesor de arquitectura y el método empleado en la escuela lo creía, como lo he creído siempre, en alto grado deficiente para la enseñanza», Rogent, 1990, 75.

²⁹ Rogent, 1990, 46-47. Barca, 2000, 191.

³⁰ Rogent, 1990, 46-47.

³¹ Navascués, 1973. Prieto, 2004, 34-44.

³² Prieto, 2004, 126-127.

³³ Rogent, 1988, 12-27. Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, 1850-1866.

³⁴ Rogent, 1996.

³⁵ Burgueño, 2015, 147-149, 159

Rogent va compaginar aquesta activitat cartogràfica amb la tasca de professor de topografia durant gairebé vint anys, des de febrer de 1852 fins a l'any 1871. Poc després d'iniciar l'activitat docent, Rogent va sol·licitar a l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona que s'emmarquessin cinquanta làmines de dibuix topogràfic per servir de model als estudiants.³⁶ Tanmateix, les Classes que impartia d'aquesta matèria no es reduïen a l'àmbit estrictament teòric, ja que acompanyava les seves explicacions a Classe amb pràctiques de camp. Així, a l'acta de la sessió de l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona, celebrada el 4 de gener de 1852, s'hi pot llegir l'acord següent: «Teniendo presente que es necesario surtir de lo más indispensable a las clases de estudios superiores y siendo urgente el que se reforme la clase del natural y que se provea de los instrumentos necesarios a la de primer año de la carrera de maestros de obras por tener que salir al campo a levantar operaciones topográficas; los que importaban según presupuesto la cantidad de 3.688 reales».³⁷

Mentre Rogent estava ocupat preparant i impartint les seves primeres Classes de topografia, el 17 de febrer de 1852, l'aleshores ministre de Foment, el moderat Mariano Miguel de Reinoso, va aprovar la creació de la carrera d'Agrimensors i Aforadors. La professió d'agrimensor, tot i que requeria tenir un títol oficial, no disposava encara de cap ensenyament públic reglat.³⁸ Fins aleshores, l'únic requisit que s'havia exigit per obtenir el títol oficial d'agrimensor era superar un examen convocat per les diferents acadèmies de belles arts que hi havia al país o pels governadors civils.³⁹

La creació d'aquesta carrera responia a una demanda de l'època, ja que entre els professionals hi havia una certa preocupació per la deficient formació dels aspirants a obtenir el títol d'agrimensor. Així, per exemple, els arquitectes Miquel Garriga i Roca i Josep Oriol i Bernadet van defensar en una sèrie d'articles, publicats al Boletín Enciclopédico de Nobles Artes, la regularització de l'ensenyament de l'agrimensura.⁴⁰ Oriol i Bernadet, que havia obtingut el títol d'agrimensor el 1833 per la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, va publicar, el juliol de 1846, un article titulat «Agrimensura-agrimensores», en què defensava la idea que els agrimensors disposessin de sòlids coneixements de matemàtiques i de dibuix topogràfic i que no basessin la seva formació únicament en la pràctica rutinària de la professió.⁴¹

Uns mesos més tard, Garriga i Roca va publicar un altre article que va titular, de manera significativa, «Nuevo plan de enseñanza para la clase de agrimensores, con arreglo a su instituto». En aquest article s'afirmava que «si se comparan los limitadísimos estudios que se exigen en el día a los aspirantes al título de agrimensor, con las extensas facultades que

ese título les confiere, se echará de ver toda la urgencia que hay de establecer sobre bases razonadas un sistema de conocimientos coordinados con referencia a su instituto, a fin que no se hagan ilusorias las esperanzas que del mismo puedan prometerse; no queden frustrados los buenos deseos de los gefes políticos que, testigos de los exámenes a que se sujetan según el actual sistema dichos aspirantes, conocen la insuficiencia de sus estudios».⁴²

Per esmenar aquesta situació, Garriga i Roca proposava l'establiment d'un pla d'estudis de tres anys en què els aspirants a obtenir el títol d'agrimensor haguessin d'aprovar les assignatures d'elements d'àlgebra, trigonometria, geometria pràctica, agrimensura i aforaments i dibuix topogràfic, que caldria exercitar, de manera incansable durant els tres anys de la carrera. Acabats els cursos, els aspirants haurien de fer, si volien obtenir el títol d'agrimensor, un any de pràctiques sota la tutela d'un agrimensor titulat.⁴³ L'aplicació d'aquest pla caldria que anés a càrrec, segons Garriga i Roca, de les escoles de nobles arts que hi havia al país.

El pla aprovat per Reinoso el 1852 va recollir una bona part d'aquestes propostes. Tanmateix, divergia en una sèrie d'aspectes. Establia que els aspirants al títol d'agrimensor i aforador havien d'estudiar: dos anys de matemàtiques elementals que s'impartien als instituts de segon ensenyament; un curs teoricopràctic d'agrimensura, realitzat després d'haver cursat les assignatures de matemàtiques i l'assignatura de dibuix topogràfic.

D'altra banda, el pla Reinoso especificava que «el estudio especial de agrimensura se hará en las academias de bellas artes de primera clase, donde se establecerá esta asignatura, poniéndola a cargo del profesor de dibujo topográfico, cuyo sueldo, en virtud de este aumento de trabajo, y del que ha de ocasionarle la práctica de toda clase de operaciones topográficas, será igual al de los demás catedráticos de la enseñanza de maestros de obras».⁴⁴ Amb això, les escoles superiors de belles arts esdevenien els centres docents encarregats d'impartir la nova carrera d'agrimensor. Una carrera que passava, de fet, a estar sota la tutela dels arquitectes.

Aquest pla responia, en gran mesura, als estrets vincles que des de mitjan segle XVIII hi havia hagut a l'Estat espanyol entre l'agrimensura i les acadèmies de belles arts. Un bon exemple d'aquesta relació el trobem a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València, que, a partir de 1768, va ser la institució encarregada d'examinar els aspirants a obtenir el títol oficial d'agrimensor. Així, aquesta acadèmia esdevingué una autèntica fàbrica de títols d'agrimensor, ja que, des d'aquest any i fins al 1808 n'atorgà, 203 a aspirants d'origen valencià i cent tres a aspirants d'altres territoris de l'Estat espanyol.⁴⁵

Així mateix, la decisió de Reinoso també donava resposta a la relació que des del segle XVIII mantenien els arquitectes amb la pràctica de l'agrimensura. En aquest sentit, resulta força

36 Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Acta del 13 de març de 1852. Boletín Enciclopédico de Nobles Artes. Accessible en línia a ARCA: <http://www.bcn.cat/arca/index>

37 Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Acta del 22 de juny de 1851. Boletín Enciclopédico de Nobles Artes. Accessible en línia a ARCA: <http://www.bcn.cat/arca/index>

38 Nadal, Burgueño, 2008, 83.

39 Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 241.

40 Sagarra i Trias, 1996, 84-88.

41 Oriol i Bernadet, 1846, 101.

42 Garriga i Roca, 1846, 251.

43 Garriga i Roca, 1846, 252.

44 Gaceta de Madrid, 20 de febrer de 1852.

45 Faus, 1995, 107-116.



Figura 5. Retrat fotogràfic de Joan Papell i Llenas (Figueres, c. 1838-?). (Arxiu Històric Municipal de Figueres)

14



Figura 6. Làmina núm. 29 del *Tratado completo de dibujo topográfico* de Joan Papell i Llenas, Barcelona, 1859. (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Cartoteca)

significatiu el fet que dels 26 aspirants d'origen català que, entre 1835 i 1837, van aconseguir el títol d'agrimensor per la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, nou eren arquitectes, i la resta, mestres d'obres.⁴⁶ O el fet que els primers plànols parcel·lars municipals traçats a la província de Barcelona a partir de 1849 fossin obra d'arquitectes com Joan Soler i Mestres, Martí Sureda i Deulovol, Miquel Garriga i Roca o Carles Gauran.⁴⁷

Mesos després d'haver-se aprovat el pla Reinoso, el 16 de juliol de 1852, se n'aprovà el reglament d'aplicació, en què s'establia, entre altres coses, que per obtenir el títol d'agrimensor calia haver cursat les assignatures de Topografia, Agrimensura, Dibuix Topogràfic a Ploma, Pràctica de la Topografia i Maneig dels Instruments. L'aplicació del pla Reinoso va obligar l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona a modificar, a partir del curs 1852-1853, el pla d'ensenyaments tècnics, de manera que, a partir d'aleshores, passà a anomenar-se «ensenyament de mestres d'obres, directors de camins veïnals i agrimensors». Els estudis es van continuar fent en tres cursos, i les matèries específiques d'agrimensura s'impartien el primer any de carrera.

Mestres d'obres, directors de camins veïnals i agrimensors formats a l'Escola de Belles Arts de Barcelona entre 1850 i 1855:

- Josep Arola i Tatger
- Teodor Bergnes de las Casas
- Josep Busquets i Vila
- Josep Carré i Bassach
- Miquel Elies i Güell
- Eduard Fontserè i Mestre
- Josep Fontserè i Mestre
- Jeroni Galí i Roca
- Josep Gallart i Valentí
- Josep Inglada i Estrada
- Francesc Jordí i Romañach
- Joan Papell i Llenas
- Leandre Pons i Dalmau
- Francesc Puig i Saguer
- Marià Potó i Galera
- Salvador Vigo de Soler

Amb l'arribada dels progressistes al poder el juliol de 1854, l'ensenyament de mestres d'obres, directors de camins veïnals i agrimensors experimentà un canvi radical. El nou ministre de Foment, l'artiller Francisco de Luxán (1798-1867), va decidir suprimir les carreres de mestres

⁴⁶ Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, 1834.

⁴⁷ Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 241-248.

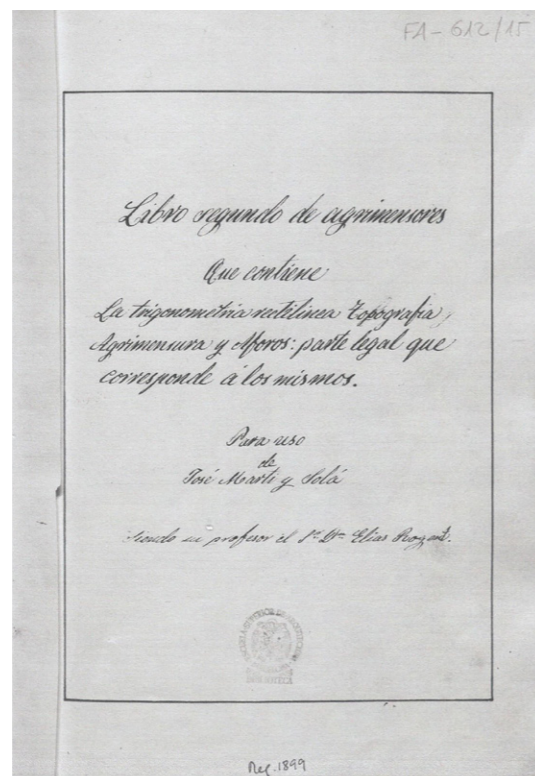


Figura 7. Portada del *Libro segundo de agrimensores* que contiene la trigonometría rectilínea, topografía, agrimensura y aforos; parte legal que corresponde a los mismos: para uso de José Martí y Solá siendo su profesor el Sr. Don Elías Rogent; c. 1860, pàg. 45. (Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona)

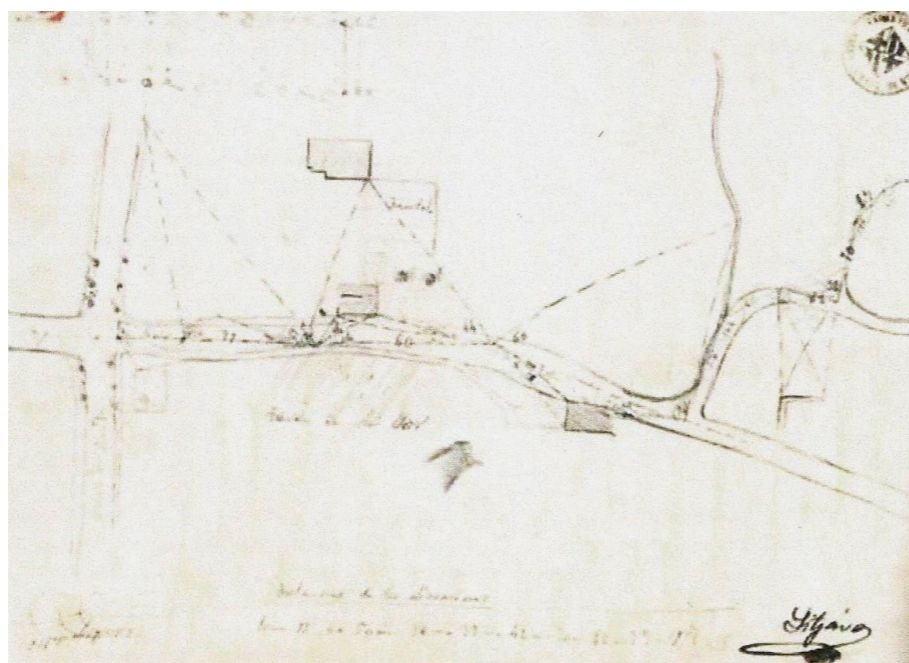


Figura 8. Joaquim Sitjas i Pausas. *Levantamiento del plano del camino de la Satalia empezando en la carretera de ronda, espresando [sic] la topografía del país en una zona lateral de 50 metros. Instrumento para el levantamiento la pantómetra, 1862.* (Arxiu Gràfic l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona)

d'obres i directors de camins veïnals i potenciar les d'aparelladors i agrimensores. Luxán, conscient del problema que representava per al conjunt de l'Estat la manca d'un cadastre general parcel·lari, justificava la decisió de potenciar la carrera d'agrimensura al·legant que un altre «interés y otro porvenir ofrece la clase agrimensores. Indispensable para sus vastas aplicaciones, puede producir al Estado grandes ventajas, ya ocupada de la estadística, ya de la formación de la carta topográfica de España, ya, finalmente, del servicio de los particulares».⁴⁸

Arran d'aquest canvi de plantejaments, el 24 de gener de 1855, es van crear els ensenyaments d'agrimensores i aparelladors. El pla d'estudis aprovat per Luxán dividia l'ensenyament de l'agrimensura en dos cursos. En el primer, en comú amb la carrera d'aparelladors, s'impartien Classes d'aritmètica, geometria elemental i dibuix lineal i topogràfic, mentre que en el segon, de caire més específic per als agrimensores, s'impartien Classes de trigonometria rectilínia: topografia i agrimensura i aforaments: part legal». Aquest pla començà a impartir-se a l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona a partir del curs 1855-1856 i va estar vigent fins al curs 1858-1859.

A la Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona s'hi conserva un valuós document manuscrit titulat *Libro segundo de agrimensores* que contiene la trigonometría rectilínea topografía agrimensura y aforos: parte legal que corresponde a los mismos: para uso de José Martí y Solá siendo su profesor el Sr. Don Elías Rogent. Tot i que no està datat, sabem que Martí i Solà era un dels quaranta-un estudiants matriculats el segon any de la carrera d'agrimensores, que s'impartí durant el curs 1857-1858 a l'Escola de Belles Arts de Barcelona.⁴⁹ Aquest manuscrit, que recull en net els apunts presos per Martí i Solà, ens ofereix un resum excel·lent dels coneixements d'agrimensura i topografia que impartia Elies Rogent (figura 8).

Mestres d'obres, directors de camins veïnals i agrimensores formats a l'Escola de Belles Arts de Barcelona entre 1855 i 1859:

- Joan Camps i Prats
- Antoni Maymó i Llimona
- Medí Sabater i Palet
- Joan Serra i Bonet

Tanmateix, les carreres d'aparelladors i agrimensores es van veure modificades a partir de la promulgació, el 9 de setembre de 1857, de la Llei d'Instrucció Pública, coneguda com a Llei Moyano. Amb aquesta nova reforma educativa es restablí la carrera de mestres d'obres, i a partir d'aleshores l'ensenyament va passar a anomenar-se de «mestres d'obres, aparelladors i agrimensores». D'altra banda, aquesta llei indicava que en un futur reglament ja es de-

⁴⁸ Reglamento para las Escuelas de Agrimensores y Aparejadores, 1855, 3-4.

⁴⁹ Primero, segundo y tercer año de agrimensores... 1855-1859.

terminaria quina part dels estudis caldria que realitzessin els estudiants interessats a obtenir el títol de mestres d'obres, el d'aparellador o el d'agrimensor.

La reforma també establia que l'ensenyament d'aquestes carreres tècniques es faria a les escoles agregades a les acadèmies provincials de belles arts, però que el responsable d'expedir el títol de mestre d'obres, aparellador o agrimensor seria el rector del districte universitari on estigués adscrita l'acadèmia. Com a conseqüència d'això, els estudis superiors de belles arts que impartia l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona van passar a dependre, mitjançant una reial ordre de 28 de setembre de 1859, del rector de la Universitat de Barcelona. Aquest canvi institucional no tingué, però, efectes materials importants, ja que les Classes van continuar impartint-se a l'edifici de l'antic convent exclaustrat de Sant Sebastià.

El 1858, mentre hi havia tots aquests canvis docents, l'aleshores ministre de Foment, l'unio-nista Rafael de Bustos y Castilla (1807-1894), va aprovar dos decrets que van provocar noves modificacions en l'ensenyament de l'agrimensura a l'Estat espanyol. El primer, de 30 d'agost de 1858, establia en el seu article octau que els alumnes dels instituts de segon ensenyament que haguessin cursat determinades assignatures podien obtenir, mitjançant un examen general, el títol d'«agrimensor i perit taxador de terres».⁵⁰ Aquest decret va donar lloc a la pèrdua de l'exclusivitat en l'ensenyament de l'agrimensura que fins llavors havia tingut l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona.⁵¹ Així, a partir d'aleshores i fins al 1887, aquest ensenyament també va ser impartit a Catalunya pels instituts de segon ensenyament de Barcelona, Figueres, Girona, Lleida i Tarragona.⁵²

El segon decret, promulgat unes setmanes més tard, el 20 de setembre de 1858, va apro-var un «Programa general de estudios de las carreras de Maestro de Obras, Aparejadores y Agrimensores».⁵³ En aquest programa es disposava que els estudiants de les carreres d'aparelladors i agrimensors calia que aprovessin un examen de les assignatures d'Ele-ments d'Aritmètica i Àlgebra, Elements de Geometria i Trigonometria Rectilínies i Dibuix Lineal impartides als instituts de segon ensenyament. Un cop superat l'examen, els dos anys següents havien de cursar, com a mínim, les assignatures de Topografia, Elements de Geometria Descriptiva, Nocions de Mecànica i Coneixement dels Materials. En darrer lloc, havien de superar un examen final.

L'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona, al capdavant de la qual hi havia des de 1858 el pintor Claudi Lorenzale (Barcelona, 1815-1889), va començar a impartir el nou pla d'estu-dis durant el curs 1859-1860. Elies Rogent i Amat era l'encarregat de l'assignatura Topogra-fia, i Josep Casademunt i Torrents, de la d'Elements de Geometria Descriptiva. L'any 1869 el professor de l'ensenyament de mestres d'obres, aparelladors i agrimensors més ben pagat

era Elies Rogent, que, com a catedràtic de l'assignatura de Topografia, tenia assignat un sou anual de 1.600 escuts.⁵⁴

Rogent va utilitzar diversos tractats de topografia a les seves Classes. El curs 1863-1864, l'obra de referència emprada era el *Cours de topographie et géodesie* de Jean-Félix Salneu-ve, professor de topografia i geodèsia a l'École d'application du corps royale du état-major de Paris. Si bé la primera edició era de l'any 1841, el 1857 ja anava per la tercera edició. Durant el curs 1865-1866, el manual recomanat per Rogent fou el *Curso elemental de To-pografía y Agrimensura*, publicat l'any 1862 a Sevilla per l'arquitecte Demetrio de los Ríos y Serrano (Baena, 1827-Lleó, 1892). De los Ríos, amb una trajectòria professional molt similar a la de Rogent, era, de fet, el seu homòleg sevillà, ja que va ser catedràtic de Topografia a l'Escuela de Bellas Artes de Sevilla i dirigí el projecte de restauració de la catedral de Lleó.

Alguns professors de l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona també impartien l'as-signatura d'Ensenyament d'Aplicació, destinada als alumnes de l'Institut de Segon Ensen-yament de Barcelona interessats a obtenir el títol d'agrimensor. Aquest va ser el cas d'Elies Rogent entre 1860 i 1866, i per als quals va fer servir, com a mínim durant el curs 1862-1863, el manual *Elementos de matemáticas. Geometría, trigonometría, topografía...*, publicat el 1855 per Acisclo Fernández Vallín y Bustillo (Gijón, 1825-Madrid, 1896), professor de ma-temàtiques de l'Instituto Cardenal Cisneros de Madrid.⁵⁵

A l'Arxiu de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi es conserven les actes d'alguns dels exàmens realitzats, entre 1861 i 1863, per diversos aspirants al títol d'agri-mensor. La més antiga és la de l'examen que va fer Ruperto Mateo y Cabrera (Águeda, Soria ,1827-?) el 5 de desembre de 1861. La comissió avaluadora, constituïda pel director de l'Escola Superior de Belles Arts, Claudi Lorenzale, i pels catedràtics Josep Casademunt, Elies Rogent i Josep Torras, amb l'aspirant als terrenys situats fora de l'antic portal de Santa Madrona, va disposar «que el aspirante levantará con el pantómetro con antejo, que le tocó en suerte, el plano del terreno comprendido entre la cerca de Casa Antúnez y el terraplén en que están colocadas las oficinas y talleres de las obras del puerto; el cual debía poner en limpio incomunicado en un local de la Escuela».⁵⁶ Un cop resolta de manera satisfactòria aquesta prova, l'aspirant encara va haver de superar un examen oral.

Algunes d'aquestes actes contenen informació molt interessant sobre les pràctiques de camp dutes a terme pels estudiants durant la carrera d'agrimensura. Així, adjunt a l'acta d'examen de 1863 de l'aspirant Josep Plantada i Fores (Barcelona, 1845-?), hi ha un certifi-cat expedit per l'arquitecte Antoni Rovira i Trias, en què s'afirma que aquest estudiant havia fet les pràctiques obligatòries sota les seves ordres durant un període de quatre mesos. Una

50 Gaceta de Madrid, 31 d'agost de 1858.

51 Nadal, Burgueño, 2008, 94.

52 Burgueño, Nadal, 2007; Nadal, Burgueño, 2008, 81-97; Burgueño, 2011, 49-66; Muro, 2011, 67-85; Nadal, 2011, 87-101.

53 Gaceta de Madrid, 23 de setembre de 1858.

54 Marés Deulovol, 1869, 205, 224.

55 Bisbe i Viñas, 1995, 34.

56 Expediente de D. Ruperto Mateo y Cabrera.

altra informació similar ens la proporciona l'acta d'examen de 1863 de l'aspirant Joaquim Soley i Estrada (Barcelona, 1845-?). En aquest cas, va ser el mateix Elies Rogent, membre de la comissió avaluadora, qui va adjuntar un certificat en què feia constar que Soley havia efectuat les pràctiques treballant, de manera satisfactòria, a les seves ordres.

A més d'aquesta documentació, a l'Arxiu Gràfic ETSAB s'hi conserven diversos plànols aixecats com a exercicis docents per estudiants de la carrera de mestres d'obres i d'agrimensura, com ara el *Levantamiento del plano del camino de la Satalia empezando en la carretera de ronda, espresando [sic] la topografía del país en una zona lateral de 50 metros. Instrumento para el levantamiento la pantómetra*, format per tres fulls i realitzat l'any 1862 a escala 1:1000 per l'estudiant Joaquim Sitjas i Pausas (figura 9).

L'arribada dels progressistes al poder el setembre de 1868, arran del triomf de la Gloriosa, va endegar un període de reformes educatives que acabà afectant la carrera de mestres d'obres, aparelladors i agrimensors, ja que el 30 de juny de 1869, l'aleshores ministre de Foment, Manuel Ruiz Zorrilla, aprovà un decret pel qual l'Administració central deixava de sufragar-la.⁵⁷ Aquesta decisió, de fet, obria la via cap a la pròxima i definitiva supressió.

Mestres d'obres, directors de camins veïnals i agrimensors formats a l'Escola de Belles Arts de Barcelona entre 1859 i 1869:

- | | |
|----------------------------|------------------------------|
| – Gregori Arch i Pila | – Esteve Pujol i Riera |
| – Josep Cordero i Bosch | – Agustí Quera i Torras |
| – Josep Cortés i Pla | – Ramon Quera i Torras |
| – Ramon Jané i Piferrer | – Isidre Raventós i Amiguet |
| – Pere Pascual i Baguer | – Francesc Ribot i Nolla |
| – Emili Presas i Parellada | – Dimas Vallcorba i Campmany |

Vers l'Escola d'Arquitectura de Barcelona (1869-1875)

El 2 de novembre de 1870 la Direcció General d'Instrucció Pública va decidir que l'ensenyament de l'agrimensura passés a ser competència exclusiva dels instituts provincials de segon ensenyament.⁵⁸ Davant la situació en què havia quedat la carrera de mestres d'obres, la Diputació de Barcelona va acordar, el 24 d'agost de 1869, fer-se càrrec de la seva continuïtat.⁵⁹ Per fer-ho possible, va crear, al setembre d'aquell mateix any, l'Escola Politècnica Provincial de Barcelona, que va estar en funcionament fins al 30 de juny de 1871.⁶⁰ Aquesta escola estava dividida en tres seccions: pintura, escultura i gravat; arquitectura i mestres

d'obres; i nàutica, comerç i taquigrafia.⁶¹ La secció d'arquitectura i mestres d'obres estava formada pels mateixos professors que impartien la carrera de mestres d'obres, aparelladors i agrimensura a l'Escola Superior de Belles Arts. Aquesta secció no sols continuà l'ensenyança de la carrera de mestres d'obres, sinó que, a partir de 1870, començà a impartir, de manera experimental, els dos primers anys de la carrera d'Arquitectura.⁶² El cap d'aquesta secció era Elies Rogent, mentre que el professor encarregat d'impartir l'assignatura Geometria Descriptiva era Antoni Rovira i Rabassa.⁶³

La carrera de mestres d'obres tenia, però, els dies comptats. Un altre ministre de Foment, José Echegaray, va aprovar, el 8 de gener de 1870, un reial decret que establia que els mestres d'obres no podrien dirigir obres públiques, ni ocupar càrrecs de caire públic com el d'arquitecte municipal.⁶⁴ Una decisió que va quedar definitivament corroborada en un altre decret, signat el 5 de maig de 1871, per l'aleshores ministre de Foment, Manuel Ruiz Zorrilla. En aquest segon decret s'hi estipulava que únicament podrien estar al capdavant d'obres públiques i ocupar càrrecs públics els mestres d'obres que haguessin obtingut el títol amb anterioritat a la data de promulgació.⁶⁵

Per fer front a aquestes noves mesures, la Diputació de Barcelona va crear, el 31 d'octubre de 1871, l'Escola Provincial Lliure d'Arquitectura. La Diputació, tot i sufragar-ne les despeses, va decidir que aquesta escola passés a dependre, des del punt de vista acadèmic, de l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona.⁶⁶ El pla d'estudis que s'implantaria seria el que era vigent a l'Escuela Superior de Arquitectura de Madrid. El director de la nova escola lliure era Elies Rogent i l'assignatura de Topografia seria impartida, des d'octubre de 1871 fins al curs 1874-1875, per l'arquitecte August Font i Carreras (Barcelona, 1845-1924).⁶⁷ Font i Carreras, que havia estudiat arquitectura a Madrid durant els anys 1864-1869, havia obtingut el títol d'arquitecte el 1869⁶⁸ i tota la seva orientació professional va estar molt relacionada amb els estrets vincles personals que mantingué amb Elies Rogent, de qui acabaria sent un dels principals deixebles i «mà dreta» en la direcció de l'Escola d'Arquitectura.⁶⁹ El 1873 la Diputació de Barcelona va treure a concurs les càtedres vacants de l'Escola Provincial Lliure d'Arquitectura, una de les quals era la de Topografia. Tot i que s'arribà a nomenar la comissió

⁵⁷ Gaceta de Madrid, 3 de juliol de 1869.

⁵⁸ Burgueño, Nadal, 2007. Nadal, 2011, 88.

⁵⁹ Expediente general... lligall 1938.

⁶⁰ Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, acta del 13 de novembre de 1871. Bassegoda, 1973, 35.

⁶¹ Expediente general... lligall 1938.

⁶² Memoria, 1896, 5.

⁶³ Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, acta del 13 de gener de 1870.

⁶⁴ Gaceta de Madrid, 21 de gener de 1870.

⁶⁵ Gaceta de Madrid, 27 de maig de 1871.

⁶⁶ Expediente general... lligall 1938.

⁶⁷ Urbano, 2013, 34.

⁶⁸ Urbano, 2013, 27-29.

⁶⁹ Urbano, 2013, 23-25.

avaluadora i s'hi va presentar un aspirant,⁷⁰ el concurs no s'arribà a celebrar i calgué esperar al reconeixement oficial de l'Escola d'Arquitectura per designar, de manera interina, un professor per a la càtedra de Topografia.

D'altra banda, l'octubre de 1874, atesa la manca d'espai que hi havia tant a l'edifici de la Llotja com al de l'antic convent de Sant Sebastià, es va decidir el trasllat de l'Escola Provincial d'Arquitectura a una ala del tercer pis del nou edifici de la Universitat de Barcelona projectat Elies Rogent i inaugurat l'octubre de 1872.⁷¹

Arquitectes i mestres d'obres formats a l'Escola Politècnica Provincial i a l'Escola Provincial d'Arquitectura de Barcelona entre 1869 i 1875:

- Emili Cabanyes i Rabassa
- Adrià Casademunt i Vidal
- Miquel Curet i Roure
- Frederic Esteve i Lluhí
- Sebastià Pi i Pi

L'Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875-1896)

18 Finalment, el 18 de setembre de 1875, ja en plena Restauració borbònica, s'aprovà una reial ordre per la qual l'Escola Provincial Lliure d'Arquitectura de Barcelona esdevenia, a partir del curs 1875-1876, una escola oficial. Aquest canvi legal no modificà la situació d'Elies Rogent, que continuà exercint el càrrec de director.⁷² Al cap de poques setmanes d'haver-se reconegut l'oficialitat de l'escola i abans de començar el curs 1875-1876, el rector de la Universitat de Barcelona va nomenar catedràtic interí de Topografia l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner (Barcelona, 1850-1923)⁷³, que impartí Classes d'aquesta assignatura fins al curs 1876-1877.⁷⁴ Domènech i Montaner, llicenciat en Ciències Exactes per la Universitat de Barcelona l'any 1870, havia estudiat Arquitectura, durant el curs 1869-1870, a l'Escola Politècnica Provincial, on cursà l'assignatura de Geodèsia.⁷⁵ El 1871 es va matricular a l'Escuela Superior d'Arquitectura de Madrid, on obtingué el títol d'arquitecte el 1873.

70 Per dur a terme el concurs relatiu a aquesta càtedra es nomenà, el 21 de juliol de 1873, una comissió presidida per Elies Rogent i formada pels altres dos catedràtics de l'escola, Francisco de P. Villar i Joan Torras i Guardiola; per dos arquitectes proposats per la Diputació de Barcelona, Josep Simó i Fontcuberta i Leandre Serrallach i Mas; i per dos arquitectes proposats per l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona, Josep Artigas i Ramoneda i Ramon Prats. Un dels exercicis que calia realitzar per aconseguir l'esmentada càtedra consistia «en el desarrollo de un plano topográfico, ajustado a los datos que facilitará el jurado, en el término de 32 horas distribuidas en cuatro días laborables». Per cobrir aquesta càtedra s'hi va presentar un únic concursant: l'arquitecte Francesc Blanch i Pons, que seria l'autor del Teatre Fortuny i la plaça Prim de Reus

71 Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, acta del 27 d'octubre de 1874.

72 Gaceta de Madrid, 22 de setembre de 1875.

73 Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, acta del 29 d'octubre de 1875.

74 Exposición, 1977.

75 Figueras, 1989, 18.

A partir del curs 1877-1878 i fins al 1912-1913, l'assignatura de Topografia seria impartida per l'arquitecte Adrià Casademunt i Vidal (Barcelona, 1857-1922) fill de Josep Casademunt i Torrents, que havia obtingut el títol de mestre d'obres per l'Escola Politècnica Provincial de Barcelona el 1871 i el d'arquitecte per l'Escola d'Arquitectura de Barcelona el 1876. Durant alguns anys, Casademunt i Vidal comptà amb l'ajut de dos professors auxiliars per impartir aquesta assignatura. El primer era l'arquitecte Ferran Romeu i Ribot (Barcelona, 1862-1943), professor auxiliar d'aquesta assignatura durant els cursos 1889-1901. Mentre que el segon era l'arquitecte Francisco de P. Villar Carmona (Barcelona, 1860-Ginebra, 1927), que ho va ser durant els cursos 1889-1900. Tant l'un com l'altre havien estat alumnes de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona.⁷⁶

Arquitectes formats a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona entre 1875 i 1896:

- Josep Amargós i Samaranch
- Víctor Beltrí i Roqueta
- Arnau Calvet i Peyronill
- Eugeni Campllonch i Parés
- Pere Caselles i Tarrats
- Josep Domènech i Estapà
- Claudi Duran i Ventosa
- Antoni Gaudí i Cornet
- General Guitart i Lostaló
- Jaume Gustà i Bondia
- Francesc Mariné i Martorell
- Eduard Mercader i Secanella
- Pau Monguió i Segura
- Alfred Paluzie i Lucena
- Joan B. Pons i Trabal.

76 Exposición conmemorativa, 1977, quadre annex, 285.

El fons cartogràfic objecte d'aquest llibre aplega una documentació força heterogènia que reflecteix, de manera bastant significativa, l'activitat cartogràfica duta a terme per arquitectes, mestres d'obres i agrimensors catalans al llarg del vuit-cents. L'únic denominador comú d'aquesta documentació és que està constituïda per mapes manuscrits del segle XIX. La major part són mapes de municipis, poblacions o indrets de la província de Barcelona. Només hi ha dos mapes que constitueixen una excepció a aquesta norma geogràfica: un plànol del marge dret del delta de l'Ebre de principis de la dècada de 1860 i un plànol del port de Sant Feliu de Guíxols de 1896.

El fons està format per seixanta-cinc mapes, alguns dels quals tenen més d'un full, de manera que hi ha un total de noranta-cinc. D'altra banda, d'alguns d'aquests mapes es conserven diverses versions i estats de confecció. Per fer l'anàlisi d'aquest fons cartogràfic, distingim sis unitats temàtiques diferents: cartografia cadastral, que hem subdividit en cartografia parcel·laria municipal i en plànols de perímetres municipals; cartografia de propietats rurals; cartografia de delimitació municipal; cartografia hídrica; cartografia urbanística; i cartografia de construcció de ferrocarrils.

El grup més nombrós és el dels mapes cadastrals (56,9%) dels quals els més abundants són els plànols parcel·laris municipals amb vint-i-nou documents, mentre que els plànols de perímetres municipals apleguen únicament vuit documents. La producció d'aquests mapes està vinculada als múltiples conflictes que va ocasionar la gestió de l'impost de béns immobles, cultius i ramaderia, més conegut com a Contribució Territorial, aprovat l'any 1846. Aquest fons, de fet, complementa el catàleg de mapes parcel·laris de la província de Barcelona: *El territori dels geòmetres. Cartografia parcel·laria dels municipis de la província de Barcelona (1845-1895)* publicat l'any 2006⁷⁷.

Pel que fa als plànols urbanístics, el fons consta de deu documents. Es tracta d'un tipus de mapes amb una producció que va rebre una gran embranzida a partir de l'aprovació de la reial ordre de 25 de juliol de 1846 sobre plànols geomètrics de poblacions i d'alineacions de carrers i places. De fet, el document més antic d'aquest fons és el plànol geomètric i d'alineacions del nucli urbà de Martorell, que va traçar Miquel Garriga i Roca el 1850.

Una mica menys nombrosos són els plànols hídrics i els parcel·laris de propietats rurals. La producció de plànols hidrològics constituïa una de les principals activitats dels arquitectes i mestres d'obres catalans des de mitjan segle XVIII, que es perllongà fins ben entrat el segle XIX tal com ho palesa la important labor duta a terme en aquest camp per l'arquitecte Elies Rogent i Amat. I així queda reflectit en aquest fons amb un plànol d'un projecte de rec a

Santa Coloma de Gramenet (1815), dos plànols relatius a la sèquia d'Argentona (1817) i un mapa del canal d'Urgell (1849). Els dos primers, traçats per Tomàs Soler i Ferrer, i el tercer, per Francesc d'A. Soler i Mestres, fill i net, respectivament del mestre de cases Joan Soler i Faneca, autor d'un dels principals projectes setcentistes de construcció del canal d'Urgell.

D'altra banda, els plànols de propietats rurals estan vinculats a una altra important activitat cartogràfica duta a terme per arquitectes, mestres d'obres i agrimensors durant el segle XIX, que responia, en gran mesura, al procés de consolidació de la propietat privada i que va ser un dels principals objectius de la Revolució liberal. Finalment, cal esmentar una minuta relativa a la delimitació del nou municipi del Masnou traçada el 1822 per Tomàs Soler i Ferrer i un plànol parcel·lari d'una secció de la línia de ferrocarril de la companyia MZA a l'altura del municipi de Martorell, realitzat per gestionar les expropiacions derivades de la construcció d'aquesta infraestructura viària.

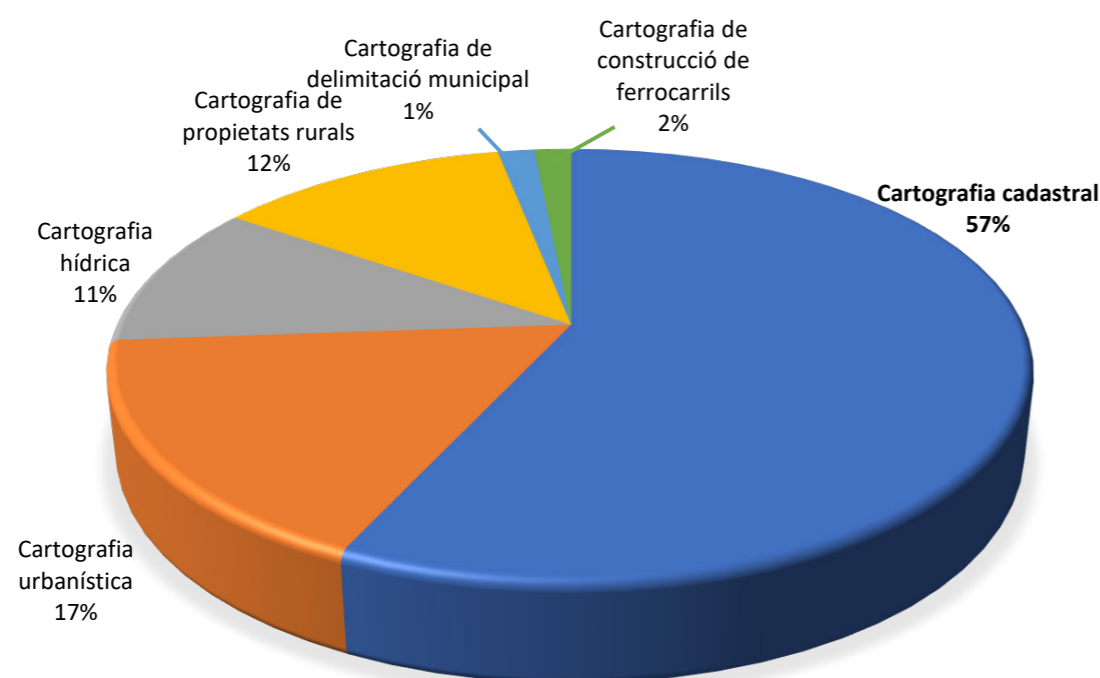
Una de les principals característiques d'aquest fons cartogràfic és que, com ja s'ha dit, tots els documents que el formen són manuscrits i la major part són minuts en diferents fases del procés de realització. En realitat, només hi ha vint-i-quatre mapes que es puguin considerar *sensu stricto* com a productes acabats. Aquest seria el cas, per exemple, del *Plan del canal de riego de Urgel* traçat per Francesc d'A. Soler i Mestres el 1849, el del *Plano geométrico de la villa de Martorell*, realitzat per l'arquitecte Miquel Garriga i Roca el 1850 o el del *Croquis que manifiesta el perímetro o contorno del termino de la villa de Olesa*, que està sense datar i que va ser dibuixat per Joan Soler i Mestres.

La proporció entre minuts i mapes acabats varia molt d'un tipus a un altre de cartografia. Així, mentre que la cartografia de caire urbanístic està formada per documents cartogràfics acabats, la situació de la cartografia cadastral és just la contrària. De fet, dels vint-i-nou plànols parcel·laris municipals conservats, només cinc es poden considerar acabats. Aquest seria el cas, per exemple, dels dos plànols parcel·laris del barri barceloní d'Hostafrancs, tots dos traçats el 1849 per l'agrimensor Tomàs Sanmartí i Bley.

La resta de plànols parcel·laris municipals són minuts de treball, i en general són d'un format exageradament gran i sovint irregular. Així, hi ha alguns fulls d'aquestes minuts que mesuren 180 x 350 cm, com és el cas del full «d» de la minuta «Villafranca. Planos de operaciones», traçada per Carles Gauran el 1851. Si estenem els quatre fulls que componen aquesta minuta, ens podem fer una idea de la magnitud d'aquest document, ja que ocupen una superfície aproximada de dinou metres quadrats. També és el cas de la minuta relativa al plànol parcel·lari municipal de Sitges que va traçar l'agrimensor Pedro Moreno y Ramírez el 1851, dibuixada sobre un full de grans dimensions (105 x 309 cm) format per onze trossos de paper de mides diverses enganxats amb cola.

⁷⁷ Nadal, Urteaga, Muro (2006)

Tipus de cartografia	Documents	Nombre de fulls
Cartografia cadastral	37	59
Cartografia urbanística	11	16
Cartografia hídrica	7	8
Cartografia de propietats rurals	8	9
Cartografia de delimitació municipal	1	2
Cartografia de construcció de ferrocarrils	1	1
Total	65	95



TIPUS DE MAPES DEL FONTS DE LA LLOTJA - FONTS ETSAB

Gràfic 1. Tipus de mapes del fons cartogràfic de la Llotja

Aquestes minuts presenten diferents estats del procés d'elaboració. Hi ha vint-i-una minuts que tenen superposada una quadrícula traçada amb llapis i en onze d'aquestes minuts hi ha dibuixada la xarxa de triangulació sobre la qual es recolza l'aixecament cartogràfic. D'altra banda, hi ha alguna minuta, com és el cas de la relativa al plànol parcel·lari municipal de Teià, traçada el 1865 per l'arquitecte Carles Gauran, que presenta un estat molt avançat d'elaboració.

La varietat d'estadis de realització fa que aquestes minuts esdevinguin uns models cartogràfics de gran valor didàctic, ja que permeten veure com es dibuixaven els mapes i seguir-ne tot el procés de realització. Uns models que probablement eren els emprats pels professors de l'assignatura de Topografia impartida a les carreres d'arquitectura, mestres d'obres, aparelladors o agrimensura. Amb el pas del temps, aquestes minuts de treball han adquirit un gran valor històric, geogràfic i científic, atès el seu caràcter excepcional, ja que habitualment només es conserven els mapes acabats. Segurament, per aquest motiu, no s'han tingut en compte fins fa ben poc temps.

D'altra banda, com que de vint-i-una d'aquestes minuts se'n coneixen els exemplars acabats, sovint dipositats en altres arxius, es pot resseguir amb força detall el procés de realització. Aquest és el cas, per exemple, de la cartografia parcel·laria del municipi de Vilafranca del Penedès. Així, l'any 1851 l'arquitecte Carles Gauran i Casals va realitzar un aixecament cartogràfic del municipi de Vilafranca del Penedès que es tradueix en un atlas parcel·lari a escala 1:2500, i un plànol parcel·lari a escala 1:5000.⁷⁸

Doncs bé, en el fons cartogràfic procedent de la Llotja s'hi han conservat tres conjunts de minuts elaborades per Gauran l'any 1851 del citat municipi penedesenc. El primer conjunt aplega quatre fulls d'una grandària molt considerable (el més gran mesura 190 x 228 cm) a escala 1: 2500 de diferents parts del terme municipal de Vilafranca del Penedès. Aquests fulls tenen superposada una quadrícula de 12,5 x 10,5 cm, amb el parcel·lari numerat (algunes parcel·les contenen el nom dels contribuents) i una xarxa molt densa de triangles amb indicació numèrica de la longitud de cadascun dels costats.

El segon conjunt són còpies de les minuts anteriors també amb la xarxa de triangulació i a la mateixa escala. Un dels fulls conté al dors un quadre estadístic titulat «Cuarta Sección. Varal Segundo» amb la informació parcel·laria corresponent a la del full núm. 22 de l'atles parcel·lari relacionat.

El tercer conjunt està format per un únic full que abraça tot el terme municipal de Vilafranca del Penedès a escala 1:5000. Es tracta de la minuta del plànol parcel·lari esmentat i que es titula «Plano geométrico topográfico del distrito municipal de Villafranca del Panadés. 1851»,

⁷⁸ Una còpia de l'atles, feta a començaments del segle xx, s'ha conservat als serveis tècnics de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès; i el plànol parcel·lari, després d'un costós procés de restauració, es conserva al Vinseum de Vilafranca del Penedès. Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 235-236; 2008.



●	Hídrics (7)
●	Urbanístics (11)
●	Delimitació municipal (1)
●	Parcel·lars de propietats rurals (6)
●	Ferrocarrils (1)
●	Parcel·lars municipals (37)

Figura 9. Localització geogràfica dels mapes del fons de la Llotja

fet a partir de la reducció a escala 1:5000 de l'atles parcel·lari a escala 1:2500. En el dors d'aquesta minuta hi diu: «Plano reducido de Villafranca». Té una grandària similar al plànol definitiu, però conté una quadrícula superposada, així com tota la divisió parcel·laria, amb les parcel·les sense numerar.

D'alguns dels mapes conservats en aquest fons, se'n coneixen còpies en altres arxius com és el cas, per exemple, del mapa del Masnou aixecat per Tomás Soler. Si n'hem tingut notícia ho fem constar a la fitxa catalogàfica.

Els cartògrafs dels mapes del fons de la Llotja a l'ETSAB

El fet que un nombre considerable dels mapes que integren el fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB siguin minuts fa que molts no portin cap tipus d'anotació, ni data ni signatura. N'hi ha divuit de què es desconeix l'autoria i dels quaranta-set mapes restants o bé van signats o bé hem pogut identificar-ne l'autor, de manera que veiem que es tractava de professionals de formació força heterogènia: un mestre de cases, sis arquitectes, dos mestres d'obres i cinc agrimensors. D'un dels autors no n'hem pogut trobar la formació professional. La majoria es van formar o van mantenir estreta relació amb la Classe d'Arquitectura, l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona o l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. La lectura del Annex 1 permet copsar com els arquitectes constitueixen el col·lectiu professional més nombrós, i també el més actiu pel que fa als aixecaments topogràfics. En segon lloc, i a una certa distància, hi trobem el grup professional dels agrimensors, mentre que la presència de mestres de cases i d'obres és particularment reduïda.

21

Mestres de cases

Tomàs Soler i Ferrer

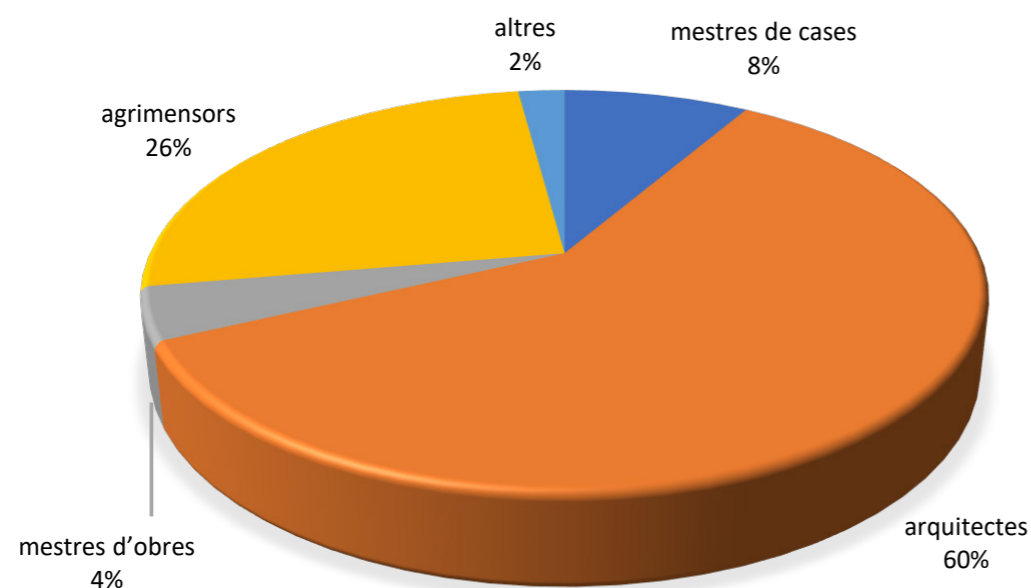
El més antic dels cartògrafs coneguts és el mestre de cases Tomàs Soler i Ferrer (Barcelona, 1771-1843), fill del també mestre de cases Joan Soler i Faneca, autor de l'ampliació neoclàssica de l'edifici de la Llotja de Mar. Tomàs Soler va ser investit mestre de cases per la Confraria de Mestres de Cases i Molers de Barcelona el gener de 1794, poc abans de morir el seu pare. Tot i que, a vegades, se li ha atribuït la condició d'arquitecte, el cert és que els únics estudis que va fer, a banda dels de mestre de cases, van ser els que va cursar a l'Escola Gratuïta de Dibuix. Soler i Ferrer, com el seu pare, va mantenir uns vincles molt estrets amb la Reial Junta Particular de Comerç, de què va ser vocal artista (1824).⁷⁹

D'entre els treballs cartogràfics de Soler i Ferrer, cal destacar els plànols parcel·lars que va aixecar del Rec Comtal (1836) i del Canal de la Infanta (1838), diversos mapes d'establiments i con-

⁷⁹ Gisbert, 2016.

Professions	Nombre de professionals	Nombre de mapes al fons ETSAB	% dels mapes del fons ETSAB
Mestres de cases	1	4	8,5%
Arquitectes	6	28	59,7%
Mestres d'obres	2	2	4,2%
Agrimensors	5	12	25,5%
Altres	1	1	2,1%
Total	15	47	100

PROFESSIONALS CONEGUTS O ATRIBUÏTS DELS MAPES DE LA LLOTJA - FONS ETSAB



Gràfic 2. Professionals coneguts o atribuïts dels documents del fons de la Llotja de l'Arxiu Gràfic ETSAB.

cessions d'aigües, així com una sèrie de plànols de caire administratiu.⁸⁰ Referent a aquest fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB, li hem atribuït, ja que no estan signats, quatre documents, dels quals tres estan dedicats a la gestió dels recursos hídrics (riu Besòs i riera d'Argentona), mentre que el quart és un mapa de delimitació territorial de l'aleshores nou municipi del Masnou.

Arquitectes

Pel que fa a la presència dels arquitectes responsables dels treballs cartogràfics d'aquest fons, hi figuren els ja esmentats Miquel Garriga i Roca, Carles Gauran i Casals, Josep Oriol Mestres i Esplugas, Leandre Serrallach i Mas, Francesc d'A. Soler i Mestres, i Joan Soler i Mestres. La majoria havien estudiat a la Classe d'Arquitectura, com és el cas dels germans Francesc d'Assís i Joan Soler i Mestres, que van ser alumnes d'Antoni Cellers, o els de Miquel Garriga i Roca i Josep Oriol Mestres i Esplugas, que van ser alumnes de Josep Casademunt.⁸¹

Miquel Garriga i Roca

Miquel Garriga i Roca (el Masnou, 1808-Barcelona, 1888) va ser un dels principals cartògrafs catalans del segle XIX. D'entre la seva múltiple i variada obra cartogràfica, cal destacar diversos plànols parcel·laris i d'alineacions del Masnou, així com la gran empresa cartogràfica del Plànol de Barcelona (1856-1862).⁸² Garriga i Roca és autor d'un dels principals documents d'aquesta col·lecció: [el Plano geométrico de la Villa de Martorell...] (1850). Aixecat a escala 1:1250, constitueix un dels primers plànols urbans traçats a Catalunya arran de la real ordre de 25 de juliol de 1846 sobre plànols geomètrics de poblacions i d'alineació de carrers i places.

Carles Gauran i Casals

El segon membre d'aquest grup, Carles Gauran i Casals (Barcelona, 1816-1885), va obtenir el títol d'arquitecte l'1 de novembre de 1846 i va ser membre acadèmic de la Reial Acadèmia de Sant Carles de València.⁸³ També tenia els títols d'agrimensor i director de camins veïnals, aquest darrer obtingut el 27 de febrer de 1849 (figures 9 i 10).⁸⁴

Aquest arquitecte va dur a terme una notable activitat cartogràfica, en particular en el camp de la cartografia parcel·l·lària.⁸⁵ A partir de 1849 apareix vinculat a la Comissió Provincial

⁸⁰ Burgueño, 1995, 55-75 i 167-174; 2003, 34-38. Mangué, 2011, 34-39. Gisbert, 2014a, 56-73; 2014b, 167-197. Rodríguez Olivares, 2014, 221-252.

⁸¹ Montaner i Martorell, 1990, 514-520 i 694-700.

⁸² Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 243. [afegir], Nadal, Nobajas, 2020, 1-13.

⁸³ Agraïm les dades relatives al lloc i anys de naixement i mort de Carles Gauran i Casals que ens ha proporcionat l'arquitecte Ramon M. Garcia Riera, casat amb Pilar Mercadé, rebesneta de Carles Gauran.

⁸⁴ Sobre això, vegeu la documentació relativa a Carles Gauran i Casals que es conserva a l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Delegació de Barcelona.

⁸⁵ Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 243-244. A l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (Barcelona) es conserva una interessant documentació cartogràfica seva, llegada a aquest arxiu per les seves besnetes, Roser i Carme Mercadé Oliu.



Figura 10. Retrat fotogràfic de Carles Gauran i Casals. (Barcelona, 1816-1885) (Fons família Gauran)



Figura 11. «Títol de director de caminos vecinales a favor de D. Carlos Gauran», expedit l'any 1849 pel Ministeri de Comerç, Instrucció i Obres Públiques. (Fons família Gauran)

d'Estadística de Barcelona, per això va signar alguns dels seus plànols com a «arquitecto ingeniero de estadística».⁸⁶ Uns anys més tard, també va treballar sota les ordres de Miquel Garriga i Roca en l'empresa del Plànol de Barcelona (1856-1862)⁸⁷.

Carles Gauran i Casals és el cartògraf de qui es conserven més documents en aquest fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB. La quantia i qualitat d'aquesta documentació, que va ser adquirida a la seva vídua —tal com s'ha explicat— el 1883 per Elies Rogent, ens permet parlar gairebé d'un subfons Gauran. Tot i que només hi ha tres mapes que portin la seva signatura, n'hi hem atribuït una quinzena més. Aquestes atribucions es deuen al fet que es tracta de minuts de plànols parcel·lars que se sap que aquest arquitecte va realitzar per a la Administració Provincial d'Hisenda o per a diversos ajuntaments de la província de Barcelona. És el cas, per exemple, dels plànols parcel·lars dels municipis de Vilafranca del Penedès (1851), Sant Iscle de Vallalta (1860), Sant Sadurní d'Anoia (1861-1863), Martorell (1862) i Teià (1865).⁸⁸ A més de plànols parcel·lars, Gauran va ser autor, com a mínim, de diversos plànols urbanístics de Molins de Rei (1863) i Sant Sadurní d'Anoia (1865).

Josep Oriol Mestres i Esplugas

Un altre dels arquitectes és Josep Oriol Mestres i Esplugas (Barcelona, 1815-1895), que havia obtingut el títol d'arquitecte el 3 de gener de 1841. Membre d'una de les més destacades famílies de mestres de cases de Barcelona dels segles XVII-XIX, era nebot de Tomàs Soler i Ferrer i, per tant, cosí dels també arquitectes Francesc d'A. i Joan Soler i Mestres.⁸⁹ A partir de 1849 va entrar a treballar a la Comissió Especial d'Avaluació i Repartiment de la Contribució Territorial de Barcelona, sota les ordres de Joan Soler i Mestres en l'aixecament del plànol parcel·lari del municipi de Barcelona a escala 1:5000, que va quedar enllestit a finals d'aquell mateix any.⁹⁰ El fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB conté, precisament, dues minuts que, tot i no dur cap títol, corresponen a dos fulls a escala 1:1250 de l'atles elaborat a partir d'aquest plànol parcel·lari del municipi de Barcelona. Una de les minuts, en què hi ha representada una part de la muntanya de Montjuïc, duu la firma de Josep Oriol Mestres feta a Barcelona el 12 d'octubre de 1849. Aquest full ens ha permès conèixer, d'una banda, l'escala d'aixecament del mapa i, de l'altra, recuperar dues minuts de l'atles parcel·lari del municipi de Barcelona, de què, fins ara, no es coneixia cap full.

Leandre Serrallach i Mas

El quart arquitecte, Leandre Serrallach i Mas (Barcelona, 1837-1890), havia estat l'arquitecte municipal de Barcelona encarregat de gestionar les obres i treballs d'urbanització del nou

86 Organisme del Ministeri d'Hisenda encarregat del repartiment municipal de la Contribució Territorial.

87 Nadal, 2011b, 30.

88 Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 243-244.

89 Arranz, 1991, 315-318.

90 Nadal, Urteaga, Muro, 2006. 45-49 i 244.

districte de l'Eixample de Barcelona, de què va traçar diversos plànols, un dels quals és el que es conserva al fons cartogràfic de la Llotja.⁹¹ També havia format part, des del moment de la seva creació el 1875, del cos de professors de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona.⁹²

Joan i Francesc d'A. Soler i Mestres

Els dos darrers membres d'aquest col·lectiu professional són els germans Francesc d'A. i Joan Soler i Mestres, ambdós amb el títol d'arquitecte des del 1830. Mentre que l'activitat cartogràfica de Francesc d'A. Soler i Mestres (Barcelona, 1802-[1851]) va ser força migrada, la del seu germà Joan va ser més intensa, ja que heretà, en gran mesura, les activitats cartogràfiques del seu pare, Tomàs Soler. Del primer, la col·lecció cartogràfica de l'Arxiu Gràfic ETSAB conté un *Plan del Canal de Riego de Urgel formado por encargo de D. Gerónimo Valls y extensión del terreno que puede utilizarse*, signat per Francesc d'A. Soler i Mestres a Madrid el 22 de novembre de 1849.

En canvi, Joan Soler i Mestres (Barcelona, 1797-1863) va esmerçar una part considerable de la seva activitat professional a tasques cartogràfiques. Entre 1838 i 1852 va col·laborar amb el seu pare en l'aixecament dels plànols parcel·lars del Canal de la Infanta.⁹³ Al mateix temps va realitzar, entre 1849 i 1852, els plànols parcel·lars municipals de Barcelona, el Masnou i Mataró.⁹⁴ Al fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB es conserven sis documents que corresponen a aixecaments dels municipis de Barcelona i del Masnou, tot i que només un porta la seva rúbrica pel fet, precisament, que es tracta de minuts de treball i no de plànols acabats.

Pel que fa a Barcelona, l'Arxiu Gràfic ETSAB conté tres minuts d'aquest arquitecte. La primera és una minuta del [Plano geométrico del término jurisdiccional de la Ciudad de Barcelona], que Joan Soler i Mestres va signar l'1 de gener de 1851.⁹⁵ La segona és una minuta del plànol parcel·lari de l'antic municipi de Gràcia a escala 1:5000. Ambdues minuts són fruit de l'aixecament parcel·lari que va realitzar del municipi de Barcelona a partir de 1849 i abans que el barri extramurs de Gràcia aconseguís independitzar-se de Barcelona el 1850, mentre que la tercera minuta és un full a escala 1: 1250 que forma part de l'atles parcel·lari del municipi de Barcelona, aixecat el 1849, i constitueix una evidència documental de l'esmentat atlas parcel·lari. A més a més d'aquestes minuts, també es conserva una còpia feta per Joan Soler i Mestres del plànol parcel·lari del barri barceloní d'Hostafrancs de 1849 que havia aixecat l'agrimensor Tomàs Sanmartí.

La signatura de Joan Soler també apareix al *Croquis que manifiesta el perímetro o contorno de la Villa de Olesa de Montserrat (...)*. Es tracta d'un plànol de perímetres que li encarregà el funcionari d'Hisenda, Francisco Zaragoza, segurament per resoldre un conflicte entaulat per la gestió de la Contribució Territorial entre l'Administració provincial d'Hisenda de Barcelona

91 López Guallar, 2008, 229-264.

92 Exposició commemorativa..., 1977.

93 Gisbert, 2014b, 267-297.

94 Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 247.

95 Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 154-155.

i l'Ajuntament d'aquest municipi del Baix Llobregat.

Finalment, hi ha encara una minuta relativa al plànol parcel·lari del municipi del Masnou que, tot i estar sense signar, l'hem atribuïda a Joan Soler i Mestres, ja que fou l'autor de l'aixecament d'aquest plànol el 1852.⁹⁶

Mestres d'obres

Ramon Jané i Piferrer

El col·lectiu professional dels mestres d'obres està representat per dos membres: Ramon Jané i Piferrer i Dimas Vallcorba i Campmany. El primer va estudiar a l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona i va obtenir el títol de mestre d'obres el 22 de desembre de 1868.⁹⁷ Força actiu professionalment al municipi de Sant Gervasi de Cassoles, és l'autor del Plano y perfil de un trecho del torrente dicho Mandrì en el término municipal de [San Gervasio de Casolas], aixecat l'any 1881 a escala 1:500.

Dimas Vallcorba i Campmany

D'altra banda, Dimas Vallcorba i Campmany (Vallirana, 1844-?) també va estudiar a l'Escola de Belles Arts i va obtenir el títol de mestre d'obres el 12 de març de 1872. Cinc anys més tard, el 1877, l'Ajuntament de Molins de Rei li va encarregar l'elaboració d'un plànol parcel·lari municipal i tres plànols urbanístics.⁹⁸ Un d'aquests mapes és el «Plano de la villa de Molins de Rey», signat l'1 d'agost de 1878, envoltat dels perfils dels carrers i que conté el projecte d'alineacions.

Agrimensors

El grup dels agrimensors, el segon més nombrós i productiu des del punt de vista cartogràfic, està integrat per cinc membres: Jean-Antoine Laur, Pedro Moreno y Ramírez, Cebrià Riquer, Tomàs Sanmartí i Bley, i Tomàs Soler i Linés. Tanmateix, a diferència del que passa amb el grup dels arquitectes i el dels mestres d'obres, cap dels agrimensors esmentats estudià la carrera d'agrimensura a l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona.

Jean-Antoine Laur

Jean-Antoine Laur (1785-?) era un geòmetra francès que començà a treballar l'any 1808 al cadastre francès l'any 1808 a Orhac, el massís central francès. Autor d'un text manuscrit d'agrimensura titulat [Géodésie pratique], va ser professor de l'École spéciale du cadastre i geòme-

96 Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 52 i 180.

97 Bassegoda, 1973, 87.

98 Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 103 i 247.

tra en cap del Cadastre de França. El 1850, un cop aquesta magna obra parcel·lària va quedar enllestida, s'encaminà vers Catalunya on, des de 1849, s'havien iniciat importants operacions de cartografia parcel·lària. La seva estada per terres catalanes no va ser gaire llarga, ja que, per raons legals, només hi va poder treballar entre 1852 i 1853. Malgrat això, aquests dos anys, va aixecar els plànols parcel·laris del municipis de Campins, Manresa i Vic.⁹⁹

Precisament, aquest fons cartogràfic conté tres minuts de l'aixecament parcel·lari del municipi de Manresa que Laur va dur a terme l'any 1853. Cadascuna d'aquestes minuts es correspon amb una fase diferent del procés d'elaboració de la cartografia parcel·lària d'aquest municipi. Dues de les minuts fan referència al plànol parcel·lari de rústica, i la tercera és una minuta del full 44 de l'atles parcel·lari de Manresa a escala 1:2500, on és representat el nucli urbà de la ciutat.¹⁰⁰

Pedro Moreno y Ramírez

El segon agrimensor, Pedro Moreno y Ramírez (Porcuna, 1819-Barcelona, post. 1890) va ser un dels principals cartògrafs espanyols de la segona meitat del segle XIX. La major part de les seves activitats cartogràfiques van estar dedicades a la producció de plànols parcel·laris. Una producció ingent, ja que, entre 1851 i 1880, va aixecar els plànols parcel·laris de seixanta-nou municipis de les províncies de Balears, Barcelona, Lleida i Tarragona amb un total de 327.482 ha parcel·lades, una superfície una mica inferior a la meitat de la província de Barcelona.¹⁰¹

Entre els documents aplegats en aquest fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB, hi ha cinc minuts sense signar que hem atribuït a Pedro Moreno. Quatre corresponen a plànols parcel·laris municipals que tenim constància que va aixecar ell. Dues minuts corresponen a un plànol de Sitges de 1851, una és d'un plànol d'Olzinelles de 1853, i l'altra, del plànol de Sant Iscle de Vallalta de 1854. També li hem atribuït l'autoria d'una cinquena minuta relativa al plànol parcel·lari del municipi d'Olesa de Montserrat, perquè el traç és idèntic a la d'altres plànols parcel·laris de municipis propers aixecats pel mateix agrimensor la primera meitat de la dècada de 1850.¹⁰²

Cebrià Riquer

Del tercer agrimensor, Cebrià Riquer, disposem, de moment, de poques dades. Sabem que va ser l'autor del *Plano geométrico de las tierras propias que Dn. Joaquín de Dou posee en el termino de Palau Surroca y parte en el de Terrades (...)*, que es conserva a l'Arxiu de la

⁹⁹ Muro, Nadal, Urteaga, 2008, 54-66.

¹⁰⁰A la Cartoteca de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya es conserva una fotografia monocroma del full núm. 44 d'aquest atlas titulat «Manresa. Sección 44. La Ciudad», procedent d'un estudi endegat pel Col·legi d'Arquitectes de Catalunya la dècada de 1970 sota la direcció de Montserrat Galera (ICGC Cartoteca P.V.5-2392).

¹⁰¹Muro, Nadal, Urteaga, 2011, XV.

¹⁰²Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 244

Corona d'Aragó. Al fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB hi ha un plànol de perímetres del terme municipal de Bagà, aixecat per Riquer la dècada de 1850.

Tomàs Sanmartí i Bley

El quart membre d'aquest col·lectiu professional, Tomàs Sanmartí i Bley, havia obtingut el títol d'agrimensor per la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando de Madrid i també tenia el de director de camins veïnals.¹⁰³ Autor de diferents mapes de Catalunya, l'any 1845 va realitzar diversos plànols de Gràcia i, uns anys més tard, el 1851, va traçar el plànol parcel·lari del municipi de Tàrraga.¹⁰⁴

El fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB conté la secció tercera d'un plànol parcel·lari a escala 1:1250 aixecat entre el 4 i el 7 de juliol de 1849 per Tomàs Sanmartí relatiu al barri d'Hostafrancs, un territori que havia format part del municipi de Sants i que s'annexionà a Barcelona l'any 1839. Aquest plànol és fruit d'un aixecament ordenat per Enrique A. Berro, cap de la Comissió provincial d'Estadística de Barcelona.

Tomàs Soler i Linés

El cinquè agrimensor, Tomàs Soler i Linés (Barcelona, 1824-[1874]), era fill de Joan Soler i Mestres i va ser el darrer dels membres de la família Soler que es va dedicar a activitats cartogràfiques.¹⁰⁵ L'any 1849 formava part de la secció primera de la Comissió Especial d'Avaluació i Repartiment de la Contribució Territorial de Barcelona, una secció que dirigia el seu pare i de què també era membre l'arquitecte Carles Gauran i Casals. Soler i Linés va ser l'autor dels plànols parcel·laris municipals de Sant Pere de Vilamajor i Sant Pol de Mar. Al fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB, es conserven dos documents seus que es corresponen al municipi de Sant Pere de Vilamajor i que estan sense signar. Es tracta, de fet, de dues minuts del plànol parcel·lari d'aquest municipi vallesà fetes per Tomàs Soler i Linés el 1851.¹⁰⁶

Nicolás de Bertiz

El darrer dels autors del fons cartogràfic que s'ha pogut identificar és Nicolás de Bertiz, de qui desconeixem la seva formació professional. De Bertiz és l'autor d'un plànol de perímetres del municipi de Sant Vicenç dels Horts, que va signar a Barcelona el 5 de novembre de 1851.

¹⁰³Nadal, 2014b, 122.

¹⁰⁴Burgueño, 2003, 38. Burgueño, 2007, 46-47. Nadal, 2014b, 122-124.

¹⁰⁵Gisbert, 2016.

¹⁰⁶Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 217, 49, 246-247

L'any 1815, la inauguració de la Classe d'Arquitectura no només significa l'inici de l'ensenyament públic i reglat de les tècniques constructives de caire civil a Catalunya, sinó també i, paral·lelament, el de les tècniques cartogràfiques per a usos estrictament civils. Unes tècniques cartogràfiques que fins aleshores s'havien transmès en el món civil català dins de l'àmbit familiar i gremial. Aquest era el cas de diverses nissagues de mestres de cases establertes a Barcelona durant els segles xviii i xviii com, per exemple, la dels Mas, Morató, Renart, Santacruz, Serra o Soler, totes amb una labor cartogràfica més que notable.

Malgrat la gran inestabilitat institucional i el considerable canvi de titulacions i plans d'estudi que, des de 1815, afectà l'ensenyament de les tècniques constructives a Catalunya, aquest ensenyament es va mantenir i es consolidà, de manera definitiva, l'any 1875 amb la creació de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. El mateix va passar amb l'ensenyament de les tècniques cartogràfiques que van rebre, de fet, una embranzida molt important l'any 1850 amb la creació de càtedres de topografia a les escoles superiors de belles arts. Aquestes càtedres, vinculades inicialment a la carrera de mestres d'obres, estengueren la seva activitat, a partir de 1852, a l'acabada de crear carrera d'agrimensors. Tres anys més tard, el 1855, fou la nova carrera d'aparelladors, que substituï la de mestres d'obres, la que incorporà la càtedra de Topografia. Finalment, a Catalunya, tots aquests ensenyaments s'incorporaren a la carrera d'arquitectura, iniciada a Barcelona a partir de 1875.

La importància de l'ensenyament de les tècniques cartogràfiques en totes aquestes carreres es fa evident en el fet que l'any 1869 la càtedra de topografia, que aleshores ocupava Elies Rogent era la més ben remunerada de les diverses càtedres relatives a les carreres de mestres d'obres, aparelladors i agrimensors que hi havia aleshores a l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona. Cal tenir present que aquests coneixements eren fonamentals per a uns professionals, arquitectes, mestres d'obres i agrimensors catalans vuitcentistes, que dedicaven una part important de la seva labor professional a la cartografia. Tot i tractar-se d'una herència clarament setcentista, les pregones transformacions territorials, polítiques i econòmiques que experimentà Catalunya al llarg del segle XIX arran de la revolució industrial i de la construcció de l'Estat liberal van transformar profundament la manera de fer cartografia.

Dues iniciatives legislatives van incidir, especialment, en aquests canvis. La primera va ser l'aprovació, el 1845, pel nou govern moderat de l'impost de Béns, Cultiu i Ramaderia, més conegut com a Contribució Territorial. La gestió d'aquest impost, que gravava bàsicament la riquesa agrícola, es realitzava sense que les autoritats d'hisenda disposessin d'una correcta informació cadastral. Aquesta greu mancança va ser, des del començament de l'aplicació d'aquest impost, una font de múltiples conflictes entre les autoritats provincials d'hisenda, els ajuntaments i molts propietaris disconformes amb la quota contributiva que se'ls havia

assignat. En el cas de Catalunya, una de les formes emprades pels diferents actors implicats en aquests conflictes va ser intentar resoldre'ls mitjançant la confecció de dos tipus de mapes diferents: els plànols parcel·lars municipals i els de perímetres municipals.

L'elaboració d'alguns d'aquests plànols era força costosa des del punt de vista econòmic, cosa que va motivar que molts dels professionals fins ara esmentats s'hi dediquessin pels beneficis que comportava. Així, per exemple, l'arquitecte Carles Gauran va cobrar, l'any 1863, 24.000 rals de billó de l'Ajuntament de Sant Sadurn d'Anoia per la cartografia parcel·laria que va aixecar d'aquest municipi penedesenc. Es tractava d'una quantitat de diners molt elevada per a l'època si tenim present que, a mitjans de la dècada de 1850, el jornal mitja d'un agrimensor era de 33 rals de billó. No és d'estranyar, doncs, que un bon nombre d'arquitectes, mestres d'obres i agrimensors formats a l'anomenada escola de la Llotja es dediquessin durant la segona meitat del segle XIX, de manera molt activa, a l'activitat cartogràfica.

La segona iniciativa legislativa que va incidir, de manera molt directa, en l'increment de l'activitat cartogràfica d'arquitectes i mestres d'obres formats a Barcelona va ser la real ordre de 25 de juliol de 1846, que obligava tots els municipis espanyols de «crecido vecindario» a aixecar un plànol geomètric del seu nucli urbà a escala 1: 1250, representat amb el corresponent pla d'alineacions. Tant aquesta normativa, que va ser objecte de posteriors modificacions, com la instrucció de 19 de desembre de 1859, com les noves lleis d'eixample de poblacions de 1864, 1877 i 1892, les lleis d'expropiació forçosa de 1836 i 1879 i la llei de reforma interior de poblacions de 1895, van generar una notable producció de cartografia urbana amb finalitats urbanístiques.

Una producció que, com la cartografia cadastral, era molt costosa econòmicament i, per tant, aportava bons guanys als professionals. Així, per exemple, l'arquitecte Miquel Garriga i Roca va percebre de l'Ajuntament de Barcelona, entre l'abril de 1859 i el juliol de 1868, 509.000 rals de billó pels treballs que va realitzar, entre 1859 i 1862, per a l'aixecament del plànol de Barcelona. Els mestres d'obres Gabriel Batlle i Josep Antoni Obradors van pressupostar en 30.000 rals de billó el plànol geomètric de Sabadell, que van aixecar el 1863. De fet, la importància d'aquestes dues activitats cartogràfiques, la cadastral i la urbanística, resta ben palesa a l'Arxiu Gràfic ETSAB, ja que la suma dels mapes produïts arran d'ambdues activitats representa el 74,1% dels documents cartogràfics que el componen.

Els aproximadament setanta arquitectes, mestres d'obres i agrimensors que es van formar a Barcelona, des de 1815 fins a 1896, a les diferents escoles on s'impartiren ensenyaments d'arquitectura (Escola de Nobles Arts, Escola Superior de Belles Arts, Escola Politècnica Provincial, Escola Provincial Lliure d'Arquitectura i Escola d'Arquitectura) i que van dur a

terme importants operacions cartogràfiques posen de relleu com aquesta especialitat constituí una part important de la seva labor professional. De fet, la magnitud d'aquest nombre ens indica com aquestes escoles d'ensenyament públic i civil van esdevenir els principals centres d'aprenentatge cartogràfic de la Catalunya vuitcentista.

En aquest sentit, el fons cartogràfic de l'Arxiu Gràfic ETSAB, format en gran mesura a partir d'adquisicions de col·leccions cartogràfiques privades, ens parla amb claredat de la importància d'aquesta activitat docent. La seixantena llarga de mapes que aplega aquest fons fan que sigui molt valuós per diverses raons. En primer lloc, pel seu valor docent, ja que una bona part dels mapes que l'integren va ser emprada com a material de caire didàctic a partir del qual van aprendre a fer mapes els arquitectes-cartògrafs formats en aquestes escoles. En segon lloc, perquè constitueix una col·lecció cartogràfica d'una excepcional vàlua geogràfica i històrica, ja que alguns dels mapes que s'hi apleguen constitueixen documents cartogràfics únics de molts municipis i territoris catalans. I, en tercer lloc, perquè el fet que molts d'aquests documents cartogràfics siguin minutes de treball ens permet conèixer, de manera detallada, el procés d'elaboració de la cartografia topogràfica i parcel·laria de Catalunya al segle XIX.

Relació dels arquitectes, mestres d'obres i agrimensors formats a les diferents escoles al llarg del segle XIX i que van elaborar mapes

Cartògraf	Mapes realitzats	Titulació	Ensenyament
Amargós i Samaranch, Josep	Barcelona (1892-1894)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Arch i Pila, Gregori	Mataró (1874-1880)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Arola i Tatger, Josep	Santpedor (1862); Caldes de Montbui (1863)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Batllevell i Tort, Gabriel	Sabadell (1863)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Beltrí i Roqueta, Víctor	Tortosa (1890)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Bergnes de las Casas, Teodor	Madrid (1869)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Bladó , Narcís J.M.	Cardona (1864-1865)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Busquets i Vila, Josep	Vallvidrera (1859)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Cabanyes i Rabassa, Emili	Mataró (1878)	Arquitecte i mestre d'obres	Escola Politècnica Provincial i a l'Escola Provincial d'Arquitectura de Barcelona (1869 - 1875)
Cabot i Anguera, Sebastià	Igualada (1847); Tortosa (1878)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Calvet i Peyronill, Arnau	Sarrià (1902-1921)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Campillonch i Parés, Eugeni	Girona (1897)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Camps i Prats, Joan	Sant Joan Despí (1873)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1855 - 1859)
Carré i Bassach, Josep	Darnius (1866)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Casademunt i Torrents, Josep	Barcelona (1837); Sarrià (1842); Vic (1847)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Casademunt i Vidal, Adrià	Vilafranca del Penedès (1878, 1886)	Arquitecte i mestre d'obres	Escola Politècnica Provincial i a l'Escola Provincial d'Arquitectura de Barcelona (1869 - 1875)
Caselles i Tarrats; Pere	Reus (1893)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Cordomí i Bosch, Josep	Figueres (1878; 1890)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Cortes i Pla , Josep	el Masnou (1880)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Curet i Roure, Miquel	Terrassa (1878)	Arquitecte i mestre d'obres	Escola Politècnica Provincial i a l'Escola Provincial d'Arquitectura de Barcelona (1869 - 1875)
Domènech i Estapà, Josep	Sant Andreu del Palomar (1890)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Duran i Ventosa, Claudi	Sant Martí de Provençals (1894)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Elies i Güell, Miquel	Vilafranca del Penedès (1863)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Esteve i Lluhi, Frederic	Lloret de Mar (1878)	Arquitecte i mestre d'obres	Escola Politècnica Provincial i a l'Escola Provincial d'Arquitectura de Barcelona (1869 - 1875)
Fontserè i Domènech, Josep	Barcelona (1862)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Fontserè i Mestre , Eduard	Vilanova i la Geltrú (1865)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Fontserè i Mestre, Josep	Barcelona (1854-55); Lleida (1865)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Galí i Roca, Jeroni	Isòvol (1860); Gràcia (1872-1874)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Gallart i Valentí, Josep	Sant Feliu de Guixols (1858); Sils (1867)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Garriga i Roca, Miquel	el Masnou (1847; 1849); Barcelona (1854); Martorell (1850); Granollers (1855); Barcelona (1856-1862)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Gaudí i Cornet, Antoni	Plegamans (1878)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Gauran i Casals, Carles	Vilafranca del Penedès (1851); Sant Iscle de Vallalta (1860); Puigdàlber (1861); Sant Sadurní d'Anoia (1861-1863); Martorell (1862); Teià (1863-1865)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Gras i Ribot, Antoni	Reus (1858)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)

Cartògraf	Mapes realitzats	Titulació	Ensenyament
Guitart i Lostaló, General	Sant Feliu de Guíxols (1897)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Gustà i Bondia, Jaume	Barcelona (1914)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Inglada i Estrada, Josep	Puigdàlber (1858); Igualada (1868)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Jané i Piferrer, Ramon	Sant Gervasi de Cassoles [1881]	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Jordà i Amalich, Ignasi	Valls (1853); Tarragona (1856)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Jordí i Romañach, Francesc	Espolla (1861)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Mariné i Martorell, Francesc	l'Hospitalet de Llobregat (1883); Puigcerdà (1888); Sarrià (1886); Granollers (1891)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Maymó i Llimona, Antoni	Cabrera de Mar (1879)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1855 - 1859)
Mercader i Secanella, Eduard	Granollers (1884)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Mestres i Espluges, Josep O.	Barcelona (1851)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Molina i Casamajó, Francesc D.	Barcelona (1852); Vilafranca del Penedès (1863); Sabadell (1865)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Monguió i Segura, Pau	Tarragona (1857, 1894)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Nolla i Cortés, Joan	Sarrià (1860-1861)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Obradors i Poch, Josep A.	Sabadell (1863)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Oriol i Bernadet, Josep	Sabadell (1858)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Paluzie i Lucena, Alfred	Olot (1906)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Papell i Llenas, Joan	Besalú (1862); Esponellà (1864, 1865); Navata (1864); Salt (1865); Mieres (1885); Crespià (s.d.); Maià de Montcal (s.d.); Sant Miquel de Campmajor (1883); Ventajol (1883); Figueres (1878, 1891); Empordà (1891)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Pascual i Baguer, Pere	Sant Feliu de Guíxols (1884)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Pi i Pi, Sebastià	Palafrugell (1881)	Arquitecte i mestre d'obres	Escola Politècnica Provincial i a l'Escola Provincial d'Arquitectura de Barcelona (1869 - 1875)
Pons i Dalmau, Leandre	Vilaseca (1862); Sant Feliu Saserra (1863)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Pons i Trabal, Joan B.	Badalona (1895)	Arquitecte	Escola d'Arquitectura de Barcelona (1875 - 1896)
Potó i Galera, Marià	Sèquia de Manresa (1867)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Presas i Parellada, Emili	Cabrera de Mar (1879)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Puig i Saguer, Francesc	Figueres (1882); la Jonquera (1883)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)
Pujol i Riera, Esteve	Olot (s.d.)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Quera i Torras, Agustí	Arenys de Mar (1858)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Quera i Torras, Ramon	Arenys de Mar (1881)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Raventós i Amiguet, Isidre	Collbató (1882)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Ribot i Nolla, Francesc	Valls (1864)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Roca i Bros, Josep	Figueres (1859)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Rogent i Amat, Elies	Mataró (1851); Sarrià (1854-1857); Vallvidrera (1856-1863); Sant Martí de Provençals (1864); Dosrius (1874)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)

Cartògraf	Mapes realitzats	Titulació	Ensenyament
Rovira i Trias, Antoni	Sant Feliu de Codines (1836); Manresa (1847); Gràcia (1863)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Sabater i Palet, Medí	Vendrell (1860); Cornuedella de Montsant (1862); Ascó (1865); Tortosa (1868); Tordera (1877)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1855 - 1859)
Serra i Bonet, Joan	Sant Joan d'Horta (1861)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1855 - 1859)
Soler i Mestres, Francesc d'A.	canal d'Urgell (1848)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Soler i Mestres, Joan	canal de la Infanta (1850-51); Barcelona (1851); Gràcia (1851); Mataró (1851); el Masnou (1852); Olesa de Montserrat (1848-1852); Granollers (1852)	Arquitecte	Classe d'Arquitectura (1817 - 1834)
Sureda i Deulovol, Martí	Premià de Mar (1849); Teià (1849), Arbúcies (1889)	Arquitecte i mestre d'obres	Classe d'Arquitectura (1835 - 1850)
Vallcorba i Campmany, Dimas	Molins de Rei (1877, 1878)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1859 - 1869)
Vigo de Soler, Salvador	Barcelona (1885)	Mestre d'obres, director de camins veïnals i agrimensor	Escola de Belles Arts de Barcelona (1850 - 1855)

Relació de municipis cartografiats pels arquitectes, mestres d'obres i agrimensors formats a les diferents escoles al llarg del segle XIX

Municipi	Cartògraf	Bibliografia sobre el mapa	Mapa al fons ETSAB
Arbúcies (1889)	Martí Sureda i Deulovol	Nadal, Burgueño, 2008, 463.	
Arenys de Mar (1858)	Agustí Quera i Torras	Pons i Guri, 1998, 19-30	
Arenys de Mar (1881)	Ramon Quera i Torras	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 245	
Ascó (1865)	Medí Sabater i Palet	Muro, 2008a, 61-80; 2008b, 446-447; 2010, 201-228.	
Badalona (1895)	Joan B. Pons i Trabal	Sabater, 1995, 43-58. Esteban Noguera, 2011, 192	
Barcelona (1837)	Josep Casademunt i Torrents	Bassegoda, (1990), 11-19	
Barcelona (1851)	Joan Soler i Mestres	Torres i Capell, Llobet i Bach, Puig i Castell (1985), 141. Corominas (1990), 249-255; (2002), 39-40. Nadal, Urteaga, Muro (2006), 45-49 i 247. Montagud (2017), 123-136.	Etsab
Barcelona (1851)	Josep O. Mestres i Espluges	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 45-49 i 244	Etsab
Barcelona (1852)	Francesc D. Molina i Casamajó	López Guallar (2009), 15-18 i 40-43	
Barcelona (1854)	Miquel Garriga i Roca	Sagarra i Trias, 1996, 162-163.	
Barcelona (1854-55)	Josep Fontserè i Mestre	Grau, 2014, 101.	
Barcelona (1856-1862)	Miquel Garriga i Roca	Martorell Portas, 1955, 75-90. Torres Capell, Llobet i Bach; Puig i Castell, 1985, 47-51 i 165-175. Sagarra i Trias, 1996, 289-306. Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 51-54 i 243. Nadal, 2011b, 3-79. Nobajas, 2014, 205-220.	
Barcelona (1862)	Josep Fontserè i Domènech	Nadal, 2011b, 33-35.	
Barcelona (1885)	Salvador Vigo de Soler	Roca i Blanch, 2000, 299-299	
Barcelona (1892-1894)	Josep Amargós i Samaranch	Roca i Blanch, 2000, 299-317	
Barcelona (1914)	Jaume Gustà i Bondia		
Besalú (1862)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Cabrera de Mar (1879)	Antoni Maymó i Llimona	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 244	
Cabrera de Mar (1879)	Emili Presas i Parellada	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 245	
Caldes de Montbui (1863)	Josep Arola i Tatger	Sánchez, 2002, 179-182.	
canal d'Urgell (1848)	Francesc d'A. Soler i Mestres	Gisbert, Madal, 2020, 39-72.	Etsab
canal de la Infanta (1850-51)	Joan Soler i Mestres	Gisbert, 2014 (a), 167-197.	
Cardona (1864-1865)	Narcís J.M. Bladó	Gisbert, 2014c, 97-102	
Collbató (1882)	Isidre Raventós i Amiguet	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 245	
Cornudella de Montsant (1862)	Medí Sabater i Palet	Muro, 2008a, 61-80; 2008b, 446-447; 2010, 201-228.	
Crespià (s.d.)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Darnius (1866)	Josep Carré i Bassach	Nadal, Burgueño, 2008, 459	
Dosrius (1874)	Elies Rogent i Amat	Rogent i Amat, 1996.	

Municipi	Cartògraf	Bibliografia sobre el mapa	Mapa al fons ETSAB
Empordà (1891)	Joan Papell i Llenas	Bernils, 1994, 173-175. Santaló, Falgueres, 2007.	
Espolla (1861)	Francesc Jordí i Romañach	Nadal, Burgueño, 2008, 461	
Esponellà (1864, 1865)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Figueres (1859)	Josep Roca i Bros	Castells, Catllar, Riera, 1994, 137-139. Bernils, 1994, 170-172. Santaló, Falgueres, 2007. Martínez Puig, 2013, 157-72. Nadal, Cros, 2019, 39-72	
Figueres (1878, 1891)	Joan Papell i Llenas	Bernils, 1994, 173-175. Santaló, Falgueres, 2007.	
Figueres (1878; 1890)	Josep Cordoní i Bosch	Castells, Catllar, Riera, 1994, 148-149. Santaló, Falgueres, 2007	
Figueres (1882)	Francesc Puig i Saguer	Castells, Catllar, Riera, 1994, 152-153. Nadal, Burgueño, 2008, 462	
Girona (1897)	Eugeni Campllonch i Parés	Ganau, 1997, 266	
Gràcia (1851)	Joan Soler i Mestres	Corominas, 1990, 249-255. Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 173 i 247.	Etsab
Gràcia (1863)	Antoni Rovira i Trias	Nadal (2014b), 124-128	
Gràcia (1872-1874)	Jeroni Galí i Roca	Nadal, 2014b, 128-131. Burgueño, 2014b, 128	
Granollers (1852)	Joan Soler i Mestres	Montagud, 2017, 123-136.	
Granollers (1855)	Miquel Garriga i Roca	Montagud, 2017, 2017. Nadal, Cros, 2019, 50-51 i 65.	
Granollers (1884)	Eduard Mercader i Secanella	Tintó, 2003, 117. Montaner i Garcia, 2014, 145	
Granollers (1891)	Francesc Mariné i Martorell	Homs, 1995, 70 i 156. Tintó, 2003, 117. Burgueño, 2014, 13.	
l'Hospitalet de Llobregat (1883)	Francesc Mariné i Martorell	Burgueño, 2014, 13.	
Igualada (1847)	Sebastià Cabot i Anguera	Busqué, 1995, 41-43	
Igualada (1867)	Josep Inglada i Estrada	Burgueño, Gras, 2014, 154-155.	
Isòvol (1860)	Jeroni Galí i Roca	Nadal, 2014b, 128-131. Burgueño, 2014b, 128	
la Jonquera (1883)	Francesc Puig i Saguer	Castells, Catllar, Riera, 1994, 152-153. Nadal, Burgueño, 2008, 462	
Lleida (1865)	Josep Fontserè i Mestre	Catllar, Armengol, Lladonosa, 1987, 249-283. Llop, 1995, 70-73. Ganau, 2000, 492-508.	
Lloret de Mar (1878)	Frederic Esteve i Lluhí	Padilla Delgado, 2000, 80-81	
Madrid (1869)	Teodor Bergnes de las Casas	Muro, Nadal, Urteaga, 1996, 120 i 245	
Maià de Montcal (s.d.)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Manresa (1847)	Antoni Rovira i Trias	Oliveras (2008)	
Martorell (1850)	Miquel Garriga i Roca	Nadal, Cros, 2019, 49-50 i 66.	Etsab
Martorell (1862)	Carles Gauran i Casals	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 243-244.	Etsab
el Masnou (1847; 1849)	Miquel Garriga i Roca	Nadal, 2011b, 24.	
el Masnou (1852)	Joan Soler i Mestres	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 154-155 i 247.	Etsab
el Masnou (1880)	Josep Cortes i Pla	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 243	
Mataró (1851)	Elies Rogent i Amat	Garcia Espuche, Guàrdia Bassols, 1989, 425-426.	

Municipi	Cartògraf	Bibliografia sobre el mapa	Mapa al fons ETSAB
Mataró (1851)	Joan Soler i Mestres	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 181-182 i 247.	
Mataró (1874-1880)	Gregori Arch i Pila	Garcia Espuche, Guàrdia Bassols, 1989, 189-200 i 452-459. Nadal, 2011, 97	
Mataró (1878)	Emili Cabanyes i Rabassa	Garcia Espuche, Cuàrdia Bassols, 1989, 457	
Mieres (1885)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Molins de Rei (1877, 1878)	Dimas Vallcorba i Campmany	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 245	
Navata (1864)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Olesa de Montserrat (1848-1852)	Joan Soler i Mestres	Vegeu el catàleg inclòs en aquest llibre.	Etsab
Olot (1906)	Alfred Paluzie i Lucena	Barnadas, 2009, 5	
Olot (s.d.)	Esteve Pujol i Riera	Barnadas, 2009, 5	
Palafugell (1881)	Sebastià Pi i Pi	Padilla Delgado, 2000, 80-81	
Plegamans (1878)	Antoni Gaudí i Cornet	Montañés, 2019, 1-3	
Premià de Mar (1849)	Martí Sureda i Deulovol	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 191 i 247.	
Puigcerdà (1888)	Francesc Mariné i Martorell	Castells, Catllar, Riera, 1994. Burgueño, 2014, 13.	
Puigdàlber (1858)	Josep Inglada i Estrada	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 123-136.	
Puigdàlber (1861)	Carles Gauran i Casals	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 196 i 243-244.	
Reus (1858)	Antoni Gras i Ribot	Nadal, Cros, 2019, 39-72	
Reus (1893)	Pere Caselles i Tarrats	Fortuny, 1998, 60	
Sabadell (1858)	Josep Oriol i Bernadet	Nadal, 2014a, 183-186.	
Sabadell (1863)	Gabriel Batllellé i Tort	Nadal (2014a), 186-194.	
Sabadell (1863)	Josep A. Obradors i Poch	Nadal, 2014a, 186-194	
Sabadell (1865)	Francesc D. Molina i Casamajó	Nadal (2014), 186-194	
Salt (1865)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Sant Andreu del Palomar (1890)	Josep Domènech i Estapà	Alberch, Caballé, 2001, 170-171	
Sant Feliu de Codines (1836)	Antoni Rovira i Trias	Garriga, 1997, 99-105.	
Sant Feliu de Guixols (1858)	Josep Gallart i Valentí	Castells, Catllar, Riera, 1994, 468-469. Bussot, 2000, 44-48. Jiménez, 1997, 158. Nadal, Cros, 2020, 39-72	
Sant Feliu de Guíxols (1884)	Pere Pascual i Baguer	Castells, Catllar, 1994, 476-477. Bussot, 2000, 148-150	
Sant Feliu de Guíxols (1897)	General Guitart i Lostaló	Bussot, 2000, 72-87 i 146-147	
Sant Feliu Saserra (1863)	Leandre Pons i Dalmau	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 203 i 245.	
Sant Gervasi de Cassoles [1881]	Ramon Jané i Piferrer	Burgueño, 2020, 222.	Etsab
Sant Iscle de Vallalta (1860)	Carles Gauran i Casals	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 206 i 243-244.	Etsab
Sant Joan d'Horta (1861)	Joan Serra i Bonet	Nobajas, Nadal, 2015, 211-223	
Sant Joan Despí (1873)	Joan Camps i Prats	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 243	
Sant Martí de Provençals (1864)	Elies Rogent i Amat	Burgueño, Gras, 2014, 159.	
Sant Martí de Provençals (1894)	Claudi Duran i Ventosa	Martínez Roca, 2016; . Gisbert, 2020, 209-211	

Municipi	Cartògraf	Bibliografia sobre el mapa	Mapa al fons ETSAB
Sant Miquel de Campmajor (1883)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Sant Sadurní d'Anoia (1861-1863)	Carles Gauran i Casals	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 218-219 i 243-244.	Etsab
Santpedor (1862)	Josep Arola i Tatger	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 242.	
Sarrià (1842)	Josep Casademunt i Torrents	Burgueño (2015), 147	
Sarrià (1854-1857)	Elies Rogent i Amat	Burgueño, 2015, 147-149.	
Sarrià (1860-1861)	Joan Nolla i Cortés	Burgueño, 2015, 149	
Sarrià (1886)	Francesc Mariné i Martorell	Burgueño, 2014, 13-20; 2015, 153-156.	
Sarrià (1902-1921)	Arnau Calvet i Peyronill	Burgueño, 2015, 156-158	
sèquia de Manresa (1867)	Marià Potó i Galera	Gisbert, 2010, 197-198	
Sils (1867)	Josep Gallart i Valentí	Burgueño, Gras, 2014, 151.	
Tarragona (1856)	Ignasi Jordà i Amalich	Ortueta, 2006, 134-135. Ferrer i Pumareta, 2011, 58	
Tarragona (1857, 1894)	Pau Monguío i Segura	Ortueta, 2006, 150 i 169	
Teià (1849)	Martí Sureda i Deulovol	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 223-225 i 247.	
Teià (1863-1865)	Carles Gauran i Casals	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 226 i 243-244.	Etsab
Terrassa (1878)	Miquel Curet i Roure	Esteban Noguera, 2011, 143-146	
Tordera (1877)	Medí Sabater i Palet	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 231-232 i 246.	
Tortosa (1868)	Medí Sabater i Palet	Muro, 2008a, 61-80; 2008b, 446-447; 2010, 201-228.	
Tortosa (1878)	Sebastià Cabot i Anguera	Muro, 2014, 170-177	
Tortosa (1890)	Víctor Beltrí i Roqueta	Montaner i Garcia, 2011, 145	
Valls (1853)	Ignasi Jordà i Amalich	Ortueta, 2006, 134-135. Ferrer i Pumareta, 2011, 58	
Valls (1864)	Francesc Ribot i Nolla	Muro, 2010, 201-228	
Vallvidrera (1856-1863)	Elies Rogent i Amat	Rogent i Amat, 1996.	
Vallvidrera (1859)	Josep Busquets i Vila	Burgueño, Gras, 2014, 176-177.	
el Vendrell (1860)	Medí Sabater i Palet	Muro, 2008a, 61-80; 2008b, 446-447; 2010, 201-228.	
Ventajol (1883)	Joan Papell i Llenas	Nadal, Burgueño, 2008, 461-462.	
Vic (1847)	Josep Casademunt i Torrents	Montaner i Garcia, 1994, 76.	
Vilafranca del Penedès (1851)	Carles Gauran i Casals	Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 235-236 i 243-244.	Etsab
Vilafranca del Penedès (1863)	Francesc D. Molina i Casamajó		
Vilafranca del Penedès (1863)	Miquel Elies i Güell	Alió, 1986, 116-117. Roselló, 1992, 98	
Vilafranca del Penedès (1878, 1886)	Adrià Casademunt i Vidal	Roselló, 1992, 99-101	
Vilanova i la Geltrú (1865)	Eduard Fontserè i Mestre	Ferrer i Pumareta, 2011, 60-69	
Vilaseca (1862)	Leandre Pons i Dalmau	Muro, 2010, 201-228.	

Arxius i biblioteques consultats

Archivo de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. Madrid (RABASF)

Arxiu Gràfic de la Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Barcelona (Arxiu Gràfic ETSAB)

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Barcelona.

Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Barcelona (AHDB).

Arxiu de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Barcelona (RACBASJ).

Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Barcelona.

Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Barcelona.

Fonts manuscrites

CASADEMUNT I TORRENTS, JOSEP (18--): *Geometría descriptiva*. [S.l : s.n], [18--], 3 v. Nota manuscrita d'Adriano Casademunt. [Consulta 17 novembre 2016] Disponible a: http://cataleg.upc.edu/record=b1053643~S1*cat.

EXPEDIENTE de D. Ruperto Mateo y Cabrera para la obtención del título de agrimensor, 1861 (RACBASJ).

EXPEDIENTE sobre la presentación de los títulos y demás de los arquitectos y Maestros de Obras residentes en el distrito de esta corporación, 1850-1866, (RACBASJ).

EXPEDIENTE sobre una exposición elevada a S.M. para que se dignara disponer la reforma de la regla 3ª del artículo 32 del proyecto de Ley de Instrucción Pública en el sentido de que la enseñanza de los agrimensores dependa de las Academias de Bellas Artes y la de los Peritos Agrónomos de las Escuelas de Agricultura, 1856 (RACBASJ).

EXPEDIENTE general de la Academia provincial de Bellas Artes del establecimiento oficial agregado a la misma con el nombre de (...) y de las dos instituciones de enseñanza libre creadas por la Diputación y puestas bajo la dependencia del cuerpo académico con la denominación y carácter de escuelas provinciales, destinada la una a los estudios de Arquitectura y a los de Pintura, Escultura y Grabado la otra. Año de 1871, Diputació de Barcelona (AHDB; Iligall 1938).

EXPEDIENTE general de la Academia de Bellas Artes y de las Escuelas a ellas agregadas de Bellas Artes, Arquitectura y Pintura, Escultura y Grabado. 1872-1875 (AHDB; Iligall 1938).

EXPEDIENTE general de la Academia de Bellas Artes y de las Escuelas a ellas agregadas de Bellas Artes, Arquitectura y Pintura, Escultura y Grabado. Segunda Secuela. 1873 (AHDB; Iligall 1938).

LIBRO de matrícula de la enseñanza profesional de maestros de obras y de agrimensores y aparejadores. Cursos de 1858-1859 a 1866-1867 (RACBASJ).

LIBRO de matrícula de la enseñanza profesional de maestros de obras y de agrimensores y aparejadores. Cursos de 1866-1867 a 1870-1871 (RACBASJ).

LLIBRE de matriculació i notes de la carrera d'agrimensors i aparelladors. Cursos 1855 a 1859, texto manuscrito, 43 folios (RACBASJ).

LLIBRE registre de papers de pagament a l'Estat per a l'obtenció del títol de mestre d'obres, aparellador i agrimensores, 1862-1872 (RACBASJ).

PRIMERO, 2º y 3er año de agrimensores y aparejadores. Matrícula, 1855-1859 (RACBASJ).

REGISTRO de títulos de maestro de obras, aparejadores y agrimensores, 1860-1869; manuscrito encuadernado, 28 págs. numeradas (RACBASJ).

REGISTRO de títulos expedidos por la Superioridad desde 1º de enero de 1860, manuscrito encuadernado (Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona).

REGLAMENTO para las Escuelas de Agrimensores y Aparejadores, aprobado por S.M. en 24 de enero de 1855, Madrid, Est. Tipográfico a cargo de D.S. Compagni, 1855, 16 págs.

REGLAMENTO provisional para el régimen interior de la Escuela de Bellas Artes de Barcelona, aprobado por Real Orden de 16 de diciembre de 1859, referente a la enseñanza profesional de maestros de obras y de aparejadores y de agrimensores, text manuscrit inèdit, 9 págs. Sense numerar; Barcelona, 10 de gener de 1860 [firma de] Claudio Lorenzale, director de l'Escola de Belles Arts de Barcelona.

REQUERIMENTS d'informació geogràfica i topogràfica del Servei del Mapa Geològic de Catalunya dirigits als municipis de la província de Barcelona per a la confecció del Mapa Geogràfic de Catalunya, Manuscrit, 1915 (Cartoteca de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya).

Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi (1850-1885): *Actes* (www.racba.org/fons_arxiu.php).

ROGENT i AMAT, Elies: Libro segundo de agrimensores que contiene la trigonometría rectilínea, topografía, agrimensura y Aforos; parte legal que corresponde a los mismos, para uso de José Martí y Solá, siendo su profesor el Sr. D. Elías Rogent, [S.l.] : [s.n], [186-], 152 p. Manuscrit. [Consulta 17 novembre 2016] Disponible a: <<http://hdl.handle.net/2099.4/1612>>

ROGENT i AMAT, Elies (1996): *Arxiu professional de l'arquitecte Elies Rogent i Amat : catàleg*, Barcelona, Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes.

Fonts impreses

MEMÒRIA sobre la creación y funcionamiento de la Escuela Superior de Arquitectura de Barcelona, Barcelona, Imprenta La Renaixensa, 1896.

ROGENT i AMAT, Elies (1886): «D. José Casademunt», en Adriano Casademunt: Santa Catalina. Recopilación y ampliación de los borradores de la monografía de la iglesia y claustro del derruido convento de padres dominicos de Barcelona que por encargo de la Real Junta de Comercio de Cataluña practicó en 1837 D. José Casademunt, Barcelona, Establecimiento Tipográfico de Fidel Giró, V-XVIII.

ROGENT i AMAT, Elies (1990): «Memòries de D. Elies Rogent i Amat», en Pere Hereu i Payet (ed.): *Elies Rogent i Amat. Memòries, viatges i lliçons*, Barcelona, Col·legi d'Aparelladors Tècnics de Barcelona, págs. 9-43.

SALNEUVE, J.F. (1850): *Cours de topographie et de géodésie: faite a l'École d'Application du Corps d'État-Major*. Paris: J. Dumaine. [Consulta 17 novembre 2016] Disponible a: <http://cataleg.upc.edu/record=b1039642~S1*cat>

RÍOS, Demetrio de los (1862): *Curso elemental de topografía y agrimensura*. Sevilla: Imprenta Librería Española y Extranjera. [Consulta 17 novembre 2016] Disponible a: <http://cataleg.upc.edu/record=b1434506~S1*cat>

Bibliografia

ALBERCH i FUGUERAS, Albert; CABALLÉ i ESTEVE, Francesc (2001): «La ciutat a través del temps. Cartografia històrica», dins Jaume Sobrequés i Callicó (dir.): *Història de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana.

ALIÓ, M. Àngels (1986): *Projectes i realitat d'un procés urbà decimonònic: Vilafranca del Penedès (1865-1939)*, Barcelona, Edicions de la Universitat de Barcelona.

ARRANZ, Manuel (1991): *Mestres d'obres i fusters. La construcció a Barcelona en el segle XVIII*, Barcelona, Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

BARCA SALOM, Francesc X. (2000): «La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona com a cos docent», dins Agustí Nieto-Calán i Antoni Roca Rosell (coord.): *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona als segles XVIII i XIX. Història, ciència i societat*, Barcelona, Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i Institut d'Estudis Catalans: 165-195.

BARCA SALOM, Francesc X. (2015): *Onofre Jaume Novellas i Alavau (Torelló, 1787-Barcelona, 1849). Matemàtiques i astronomia durant la Revolució liberal*, Barcelona, Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

BARNADAS, Joan (2009): «Del dinou al vint-i-ú: Esteve Pujol i Riera» *El Cartipàs*, Olot, 35: 5.

BARRUFET, Albert; ENJUANES, Yolanda; SESMA, Mònica (2017): «De l'enderroc de les muralles de la ciutat de Lleida a l'obra d'en Josep Fontseré: Plànol Geomètric de Lleida (1865)», *Shikar. Revista del Centre d'Estudis Comarcals del Segrià*, Lleida, 4: 70-76.

BASSEGODA i NONELL, Joan (1973): *Los maestros de obras de Barcelona*, Barcelona, Editores Técnicos Asociados.

BASSEGODA i NONELL, Joan (1990): «El primer arquitecte de l'Acadèmia: Josep Casademunt i Torrents (1804-1868)», *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*, Barcelona, vol. 4-5: 11-19. <https://raco.cat/index.php/ButlletiRACBASJ/article/view/219102> [Consulta: 26-05-2022]

BELHOSTE, Bruno (1994): «Le dessin de la carte dans la formation des ingénieurs du génie de 1750 a 1850». *Bulletin du Comité Français de Cartographie*, París, 139: 39-42.

BERNILS i MACH, Josep M. (1994): «El procés urbanístic de Figueres», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, Figueres, 27: 149-199.

BISBE I VIÑAS, Quima (1995): «Memòries de l'Institut segons alguns directors del període 1845-1895», dins Institut Jaume Balmes (ed.): *Cent cinquanta anys d'història (1845-1895)*, Barcelona, Editorial Alta Fulla: 23-48.

BORNIQUEL, N.; PASTOR, A.; SIERRA, A. (eds.) (1999): *Domènec Estapà, Domènec Mansana*, Barcelona, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

BURGUEÑO, Jesús (1995): *De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània dels Països Catalans (1790-1850)*, Barcelona, Rafael Dalmau editor.

BURGUEÑO, Jesús (2003): *Història de la divisió comarcal*, Barcelona, Rafael Dalmau editor.

BURGUEÑO, Jesús (dir.) (2001): *Atles de les viles, ciutats i territoris de Lleida*, Lleida, Diputació de Lleida i Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Lleida.

BURGUEÑO, Jesús (2007): «La cartografia cadastral de la província de Lleida (segles XVIII-XIX)», dins Carme Montaner, Francesc Nadal i Luis Urteaga (eds.): *La cartografia cadastral a Espanya (segles XVIII-XX)*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya: 39-49.

BURGUEÑO, Jesús (2008a): «El manuscrit sobre la consistència dels mapes, del Fons Renart», dins Jesús Burgueño (ed.): *El mapa com a llenguatge geogràfic. Recull de textos històrics (ss. XVII-XX)*, Barcelona, Societat Catalana de Geografia: LVI-LXVI i 83-94.

BURGUEÑO, Jesús (2008b): «Joan Papell i Llenas, geòmetra empordanès», dins Jesús Burgueño (ed.): *El mapa com a llenguatge geogràfic. Recull de textos històrics (ss. XVII-XX)*, Barcelona, Societat Catalana de Geografia: XCVII-CIV i 143-166.

BURGUEÑO, Jesús (2010): «Geòmetres, arquitectes i editors. Cartografiar Barcelona (1750-1850)», dins Carme Montaner i Francesc Nadal (eds.): *Aproximacions a la història de la cartografia de Barcelona*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Institut Cartogràfic de Catalunya: 46-63.

BURGUEÑO, Jesús (2011): «L'ensenyament de l'agrimensura a l'Institut de Lleida (1857-1887)», dins Carme Montaner, Francesc Nadal i Luis Urteaga (eds.): *Cartografia i agrimensura a Catalunya i Balears al segle XIX*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya: 30-49.

BURGUEÑO, JESÚS; GRAS, M. Mercè (2014): *Atles de la Catalunya senyorial. Els ens locals en el canvi de règim (1800-1860)*, Barcelona, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya i Rafael Dalmau editor.

BURGUEÑO, Jesús (2014): «El Mapa topogràfic i cadastral de Sarrià (Barcelona) de Francesc Mariné i Artur Vallhonrat (1883-1909)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 77: 11-37.

BURGUEÑO, Jesús (2015): «Cartografia urbanística menor de l'antic municipi de Sarrià (Barcelona), 1842-1921», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 80: 143-166.

BURGUEÑO, Jesús (2020): «Cartografia municipal de Sant Gervasi de Cassoles, 1846-1897», dins Ramon Grau i Carme Montaner (eds.): *Vistes panoràmiques i plànols urbanístics a Barcelona del segle XVI al XIX*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Institut Cartogràfic de Catalunya: 212-235.

BURGUEÑO, Jesús; NADAL, Francesc (2007): «Agrimensores para un país sin catastro. La enseñanza de la agrimensura en los institutos de segunda enseñanza (1857-1887): (II) el caso de Figueres», dins Actas de las VIII Jornadas de Castilla la Mancha sobre investigación en archivos: Hacienda y Fiscalidad, celebradas en Guadalajara del 27 al 30 de noviembre, Guadalajara, Anabad Castilla-La Mancha, contingut en un CD.

BURGUEÑO, Jesús; NADAL, Francesc (2011): «Amidaments de terres i plànols parcel·laris municipals a la província de Girona (1845-1895)», dins Carme Montaner, Francesc Nadal i Luis Urteaga (eds.): *Cartografia i agrimensura a Catalunya i Balears al segle XIX*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya: 127-141.

BUSQUÉ i CORBELLÀ, Josep (1995): «Esculls de l'urbanisme a Igualada a principis del segle XX», *Miscellania Aqualatensis*, Igualada, VII: 39-64.

BUSSOT i LIÑÓN, Gerard (2000): *Carrers, cases i arquitectes: Sant Feliu de Guíxols, des dels inicis fins a 1931*, Sant Feliu de Guíxols, Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols i Diputació de Girona.

CASTELLS, Ramon, CATLLAR, Bernat, RIERA, Josep (1992): *Girona Ciutat. Catàleg de plànols de la ciutat des del segle XVII al XX*, Girona, Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona.

CASTELLS, Ramon, CATLLAR, Bernat, RIERA, Josep (1994): *Ciutats de Girona. Catàleg de plànols de les ciutats de Girona des del segle XVII al XX*, Girona, Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona.

CATLLAR, Bernat, ARMENGOL, Pere, LLADONOSA, Josep (1987): *Atlas de Lleida*, [Lleida], Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Lleida.

CEGARRA BELTRÍ, Guillermo (2002): «Victor Beltrí Roqueta (Tortosa, 1862-Cartagena, 1935): arquitecto», *Recerca. Arxiu Històric Comarcal de la Terra de l'Ebre*, 6: 237-292.

COROMINAS i AYALA, Miquel (1990): «El plànol parcel·lari de Barcelona de 1850-1859», dins Institut Municipal d'Història (ed.): *Història urbana del Pla de Barcelona. Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona celebrat els dies 5 i 6 de desembre de 1985*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona: vol. 2, 249-255.

COROMINAS i AYALA, Miquel (2002): *Los orígenes del Ensanche de Barcelona. Suelo, técnica e iniciativa*, Barcelona, Edicions Universitat Politècnica de Catalunya.

CORTÉS i TORRES, Xavier (2007): *Casa Llotja de Mar*, Barcelona, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona.

ESTEBAN NOGUERA, Juli (2011): «Terrassa, 1878», «Badalona, 1895», dins Àngel Martín Ramos (ed.): *El efecto Cerdà. Ensanches mayores y menores*, Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya: 143-153 i 190-201.

EXPOSICIÓ commemorativa del centenari de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, 1875-1876-1975-1976, Barcelona, Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, 1977.

FAUS PRIETO, Alfredo (1995): *Mapistes. Cartografía i agrimensura a la València del segle XVIII*, València, Edicions Alfons el Magnànim.

FERRER i PUMARETA, Jordi (2011): *El traç del progrés. Els fonaments cartogràfics del procés d'eixample urbà de Vilanova i la Geltrú a la segona meitat del segle XIX*, Vilanova i la Geltrú, Institut d'Estudis Penedesencs.

FIGUERAS, Lourdes (1989): «La formació», dins Lluís Domènech Girbau, Lourdes Figueras i Roser Domènech (eds.): *Lluís Domènech i Montaner i el director d'orquestra*, Barcelona, Fundació Caixa de Barcelona.

FORTUNY, Jordi (1998): «La ciutat: la transformació urbana», dins Albert Arnavat (dir.): *Reus 1900: segona ciutat de Catalunya*, Reus, Ajuntament de Reus i La Caixa: 48-75.

FUENTES MILÀ, Sergio (2018): *Josep Domènech i Estapà (1858-1917). Entre la ciència i l'arquitectura*, Barcelona, Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.

GALERA, Montserrat, ROCA, Francesc, TARRAGÓ, Salvador (1982): *Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX*, Barcelona, Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, segona edició.

GANAU i CASAS, Joan (1997): *Els inicis del pensament conservacionista en l'urbanisme català (1844-1931)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

GANAU i CASAS, Joan (2000): «L'inici de l'urbanisme contemporani a Lleida: els primers projectes d'eixample (1860-1870)», dins Flocel Sabaté (ed.): *L'estructuració territorial de Catalunya. Els eixos cohesionadors de l'espai. Actes del V Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*, Barcelona, L'Avenç i Diputació de Barcelona: 492-508.

GARCIA ESPUCHE, Albert, GUÀRDIA BASSOLS, Manuel (1989): *La construcció d'una ciutat: Mataró (1500-1900)*, Barcelona, Patronat Municipal de Cultura de Mataró i Alta Fulla.

GARRIGA, Francesc (1998): «El plànol de Sant Feliu de Codines (1836)», *Ponències. Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, 2: 99-105

GISBERT i TRAVERIA, Meritxell (2010): «El plànol topogràfic del regadiu i ciutat de Manresa, de Marià Potó (1867)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 70: 181-203.

GISBERT i TRAVERIA, Meritxell (2014a): «La cartografia dels terrenys de la Granota i el Joncar i del Rec Comtal (1756-1836)», dins Ramon Grau i Carme Montaner (eds.): *Estudis sobre la cartografia de Barcelona, del segle XVIII al XXI: els mapes d'una ciutat en expansió*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya: 56-73.

GISBERT i TRAVERIA, Meritxell (2014b): «Cartografia i gestió de l'aigua: els plànols del canal de la Infanta de Tomàs Soler i Ferrer i Joan Soler i Mestres (1838-1852)», *Estudis d'Història Agrària*, Barcelona, 26: 167-197.

GISBERT i TRAVERIA, Meritxell (2014c): «Cartografia municipal de Cardona entre 1852 i 1905», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona: 77, 91-107.

GISBERT i TRAVERIA, Meritxell (2016): *Cartografia i transformació del territori a Catalunya entre l'Antic règim i la Revolució liberal (ss. XVIII-XIX): el paper de la família Soler*. Tesis de doctorat. Universitat de Barcelona.

GISBERT i TRAVERIA, Meritxell, NADAL, Francesc (2020): «Els mapes i el domini dels rius: la cartografia del Canal d'Urgell (1751-1849)», *Scripta Nova. Revista electrònica de geografia y ciencias sociales*, Barcelona, vol. 24, 1-32.

GRANADOS GARCIA, J. Oriol (2014): «El reconeixement cartogràfic de la colònia Barçono», dins Ramon Grau i Carme Montaner (eds.): *Estudis sobre la cartografia de Barcelona, del segle XVIII al XXI: els mapes d'una ciutat en expansió*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya: 34-55.

GRAU, Ramon (2014): «Conèixer per transformar. L'empresa cartogràfica d'Ildefons Cerdà, 1854-1865», dins Ramon Grau i Carme Montaner (eds.): *Estudis sobre la cartografia de*

Barcelona, del segle XVIII al XXI: els mapes d'una ciutat en expansió, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya: 94-119.

GRUP D'ESTUDIS D'HISTÒRIA DE LA CARTOGRAFIA (ed.): *Diccionari de mapes parcel·lars i agrimensors a Catalunya (segles XVIII-XIX)*, Barcelona, Universitat de Barcelona (recurs electrònic: <http://www.edu/gehc/agrimensors/index.php>).

HEREU i PAYET, Pere (1987): *Vers una arquitectura nacional*, Barcelona, Edicions de la Universitat Politècnica de Catalunya.

HOMS i COROMINAS, Josep (1995): *Granollers: retalls d'història urbana, Tarafa: Revista del Vallès*.

IRISARRI, Carlos J. (2022): *El arquitecto ilustrado. Del oficio a la profesión*, Madrid, Centro de Estudios Europa Hispánica.

JIMÉNEZ, Àngel (1997): *Sant Feliu de Guixols. Una lectura històrica*, Sant Feliu de Gixols, Ajuntament de Sant Feliu de Guixols i Diputació de Girona.

JIMÉNEZ, Àngel (2004): *Centenari del port de Sant Feliu de Guixols*, Sant Feliu de Gixols, Ajuntament de Sant Feliu de Guixols i Estudis Guixolencs.

LACUESTA, Raquel (2019): «L'Escola d'Elias Rogent», dins Ramon Dilla Martí i Maria Torras Freixa (eds.): *Elias Rogent i Barcelona. Arquitectura, patrimoni i restauració*, Barcelona, Universitat de Barcelona i Diputació de Barcelona: 339-350.

LLOP, Carles (Coord.) (1995): *Atlas urbanístic de Lleida (1707-1995)*, Barcelona, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Lleida i Ajuntament de Lleida.

LÓPEZ DAUFÍ, Antoni (2013): «Els arquitectes municipals de Tortosa (1880-1901)», *Recerca. Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre*, 15, 127-157.

LÓPEZ GUALLAR, Marina (2008): «Marc legal i política urbanística: el primer disseny de la plaça de Catalunya, 1865-1872», *Barcelona Quaderns d'Història*, Barcelona, 14: 229-264.

LÓPEZ GUALLAR, Marina (2009): «La política urbanística de Barcelona. Una dècada decisiva, 1851-1860», dins Marina López Guallar (ed.): *Cerdà i Barcelona. La primera metròpoli, 1853-1897*, Barcelona, Museu d'Història de Barcelona: 15-18.

MANGE, Ignasi (2011): «El plànol del Rec Comtal de 1836: unes primeres aproximacions al seu coneixement», dins Manel Guàrdia (ed.): *La revolució de l'aigua a Barcelona: de la ciutat preindustrial a la metròpoli moderna (1867-1967)*, Barcelona, Museu d'Història de Barcelona: 34-39.

MARÉS DEULOVOL, Federico (1964): *Dos siglos de enseñanza artística en el Principado. La Junta Particular de Comercio. Escuela Gratuita del Diseño. Academia Provincial de Bellas Artes*, Barcelona, Cámara Oficial de Comercio y Navegación de Barcelona.

MARTINELL, Cèsar (1951): *La Escuela de la Lonja en la vida artística barcelonesa*, Barcelona, Escuela de Artes y Oficios Artísticos.

MARTÍNEZ PUIG, Alfons (2013): «Figueres: la modernització urbana i arquitectònica durant el segle XIX. L'arquitecte Josep Roca i Bros», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, Figueres, 44: 157-172.

MARTORELL PORTAS, Vicenç (1955): «Cartografía local. Planos geométricos de Barcelona de mediados del siglo XIX», *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, Barcelona, 652: 75-90.

MIRANDA REGOJO, Fátima (1985): «El problema profesional: ingeniería/arquitectura», dins Antonio Bonet Correa, Soledad Lorenzo Fornies i Fátima Miranda Regojo: *La polémica ingenieros-arquitectos en España. Siglo XIX*, Madrid, Colegio de Caminos, Canales y Puertos i Editorial Turner: 77-111.

MONTAGUD BLAS, Èlia (2017): «Els mapes urbans més antics conservats a l'Arxiu Municipal de Granollers», *Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, Granollers, 21: 123-136.

MONTANER i GARCIA, Carme (1994): «El mapa d'Ildefons Cerdà de 1856: el primer mapa de Vic amb corbes de nivell?», *Vic Ausa*, 132-133: 71-80

MONTANER i GARCIA, Carme (2000): *Mapes i cartògrafs a la Catalunya contemporània (1833-1941)*, Barcelona, Rafael Dalmau editor i Institut Cartogràfic de Catalunya.

MONTANER i GARCIA, Carme (2014): «Mapes publicitaris de ciutats industrials: la iniciativa de Calvet i Boix (1879-1880)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 77: 133-150.

MONTANER i MARTORELL, Josep M. (1983): *L'ofici de l'arquitectura. El saber arquitectònic dels mestres d'obres analitzat a través dels seus projectes de revàlida (1859-1871)*. Introducció d'Ignasi Solà-Morales. Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya.

MONTANER i MARTORELL, Josep M. (1990): *La modernització de l'utilitatge mental de l'arquitectura a Catalunya (1714-1859)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

MONTAÑÉS, José Àngel (2019): «El tresor enterrat de Gaudí», *Quadern (elpais.cat)*, Barcelona, 1769: 1-3.

- MORETÓ NAVARRO, Isabel (2005): «La Classe d'Arquitectura d'Antoni Celles», *Barcelona Quaderns d'Història*, Barcelona, 12: 149-164.
- MURO, José Ignacio (2010): «Mediciones de fincas, planos geométricos y evolución de la riqueza territorial de la provincia de Tarragona (1846-1892)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 69: 201-228.
- MURO, José Ignacio (2011): «Los agrimensores y peritos tasadores de tierras formados en el Instituto Provincial de Segunda Enseñanza de Tarragona durante la segunda mitad del siglo XIX», dins Carme Montaner, Francesc Nadal i Luis Urteaga (eds.): *Cartografia i agrimensura a Catalunya i Balears al segle XIX*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya: 49-66.
- MURO, José Ignacio (2011): «Agrimensores y contratistas para la medición de tierras y el levantamiento de planos parcelarios en Tarragona (1845-1900)», dins Carme Montaner, Francesc Nadal i Luis Urteaga (eds.): *Cartografia i agrimensura a Catalunya i Balears al segle XIX*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya: 143-158.
- MURO, José Ignacio (2014): «Los planos de la plaza y la Ciudad de Tortosa, 1845-1886», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 77: 151-179.
- 40 MURO, José Ignacio; NADAL, Francesc; URTEAGA, Luis (1996): *Geografía, estadística y catastro en España (1856-1870)*, Barcelona, Ediciones del Serbal.
- MURO, José Ignacio; NADAL, Francesc; URTEAGA, Luis (2008): «Un geómetra francés a Espanya: Jean-Antoine Laur (1850-1860)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 66: 53-73.
- MURO, José Ignacio; NADAL, Francesc; URTEAGA, Luis (2011): «Pedro Moreno Ramírez, geòmetra (1819-post. 1890)», dins Pedro Moreno Ramirez: *Estadística territorial de la provincia de Barcelona. 1858*, Barcelona, Societat Catalana de Geografia: xv-LXXI.
- NADAL, Francesc (2011a): «L'ensenyament de l'agrimensura a l'Institut Provincial de Segon Ensenyament de Barcelona (1857-1887)», dins Carme Montaner, Francesc Nadal i Luis Urteaga (eds.): *Cartografia i agrimensura a Catalunya i Balears al segle XIX*, Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya: 87-102.
- NADAL, Francesc (2011b): «Miquel Garriga i Roca i el plànol de Barcelona, 1856-1862», *Quaderns del Seminari d'Història de Barcelona*, 26:1-79.
- NADAL, Francesc (2014a): «La cartografia municipal de Sabadell durant la segona meitat del segle XIX (1858-1886)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 77: 181-204.
- NADAL, Francesc (2014b): «La cartografia municipal de Gràcia (1850-1897)», dins Ramon Grau i Carme Montaner (eds.): *Estudis sobre la cartografia de Barcelona, del segle XVIII al XXI: els mapes d'una ciutat en expansió*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya: 120-143.
- NADAL, Francesc, BURGUEÑO, Jesús (2008a): «Agrimensores a la província de Girona durant la segona meitat del segle XIX», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 65: 452-464.
- NADAL, Francesc, BURGUEÑO, Jesús (2008b): «La ensenyanza de la agrimensura en las academias de Bellas Artes: el caso de Barcelona (1852-1869)», *CT/Catastro*, Madrid, 63: 81-97.
- NADAL, Francesc, CROS, Roger (2019): «Els plànols geomètrics de poblacions a Catalunya (1846-1859)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 88: 39-72.
- NADAL, Francesc; URTEAGA, Luis; MURO, José Ignacio (2006): *El territori dels geòmetres. Cartografia parcel·laria dels municipis de la província de Barcelona (1845-1895)*, Barcelona, Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona.
- NADAL, Francesc; URTEAGA, Luis; MURO, José Ignacio (2008): «El plànol parcel·lari de Vilafranca del Penedès de 1851», dins Ajuntament de Vilafranca del Penedès (ed.): *Documents del patrimoni històric de Vilafranca*, Vilafranca del Penedès, Ajuntament de Vilafranca del Penedès.
- NAVASCUÉS PALACIO, Pedro (1973): *Arquitectura y arquitectos madrileños del siglo XIX*. Pròleg de Fernando Chueca Goitia. Madrid, Instituto de Estudios Madrileños.
- NOBAJAS, Alexandre (2014): «Historical cartography as a tool to study urban change. The case of Garriga i Roca's quarterons», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 77: 295-220
- NOBAJAS, Alexandre, NADAL, Francesc (2015): «From historical map to online 3D recreation: the 1861 cadastral map of Horta (Barcelona)», *Cartography and Geographic Information Science*, vol. 42, 3: 211-223.
- OLIVERAS i SAMITIER, Josep (1989): «La fàbrica dels panyos de Manresa», *Dovella*, Manresa, 29: 29-35.
- OLIVERAS i SAMITIER, Josep (2008): «Pla geomètric de la Molt Noble i Molt Lleial Ciutat de Manresa», dins Antoni Rovira i Trias: *Plano geométrico de la muy noble y muy leal Ciudad de Manresa levantado por el arquitecto Antonio Rovira y Trias*, Barcelona, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya: 5-36.

ORTUETA, Elena de (2006): *Tarragona: el camí cap a la modernitat. Urbanisme i arquitectura*, Tarragona, Lunwerg editores.

PRIETO GONZÁLEZ, José Manuel (2004): *Aprendiendo a ser arquitectes. Creación y desarrollo de la Escuela de Arquitectura de Madrid (1844-1914)*, Madrid, CSIC.

ROCA i BLANCH, Estanislau (2000): *Montjuïc, la muntanya de la ciutat*, Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, segona edició.

ROGENT, Jordi (1988): «Biografia de l'arquitecte Elies Rogent i Amat (Barcelona, 1821-1897)», dins Jordi Rogent et alt.: *Elies Rogent i la Universitat de Barcelona*, Barcelona, Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona: 12-27.

RODRÍGUEZ OLIVARES, M. LUZ (2014): «Tomás Soler y Ferrer, arquitecto de la Bailía General del Real Patrimonio de Cataluña», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, Barcelona, 77: 221-252.

ROSELLÓ i RAVENTÓS, Joan et alt. (1992): *Vilafranca del Penedès a través de la seva arquitectura: la ciutat que ens ha arribat*, Vilafranca del Penedès, Caixa del Penedès.

SAGARRA i TRIAS, Ferran (1996): *Barcelona ciutat de transició (1848-1868). El projecte urbà a través dels treballs de l'arquitecte Miquel Garriga i Roca*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

SÁNCHEZ, Jordi (2005): «Balnearis i context urbà», dins Jerónimo Bouza et alt.: *Historia termal de Caldes de Montbui*, Caldes de Montbui, Ajuntament de Caldes de Montbui: 175-206.

SANTALÓ, Jaume; FALGUERES, Joan (2007): *Figueres, architectures i història*, Figueres, Brau Edicions.

SOLÀ i SIRVENT, Júlia (2011): *Cartografia històrica de Vic*, Vic, Publicacions del Col·legi Sant Miquel dels Sants i Premsa d'Osona.

SOLDEVILA, Ferran (2013): *Barcelona sense Universitat i la restauració de la Universitat de Barcelona (1714-1837)*. Pròleg de Jordi Casassas Ymbert i Enric Pujol Casademont. Barcelona, Universitat de Barcelona (*1938).

TATJER MIR, Mercedes (2005): «Josep Oriol Bernadet (1811-1860) i la seva aportació a la ciència, la tècnica i l'arquitectura del segle XIX. Apunts per una biografia», *Biblio 3W. Revista bibliogràfica de geografia y ciencias sociales*, Barcelona, 582,

TINTÓ i ESPELT, Manuel de (2003): *Bibliografia temàtica sobre el Vallès Oriental*, Granollers, Hemeroteca Municipal Josep Mora de Granollers, vol. 4.

TORRES i CAPELL, Manuel de (1999): *La formació de la urbanística metropolitana de Barcelona. L'urbanisme de la diversitat*, Barcelona, Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

TORRES i CAPELL, Manuel de, LLOBET i BACH, Josep, PUIG i CASTELLS, Jaume (1985): *Inicis de la urbanística municipal de Barcelona. Mostra dels fons municipals de plans i projectes d'urbanisme, 1750-1930*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona i Corporació Metropolitana de Barcelona.

URBANO, Judith (2013): *Eclecticisme i arquitectura: August Font i Carreras (1845-1924)*. Pròleg de Mireia Freixas. Barcelona, Duxlem.

**CATÀLEG DELS MAPES DEL FONS DE LA LLOTJA A L'ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR
D'ARQUITECTURA DE BARCELONA**

CARTOGRAFIA CADASTRAL: PLÀNOLS PARCEL·LARS MUNICIPALS

Plano del término jurisdiccional de la Ciudad de Barcelona

[Joan Soler i Mestres]

[1 de gener de 1851]

Escala 1: 5.000

1 mapa ms. col.: 74 x 120 cm. Hi ha parts del document escapçades.

Es tracta d'una minuta de treball del *Plano geométrico del término jurisdiccional de la Ciudad de Barcelona separado del término de la villa de Gracia que antes estaban reunidos* aixecat l'1 de gener de 1851 per l'arquitecte Joan Soler i Mestres. Vegeu: Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 45-50 i 154-155, 6/1/c.

Conté: parcel·lari numerat: 882 parcel·les (en algunes parcel·les hi apareix el nom dels contribuents); relleu (petites elevacions de l'àrea de Montjuïc representades mitjançant "normals"); hidrografia («*Riera de Malla*»); *Rec Comtal* («*Bogatell*»); xarxa viària («*Carretera de Sarrià*», «*Carretera*»); línia del ferrocarril; poblament dispers (nucli corresponent a l'actual barri d'Hostafrancs); molins; horta de Santa Madrona; toponímia («*Cruz Cubierta*», «*Hostafrancs*», «*Glacis Montjuich*»); límits del terme municipal.

El perfil de la façana marítima de Barcelona està dibuixat en llapis i està inacabat. Hi ha una quadrícula dibuixada amb llapis, que està formada per quadrats de 4 x 4 cm. Tant l'eix de les abscisses com el de les ordenades segueixen una ordenació numèrica: el primer del núm. 3 al 31, mentre que el segon del núm. 1 al 19. També hi ha superposades en llapis diverses triangulacions. I, hi són dibuixades en color vermell diverses lletres en majúscula i ordenades de forma correlativa (de la A a la K), la disposició de les quals sembla indicar els límits de les seccions cadastrals.

Plano del termino jurisdiccional de la Ciudad de Barcelona.



[Plano geométrico del término municipal de Gracia]**[Joan Soler i Mestres]****[1849-1851]**

Escala 1:1.250. Orientació: nord geogràfic i nord magnètic.

1 full d'un atlas: ms., col.: 114 x 126 cm.

Aquest plànol és un dels fulls de l'atles parcel·lari del municipi de Gràcia realitzat per l'arquitecte Joan Soler i Mestres entre 1849-1851. La resta de fulls de l'atles no s'han localitzat.

Conté: parcel·lari (les parcel·les contenen el nom del contribuent, la seva superfície expressada en mujades, quartes, mundines i canes, així com els usos del sòl); hidrografia; xarxa viària; basses d'ús agrícola; poblament dispers; església (Nostra Senyora de Gràcia). Conté superposada una quadrícula amb quadrats de 4 x 4 cm. Al dors en tinta xina hi ha la següent anotació: «*Planos de terrenos de Gracia*».



[Plano parcelario del término municipal de Gràcia]**Joan Soler i Mestres [firmat]****[1851]**

Escala 1:5.000 en pams catalans. Orientació: nord

1 mapa: ms., col.: 81 x 66 cm.

Es tracta d'una còpia inacabada d'un document original que no s'ha localitzat. La part central de l'antic municipi de Gràcia, corresponent a l'eix del carrer Gran de Gràcia, està en blanc. Sobre el document hi ha dibuixada una quadrícula. L'eix de les abscisses segueix una ordenació numèrica, mentre que el de les ordenades en segueix una altra d'alfabètica. Posteriorment s'hi van afegir dos trossos de paper, un al marge esquerre i l'altre al marge superior, que contenen, dibuixats en llapis, una part del nucli urbà de l'antic municipi de Sant Gervasi de Cassoles, així com els turons del Putxet i la Salut, des dels quals parteixen unes línies de triangulació. Una anàlisi comparativa amb el *Plano geométrico de la villa de Gracia*, aixecat l'any 1863 per l'aleshores arquitecte municipal Antoni Rovira i Trías permet copsar la trama parcel·laria de Gràcia traçada l'any 1851 per Soler i Mestres (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 31/1; Coromines 1990, 249-255; Coromines, 2002, 41)

Conté parcel·lari incomplet i sense numerar; hidrografia (torrents); xarxa viària (passeig de Gràcia, travessera de les Corts); nucli de població (incomplet); poblament dispers, basses; toponímia; límits del terme municipal (inacabats).



[Plano geométrico de la partida de Hostafrancs]

3ª Sección: parte que presenta el director de Caminos Vecinales que suscribe, al Sr. Presidente de la Comisión de Estadística de Barcelona, de los trabajos verificados desde el día 1 al 7 del actual, en el término de S. Beltran y partida de Ostafranchs.

Tomás Sanmartí [firma de] Barna. 7 de julio de 1849

Escala 1:1.250.

1 full d'un mapa: ms. col.: 61 x 81 cm.

Aquest és un dels fulls del mapa parcel·lari que l'agrimensor Tomàs Sanmartí va aixecar de la partida d'Hostafrancs, el juliol de 1849, per ordre del llavors cap de la Comissió d'Estadística Territorial de Barcelona, Enrique Antonio Berro. No se n'ha localitzat cap més full. Joan Soler i Mestres va prendre el mapa de Sanmartí com a base per a la secció d'Hostafrancs en el seu mapa parcel·lari de Barcelona de 1851.

Conté: parcel·lari de rústica amb identificació nominal (les parcel·les d'aquesta part d'Hostafrancs contenen el nom del contribuent, així com els seus usos agrícoles); parcel·lari d'urbana numerat (totes les parcel·les en la que hi ha una edificació estan numerades); hidrografia (riera de Magòria); xarxa viària (camí al Prat de Llobregat, carretera de l'Hospitalet de Llobregat, carretera general de València a Aragó, carrer Hostafrancs de baix; pont sobre la riera de Magòria descrit com a «*Pontón de Sans*»); bòbiles; fàbrica; nucli de poblament; toponímia. En el marge superior hi ha un parell de llistes amb el nom dels contribuents de les parcel·les representades, la superfície d'aquestes expressada amb mujades, quarts, mundines i canes i el seu ús agrícola o industrial.

3ª Sección

Parte que precede al Director de Caminos Reales que sufre, al de Presidente de la Comisión de Estadística de Barcelona, de los trabajos verificados desde el día 8º al 7 del actual, en el término de S. Bartolomé y pueblo de Astofranchs.

Nº	Nombre	Alpug.	Cuadras	Medios	Canas	Nº	Nombre	Alpug.	Cuadras	Medios	Canas
	A. Maria del Hospital, cultivo		3.		16.		suma anterior	15	3.		53
	D. Casimiro Baigaliqui, Ladrilleria	1.		3.	57.		Pablo Ribas y casa n.º 189	4.	1.		57.
	Antonio Sagrada, inclusa la casa	2.		3.	42.		José Figueras, huerto y casa n.º 17	1.		2.	57.
	Diego Palasch, idem	2.		1.	48.		Mariano Rojas & la Bardeta, cultivo	4.		5.	63.
	José Emperech, Ladrilleria		3.	3.	8.		Esteban Labaja	1.			50.
	Andrés Palasch, incluidas las Casas	2.	3.		102.		Pablo Zapard Ladrilleria y Casas n.º 5, 59 y 54	1.	3.		50.
	D. José Sall, fabrica de porcelana	1.	1.	1.	112.		Clement & Sans	1.	3.		113.
	A. Anglada casa n.º 7 y huerto		1.		78.		Hermanos Guilla	2.	2.	2.	16.
	D. Juan Casals, con la casa n.º 3	2.		3.	76.		A. Badia			2.	24.
	D. Melchor Burguera, inclusa la casa y Ladrilleria	2.		1.	72.		Idem & Casa cerca el puente de Astofranchs		2.	2.	47.
	Isidoro Carreras, inclusa el Barrio Cornell		2.	1.	34.		idem que comprende desde el n.º 1º al 49 con sus huertos y estanys, entre las dos Carreteras.	6.	1.	2.	44.
	A. Badia de Jans, cultivo		2.	2.	12.		Antonio Alecer, cultivo	1.	1.	1.	24.
	D. Juan Alfaja, D.		2.	1.	..		Total i.e.	43.		2.	55.
	D. Miguel Puig.		2.	2.	46.						
	Total	15.	3.		53						

Recalca en 1850

Barcia y julio de 1847
Donat Choments



[Plano geométrico de la partida de Hostafrancs]

**Es copia del plano que levantó el Arquitecto de esta Sección D.
Tomás Sanmartí**

El Arquitecto de la 1ª Sección Juan Soler y Mestres

[firma de] Barcelona , 19 agosto 1849

Escala 1:1.250. Orientat al sud.

1 mapa: ms. col., format per trossos de paper enganxats: 125 x 130 cm.

Es tracta d'una còpia del plànol parcel·lari d'Hostafrancs de Tomàs Sanmartí, realitzada per l'arquitecte Joan Soler i Mestres el 19 d'agost de 1849 per tal de poder confeccionar el parcel·lari del municipi de Barcelona de 1851 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 45-49 i 154-155). Per aquesta raó la numeració de les parcel·les d'aquest plànol es corresponen amb les del plànol parcel·lari del municipi de Barcelona.

Conté: parcel·lari numerat (parcel·les: 439 a 697; algunes parcel·les duen amb llapis el nom del contribuent); hidrografia (riera de Magòria); xarxa viària (pont sobre la riera de Magòria); nucli de poblament; poblament dispers. En el marge inferior hi ha dues llistes amb la referència numèrica de les parcel·les, indicant el nom dels contribuents i la superfície de les parcel·les expressada en mujades, quarts, mundines i canes



[Plano geométrico del termino jurisdiccional de Barcelona]

2ª Sección. Parte presentado por el Arquitecto que suscribe el Sr. Presidente de la Comisión de Estadística de Barcelona que comprende los terrenos de la falda de Poniente de la Montaña de Montjuich

José Oriol Mestres

[firma de]; Barcelona 12 de octubre de 1849

[Escala 1:1.250]

1 full d'un atlas: ms. col.: 88 x 95 cm.

Aquest plànol és una minuta de treball d'un dels fulls de l'atles parcel·lari del «*Plano geométrico del termino jurisdiccional de Barcelona*», l'aixecament del qual va ser dirigit per l'arquitecte Joan Soler i Mestres (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 45-49).

Conté: parcel·lari numerat (parcel·les: 443 a 487); relleu expressat mitjançant "normals"; xarxa viària; pedreres; poblament dispers. Les parcel·les contenen una doble numeració: una en negre (núm. 443 a 487), que és la de l'aixecament realitzat per l'arquitecte Josep Oriol Mestres; i una altra en vermell feta amb posterioritat per ajustar-se a la numeració general de Barcelona. En el marge superior esquerra del full hi ha una taula estadística amb informació territorial relativa a les parcel·les núm. 424 a 487, indicant-se que: : «*los números 424 a 442 corresponden al parte anterior*». Aquesta informació territorial permet conèixer el nom del contribuent, els usos del sòl (vinya, erms...) i la superfície de cada parcel·la expressada en mujades, quarts, mundines, i canes.

3ª Sección

Plano presentado por el Arquitecto que sucribe al Sr. Presidente de la Comisión de Estadística de Barcelona que comprende los terrenos de la finca de Caseris de San Julián de Noya.



Se numeran de 1 al 118 correspondiendo al punto anterior.

Numero	Superficie	Propiedad	Numero	Superficie	Propiedad
189	166	189	9	10	10
169	166	169	10	10	10
119	166	119	11	10	10
819	166	819	12	10	10
719	166	719	13	10	10
619	166	619	14	10	10
519	166	519	15	10	10
419	166	419	16	10	10
319	166	319	17	10	10
219	166	219	18	10	10
119	166	119	19	10	10
109	166	109	20	10	10
99	166	99	21	10	10
89	166	89	22	10	10
79	166	79	23	10	10
69	166	69	24	10	10
59	166	59	25	10	10
49	166	49	26	10	10
39	166	39	27	10	10
29	166	29	28	10	10
19	166	19	29	10	10
9	166	9	30	10	10
8	166	8	31	10	10
7	166	7	32	10	10
6	166	6	33	10	10
5	166	5	34	10	10
4	166	4	35	10	10
3	166	3	36	10	10
2	166	2	37	10	10
1	166	1	38	10	10

Barcelona 18 de Mayo de 1859
 J. M. [Signature]

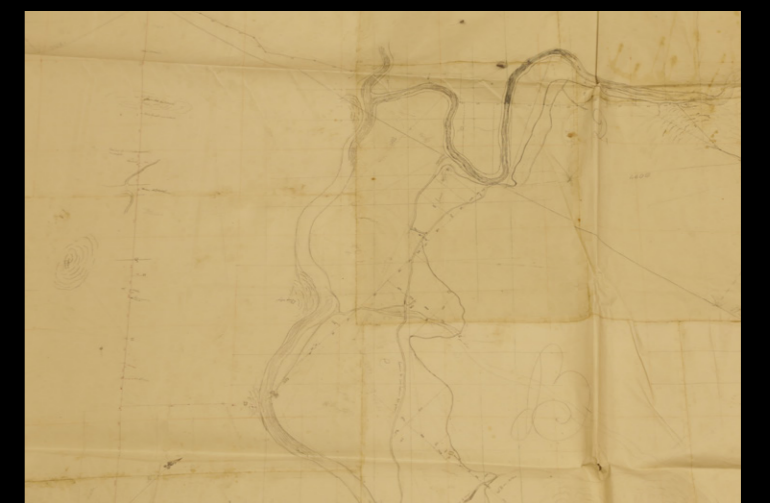
[Plano geométrico del término municipal de Cardona]**[1850ca]**

Escala 1:2.500 ; escala gràfica en pams catalans. Orientació: nord.

1 mapa: ms. col.; grandària (forma irregular): 173 x 281 cm.

Es tracta d'una minuta de treball inacabada. No se'n sap cap més dada.

Conté: parcel·lari (hi són representades amb traç discontinu algunes parcel·les de rústica amb indicació d'els usos del sòl: «*secano*»); seccions cadastrals (el plànol conté dibuixades diferents lletres en majúscula –A, B, C, D, E... que estan distribuïdes en diferents parts del terme municipal i que es corresponen a les seccions cadastrals, tot i que aquestes no estan delimitades); relleu expressat mitjançant “normals”; hidrografia (riu Cardener); xarxa viària («*camino de Berga*» ...); ponts («*punte del Diablo*», «*punte de S. Juan*», pont sobre el Cardener connectant ...); nucli de població (només hi ha dibuixat una part del llenç de les muralles); castell i col·legiata de Cardona (dibuix en llapis d'una part dels baluards); poblament dispers («Torre del Farré», «casa Talaya», «*casa Paranostres*»...); molí; fàbriques; pou de neu; ermita de Nostra; límits del terme municipal («*término de Aguilar*», «*término de Gargallá*» i representació en vermell en alguns trams de la línia de partió municipal de les fites d'amol·lonament). Té superposada una xarxa de triangles, traçada per realitzar els amidaments parcel·laris, així com una quadrícula de 5 x 5 cm superposada en llapis.



[Plano geométrico del término municipal de Manresa]**[Jean-Antoine Laur]****[1853]**

[Escala: 1:2.500]

2 fulls: ms, col.

Són dues minutes que corresponen als treballs de preparació del plànol geomètric del municipi de Manresa realitzats per Jean-Antoine Laur (Muro, Nadal, Urteaga, 2008, 62-65).

-Full [a] (74 x 100 cm): parcel·lari numerat (hi ha tres àrees d'aquest full amb una numeració de les parcel·les diferent, ja que corresponen, en cada cas, a una secció cadastral diferent: 1 a 245; 1 a 334; i 1 a 235); relleu en normals; hidrografia (rius, torrents i rierols); xarxa viària (pont); poblament dispers (color vermell); basses d'ús agrícola. Conté una quadrícula superposada i numerada amb intervals numèrics de 500 unitats, que cal entendre com a metres. Cadascun dels costats dels quadrats mesura 10 x 10 cm. Aquest full estava enganxat, tant per la seva part superior com per la seva part dreta, amb dos altres fulls.



[Plano geométrico del término municipal de Manresa]**[Jean-Antoine Laur]****[1853]**

[Escala: 1:2.500]

2 fulls: ms, col.

Són dues minutes que corresponen als treballs de preparació del plànol geomètric del municipi de Manresa realitzats per Jean-Antoine Laur (Muro, Nadal, Urteaga, 2008, 62-65).

-Full [b] (68 x 160 cm): parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 334 corresponents a les seccions cadastrals 12 i 13); hidrografia (el Cardener); xarxa viària (en groc); poblament dispers (en vermell); basses d'ús agrícola. Aquest full conté una quadrícula superposada de 20 x 20 cm. Escrit amb tinta al mig del full hi diu: *baral 12*.



[Manresa la Ciudad]

[Full inacabat de l'atles parcel·lari del terme municipal de Manresa]

[Jean-Antoine Laur]

[1853]

[Escala: 1:2.500]

Orientat al nord

1 full d'un atles: ms. col.; 45 x 64 cm.

Es tracta d'una minuta corresponent a la «*Sección 44*» de l'atles parcel·lari del municipi de Manresa, on hi ha representat el nucli urbà de Manresa, i que va traçar el geòmetra francès Jean-Antoine Laur l'any 1853.

Al dors d'aquest full hi ha una anotació on es pot llegir: «*Manresa año 1853 a fines de abril se concluyó*». Les cases del nucli urbà són dibuixades de color rosat, mentre que les esglésies són de color vermell.

Manresa
la
Ciudad



copla de 1725cc

[Plano geométrico del término municipal de Manresa]:

Manresa: planos de operaciones

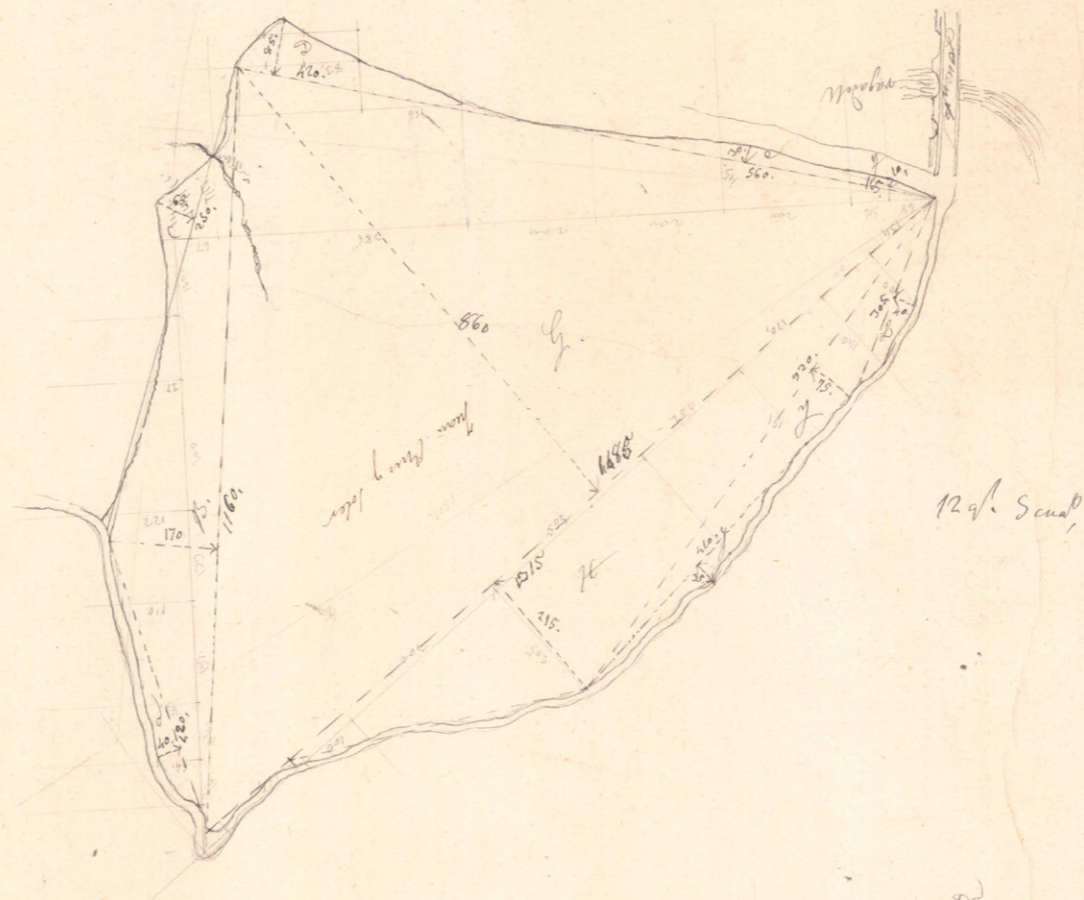
[Jean-Antoine Laur]

[1853]

6 fulls: ms; 32,5 x 45 cm cadascun

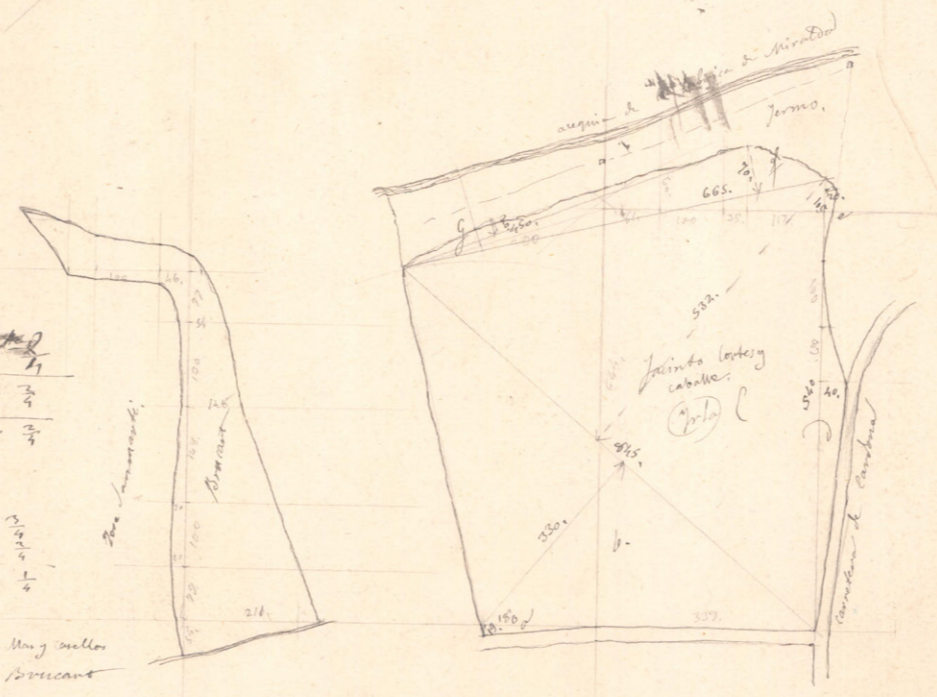
Es tracta de treballs parcials que corresponen a l'aixecament del plànol i l'atles de Manresa fet per Jean-Antoine Laur el 1853

-Full [a]: hi ha representades, de forma individual, 3 parcel·les, dos de les quals estan al vers i la tercera el revers. Cadascuna de les parcel·les conté els triangles traçats i els càlculs realitzats per fer el seu amidament i, en llapis, el nom del contribuent («*Jacinto Cortes y Caballé*»). A més a més, hi ha alguna indicació sobre la posició geogràfica. Així, a la parcel·la de «*Jacinto Cortes y Caballé*» s'hi pot llegir: «carretera de Cardona» i «acequia de la fàbrica de Miralda». Mentre que a una altre parcel·la s'hi pot llegir: «*riera de Rajadell*». La sèquia de la fàbrica Miralda, també coneguda com a la «*fàbrica dels panyos Miralda*», està situada en el marge esquerra del Cardener en el seu pas per la ciutat de Manresa (Oliveras, 1989, 29-35).



12 of. Sual

		$13 \frac{3}{4}$	
		$9 \frac{3}{4}$	
		$4 \frac{3}{4}$	
2214	$1 \frac{3}{4}$		
2215	$1 \frac{7}{8}$		
2216	$2 \frac{5}{8}$		
	$1 \frac{7}{8}$		
	$4 \frac{3}{4}$		
	$1 \frac{3}{4}$		
2215	$1 \frac{3}{4}$		Marina May seller
2216	$1 \frac{1}{4}$		N. Borcan
	$2 \frac{1}{4}$		



2325
6688

[Plano geométrico del término municipal de Manresa]:

Manresa: planos de operaciones

[Jean-Antoine Laur]

[1853]

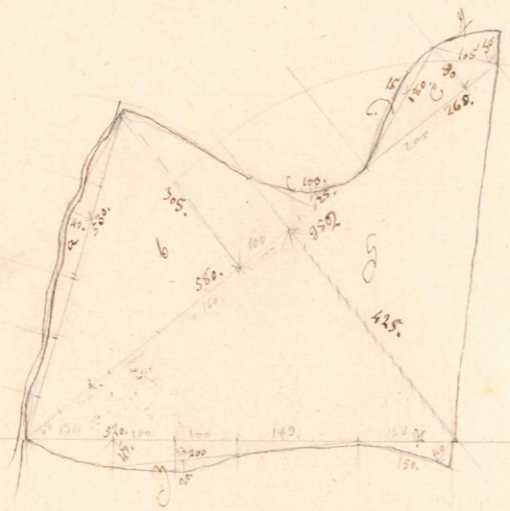
6 fulls: ms.; 32,5 x 45 cm cadascun

Es tracta de treballs parcials que corresponen a l'aixecament del plànol i l'atles de Manresa fet per Jean-Antoine Laur el 1853

-Full [b]: hi ha representades, de forma individual, 4 parcel·les, dos de les quals dos al vers i les altres dos al revers. Cadascuna de les parcel·les conté els triangles traçats i els càlculs realitzats per fer el seu amidament. A la primera parcel·la hi ha indicat en llapis: «*Mauricio Ginebreda Trangols*».

An^o Almirante ~~Francisco~~
~~Mauricio Vial~~
 Mar. Juan Roca n^o 462
 Corrugado 462

232
 100
 160
 260
 352
 64
 700
 180
 127
 355



462 — Su 7m $\frac{3}{4}$
 1.3
 6.1m
 1.3
 6.1

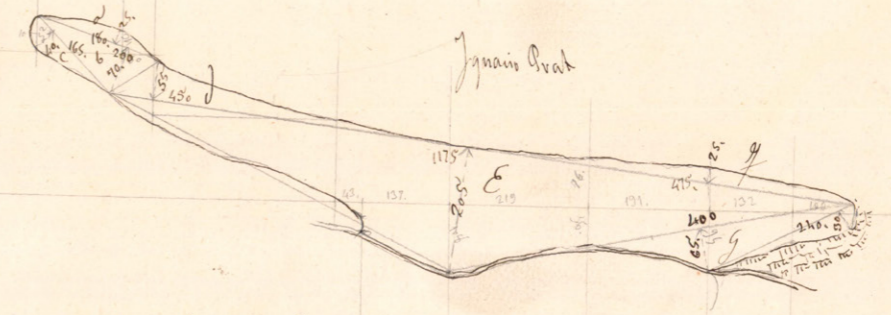
462 — Su 7m $\frac{3}{4}$
 1.3
 6.1m
 1.3
 6.1

Su 7m $\frac{3}{4}$
 4m 5
 112 $\frac{3}{4}$

446 — 1m 3m
 428 — Su 3m $\frac{1}{2}$
 6m 6
 442 — Su 7m $\frac{3}{4}$
 4m 5
 112 $\frac{3}{4}$

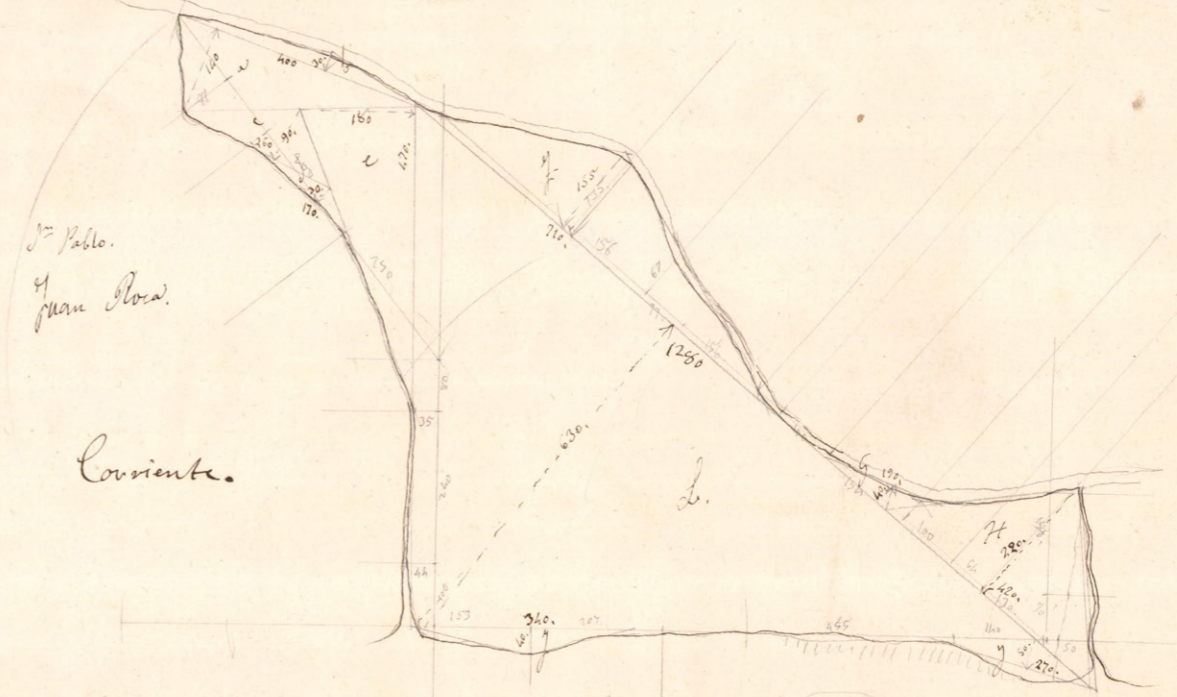


C34-13-11
 Inv. 13-265



Ignacio Prut

San Roque 10^o



Sr Pablo.
 y Juan Roca.

Corriente.

[Plano geométrico del término municipal de Manresa]:

Manresa: planos de operaciones

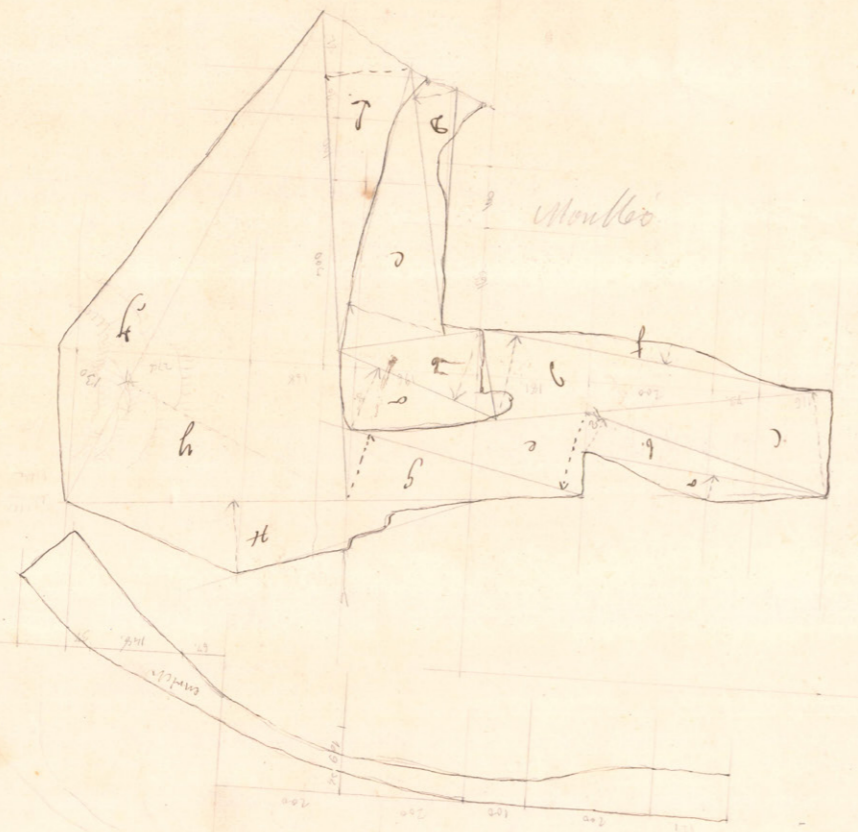
[Jean-Antoine Laur]

[1853]

6 fulls: ms.; 32,5 x 45 cm cadascun

Es tracta de treballs parcials que corresponen a l'aixecament del plànol i l'atles de Manresa fet per Jean-Antoine Laur el 1853

-Full [c]: Hi ha representades, de forma individual, 6 parcel·les, tres en la cara i tres en el revers. Cadascuna de les parcel·les conté els triangles traçats i els càlculs realitzats per fer el seu amidament. En dos d'aquestes parcel·les s'indica el seu número: «919 señal del plano» i «Valentín ... n° 2414».



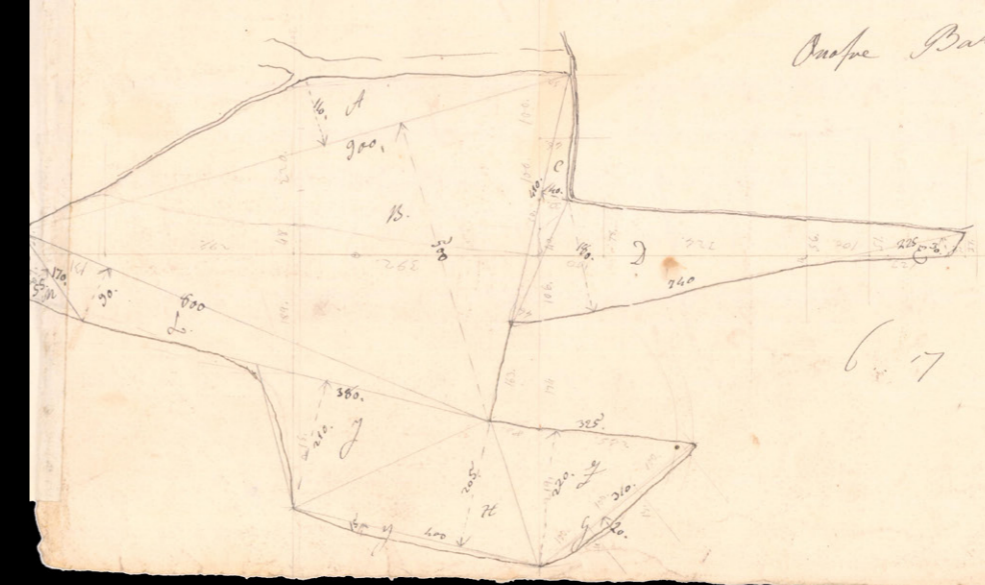
Lebe rebysare de Ramon Soler de Ayres
 919. ² land et plans.



Lebe rebysare de Ramon Soler de Ayres
 919. ² land et plans.



29^{ta} land et 2 picotines
 1^{er} Becad. 2 curatiles.



Onse Batles.

67

[Plano geométrico del término municipal de Manresa]:

Manresa: planos de operaciones

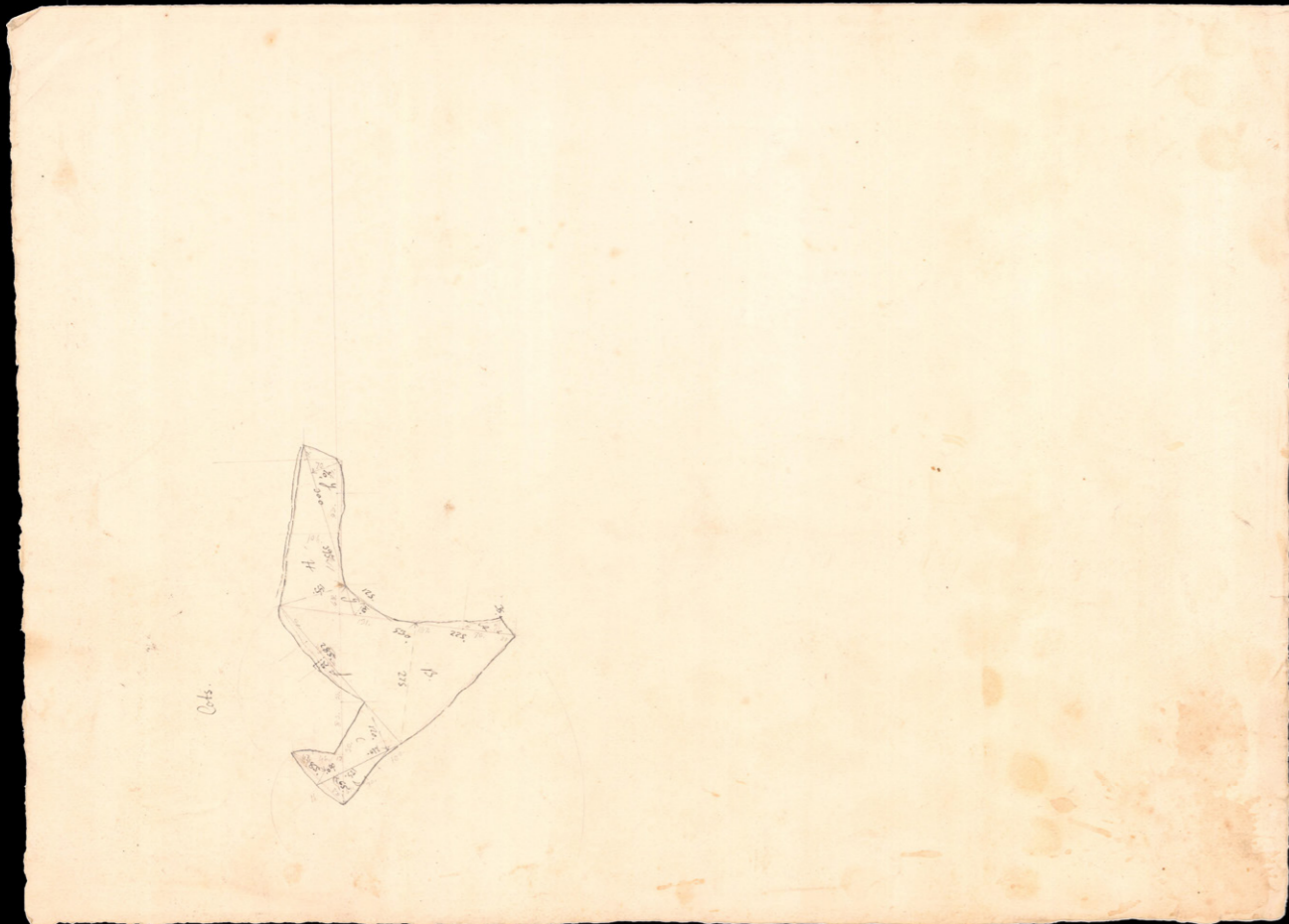
[Jean-Antoine Laur]

[1853]

6 fulls: ms.; 32,5 x 45 cm cadascun

Es tracta de treballs parcials que corresponen a l'aixecament del plànol i l'atles de Manresa fet per Jean-Antoine Laur el 1853

-Fulls [d, e, f]: amb càlculs de parcel·les i triangulacions parcials del plànol parcel·lari del terme municipal de Manresa. En un dels fulls hi són representades 4 parcel·les amb els triangles traçats i els càlculs realitzats per a conèixer la seva superfície. En una d'aquestes parcel·les hi ha anotat el nom d'un dels contribuents (il·legible). En un altre dels fulls hi ha un títol del mapa sencer que és el que encapçalem la fitxa.



AG-13.195



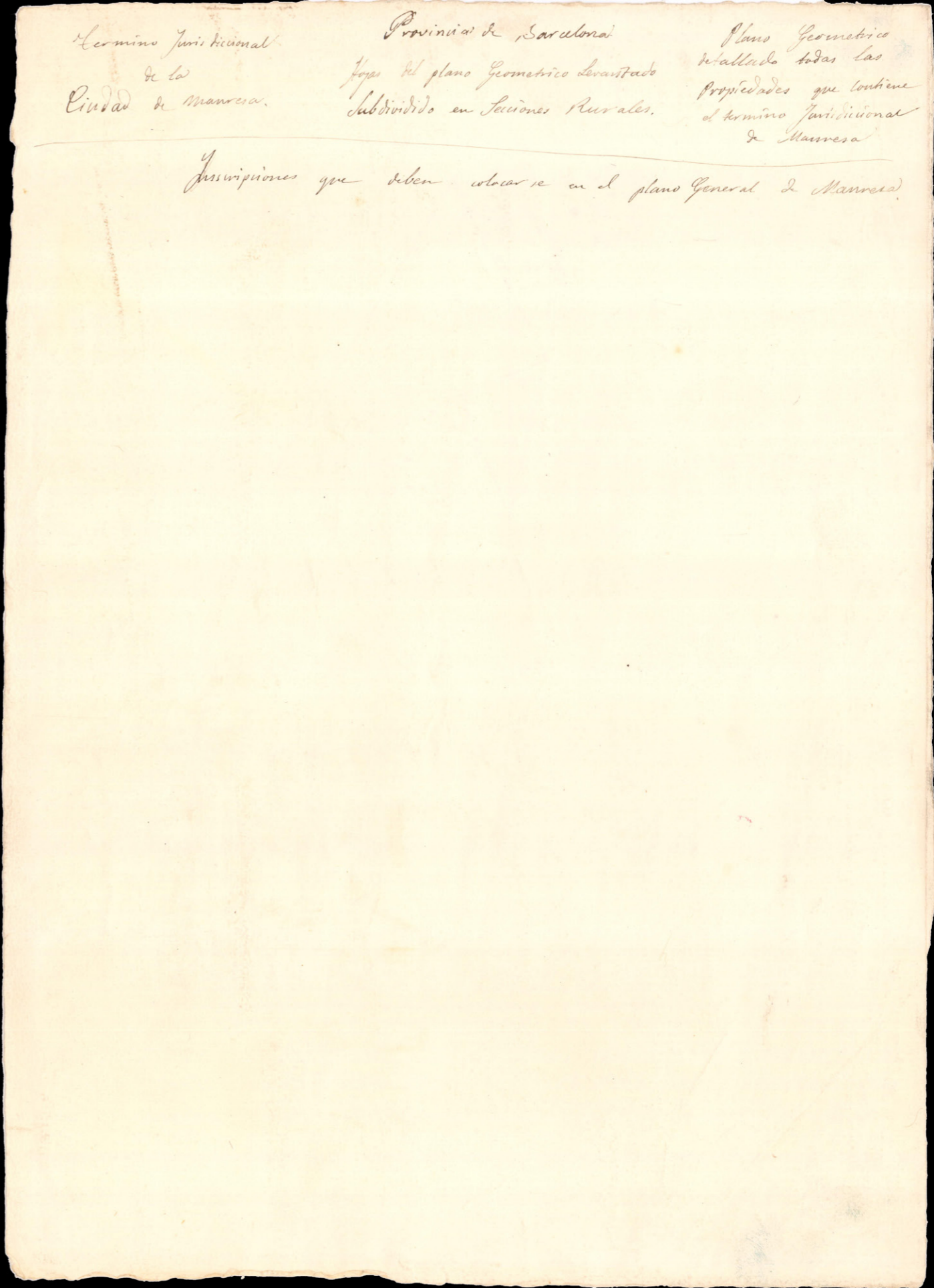
AG-13.196

Termino Jurisdiccional
 de la
 Ciudad de Manresa.

Provincia de Barcelona
 Hoja del plano Geometrico levantado
 Subdividido en Secciones Rurales.

Plano Geometrico
 detallado todas las
 propiedades que contiene
 el termino Jurisdiccional
 de Manresa

Y
 Inscripciones que deben colocarse en el plano General de Manresa



AG-13.197

[Plano geométrico del término municipal de Martorell]**[Carles Gauran]****[1862]**

Escala 1:2.500. Orientació: nord indicat mitjançant una fletxa

1 mapa: ms. col.; format irregular: 172,5 x 276 cm.

És una minuta de treball. Aquest mapa ha estat atribuït a l'arquitecte Carles Gauran i Casals, ja que a la documentació inèdita titulada *Requeriments d'informació geogràfica i topogràfica del Servei del Mapa Geogràfic de Catalunya dirigits als municipis de la província de Barcelona (...)* (1915) es pot llegir la següent informació facilitada el 12 de gener de 1915 per l'Ajuntament de Martorell: *[en la Casa Consistorial existen diferentes planos parcelarios del término municipal autorizados por D. Carlos Gauran Arquitecto]*. Agraïm la informació facilitada per l'historiador Ferran Balanza per a la datació del mapa.

Conté el parcel·lari numerat (parcel·les: 1 a 736; les parcel·les contenen també el nom del contribuent, així com indicacions dels usos del sòl: «viña campa», «yermo», ...); seccions cadastrals identificades de forma alfabètica (de la A a la J); hidrografia (riu Llobregat, riu Anoia, torrent dels Llops ...); xarxa viària; línia del ferrocarril («Puente del Carril», «Estación»); basses d'ús agrícola; nucli de població; poblament dispers; poblament semidispers («Barrio de Can Bros»); toponímia; límits del terme municipal. Conté una quadrícula en llapis superposada.



[Atles parcel·lari del terme municipal de Martorell]**[Carles Gauran]****[1862]**

Escala 1:2.500; escala gràfica en metres; orientació: nord magnètic

1 full d'un atles: ms. col.; 58 x 77 cm.

Es tracta d'un full, de moment l'únic localitzat, d'aquest atles. Correspon a la secció cadastral D del «*Plano geométrico del termino municipal de Martorell*» conservat en aquest mateix arxiu. Aquest mapa ha estat atribuït a l'arquitecte Carles Gauran i Casals, ja que a la documentació inèdita titulada *Requeriments d'informació geogràfica i topogràfica del Servei del Mapa Geogràfic de Catalunya dirigits als municipis de la província de Barcelona (...)* (1915) es pot llegir la següent informació facilitada el 12 de gener de 1915 per l'Ajuntament de Martorell: «*en la Casa Consistorial existen diferentes planos parcelarios del termino municipal autorizados por D. Carlos Gauran Arquitecto*».

Conté el parcel·lari numerat (parcel·les: 188 a 233; representació gràfica mitjançant símbols dels usos del sòl: vinyes, fruiters...); hidrografia (riu Llobregat, torrent dels Llops); xarxa viària; basses d'ús agrícola; poblament dispers.



[Plano geométrico del término jurisdiccional del Masnou]

[antiga partida coneguda com Alella de Mar]

[Joan Soler i Mestres]

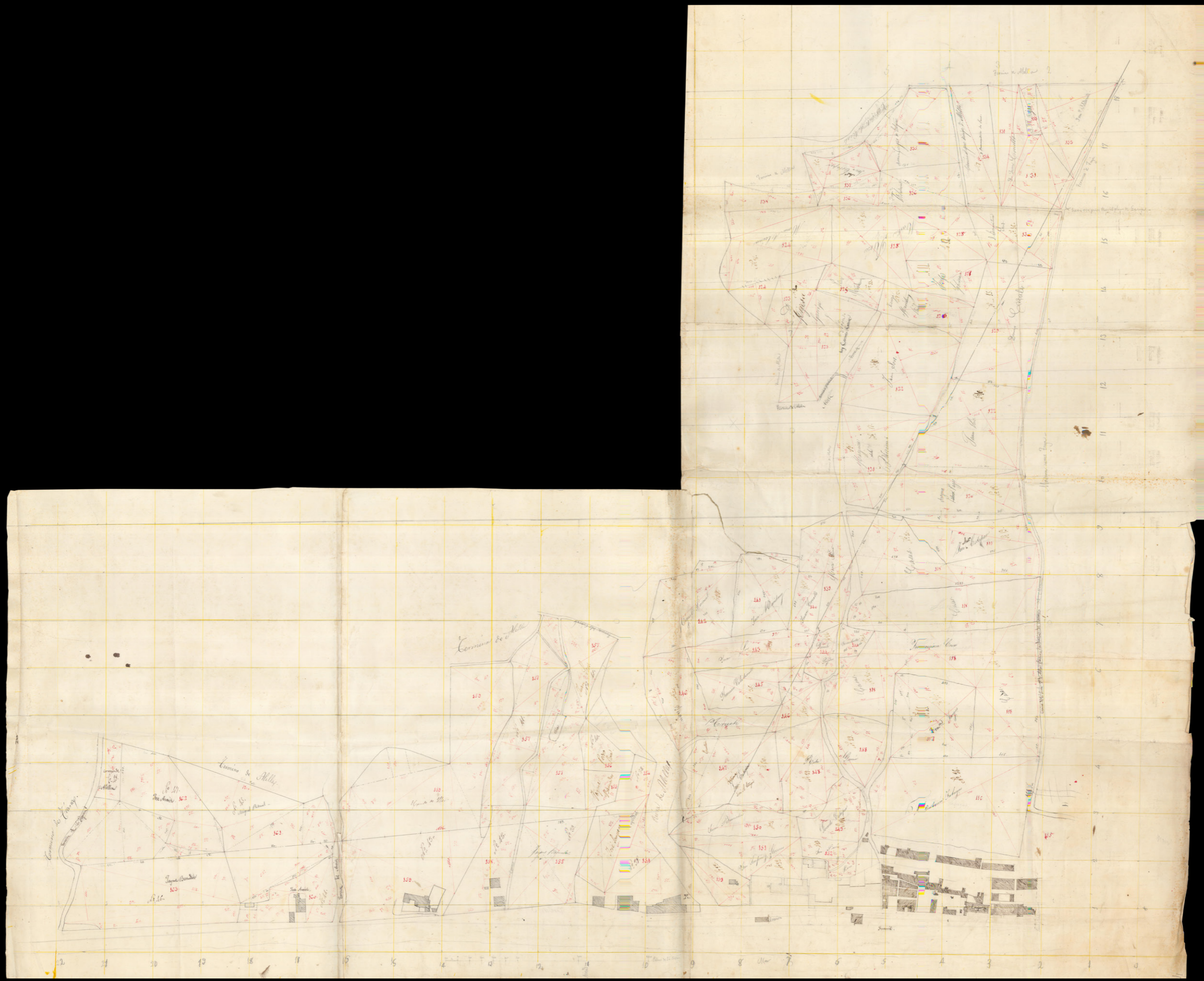
[1852]

Escala 1:1.250; escala gràfica en pams.

2 fulls d'un mapa: ms., col.

Es tracta d'una minuta de treball del plànol parcel·lari del municipi del Masnou que l'arquitecte Joan Soler i Mestres va traçar el 1852 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 180). En aquest mapa només hi és representada la part del municipi del Masnou situada entre el límit meridional amb el municipi de Tiana i el camí antic d'Alella. Aquest part, que era coneguda com a Alella de Mar i que havia format part del municipi d'Alella, va ser annexada el 1851 al municipi del Masnou. Això va fer que el cap de la Comissió d'Estadística Territorial de Barcelona, Enrique Antonio Berro, encarregués, el 1852, a l'arquitecte Joan Soler i Mestres l'aixecament d'un nou plànol parcel·lari municipal del Masnou que actualitzés la informació geogràfica continguda en el plànol parcel·lari d'aquest municipi que l'arquitecte Miquel Garriga i Roca havia aixecat el 10 de juny de 1850 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 49-53).

-Full [a]: format irregular amb forma de L (129 x 150 cm). Conté el parcel·lari numerat (parcel·les: 116 a 163; nom dels contribuents en negre sobre les parcel·les); hidrografia («*Torrent de Antich*»); xarxa viària; línia del ferrocarril; estació de tren; nucli urbà (representació inacabada); límits del terme municipal. A la part del camí antic d'Alella hi ha la següent una anotació: «*hasta este punto llega el plano de Garriga*». Incorpora la xarxa de triangulació traçada per l'arquitecte Joan Soler i Mestres per fer els amidaments cadastrals. Els triangles i les mesures dels costats dels triangles estan dibuixats en vermell i s'indica la longitud de cadascun dels triangles. A més, conté una quadrícula superposada de quadrats de 6,2 x 6,2 cm.



[Plano geométrico del término jurisdiccional del Masnou]

[antiga partida coneguda com Alella de Mar]

[Joan Soler i Mestres]

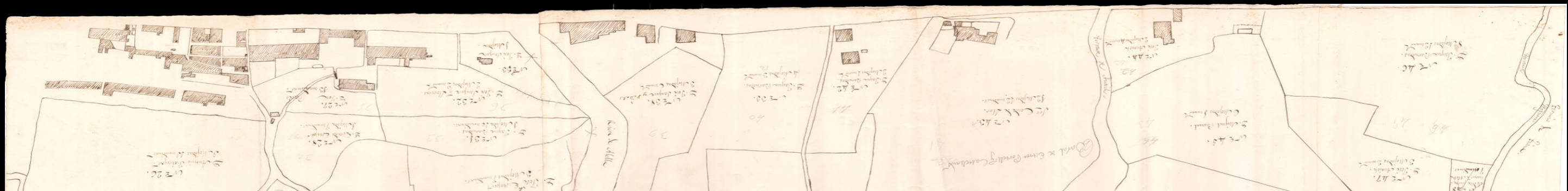
[1852]

Escala 1:1.250; escala gràfica en pams.

2 fulls d'un mapa: ms., col.

Es tracta d'una minuta de treball del plànol parcel·lari del municipi del Masnou que l'arquitecte Joan Soler i Mestres va traçar el 1852 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 180). En aquest mapa només hi és representada la part del municipi del Masnou situada entre el límit meridional amb el municipi de Tiana i el camí antic d'Alella. Aquest part, que era coneguda com a Alella de Mar i que havia format part del municipi d'Alella, va ser annexada el 1851 al municipi del Masnou. Això va fer que el cap de la Comissió d'Estadística Territorial de Barcelona, Enrique Antonio Berro, encarregués, el 1852, a l'arquitecte Joan Soler i Mestres l'aixecament d'un nou plànol parcel·lari municipal del Masnou que actualitzés la informació geogràfica continguda en el plànol parcel·lari d'aquest municipi que l'arquitecte Miquel Garriga i Roca havia aixecat el 10 de juny de 1850 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 49-53).

-Full [b]: format irregular. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les: 1 a 48; nom dels contribuents en negre sobre les parcel·les i superfície d'aquestes expressada en mujades i mundines); hidrografia (torrents, riera d'Alella); xarxa viària; nucli urbà (representació inacabada); límits del terme municipal. Aquest mapa, conté, a més a més, una quadrícula superposada de quadrats de 6,2 x 6,2 cm.



[Plano jurisdiccional del término municipal de Olesa]**[Pedro Moreno y Ramírez]****[1853-1854]**

Escala 1: 5 000

1 mapa: ms. col.; 112 x 140 cm.

Tot i que no hi consta cap autor, cal atribuir l'aixecament d'aquest plànol parcel·lari a l'agrimensor Pedro Moreno y Ramírez, ja que la seva factura és gairebé idèntica a la dels altres plànols parcel·laris municipals que aquest cartògraf va aixecar al Vallès Occidental; vegeu: Nadal, Urteaga, Muro, 2006; Muro, Nadal, Urteaga; 2011).

Conté el parcel·lari numerat (parcel·les: 1 a 1.050; el parcel·lari de la secció cadastral E està inacabat); seccions cadastrals identificades alfabèticament (de la A a la LL); hidrografia (riu Llobregat); nucli de població; cementiri; poblament dispers; assuts; sèquia d'ús industrial; basses d'ús agrícola; fàbriques; sense toponímia; límits del terme municipal. Aquest plànol conté una quadrícula en llapis superposada formada per quadrats de 4 x 4 cm.



**[Plano geométrico del término de San Esteban de Olsinellas
con su agregado de Vilardell: Partido judicial de Areñs de Mar]**

**Es copia del plano levantado por el Agrimensor Pedro Moreno y
Ramírez**

[1853]

[escala 1: 5 000]

1 mapa: ms. col.; 155 x 148 cm

Es tracta d'una còpia exacta del plànol que es conserva a l'Institut Geogràfic Nacional, però en la que hi manca la cartel·la i les indicacions relatives a l'escala (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 186).

Conté el parcel·lari numerat (315 parcel·les); seccions cadastrals amb identificació alfabètica; hidrografia; xarxa viària; poblament dispers; molins; toponímia molt escassa; límits del terme municipal.



[Plano geométrico del término jurisdiccional de San Acisclo de Vellalta: Partido judicial de Areñs de Mar]

[Pedro Moreno y Ramírez]

San Acisclo de Vellalta enero 1854

Escala 1:2.500; escala gràfica en metres.

1 full: ms. col.: 103 x 132 cm.

Es tracta d'un full d'un atlas que originàriament devia estar format per 6 fulls, un per a cadascuna de les seccions cadastrals en que es va dividir el terme municipal de Sant Iscle de Vellalta. Només s'ha localitzat aquest full (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 205).

-Full [a] (103 x 132,5 cm): parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 174); hidrografia; xarxa viària; poblament dispers; toponímia; límits del terme municipal. Duu una quadrícula superposada. Aquest full es correspon a la «*Sección A*».



[Plano geométrico del término municipal de San Acisclo de Vellalta]

[Carles Gauran]

[1861]

Escala 1: 5 000; escala gràfica en metres.

1 mapa: ms. col.: 110 x 126 cm.

Es tracta d'una minuta de treball inacabada, en la que hi manca la informació geogràfica relativa a la secció cadastral D. El plànol no conté cap referència al seu autor, però si hom el compara amb el *Plano geométrico del término municipal de San Acisclo de Vellalta* que va aixecar l'arquitecte Carles Gauran el 1861, la seva autoria pot ser atribuïda a aquest cartògraf (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 206).

Conté el parcel·lari sense numerar; seccions cadastrals amb identificació nominal (de la A a la F); hidrografia; xarxa viària; nucli de poblament; església; poblament dispers; toponímia; límits del terme municipal. Aquest plànol conté una quadrícula superposada amb quadrats de 10 x 10 cm.



[Plano geométrico del término municipal de San Julián de Vilatorca]

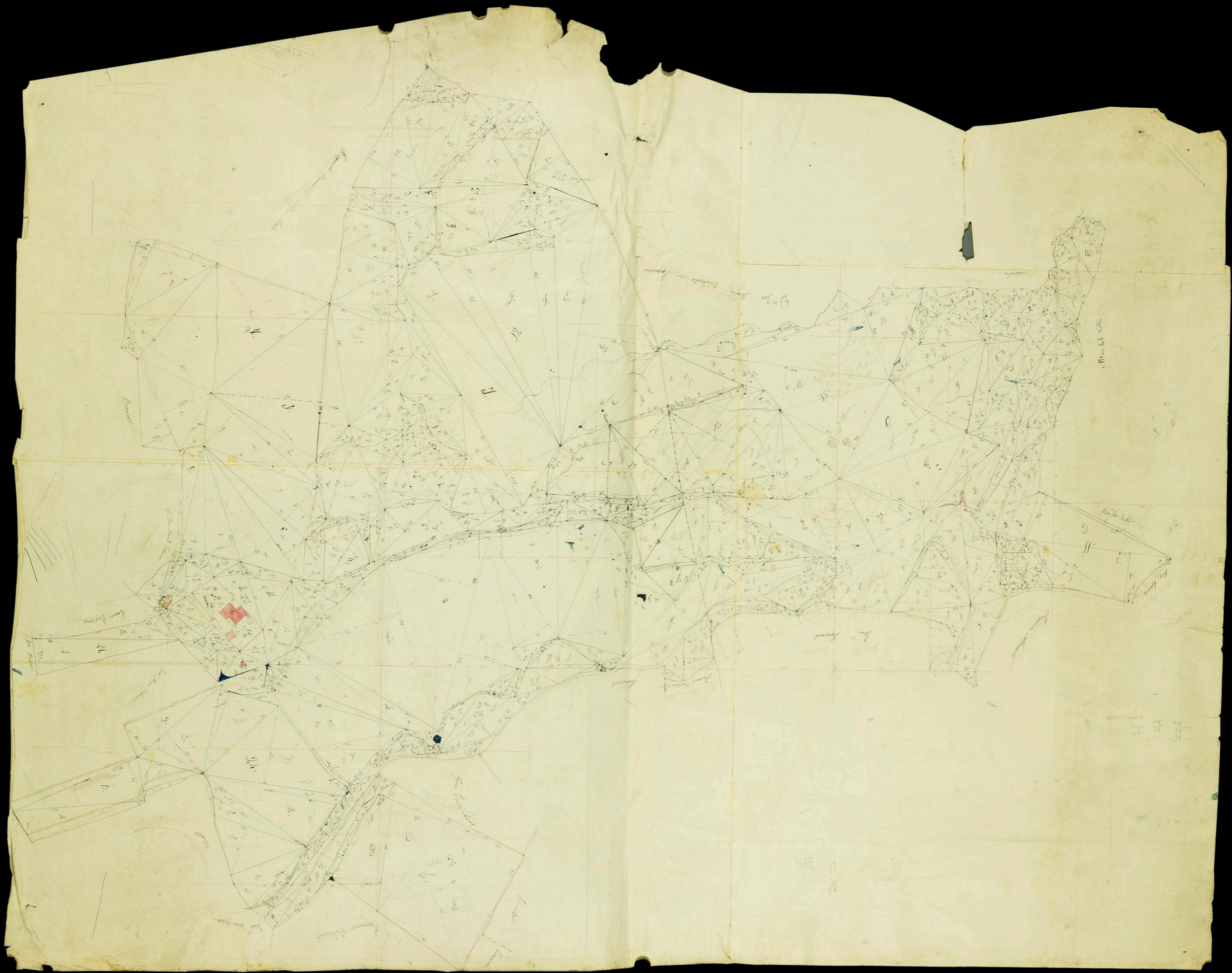
[Carles Gauran]

[1852]

3 fulls: ms. col.

Es tracta de dues minutes de treball del mateix mapa en diferents estats de realització i un full amb el dibuix d'una parcel·la. Aquest plànol molt probablement va ser realitzat per l'arquitecte Carles Gauran, ja que aquest cartògraf va treballar en aquest municipi, aixecant el 10 de desembre de 1852 el «*Plano de la Heredad Alabareda en la jurisdicción de Vilatorca y Folgars*» que es conserva en aquesta propietat.

-Full [a] (85 x 107 cm): Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 11 a 24); poblament dispers; nom de les masies limítrofs (Mas del Coll). Hi ha representada en blau la xarxa de triangulació, indicant-se la longitud dels costats dels triangles.



[Plano geométrico del término municipal de San Julián de Vilatorta]

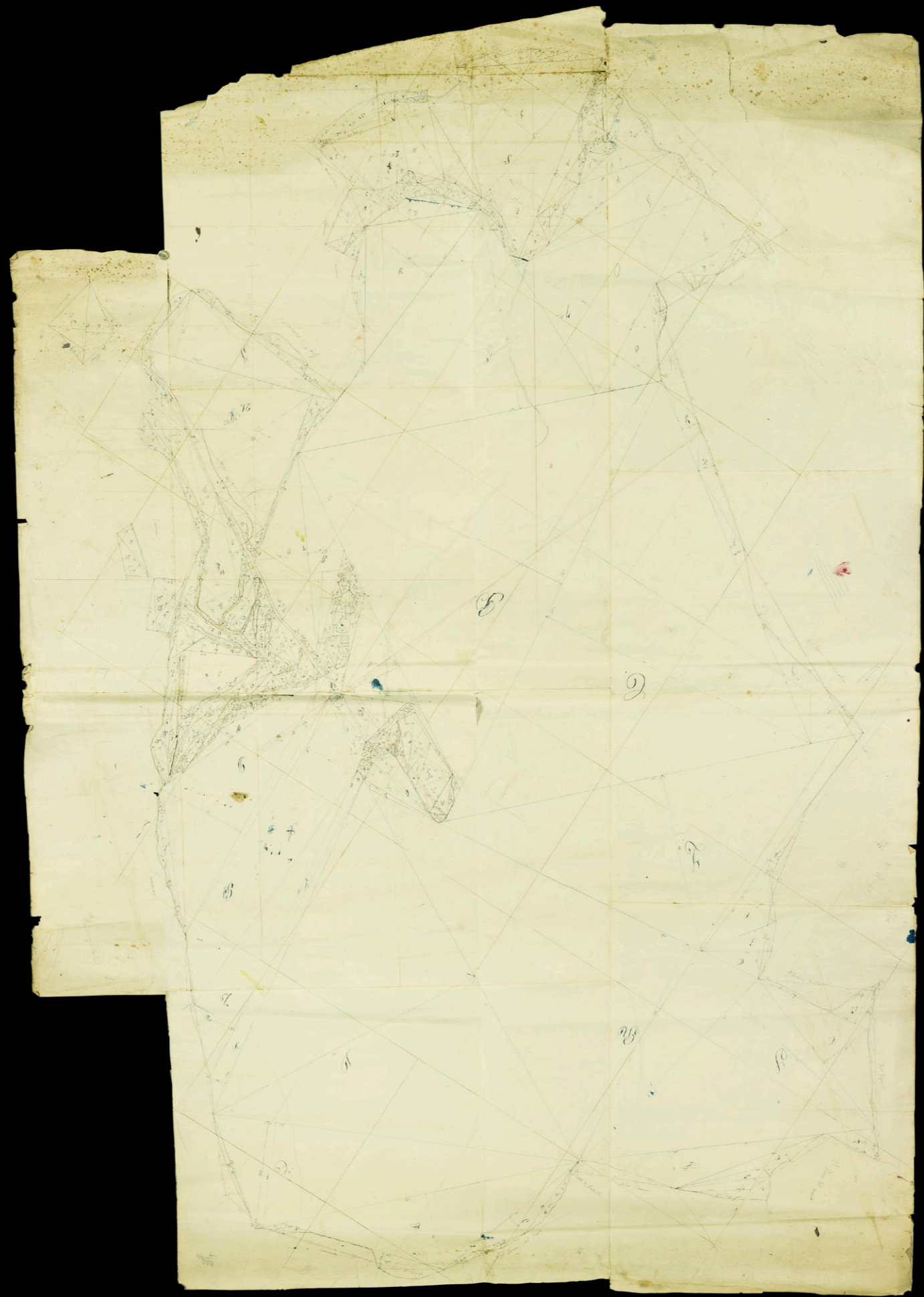
[Carles Gauran]

[1852]

3 fulls: ms. col.

Es tracta de dues minutes de treball del mateix mapa en diferents estats de realització i un full amb el dibuix d'una parcel·la. Aquest plànol molt probablement va ser realitzat per l'arquitecte Carles Gauran, ja que aquest cartògraf va treballar en aquest municipi, aixecant el 10 de desembre de 1852 el «*Plano de la Heredad Alabareda en la jurisdicción de Vilatorta y Folgars*» que es conserva en aquesta propietat.

-Full [b] (129 x 184 cm): Conté, de color blau, els triangles amidats i les operacions geomètriques efectuades per a conèixer la superfície d'aquest municipi. Un dels pocs elements toponímics que conté aquest document és: «*S. Lorenzo*».

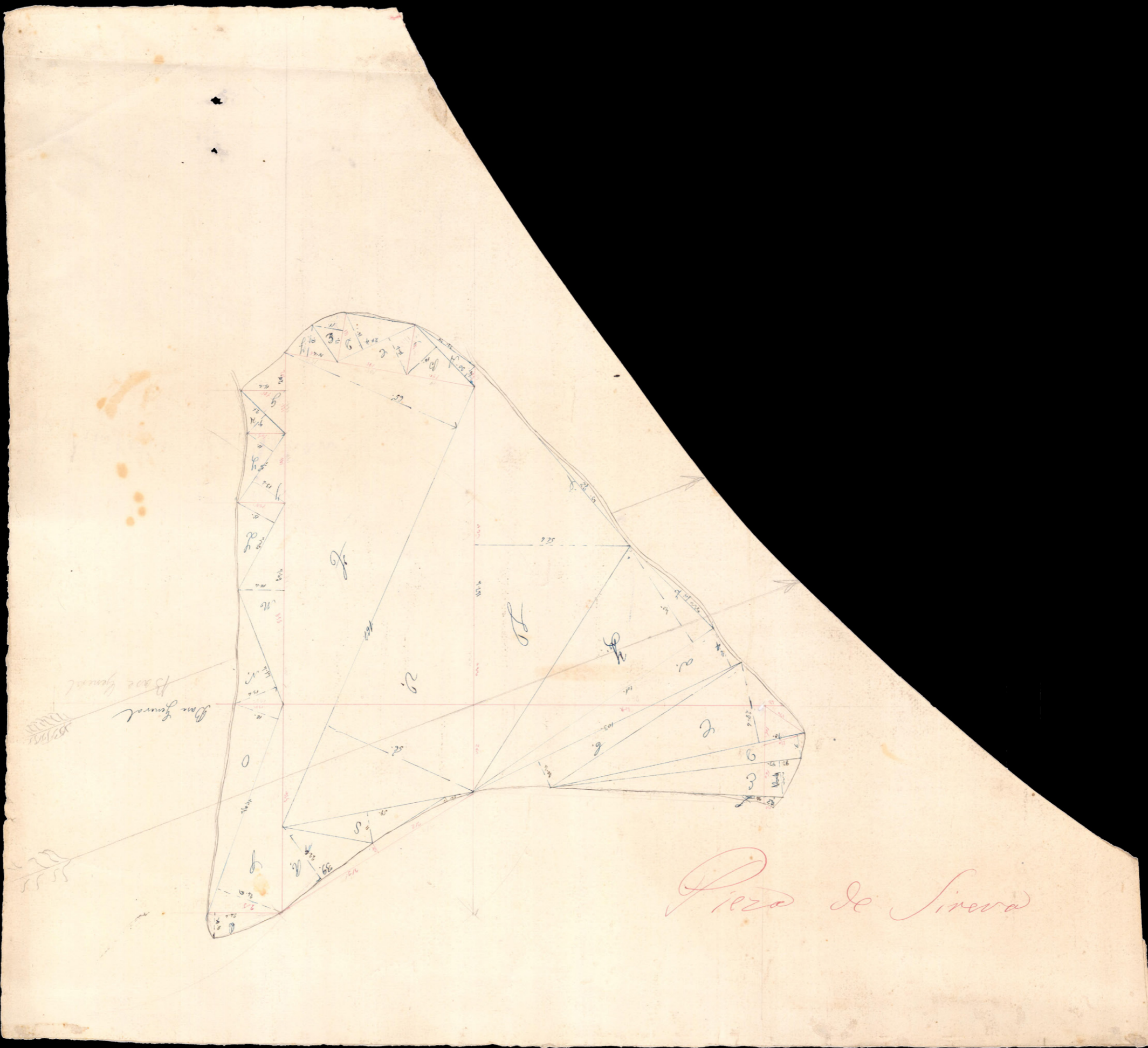


[Plano geométrico del término municipal de San Julián de Vilatorca]**[Carles Gauran]****[1852]**

3 fulls: ms. col.

Es tracta de dues minutes de treball del mateix mapa en diferents estats de realització i un full amb el dibuix d'una parcel·la. Aquest plànol molt probablement va ser realitzat per l'arquitecte Carles Gauran, ja que aquest cartògraf va treballar en aquest municipi, aixecant el 10 de desembre de 1852 el «*Plano de la Heredad Alabareda en la jurisdicción de Vilatorca y Folgars*» que es conserva en aquesta propietat.

-Full [c] (50 x 43 cm): Hi ha representada una parcel·la on es dibuixen les línies de la triangulació traçades per al seu amidament. En vermell hi ha una notació en la que s'indica: «*pieza de Si...*», que pot ser llegida com a «*Sirera*».



Pizza de Sireva

[Plano reducido del término de S. Pedro de Vilamajor y parroquia de Sta. Susana]

[Tomàs Soler i Linés]

[1851]

Orientació: rosa dels vents.

1 mapa: ms. monocrom.: 189 x 124 cm.

Aquest plànol és una minuta de treball del plànol que l'agrimensor Tomàs Soler i Linés va aixecar el 1851 d'aquest municipi vallesà i que es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 217).

Conté el parcel·lari numerat (1.114 parcel·les; les parcel·les contenen en llapis el nom dels contribuents); seccions cadastrals sense indicació numèrica o nominal; hidrografia; xarxa viària; basses d'ús agrícola; nucli de població; poblament dispers; límits del terme municipal. Al dors hi ha la següent anotació en tinta: «*Plano reducido del término de S. Pedro de Vilamajor y parroquia de Sta. Susana*». Aquest plànol conté una quadrícula superposada formada per quadrats de 3 x 3 cm.



[Plano geométrico del término municipal de San Pedro de Vilamajor]

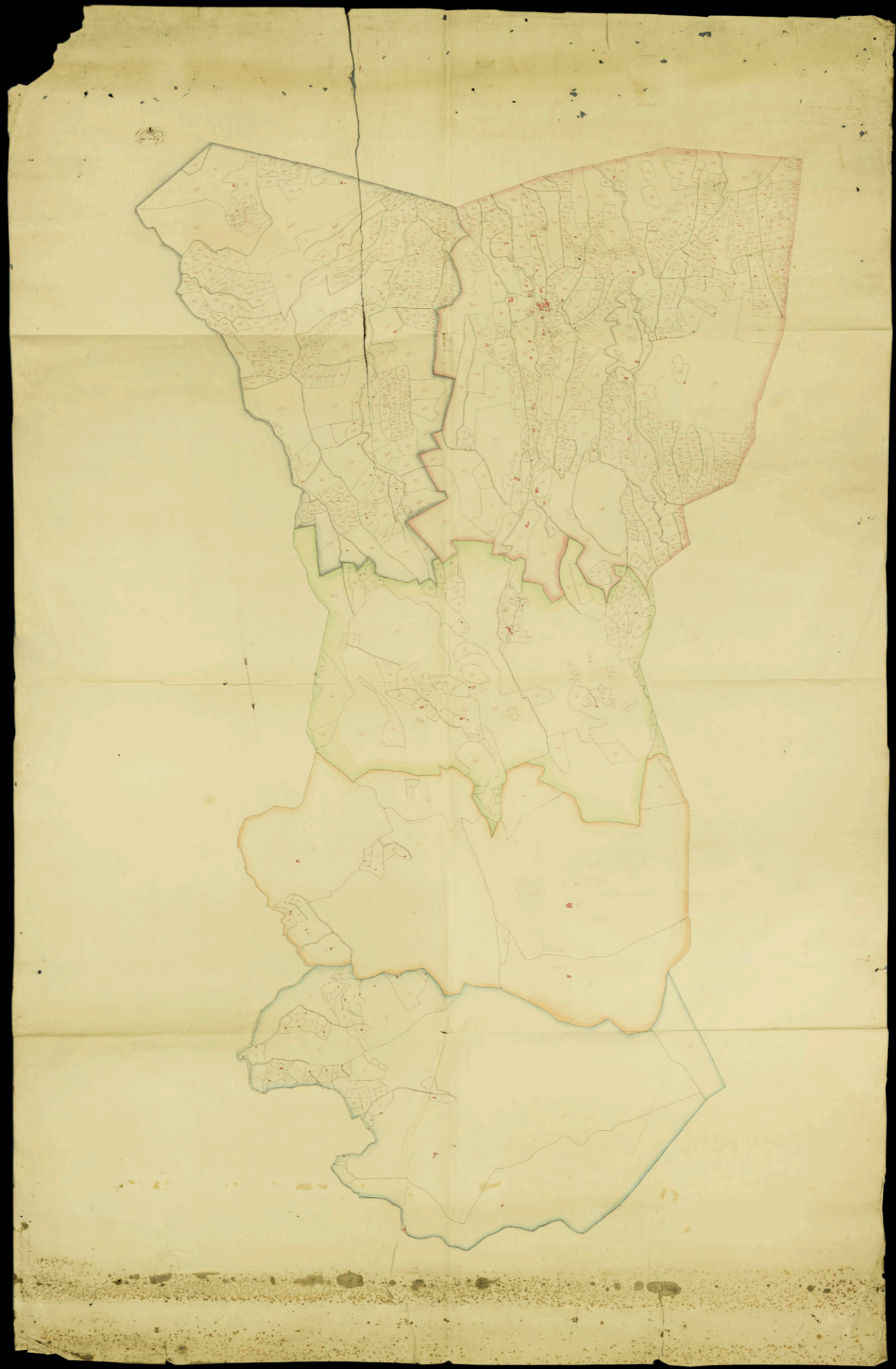
Tomàs Soler [firma de]

[1851]

1 mapa ms. col.: 237 x 147 cm.

Es tracta d'una còpia. Conté la mateixa informació geogràfica que l'exemplar original d'aquest plànol que es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 217).

Conté el parcel·lari numerat (1.114 parcel·les en vermell); seccions cadastrals identificades per límits de colors diferents (5 seccions sense identificació alfabètica ni numèrica); hidrografia; xarxa viària; poblament dispers; nucli de població; basses d'ús agrícola; límits del terme municipal.



**Plano geométrico del distrito municipal de la villa de S.
Saturnino de Noya**

[Carles Gauran]

[1863]

Escala 1:2.000; escala gràfica: en metres; orientació: nord magnètic i nord vertader.

3 fulls d'un mapa: ms.

La data de 1863 correspon a la que consta en el plànol parcel·lari de Sant Sadurní d'Anoia que es conserva a l'ajuntament d'aquest municipi penedesenc i que va aixecar i signar l'arquitecte Carles Gauran (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 91-93 i 218-219).

-Full [a]: 144 x 216 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 340 a ... ; amb llapis; i indicació d'usos del sòl: b=bosc, y=erm, s=secà ...); seccions cadastrals identificades amb lletres; hidrografia (riu Anoia, Riudebitlles); xarxa viària; poblament dispers (Can Romeu, l'Aixartell, Prunamala...); sèquia (del riu Anoia al «*Molino Papelero*» [fàbrica Jordana]). Nota: aquest full conté una superposada formada per quadrats de 2 x 2 cm.



[Plano geométrico del distrito municipal de la villa de S. Saturnino de Noya]

[Carles Gauran]

[1863]

Escala 1:2.000; escala gràfica: en metres; orientació: nord magnètic i nord vertader.

3 fulls d'un mapa: ms.

La data de 1863 correspon a la que consta en el plànol parcel·lari de Sant Sadurní d'Anoia que es conserva a l'ajuntament d'aquest municipi penedesenc i que va aixecar i signar l'arquitecte Carles Gauran (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 91-93 i 218-219).

-Full [b]: 143,5 x 212 cm. Conté el parcel·lari numerat (hi ha la parcel·la núm. 992); seccions cadastrals amb identificació alfabètica; nucli de població; poblament dispers (Can Codorniu, Espiells...). Nota: aquest full conté una quadricula superposada formada per quadrats de 2 x 2 cm.



[Plano geométrico del distrito municipal de la villa de S. Saturnino de Noya]

[Carles Gauran]

[1863]

Escala 1:2.000; escala gràfica: en metres; orientació: nord magnètic i nord vertader.

3 fulls d'un mapa: ms.

La data de 1863 correspon a la que consta en el plànol parcel·lari de Sant Sadurní d'Anoia que es conserva a l'ajuntament d'aquest municipi penedesenc i que va aixecar i signar l'arquitecte Carles Gauran (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 91-93 i 218-219).

-Full [c]: 144 x 239 cm. Conté el parcel·lari numerat (cada secció cadastral té la seva pròpia numeració; les parcel·les contenen una indicació sobre els usos del sòl: b=bosc, y=erm, s=secà ...); seccions cadastrals; hidrografia («*torrente de Casa Catasús*», («*torrente de Casa Batlle Vell*», «*torrente Fondo*»); xarxa viària («*camino a Martorell*» ...); poblament dispers («*Casa Llopar*», «*Mas Esparó*», «*Casa Batlle-Vell*», «*Santa Creu*»); poblament semidispers («*Casa Catasús*», «*Monistrol de Noya*», «*Caserio de la Prua*»); límits de terme municipal. Nota: aquest full conté una quadrícula superposada formada per quadrats de 2 x 2 cm.



**Plano geométrico del distrito municipal de la villa de S.
Saturnino de Noya**

[Carles Gauran]

[1863]

Escala 1:4.000; escala gràfica: en metres; orientació: nord vertader.

1 mapa: ms., col.: 137,5 x 173,5 cm.

L'ajuntament d'aquesta ciutat conserva una altra còpia d'aquest mapa (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 218).

Conté el parcel·lari numerat (inacabat: la part septentrional del terme municipal corresponent a les seccions cadastrals A i B està sense informació parcel·lària); hidrografia (riu Anoia, Riudebitlles); xarxa viària; nucli de població; poblament dispers; sèquies. conté una quadrícula superposada de quadrats de 5 x 5 cm.

PLANO GEOMETRICO DEL DISTRITO MUNICIPAL

DE LA VILA DE
S. SATURNINO DE NOYA



[Plano geométrico del término municipal de Sitges]**[Pedro Moreno y Ramírez]****[1851]**

1 full d'un mapa en fulls (manquen, com a mínim, dos fulls més): ms. col. 130 x 188 cm.

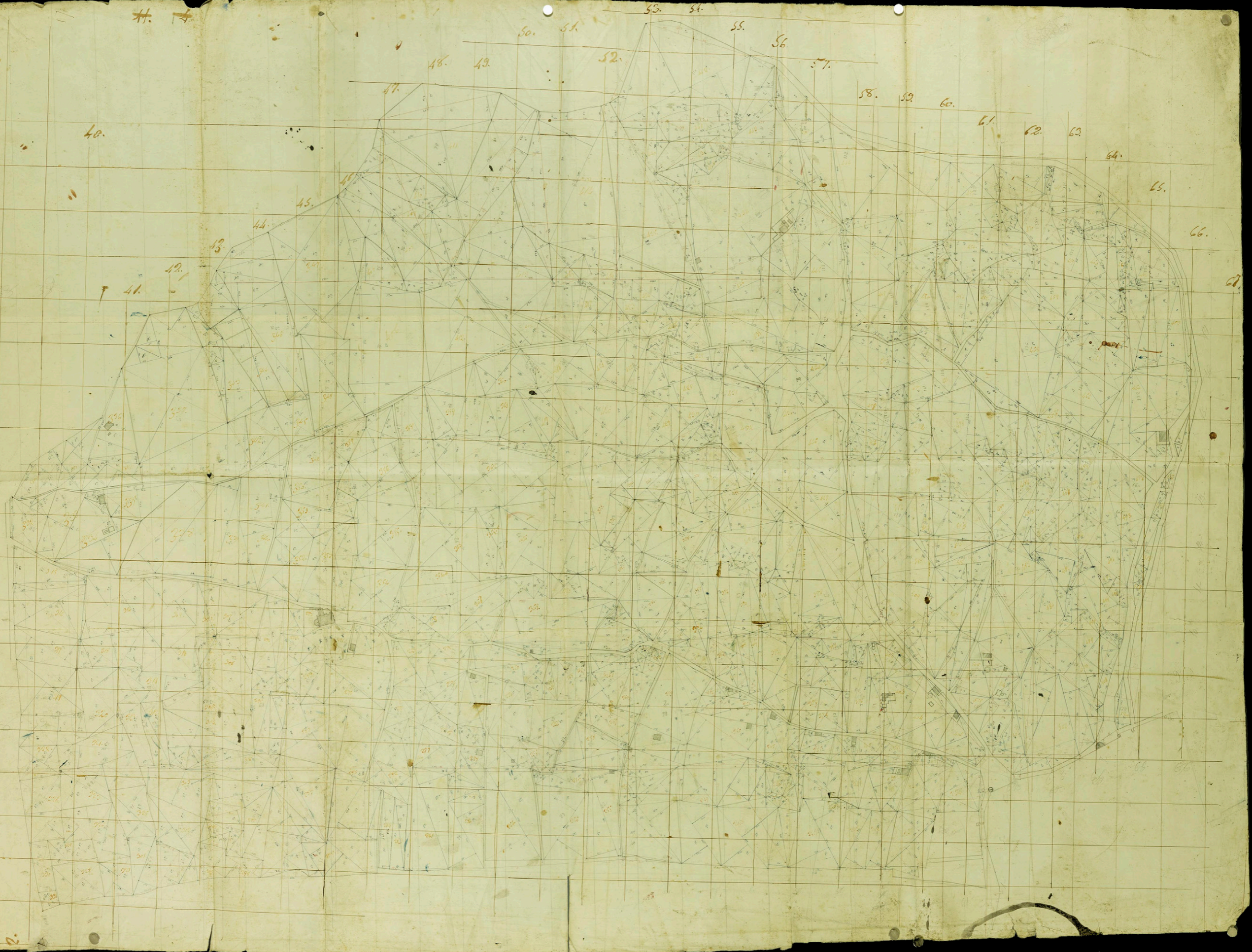
És una minuta de treball del <PLano geométrico del término municipal de Sitges> atribuït a Pedro Moreno Ramírez (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 22-23).

Només hi ha representada la part central del municipi de Sitges: la que va del centre del nucli urbà fins el límit meridional amb el municipi de Vilanova i la Geltrú.

Conté el parcel·lari numerat (el número de les parcel·les està dibuixat en llapis); xarxa viària; poblament dispers; basses d'ús agrícola. Conté una quadrícula superposada de quadrats de 6 x 6 cm i la xarxa de triangulació traçada per Pedro Moreno y Ramírez per fer els amida-ments cadastrals

2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.

#. 14



[Plano geométrico del término municipal de Sitges]

[Pedro Moreno y Ramírez]

[1851]

1 mapa: ms. monocrom: 105 x 309 cm.

Conté el parcel·lari numerat (636 parcel·les; les parcel·les situades més al nord estan sense numerar, però contenen el nom del contribuent); xarxa viària; poblament dispers; nucli urbà (trama dels carrers). Trama quadriculada superposada, formada per quadrats de 1,5 x 1,5 cm.



[Plano geométrico del término municipal de Tagamanent]

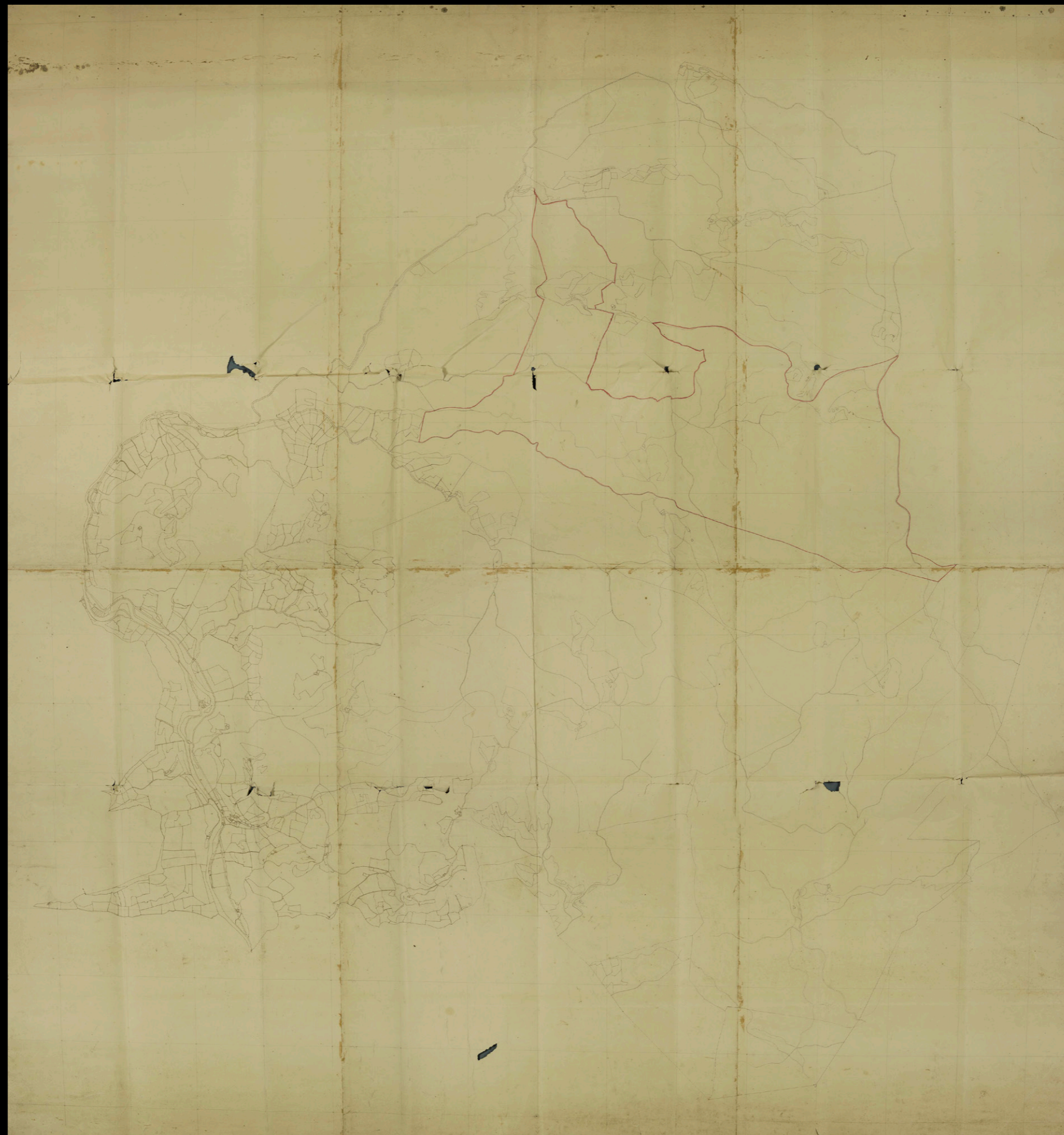
[Carles Gauran]

[1853-1854]

fulls: ms., monocrom

Es tracta de tres minuts que corresponen a tres etapes de confecció del mapa.

-Full [a]: 188 x 205 cm. Conté el parcel·lari (sense numerar, sense nom de contribuent i sense indicació d'ús del sòl); xarxa viària; nucli de població; poblament dispers. Dibuixa, superposada, una quadrícula amb quadrats de 12 x 12 cm.



[Plano geométrico del término municipal de Tagamanent]

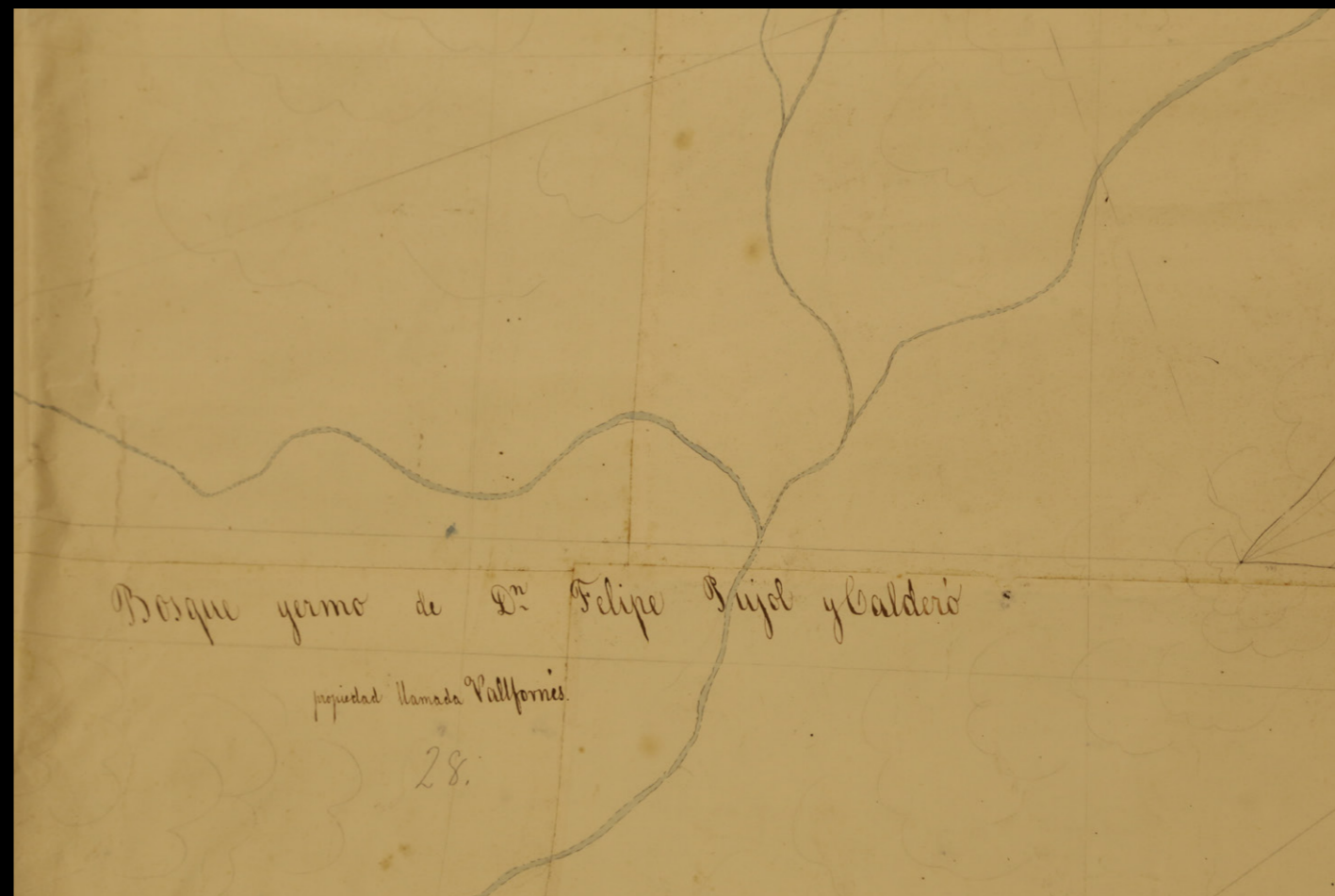
[Carles Gauran]

[1853-1854]

3 fulls: ms., monocrom.

Es tracta de tres minutes que corresponen a tres etapes de confecció del mapa.

-Full [b]: 260 x 151,5 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 387; en algunes parcel·les hi ha anotat en llapis el nom del contribuent i els usos del sòl); hidrologia (riu Congost); xarxa viària; poblament dispers; toponímia escassa; límits del terme municipal.

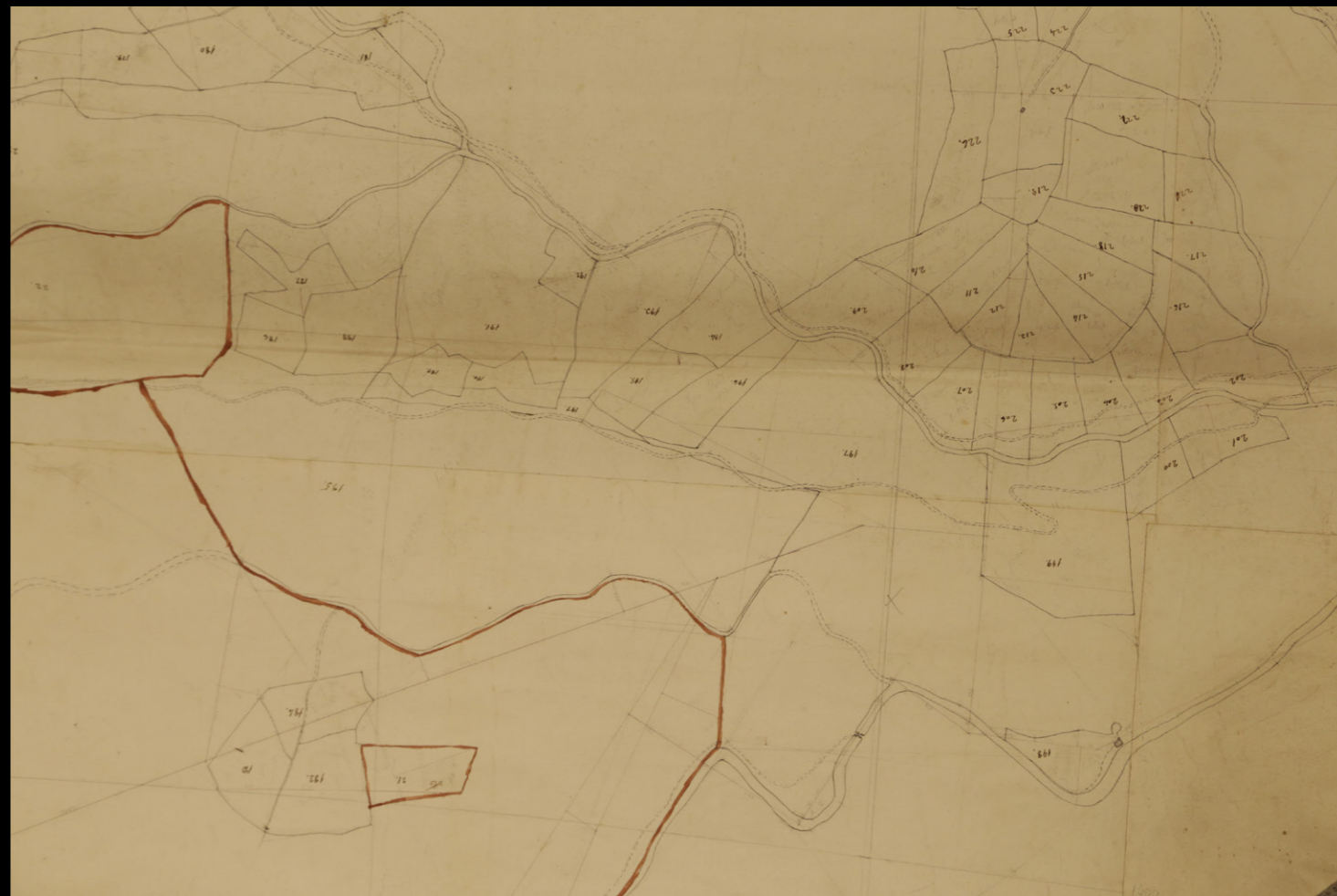
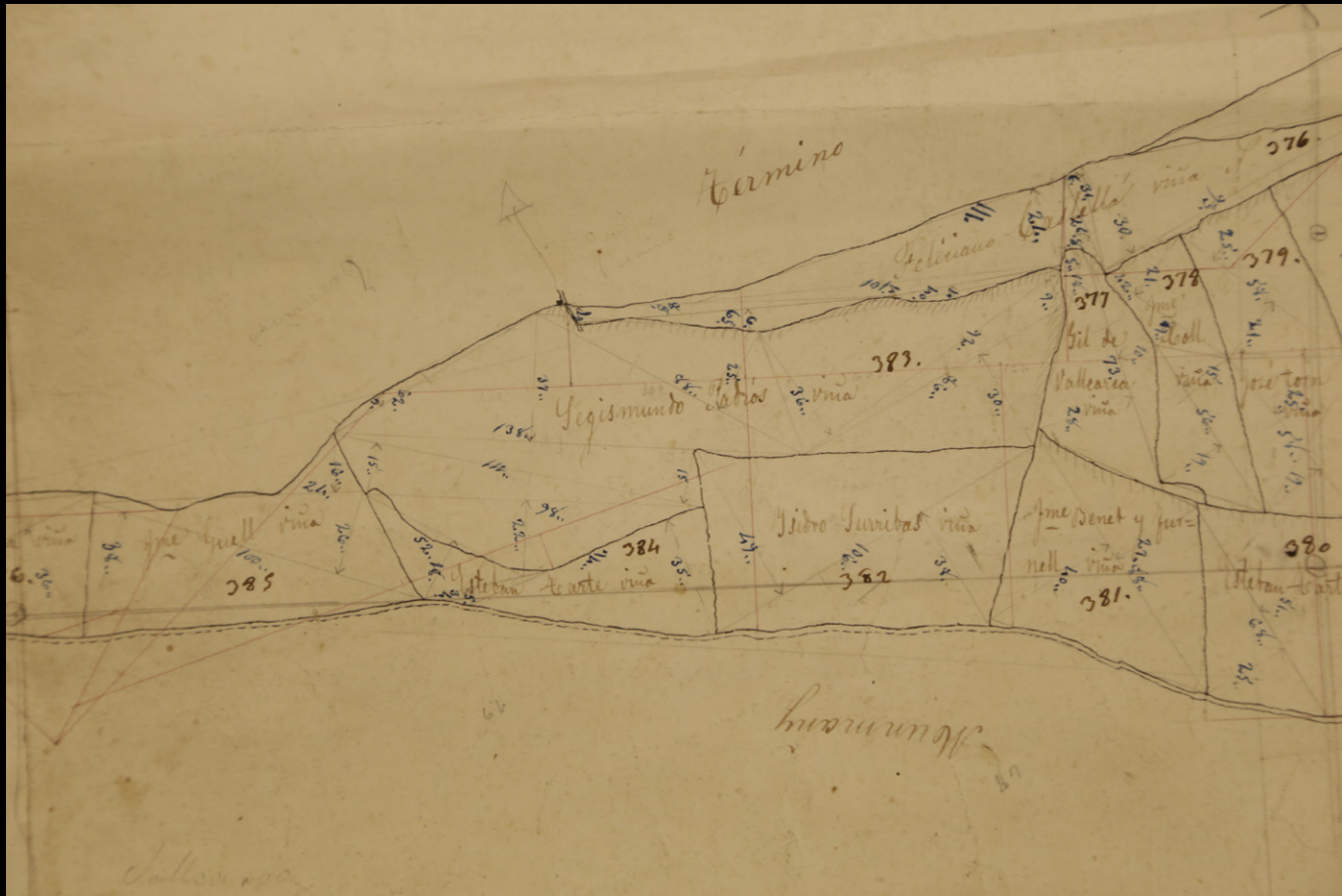


[Plano geométrico del término municipal de Tagamanent]**[Carles Gauran]****[1853-1854]**

3 fulls: ms., monocrom: 188 x 205 cm.

Es tracta de tres minuts que corresponen a tres etapes de confecció del mapa.

-Full [c]: 191 x 205 cm. Aquest full conté la xarxa de triangulació traçada per l'autor per fer els amidaments cadastrals, així com el parcel·lari numerat (a algunes parcel·les hi consta el nom del contribuent: «*Bosque yermo de D. Felipe Pujol y Calderó, propiedad llamada Vallfornés*», sense nom de contribuent i sense indicació d'usos del sòl); hidrografia; xarxa viària («*camí de Vilamajor*»); nucli de població; poblament dispers; límits del terme municipal («*Término de la Castaña*»).



[Plano geométrico parcelario del término municipal de San Martín de Teyá]

[Carles Gauran]

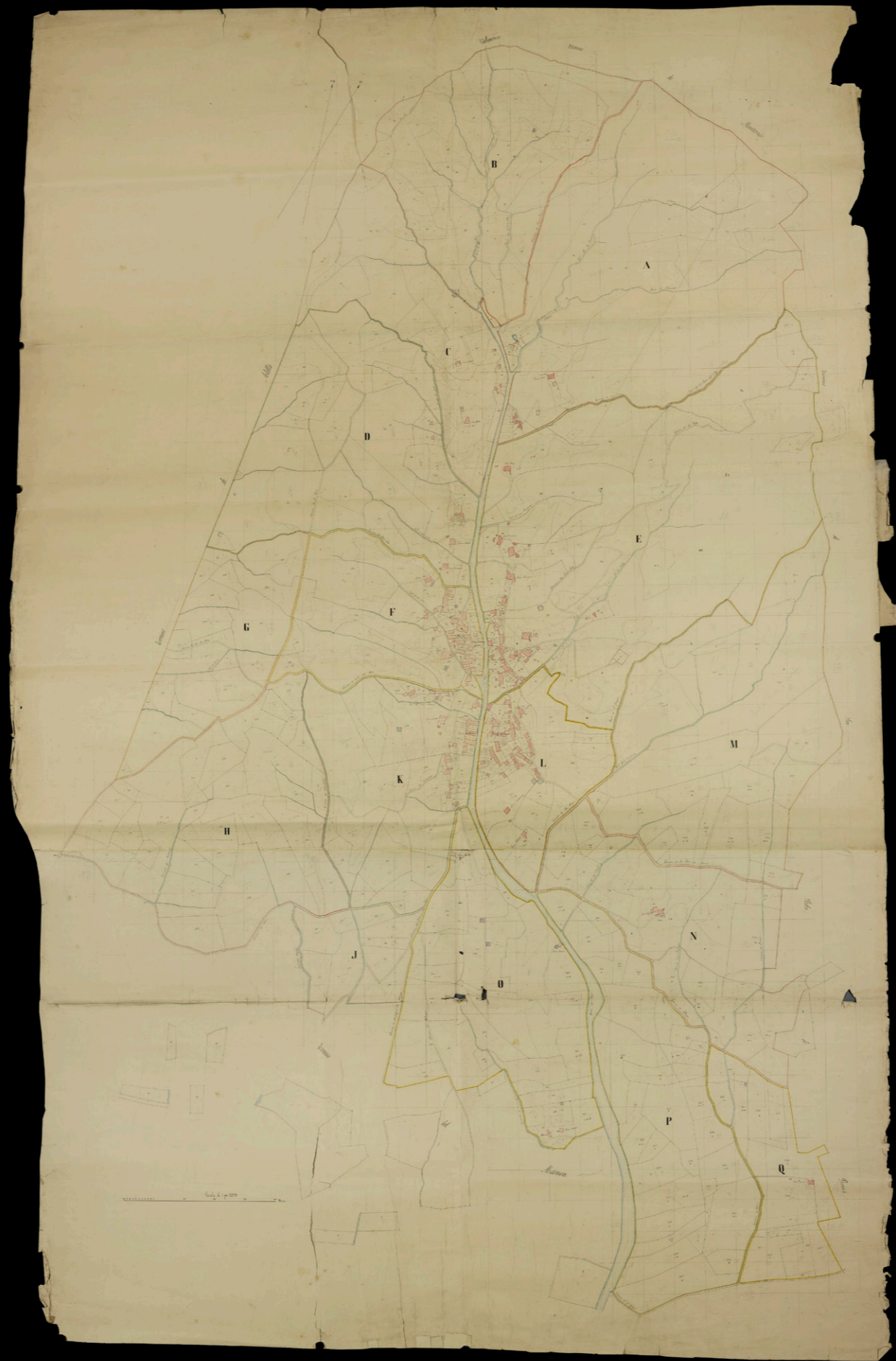
[1865]

Escala numèrica: 1:2.000; escala gràfica en metres; orientació: nords vertader i magnètic.

2 fulls: ms. col.

Es tracta de dues minuts de treball del mateix mapa en dues etapes diferents, amb gairebé tota la informació cartogràfica i geogràfica. Tot i no contenir cap referència relativa al seu autor, cal atribuir la seva realització a l'arquitecte Carles Gauran, ja que la seva factura és idèntica a la del *Plano geométrico parcelario del termino municipal de Teyá* a escala 1:4 000, que aquest cartògraf va aixecar el 30 de maig de 1865 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 226).

-Full [a]: 146 x 223 cm. Conté el parcel·lari numerat (347 parcel·les; les parcel·les estan subdividides amb traç discontinu i amb indicació dels usos del sòl); hidrografia (riera de Teià, torrent de Fosses...); seccions cadastrals amb identificació alfabètica (lletres de la A a la Q); xarxa viària («camino del Masnou»); nucli de població («barrio de Levante», «barrio de Poniente», església); poblament dispers; basses d'ús agrícola; toponímia; límits del terme municipal. Conté una quadrícula superposada amb quadrats de 5 x 5 cm.



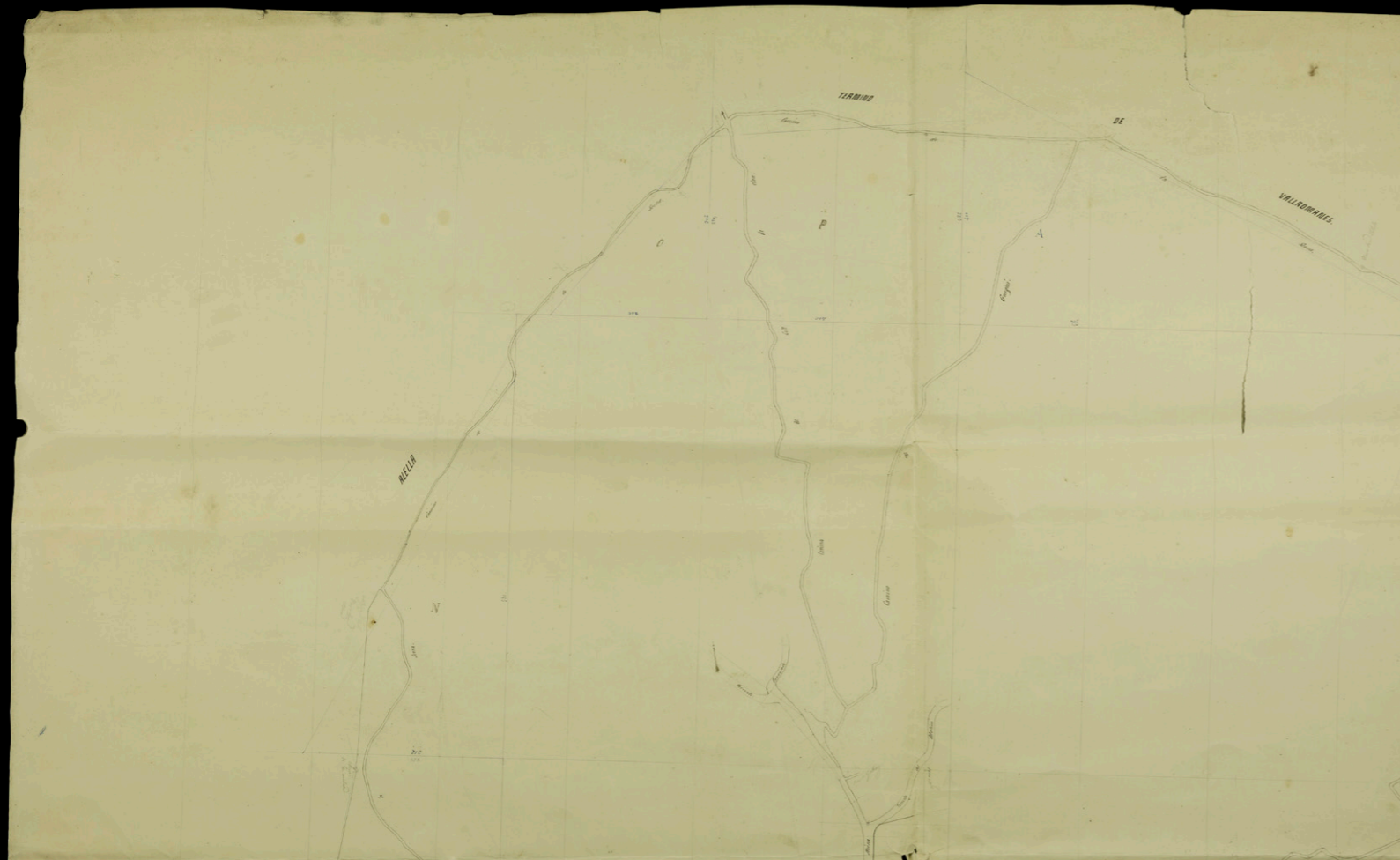
[Plano geométrico parcelario del término municipal de San Martín de Teyá]**[Carles Gauran]****[1865]**

Escala numèrica: 1:2.000; escala gràfica en metres; orientació: nords vertader i magnètic.

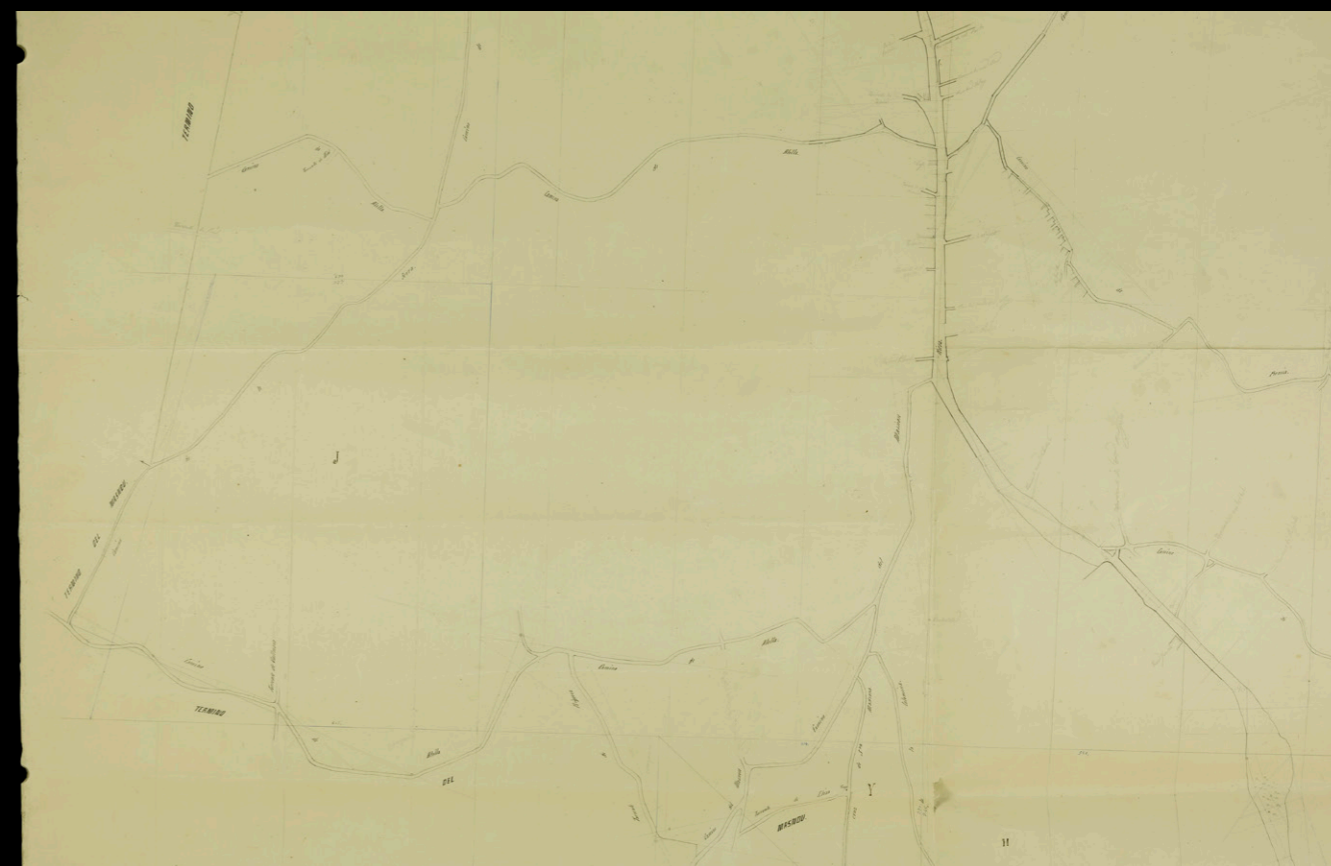
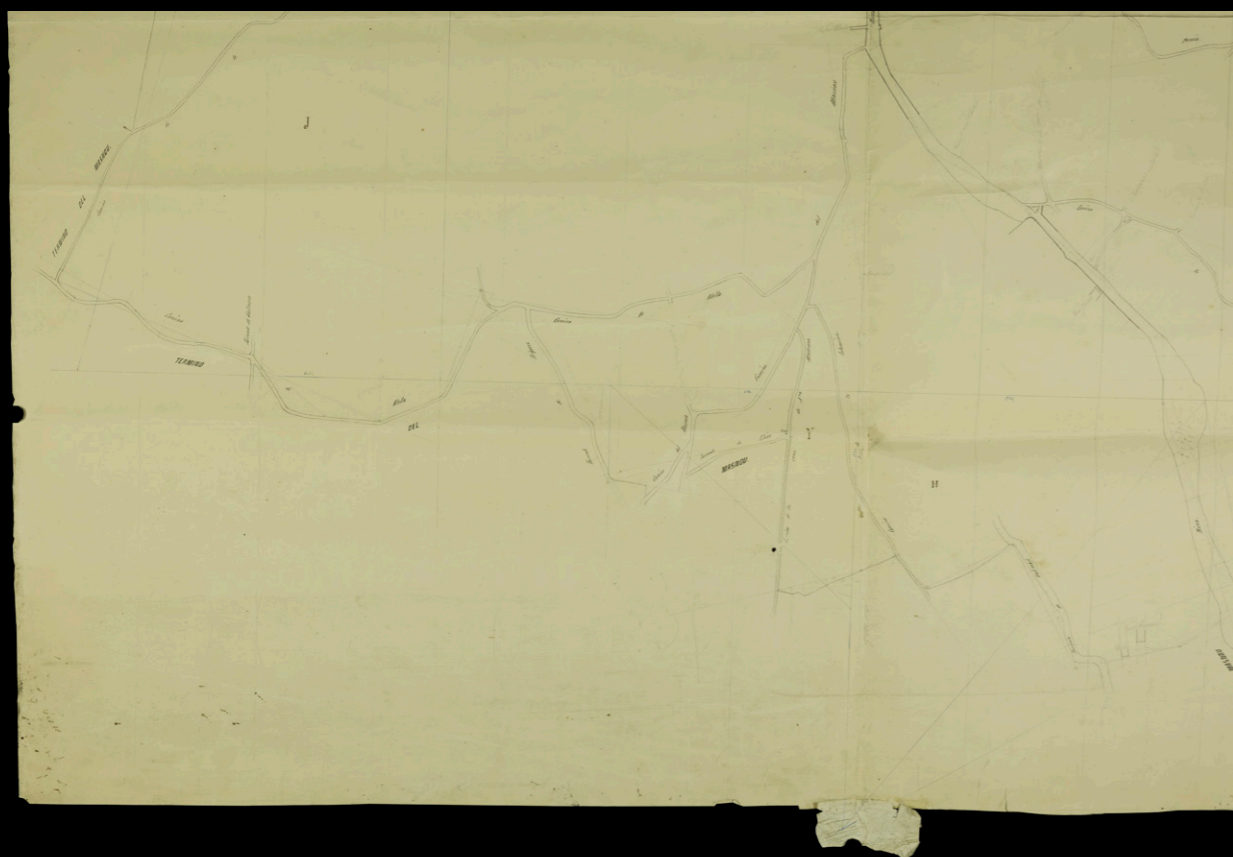
2 fulls: ms. col.

Es tracta de dues minuts de treball del mateix mapa en dues etapes diferents, amb gairebé tota la informació cartogràfica i geogràfica. Tot i no contenir cap referència relativa al seu autor, cal atribuir la seva realització a l'arquitecte Carles Gauran, ja que la seva factura és idèntica a la del *Plano geométrico parcelario del termino municipal de Teyá* a escala 1:4 000, que aquest cartògraf va aixecar el 30 de maig de 1865 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 226).

-Full [b]: 144 x 199 cm. Conté indicacions d'usos del sòl en alguna part del municipi, però sense representació parcel·lària («bosque», «yermo»); seccions cadastrals indicades mitjançant lletres (de la A a la P, però sense delimitar el seu territori); xarxa hidrogràfica (*riera de Teià*, *torrent de Vallmora*); xarxa viària («camino de Alella», «camino de la Serra»); poblament dispers («Casa Barrera»); nucli de població (només s'indica l'existència d'algunes cases: («Casa Barrera», «Casa Tet»); forn; límits del terme municipal («término del Masnou»; «término de Premiá»; «término de Vallromanas»; «término de Alella»; s'indica l'existència de mollons: «mojón de la mulasa»). Conté superposades una xarxa de triangles relativa a l'amidament dels límits municipals, així com una xarxa de quadrats. En el dors hi ha la següent anotació en llapis: «Rodalía de Teyá».



119



IMATGES DE DETALL DEL PLÀNOL AG-13.292

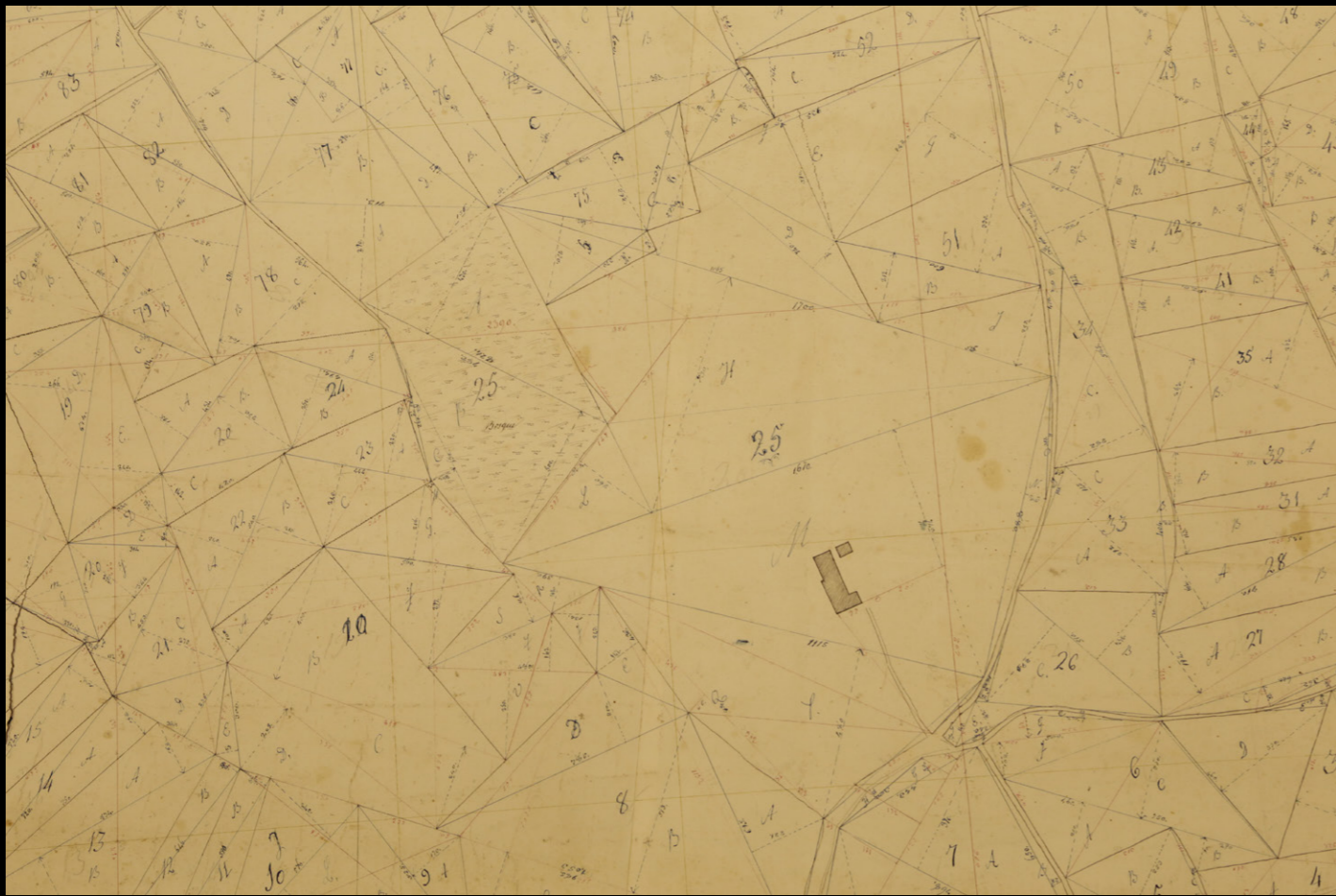
[Villafranca. Planos de operaciones]**[Carles Gauran]****[1851]**

[Escala 1:2.500]

4 fulls: ms.; col.

Es tracta de 4 fulls amb gràfics de triangulació que probablement corresponen als treballs de preparació del plànol geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran (Nadal, Urteaga, Muro, 2005, 56 i 235).

-Full [a]: 197 x 245 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 614); hidrografia; xarxa viària; poblament dispers; basses d'ús agrícola. Nota: aquest full duu una quadrícula superposada amb quadrats de 12,5 x 10,5 cm. També conté una xarxa de triangles amb la mesura dels seus costats.



[Villafranca. Planos de operaciones]**[Carles Gauran]****[1851]**

[Escala 1:2.500]

4 fulls: ms.; col.

Es tracta de 4 fulls amb gràfics de triangulació que probablement corresponen als treballs de preparació del plànol geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran.

-Full [b]: 170 x 255,5 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 1.712 a 2.133); hidrografia; xarxa viària (carretera a Vilanova i la Geltrú); poblament dispers; nucli de població en blanc; sèquia; moli. Conté una xarxa de triangles amb la longitud dels seus costats.



[Villafranca. Planos de operaciones]**[Carles Gauran]****[1851]**

[Escala 1:2.500]

4 fulls: ms.; col.

Es tracta de 4 fulls amb gràfics de triangulació que probablement corresponen als treballs de preparació del plànol geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran.

-Full [c]: 182,5 x 191 cm. Correspon a la part est del terme municipal; parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 288; les parcel·les contenen el nom dels contribuents). Conté una xarxa de triangles amb la longitud dels seus costats. Aquest full duu superposada una quadrícula de color vermella.



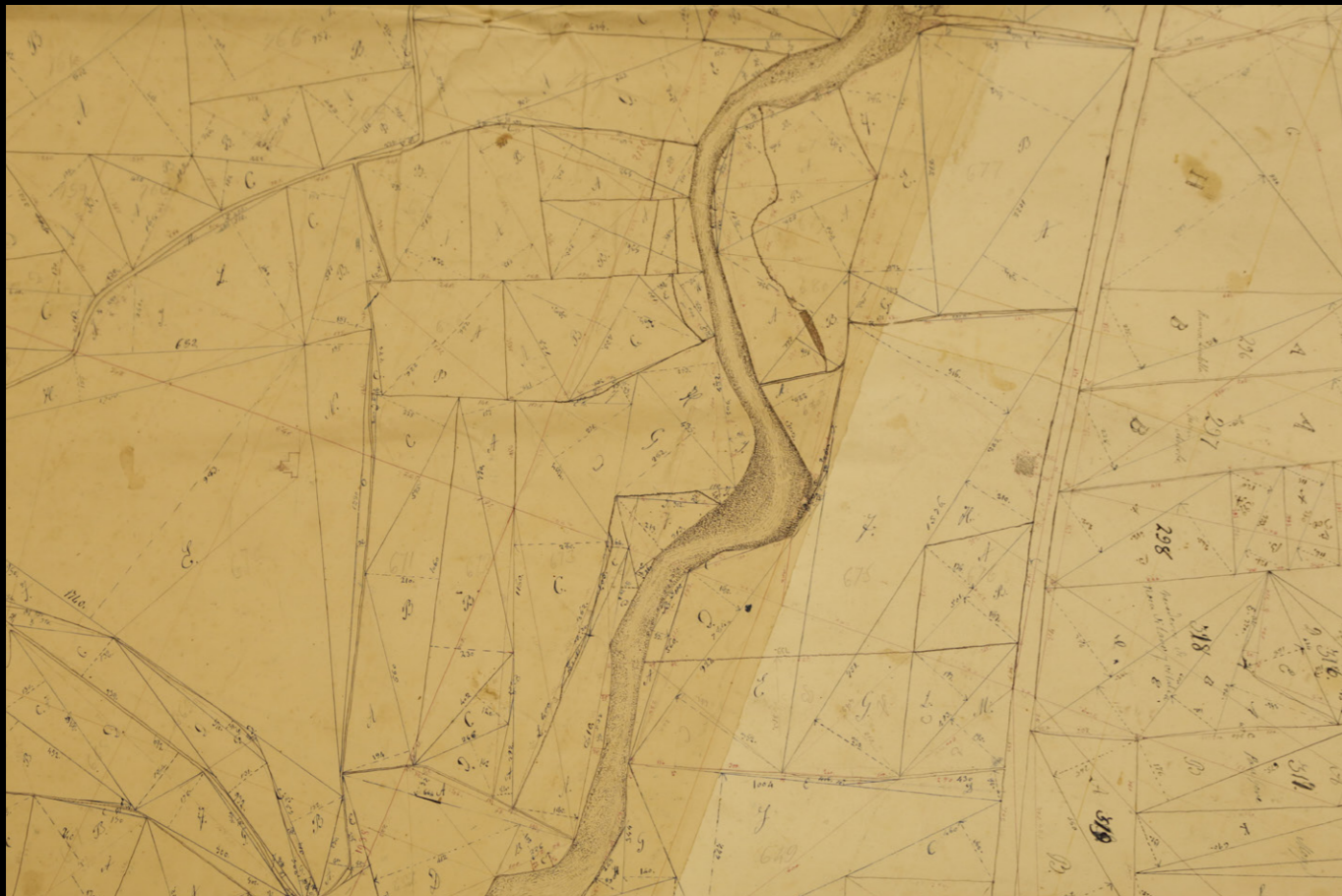
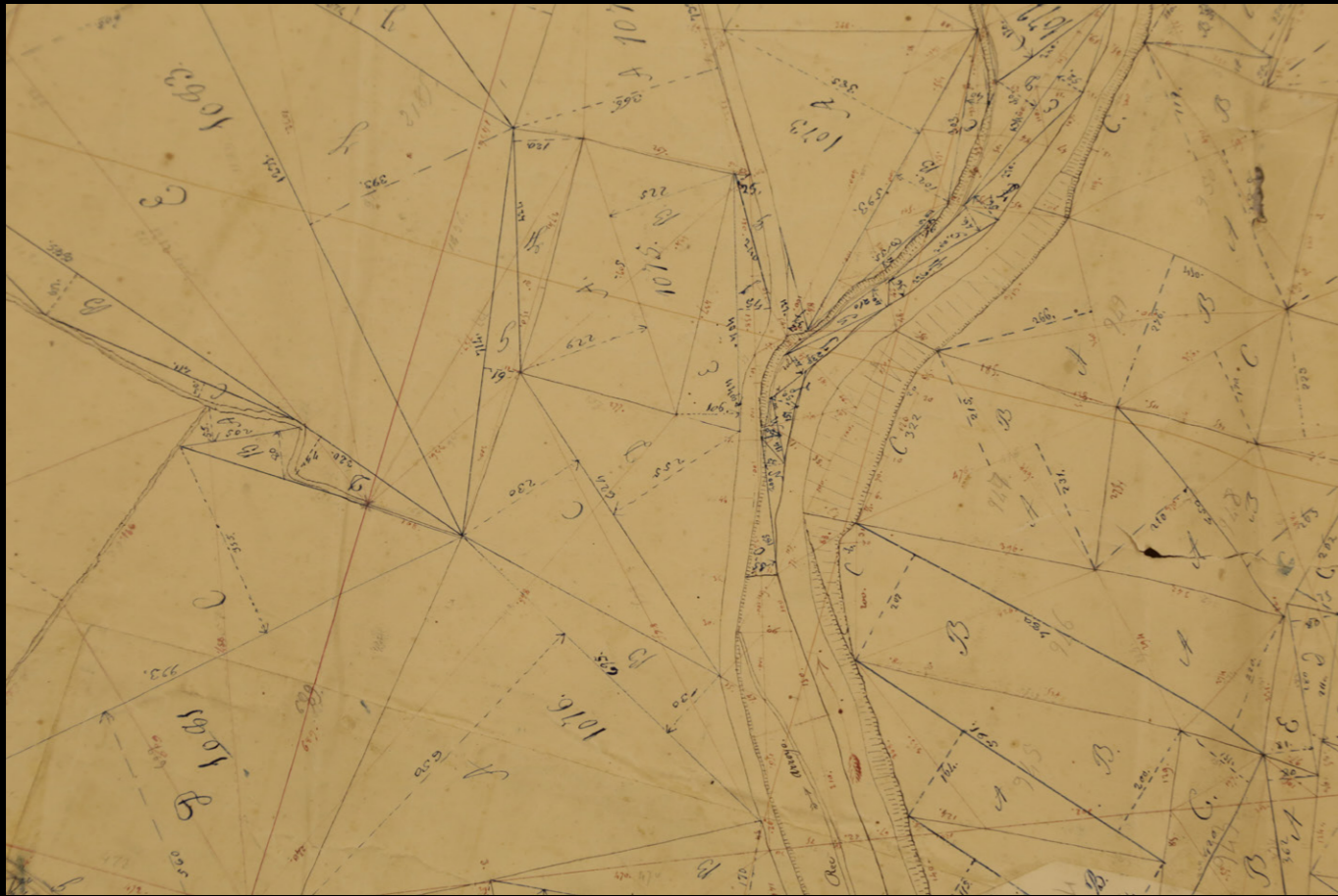
[Villafranca. Planos de operaciones]**[Carles Gauran]****[1851]**

[Escala 1:2.500]

4 fulls: ms.; col.

Es tracta de 4 fulls amb gràfics de triangulació que probablement corresponen als treballs de preparació del plànol geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran.

-Full [d]: 180 x 350 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 1.356 a 1.642; en algunes parcel·les hi ha dibuixat el nom del contribuent en llapis); hidrografia (*riera de Llitrà*); xarxa viària; poblament dispers; toponímia molt escassa («*ermita de San Pablo*»). Mesura dels costats dels triangles (indicació dels triangles principals mitjançant línies contínues i la dels triangles secundaris mitjançant línies discontinues).



[Villafranca del Panadés. Plano en parcelario de su termino municipal]

[Carlos Gauran]

[1851]

Escala: 1:2.500; orientació: nord geogràfic.

3 fulls d'un atlas: ms. col.

Es tracta de tres minuts de treball que probablement corresponen als treballs de preparació de l'atles geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran a escala 1:2 500 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 56 i 235).

-Full [a]: 100 x 121 cm; forma irregular. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 174 a 288; les parcel·les contenen en llapis el nom dels contribuents); xarxa viària; Aquest plànol conté una quadrícula amb quadrats de 13 x 13 cm. La informació cartogràfica d'aquest full es correspon a la del full núm 2 de la quarta quarta secció de l'atles parcel·lari de Vilafranca del Penedès.



[Villafranca del Panadés. Plano en parcelario de su termino municipal]

[Carles Gauran]

[1851]

Escala: 1:2.500; orientació: nord geogràfic.

3 fulls d'un atlas: ms. col.

Es tracta de tres minuts de treball que probablement corresponen als treballs de preparació de l'atles geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran a escala 1:2 500.

-Full [b]: 103 x 138 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 1.676 a 2.289); línies de les seccions cadastrals assenyalades amb colors. Al dors d'aquest full hi ha un quadre estadístic titulat: «*Cuarta Sección. Varal segundo*». També hi ha la següent anotació: «*Villafranca del Panadés 2 de marzo de 1851/ el arquitecto de la Comisión/ Carlos Gauran [firma de]*». Aquest full duu una quadrícula superposada amb quadrats de 7,5 x 8 cm. La informació parcel·lària continguda en aquest full es correspon a la del full 22 (quarta secció, núm. 2) de l'atles parcel·lari del municipi de Vilafranca del Penedès que Carles Gauran va traçar el 1851 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 235).



[Villafranca del Panadés. Plano en parcelario de su termino municipal]

[Carles Gauran]

[1851]

Escala: 1:2.500; orientació: nord geogràfic.

3 fulls d'un atlas: ms. col.

Es tracta de tres minuts de treball que probablement corresponen als treballs de preparació de l'atles geomètric d'aquest municipi realitzat per Carles Gauran a escala 1:2 500.

-Full [c]: 51,5 x 68 cm. Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 173 a 288); xarxa viària; al revers diu: «*Villafranca del Panadés-Barales*»; aquest plànol conté una quadrícula amb quadrats de 13 x 13 cm.

C21-1-IV
Nov. 13. 182



[Plano reducido de Villafranca (del Panadés)]

[Carles Gauran]

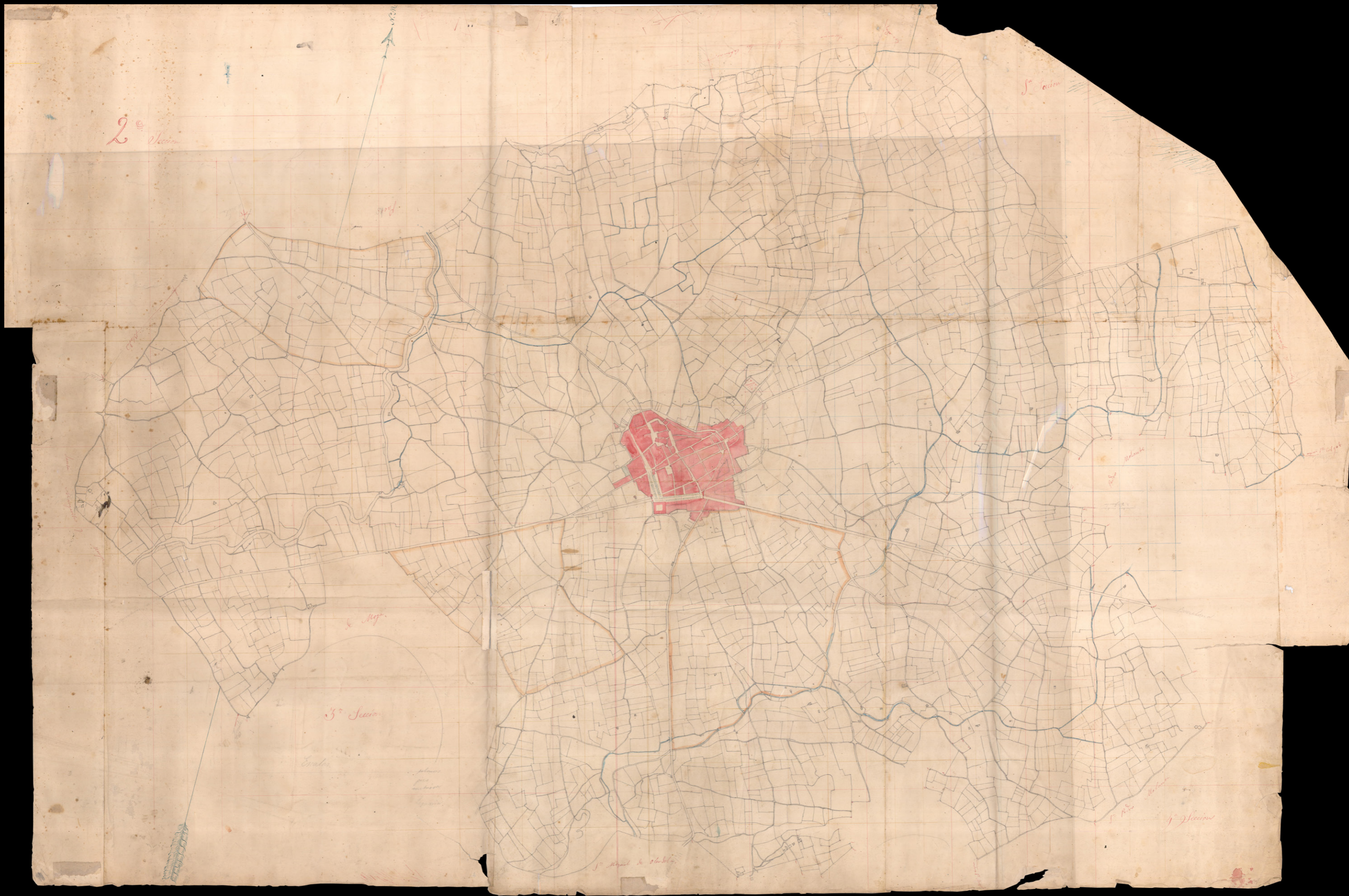
[1851]

[Escala 1:5.000]; orientació: nord magnètic.

1 mapa: ms. col.; 100 x 146,5 cm. format per diferents tires de paper enganxades.

Minuta de treball que correspon probablement a la preparació del «*Plano Geométrico Topográfico del distrito municipal de Villafranca del Panadés. Año 1851*» realitzat per Carles Gauran a escala 1:5 000 (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 56 i 135).

Conté el parcel·lari sense numerar; seccions cadastrals amb identificació numèrica (1 a 4); hidrografia; xarxa viària; nucli urbà (representat en vermell, arbres de la Rambla de Vilafranca del Penedès en verd); cementiri; poblament dispers; límits del terme municipal (en vermell). Conté una quadrícula superposada. Al dors hi ha la següent anotació: «*Plano reducido de Villafranca*».



2^e Section

1^e Section

3^e Section

Legend
Escale
plan
Lieu
Lieu
Lieu

1^e Section & 2^e Section

1^e Section

CARTOGRAFIA CADASTRAL: PLÀNOLS DE PERÍMETRES MUNICIPALS

Plano geométrico del término de la villa de Bagá**Cipriano Riquer, agrimensor [firma de]****[1850-1860ca]**

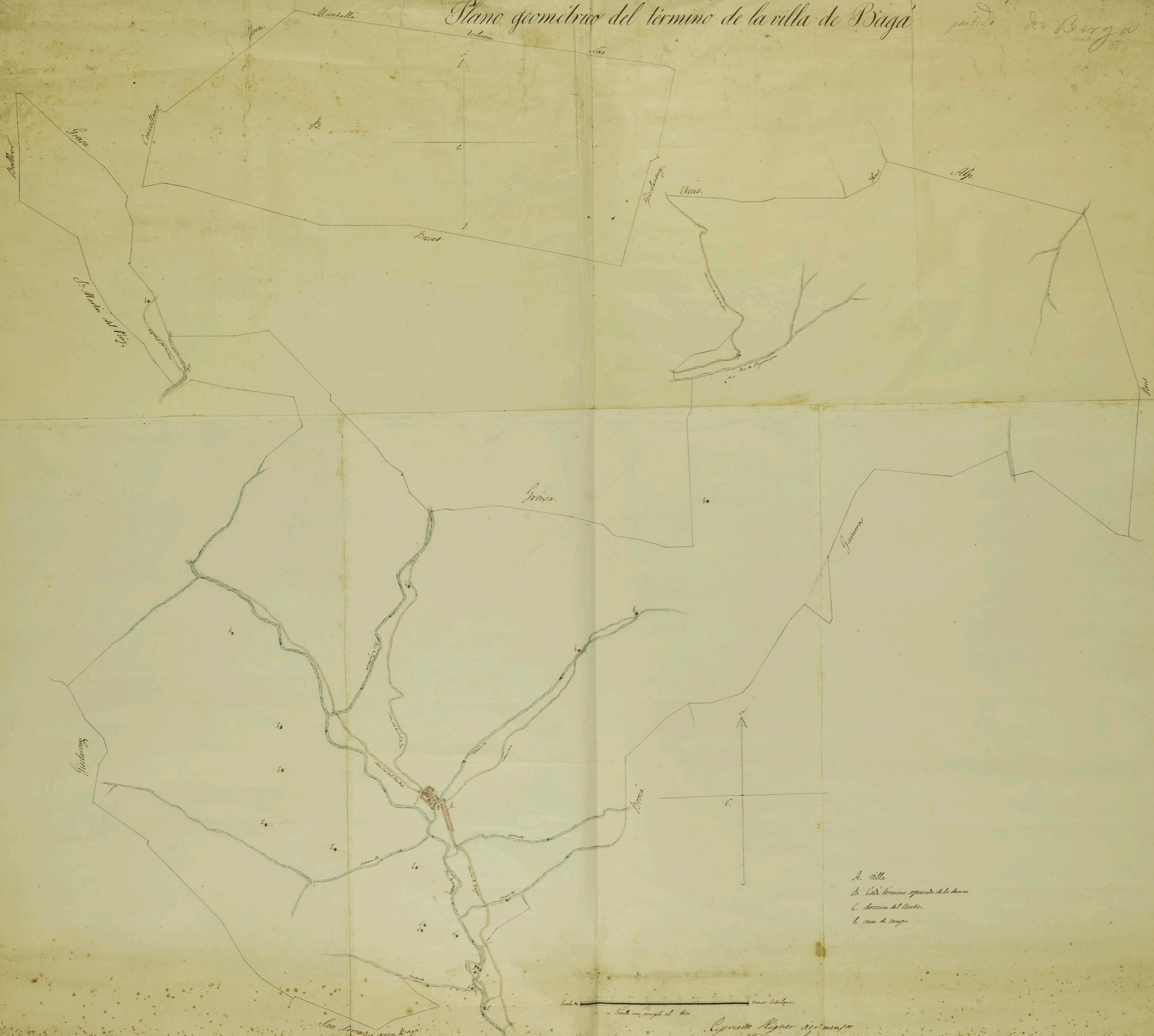
Escala 1: 1.250. Orientació nord geogràfic.

1 mapa: ms., col.; 102,5 x 112,5 cm.

Conté: hidrografia (torrents); xarxa viària; nucli urbà (representat en vermell); poblament dispers; límits del terme municipal (toponímia municipis veïns). Hi ha una petita relació alfabètica: «A. Villa; B. Cada término separado de los demás. C. Dirección del norte. D. Casas de campo».

Plano geométrico del término de la villa de Biaga

partido de Berga



A. villa
B. Céd. término general de la villa
C. dirección del Barco
D. casa de campo

Escala de 1000 varas

Cyrano Aguero Agüero

Término de S. Martín de Riudeperas

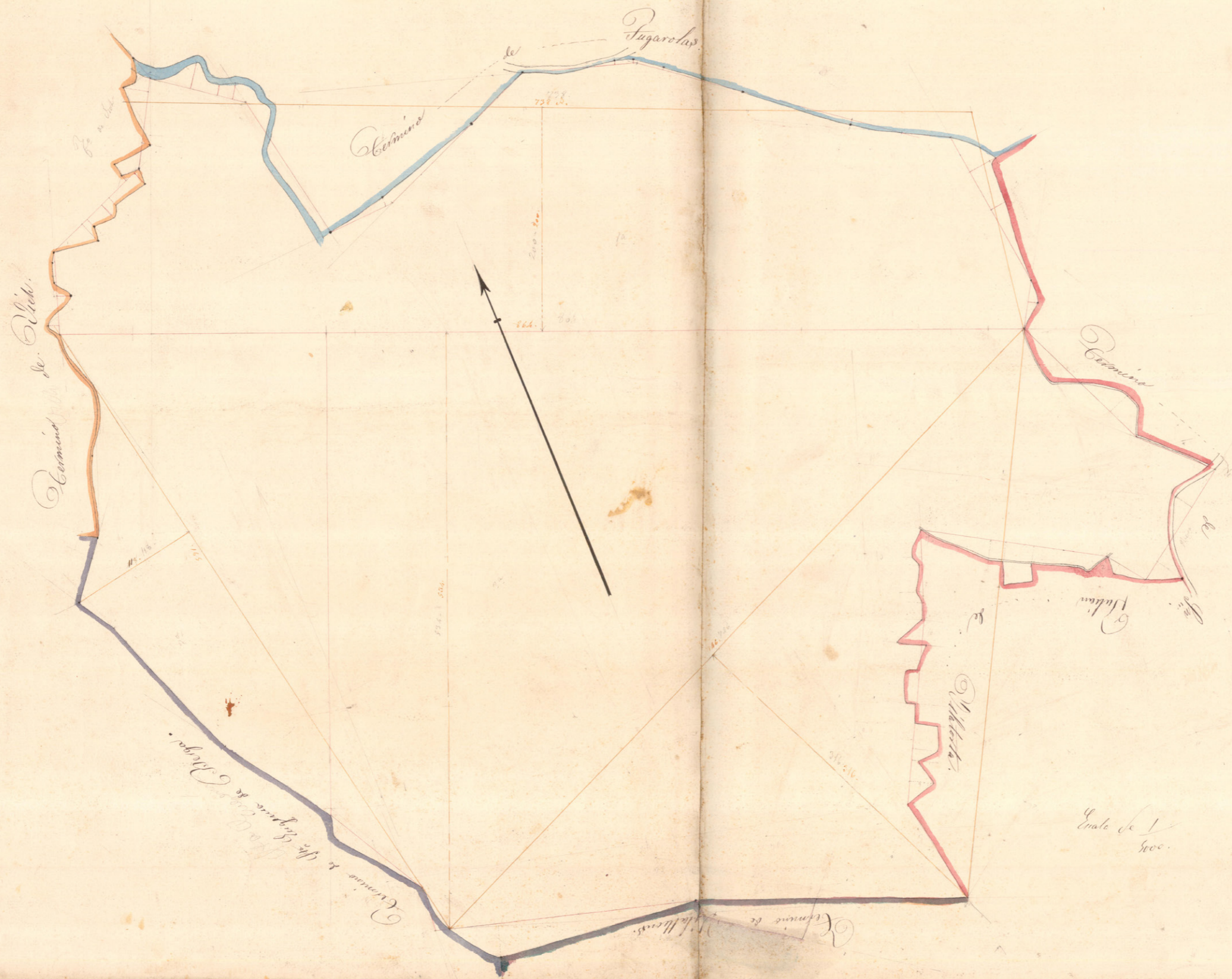
[1850ca]

Escala1: 5.000. Orientació geogràfica: nord.

1 mapa: ms., col.: 64 x 83 cm.

Conté: límits del terme municipal amb denominació dels topònims dels termes veïns: Folgueroles, Santa Eugènia de Berga, Sant Julià de Vilatorrada, Vic i Vilalleons. Hi són dibuixats els triangles amidats per calcular la superfície municipal.

Termino de S. Martin de Pucallpa.



Croquis de Castelltersol. Estadística

[1850ca]

1 mapa: ms.. de format irregular; 79,5 x 95 cm

Conté: límits del terme municipal (fites de partió municipal a la part occidental del terme ben assenyalades). *Camino de Moyá*. Quadricula en llapis superposada. El dibuix del relleu recorda l'escola de la família de cartògrafs Soler.

Carte de l'Inde
Indes



Término de S. Vicente de Malla. Partido de Vich**[1850ca]**

Escala 1: 5.000. Orientació nord geogràfic.

1 mapa: ms.; 87 x 126,5 cm

Conté: límits del terme municipal (nom dels municipis limítrofs). En aquest mapa hi són representats triangles traçats per a calcular la superfície municipal.



Cuadra de Torrellebreta agregada al termino de Malla**[1850ca]**

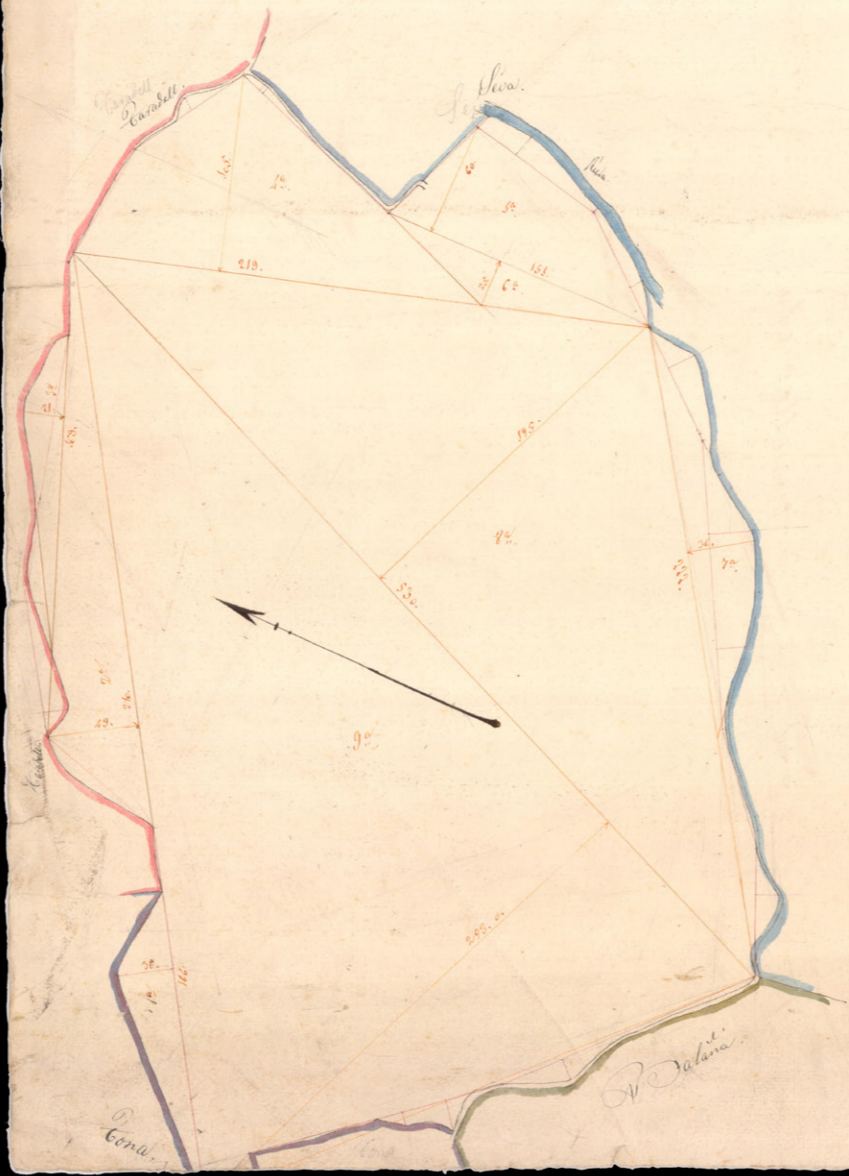
Escala1: 5.000. Orientació nord geogràfic.

1 mapa: ms.; 45 x 63,5 cm

Conté: triangles traçats per a calcular la superfície municipal.

Cuadra de Corralbrito agragada

al
Termino
de
Hallas



Término de Montañola. Partido de Vich**[1850ca]**

Escala 1: 5 000. Orientació: nord.

4 fulls: ms.

Col·lecció de 4 mapes que conformen el municipi de Muntanyola. Els fulls corresponen als perímetres de les diverses quadres del seu terme municipal. En tots els fulls hi ha dibuixats els triangles traçats per a calcular la superfície municipal i els topònims dels municipis limítrofs.

-Full [a]: *Término de Muntañola. Partido de Vich* (146 x 150 cm).

[Término de Montañola. Partido de Vich]**[1850ca]**

Escala 1: 5 000. Orientació: nord.

4 fulls: ms.

Col·lecció de 4 mapes que conformen el municipi de Muntanyola. Els fulls corresponen als perímetres de les diverses quadres del seu terme municipal. En tots els fulls hi ha dibuixats els triangles traçats per a calcular la superfície municipal i els topònims dels municipis limítrofs.

-Full [b]: *Cuadra de Carull agregada al término de Muntañola (70 x 87,5 cm).* Conté els límits de la quadra

(«término de Oló»; «término de Sn. Bartolomé del Grau»; «término de Oristà»).



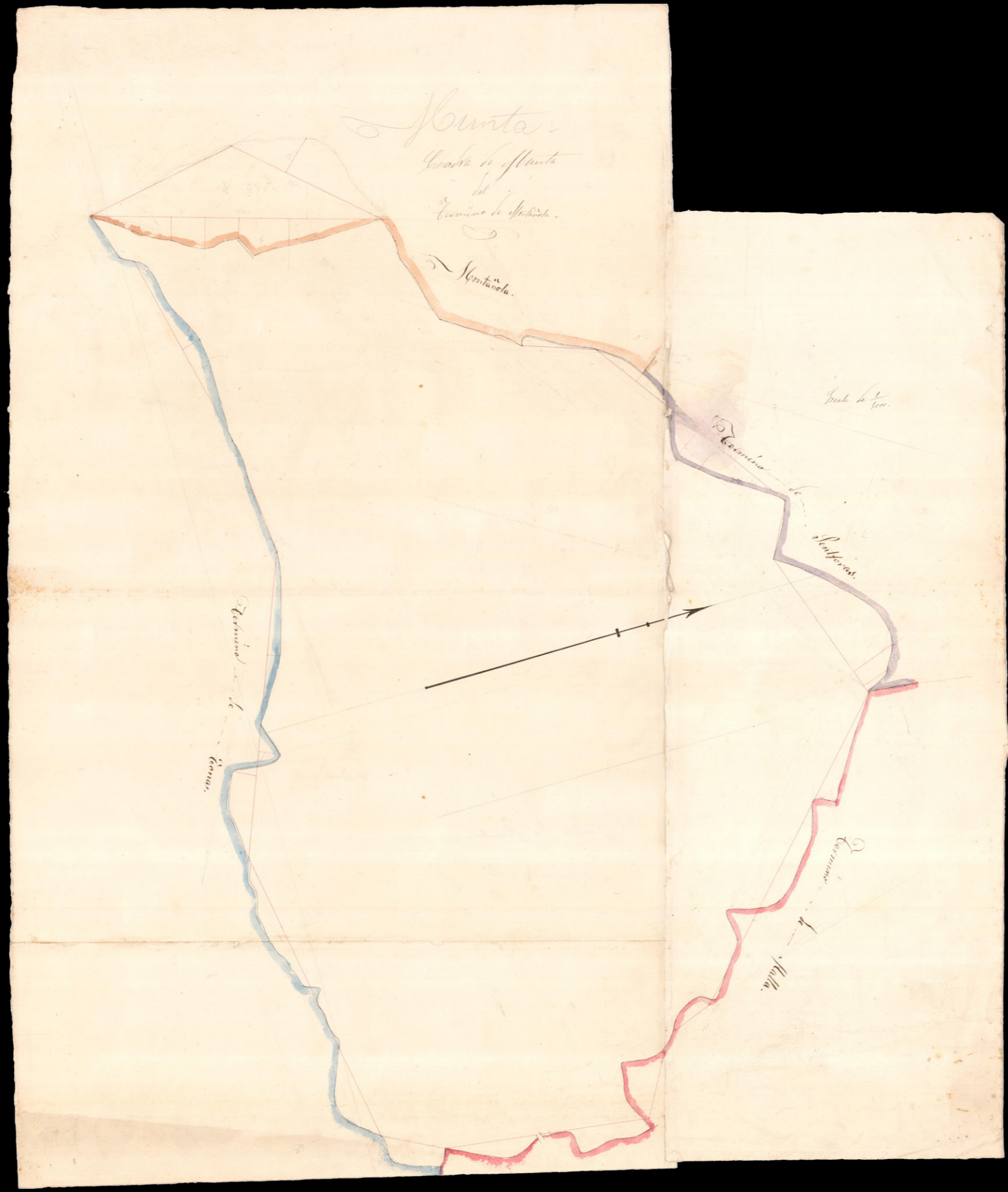
[Término de Montañola. Partido de Vich]**[1850ca]**

Escala 1: 5 000. Orientació: nord.

4 fulls: ms.

Col·lecció de 4 mapes que conformen el municipi de Muntanyola. Els fulls corresponen als perímetres de les diverses quadres del seu terme municipal. En tots els fulls hi ha dibuixats els triangles traçats per a calcular la superfície municipal i els topònims dels municipis limítrofs.

-Full [c]: *Cuadra de Munta del término de Muntañola (79 x 67 cm).* Conté els límits de la quadra («término de Malla»; «término de Sanpedor»; «término de Muntañola», «término de Tona»).



[Término de Montañola. Partido de Vich]**[1850ca]**

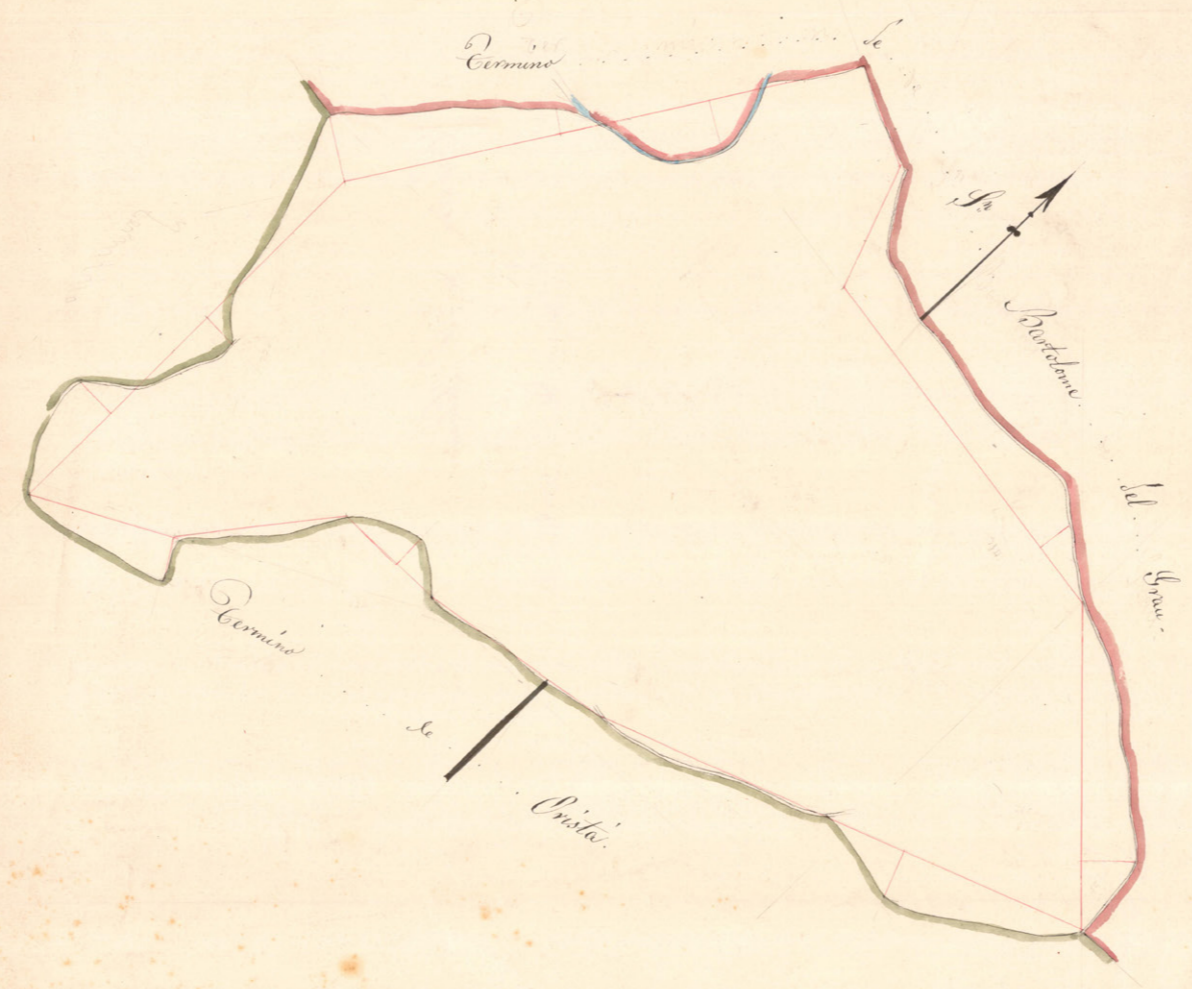
Escala 1: 5 000. Orientació: nord.

4 fulls: ms.

Col·lecció de 4 mapes que conformen el municipi de Muntanyola. Els fulls corresponen als perímetres de les diverses quadres del seu terme municipal. En tots els fulls hi ha dibuixats els triangles traçats per a calcular la superfície municipal i els topònims dels municipis limítrofs.

-Full [d]: *Porción de terreno agregado al término de Muntañola (45 x 64 cm). Conté els límits de la quadra («término de Sn. Bartolomé del Grau»; «término de Oristà»).*

Plan de Terreno agregado al Terreno
de
Montañeta
concedido por S. Salvador.



Yo el Sr. D. Juan de Dios
1700.

Croquis que manifesta el perímetre o contorn del término de la Villa de Olesa de Monserrat de la Provincia y Obispado de Barcelona, con sus caminos y torrentes, y los distritos en que se halla subdividido, formado en virtud de la Comisión de Estadística que la Dirección General de Contribuciones Directas confirió a D. Francisco Zaragoza

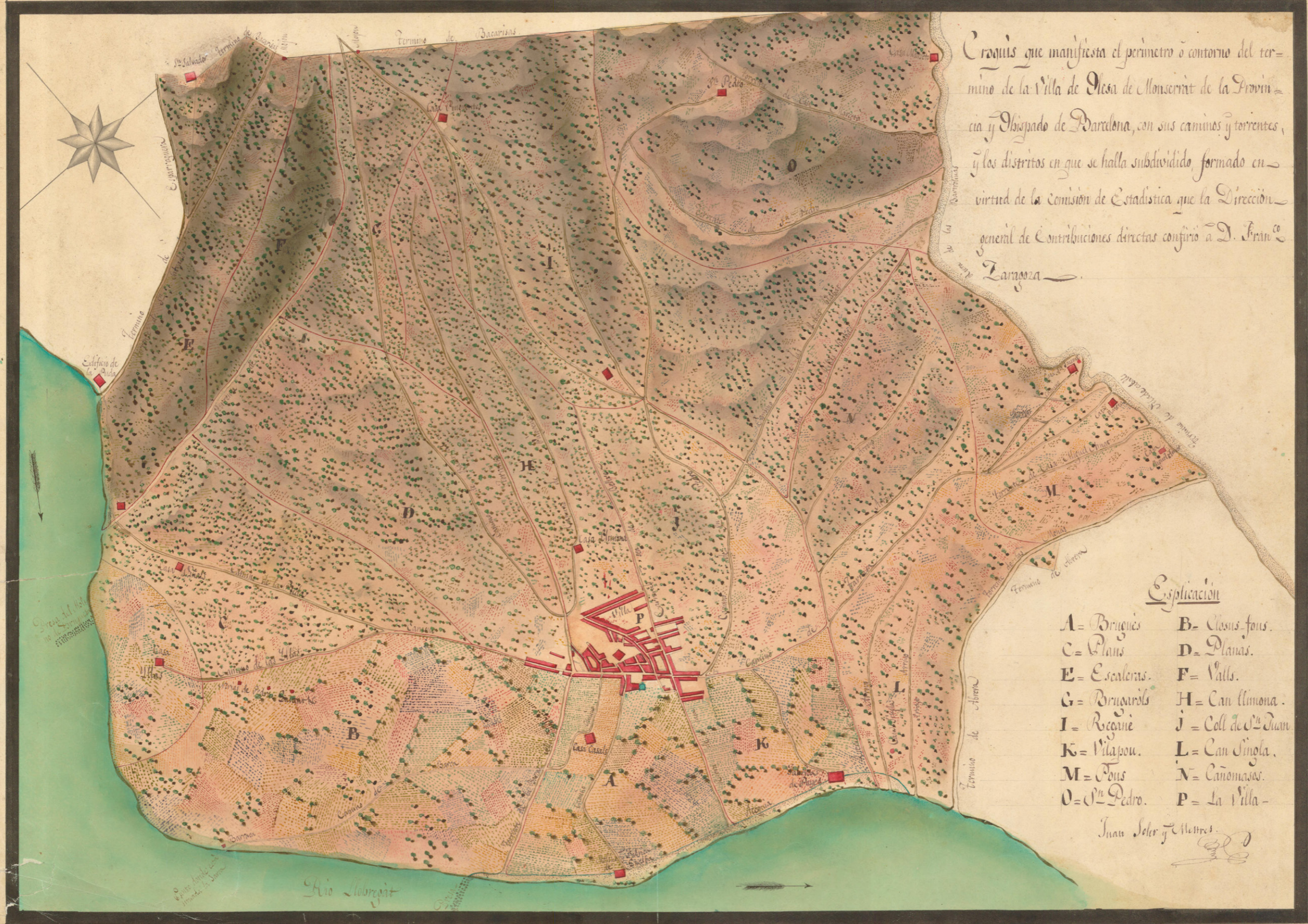
Juan Soler y Mestres [firma de] s.d.

[1848-1854]

1 mapa: ms. col.; 42 x 57,5 cm

Es tracta d'un plànol de perímetres, però on també s'ha cartografiat tot el municipi.

Conté: hidrografia (riu Llobregat; «*Torrente de las Ribas Blabas*» [Torrent de les Ribes Blaves]); xarxa viària; preses; sèquia d'ús industrial; fàbriques («*Fábrica de Pagés*»); molins; nucli de població; poblament dispers («*casa de S. Jaume*», «*Casa Casals*»); toponímia; límits del terme municipal. Conté una llegenda o «*Esplicación*», en la que s'indiquen, de forma alfabètica (de la lletra A a la P), les següents 16 parts del terme municipal d'Olesa de Montserrat: «*A. Brugués; B. Closus Fons; C. Plans; D. Planas; E. Escaleras; F. Valls; G. Brugarols; H. Can Llimona; I. Regané; J. Coll de S. Juan; K. Vilapou; L. Can Singla; M. Pous; N. Cañamasos; O. S. Pedro; P. La villa*».



Croquis que manifiesta el perimetro o contorno del termino de la Villa de Olesa de Montserrat de la Provincia y Obispado de Barcelona, con sus caminos y torrentes, y los distritos en que se halla subdividido, formado en virtud de la comision de Estadistica que la Direccion general de Contribuciones directas confirió a D. Fran^{co} Zaragoza

Explicacion

- | | |
|---------------------------|---------------------------------|
| A = Brugues | B = Closos fous. |
| C = Plans | D = Planas. |
| E = Escaleras. | F = Valls. |
| G = Brugarols | H = Can llimona. |
| I = Reguie | J = Coll de S ⁿ Juan |
| K = Vilapou. | L = Can Singla. |
| M = Fous | N = Canomasos. |
| O = S ⁿ Pedro. | P = La Villa- |

Juan Soler y Metres

[Plano del término municipal de San Vicente dels Horts]

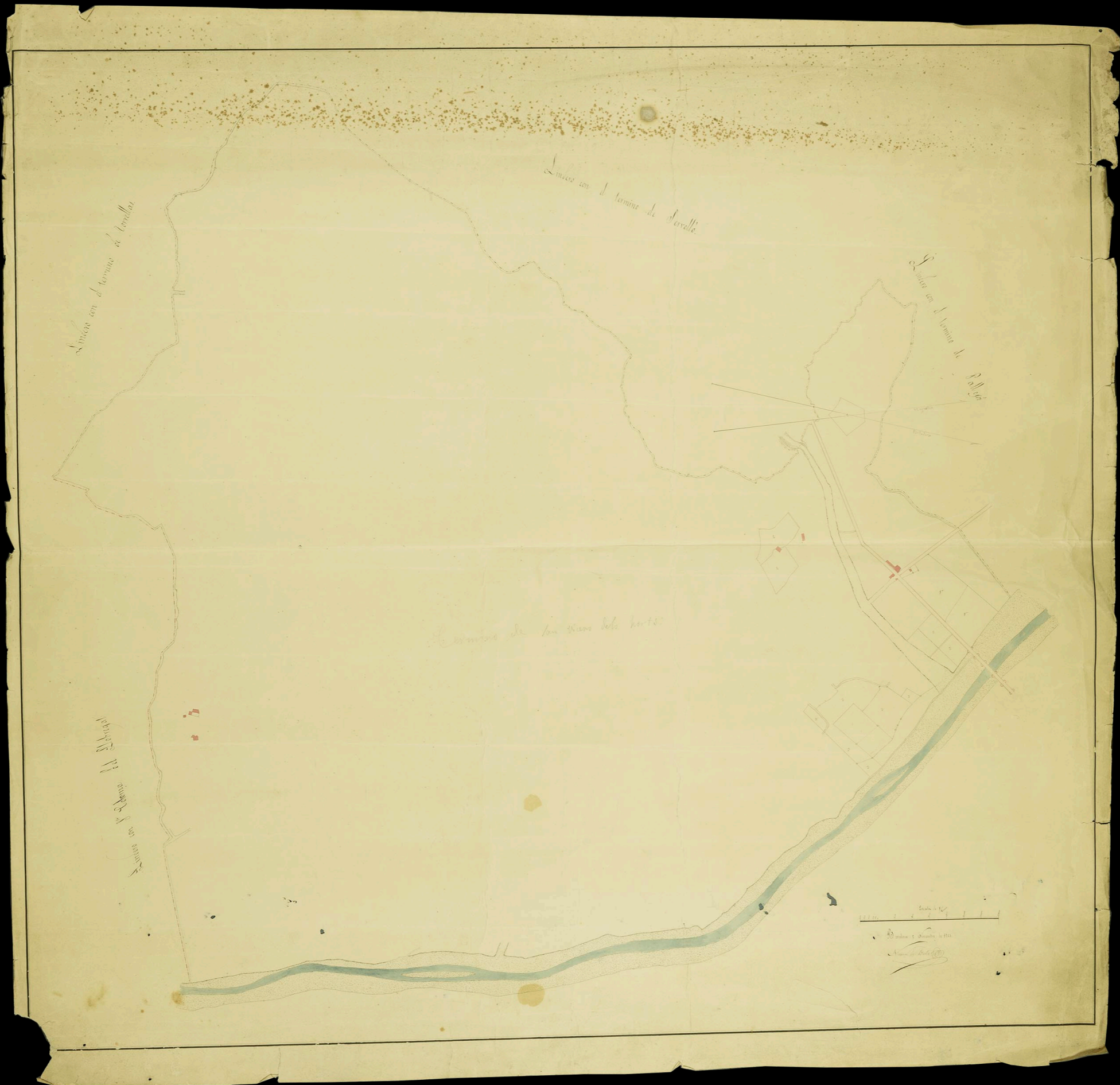
Nicolás de Bertiz [firma de]

Barcelona, 5 de novembre de 1851

Escala 1:5 000; escala gràfica: en metres; orientació: nord magnètic i nord geogràfic.

1 mapa: ms. col.; 97,5 x 93,5 cm.

Conté el parcel·lari numerat (hi ha una petita part del municipi en el que hi són dibuixades algunes parcel·les numerades -1 a 5); límits del terme municipal (nom dels municipis limítrofs).
Dibuixa inicis de parcel·lació.



CARTOGRAFIA URBANÍSTICA

[Plànol de l'Eixample de Barcelona]**El Arquitecto L. Serrallach y Mas [firma de]****Barcelona 1 marzo de 1865**

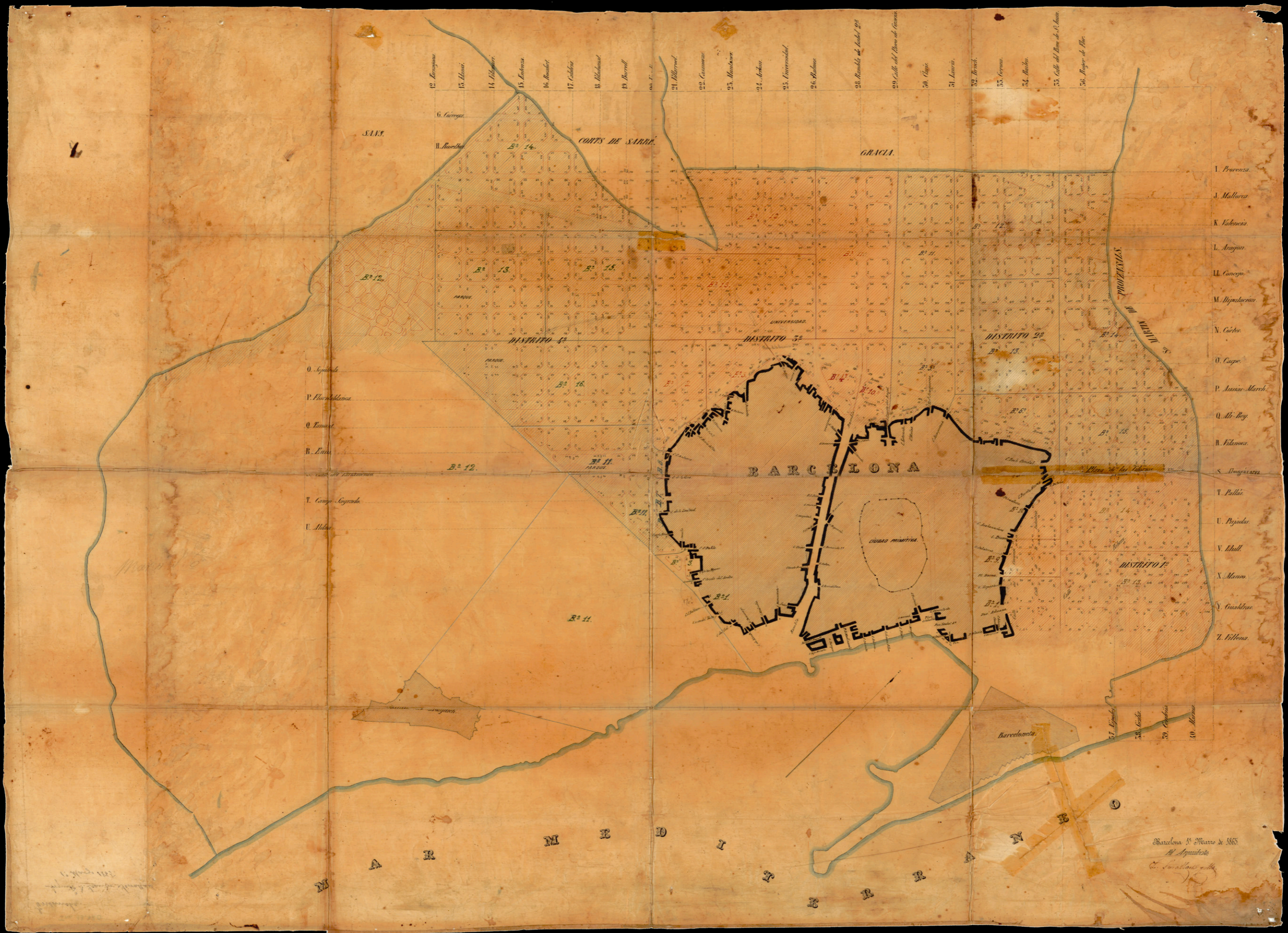
Nord veritable

[escala aproximada: 1:5 000]

1 mapa: ms. col.; 90,5 x 125 cm.

Al dors: «*Ensanche. Arquitecto D. Leandro Serrallach 1º Marzo 1865*».

Límits del terme municipal de Barcelona. Espai urbà de la Ciutat Vella i de la Barceloneta representats mitjançant una trama obliqua. Castell de Montjuïc. Trama de l'Eixample de Barcelona projectada per Ildefons Cerdà tal com es trobava el 1865 (sense plaça Catalunya, sense edifici de la Universitat de Barcelona...). Toponímia urbana (nom dels carrers de l'Eixample de Barcelona). Numeració de les illes de l'Eixample barceloní a partir de criteris mètrics (a cada costat de les illes se li assigna un total de 18 números, que van en sentit creixent en sentit mar-muntanya i Llobregat-Besós). Divisió en districtes i barris de l'Eixample barceloní (districtes 1,2,3 i 4, barris ...).



Barcelona 3º Marzo de 1865
El Arquitecto
C. Sanjaume y Riera

[Parcel·lari d'una part del municipi de Sant Gervasi de Cassoles]

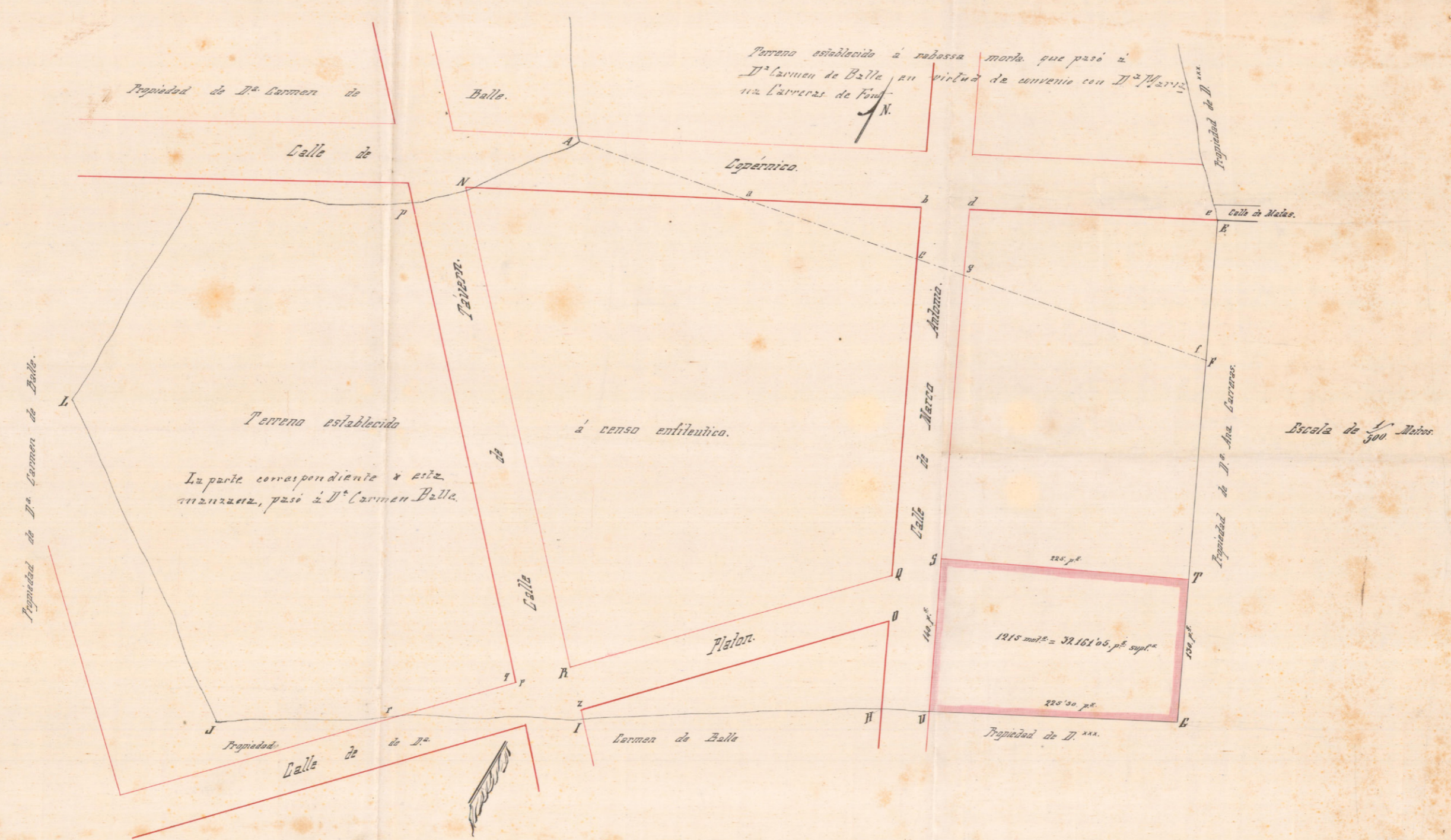
[Ramón Jané Matro. de Obras]

[Gracia 12 de Junio 1881]

Escala numèrica: 1: 500; orientació: nord.

2 fulls (el mapa i la corresponent minuta) d'un mapa no inidentificat: ms.

-Full [a]: 35 x 60 cm.; col. Conté l'alineació de carrers en vermell (carrers: «*Marco Antonio*», «*Copèrnico*», «*Platón*», i «*Tavern*»); límit de propietat en negre (les finques contenen el nom dels propietaris i estat jurídic de les propietats: «*terreno establecido a censo enfiteútico la parte correspondiente a esta manzana pasó a D^a Carmen Balle*»); superfície expressada en metres quadrats de les finques representades.



Terreno establecido a rebassa montá que pasó a D.ª Carmen de Balle en virtud de convenio con D.ª María Carreras de Font N.

Propiedad de D.ª Carmen de Balle.

Propiedad de D.ª

Terreno establecido a censo enfiteutico.
 La parte correspondiente a este censo, pasó a D.ª Carmen de Balle.

Escala de 1/500 Metros.

225'00 p.º
 1215 met. = 32161'06. p.º sup.º
 100 p.º

Ino. 19-502
 (55-85) II

[Parcel·lari d'una part del municipi de Sant Gervasi de Cassoles]

[Ramón Jané Matro. de Obras]

[Gracia 12 de Junio 1881]

Escala numèrica: 1: 500; orientació: nord.

2 fulls (el mapa i la corresponent minuta) d'un mapa inidentificat: ms.

-Minuta: 46 x 77,5 cm.; monocrom. Conté l'alineació de carrers en negre (carrers: «*Marco Antonio*», «*Copèrnico*», «*Platón*», i «*Tavern*»); límit de propietat en negre; superfície expressada en metres quadrats de les finques representades.

Plano geométrico de la Villa de Martorell con noticias topográficas, históricas y estadísticas, espresando los distritos, barrios, calles, plazas, iglesias, ermitas, edificios del común y rurales, dispuesto levantar por el Mgfco. Ayuntamiento del mismo, conforme a lo prevenido por la Escma. Diputación de esta Provincia en 25 de octubre de 1847 y previa aprobación del Escmo. Sr. Gobernador Civil a consecuencia de la Real Orden de 25 de julio de 1846.

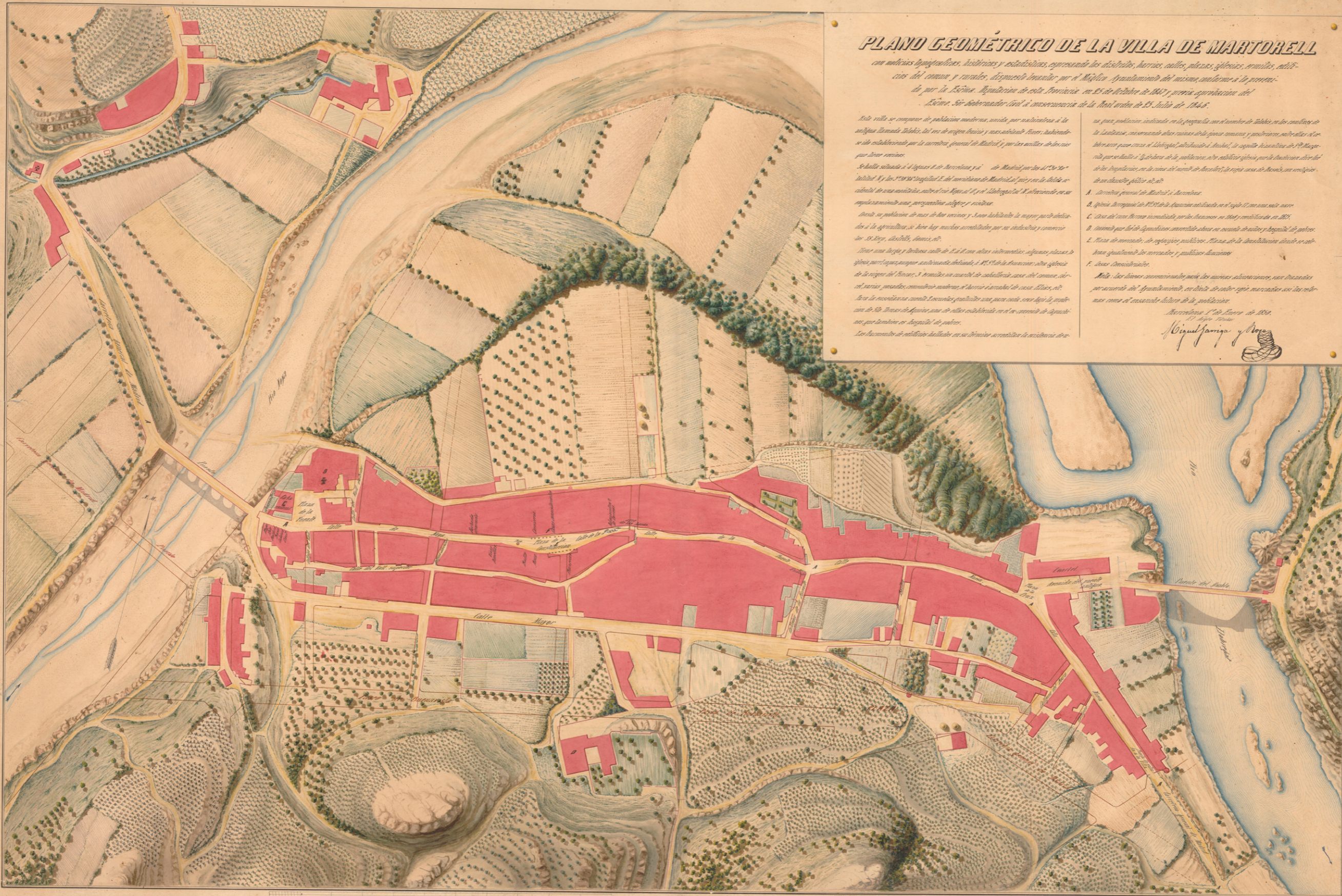
El Arqtº Titular Miguel Garriga y Roca [firma de]

Barcelona 1º de Enero de 1850

Escala 1:1.250; escala gràfica: en peus castellans i pams catalans

1 mapa: ms., col.; 69,5 x 103 cm; orientació nord magnètic

Dibuixa el relleu expressat mitjançant normals; hidrografia (rius Llobregat i Anoia); xarxa viària («*carretera general de Madrid*»); ponts («*Puente del Diablo*» i pont sobre el riu Anoia); representació pictòrica dels usos del sòl (vinyes, fruiters, bosc...); Nucli de població amb la trama urbana; projecte d'alineacions de carrers i places; toponímia (nom dels carrers i places, tant dels existents com dels projectats); identificació nominal dels principals edificis i elements urbans de Martorell. Conté la següent indicació: «*Nota: las líneas convencionales para las nuevas alineaciones van trazadas por acuerdo del Ayuntamiento en tinta de color rojo marcadas en las reformas como ensanche futuro de la población*».



PLANO GEOMÉTRICO DE LA VILLA DE MARTORELL

con sus calles, plazas, iglesias, ermitas, edificios del común y casales, dispuesto de acuerdo por el Marqués Ayuntamiento del mismo con arreglo a la orden de por la Excmo. Real Cédula de esta Provincia en 25 de Febrero de 1747 y por Real Cédula de la Excmo. Señal Real de 25 de Julio de 1748.

Esta villa se compone de población moderna, unida por unidos a la antigua llamada Toldos, del rey de origen francés y más adelante, por haberse establecido por la carretera general de Madrid y por las ventas de los rios que son raras.

Se halla situada a 4 leguas de Barcelona y a 12 de Madrid por las 42° 50' latitud N y las 1° 30' longitud E de meridianos de Madrid, al que con la latitud de una milla y media, entre el río Llobregat y el río Cardener, se le emplea únicamente una porción de agua y riego.

Acaba su población de más de dos mil personas y su agricultura se divide en la agricultura de trigo, hay muchas arboledas por su utilidad y comercio de 25,000, árboles, olivos, etc.

Tiene una plaza y tres calles de E a O en otros alrededores, algunas plazas de iglesia por lo que aunque antiguamente defendida, al 15 de Julio de 1748, esta iglesia de la Virgen del Fuero, y también un convento de caballería, casa del común, etc., y varias escuelas, ermitas, etc., y un hospital de casa de la Cruz, etc. En la actualidad, cuando se escribía, quedaba una gran casa, una iglesia, etc., que se halla en el punto de vista de las edificaciones en el momento de dibujarse, que también es digno de ver.

Los fundamentos de edificios antiguos en su término acreditan la antigüedad de

su gran población, indicando en la geografía con el nombre de Toldos, en los castillos de la Llanura, conservando sus ruinas de los que amaron y poblaron, entre ellos el ermitaño que está en el Llobregat, atribuido a San Juan, la capilla de San Juan de P. Magaña, que se halla a 1/2 legua de la población, etc. edificios que se hallan en el término de los legueros, en la zona del monte de Barcelona, la riega, casa de la Cruz, etc. que son de gran utilidad.

- A. Iglesia de San Juan de P. Magaña.
- B. Iglesia de San Juan de P. Magaña.
- C. Casa de San Juan de P. Magaña.
- D. Plaza de San Juan de P. Magaña.
- E. Plaza de San Juan de P. Magaña.
- F. Plaza de San Juan de P. Magaña.

Más las líneas numeradas por las ruinas antiguas, que indican por el nombre de Toldos, etc. que se halla en el punto de vista de las edificaciones en el momento de dibujarse, que también es digno de ver.

Barcelona 1.º de Enero de 1748.
Niquel y Pons

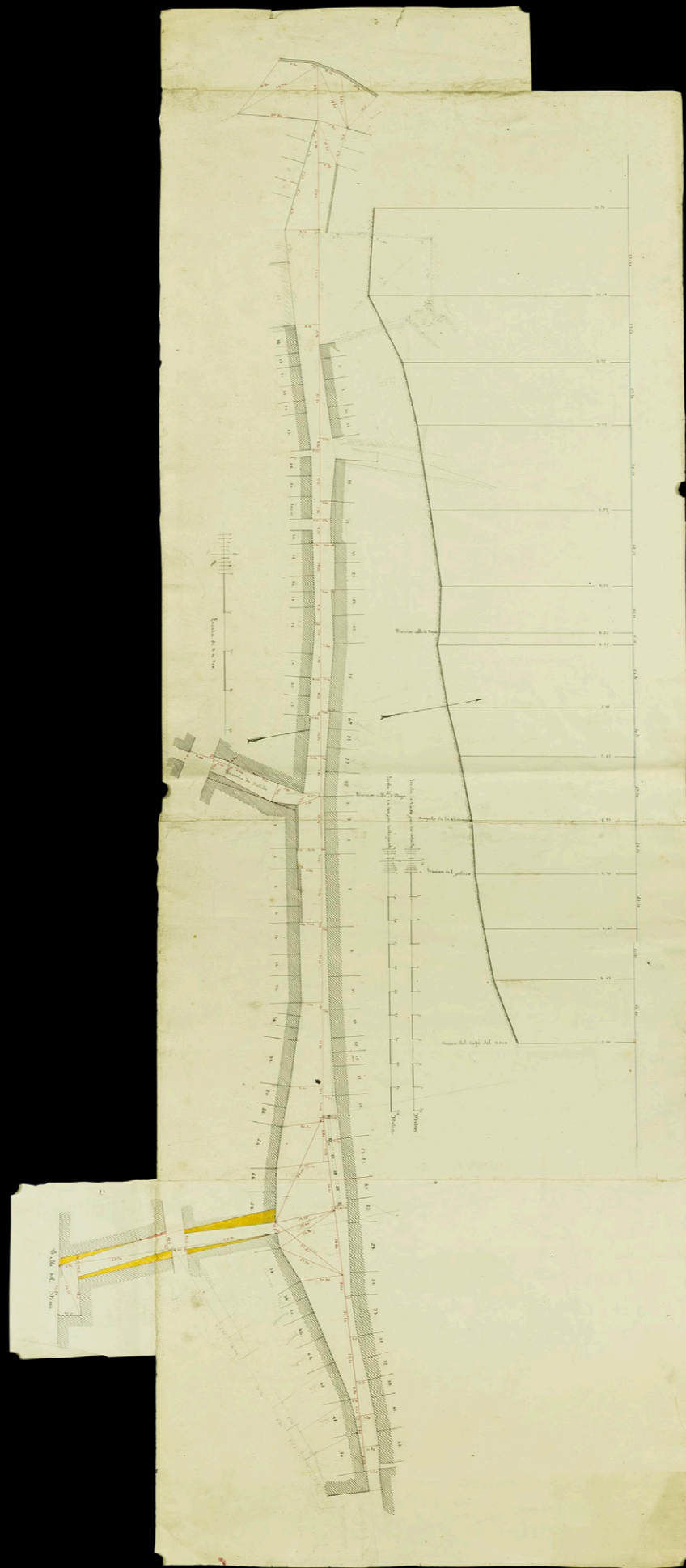
[Plano geométrico y de alineaciones de Martorell. Plano parcial]**[post 1859]**

Escala 1: 300; escala gràfica: en metros; orientació: nord.

1 full d'un mapa en fulls; ms. col.; 57,5 x 131 cm.

Aquest plànol forma part d'un projecte urbanístic posterior al del plànol i projecte urbà realitzat per Garriga i Roca el 1850, ja que l'escala adoptada per a aquest plànol parcial, la 1: 300, s'adequa a la normativa sobre cartografia urbana establerta a la Instrucció de 19 de desembre de 1859.

Conté la trama urbana (carrers de la Font i Vall Menor); projecte d'alineacions de carrers i places; toponímia (nom dels carrers i places, tant dels existents com dels projectats). Aquest plànol va acompanyat d'un perfil del carrer representat a escala 1: 500 la línia horitzontal i a 1:50 la línia vertical.

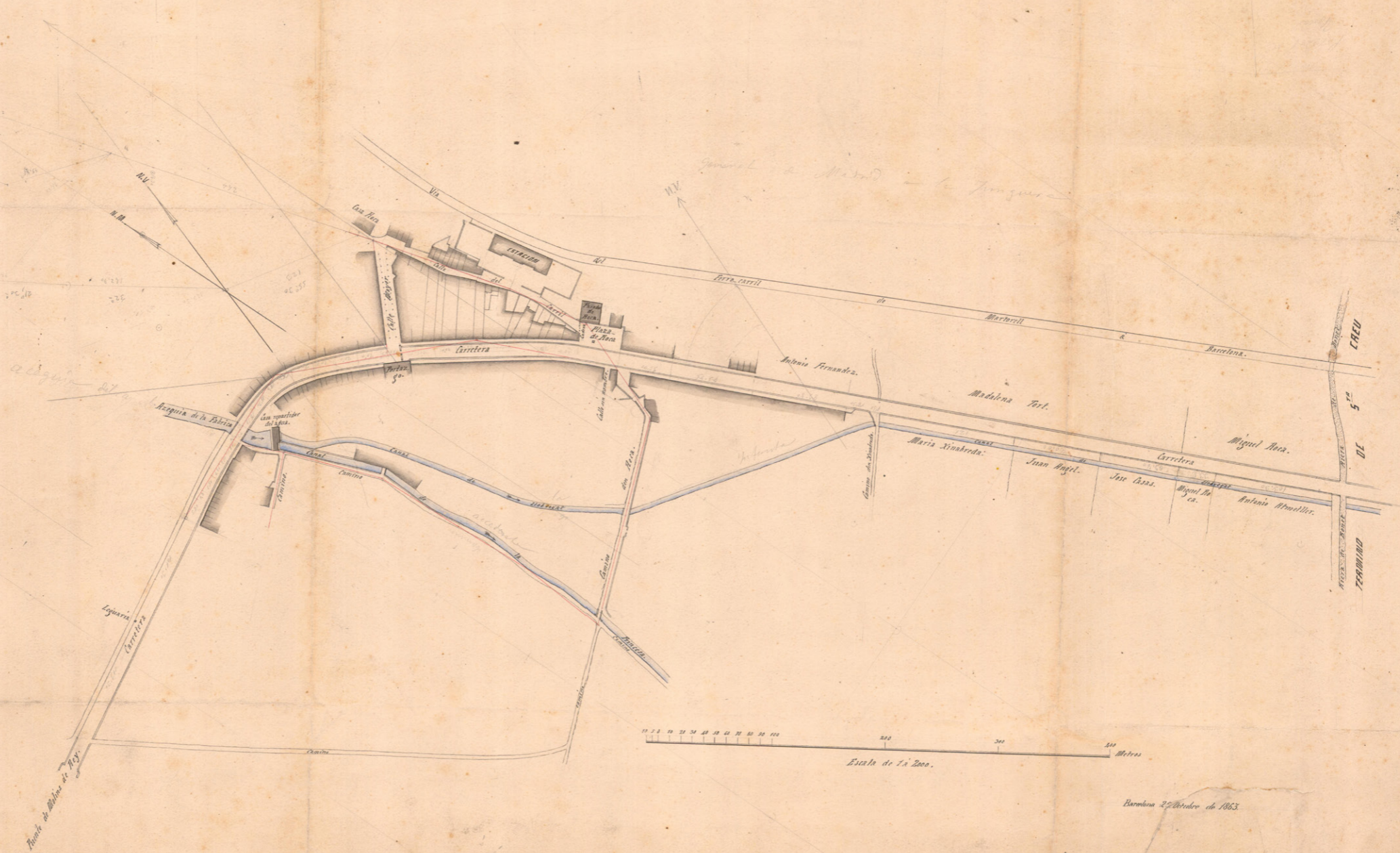


[Plànol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei]**Carlos Gauran Arqueto. [firma de]****Barcelona 25 Octubre de 1863**

Escala 1:2.000; escala gràfica: en metros.

1 mapa: ms. col.; 52,5 x 84,5 cm; Orientació: nord magnètic i geogràfic.

Dibuixa el nucli urbà (una part de la trama de carrers i places de l'àrea situada entre l'Estació del ferrocarril i la casa de distribució de les aigües del Canal de la Infanta); xarxa viària (carretera a Barcelona); línia del ferrocarril; burot («*portazgo*»); canals («*canal de Llobregat*» i «*canal de la Infanta*»); toponímia (nom dels carrers i places de la part del nucli urbà representat). Al dors hi ha el nom i la signatura de Carles Gauran.



0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100
 Escala de la Zaca.

Barcelona 27 de Mayo de 1863.

[Plànol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei. Plànol parcial]

[Carles Gauran]

Barcelona 25 Octubre de 1863

Escala 1: 300; escala gràfica: en metres; Orientació: nord magnètic i vertader.

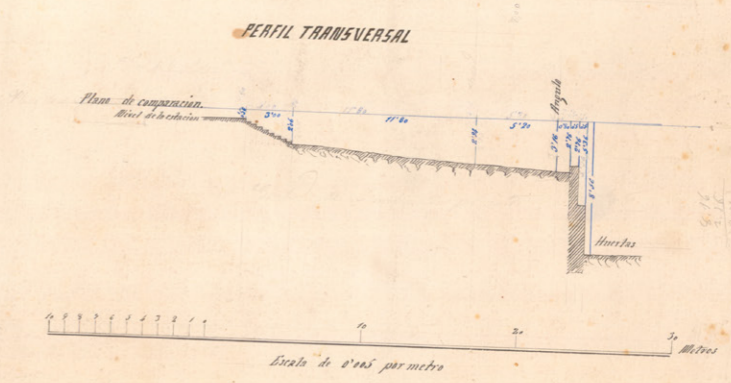
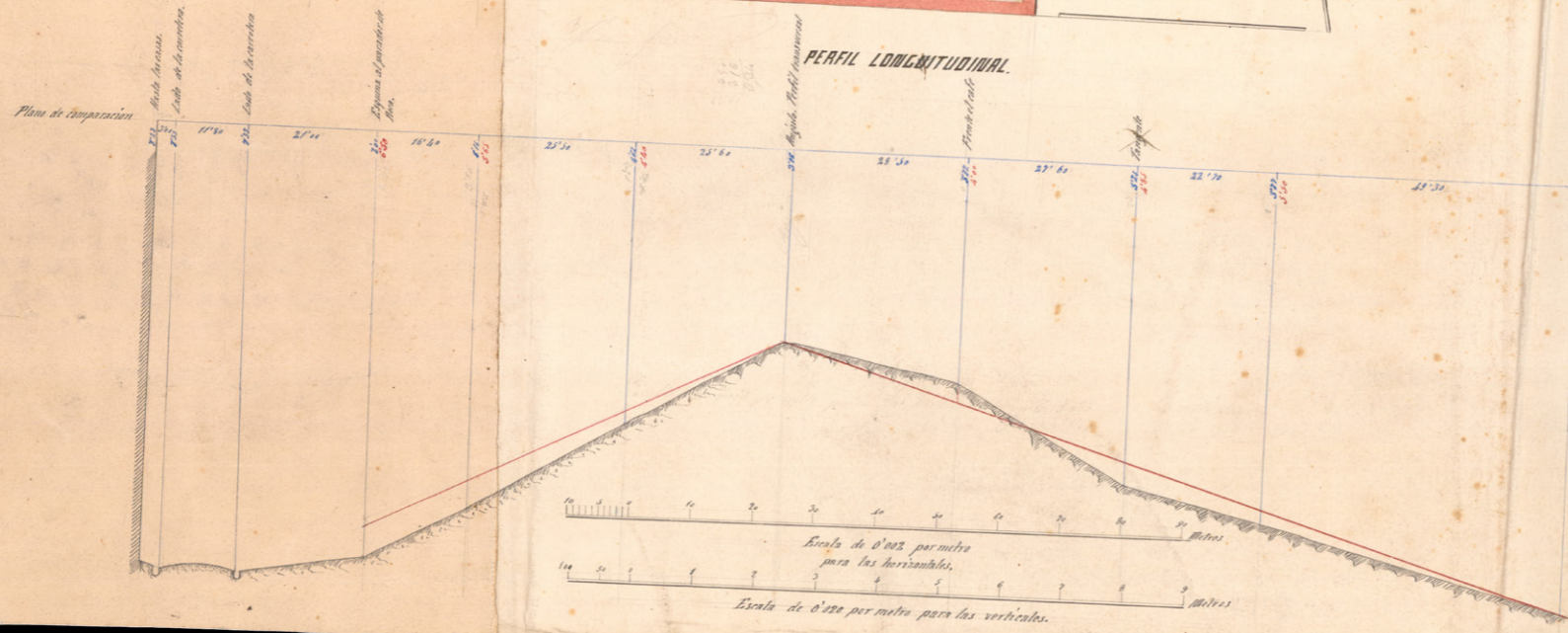
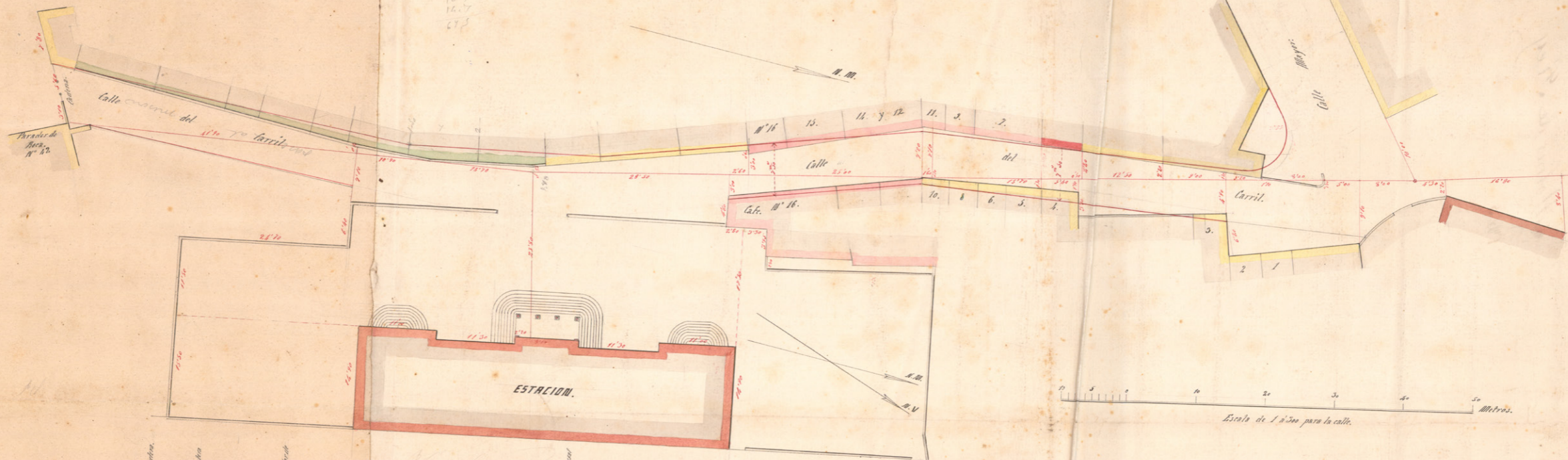
Està sense datar, ni signar, però Forma part dels treballs realitzats, el 1863, per l'arquitecte Carlos Gauran per aixecar el plànol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei.

2 fulls d'un mapa en fulls: ms. col.

-Full [a]: 45 x 91 cm. Plànol corresponent al carrer del «*Carril*» amb representació de l'ample de façanes de les finques urbanes; proposta d'alineacions d'aquest carrer en vermell. Conté dos perfils del carrer del «*Carril*»: un longitudinal a escala 1:500 la línia horitzontal i a escala 1:50; i un altre transversal a escala 1: 200.

Candera.

21.9
10.9
16.7
67.3



Buenos Aires 25 Octubre de 1863.

[Plànol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei. Plànol parcial]

[Carles Gauran]

Barcelona 25 Octubre de 1863

Escala 1: 300; escala gràfica: en metres; Orientació: nord magnètic i vertader.

Forma part dels treballs realitzats, el 1863, per l'arquitecte Carlos Gauran per aixecar el plànol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei.

2 fulls d'un mapa en fulls: ms. col.

-Full [b]: 60 x 124 cm. Plànol corresponent al carrer anomenat «*de Abajo*» amb representació de l'ample de façanes de les finques urbanes.

Calle de abajo

Carran viejas

Sancti

Escala de 2000 1172 1111 1050 988 926 864 802 740 678 616 554 492 430 368 306 244 182 120 58 0 58 116 174 232 290 348 406 464 522 580 638 696 754 812 870 928 986 1044 1102 1160 1218 1276 1334 1392 1450 1508 1566 1624 1682 1740 1798 1856 1914 1972 2030 2088 2146 2204 2262 2320 2378 2436 2494 2552 2610 2668 2726 2784 2842 2900 2958 3016 3074 3132 3190 3248 3306 3364 3422 3480 3538 3596 3654 3712 3770 3828 3886 3944 4002 4060 4118 4176 4234 4292 4350 4408 4466 4524 4582 4640 4698 4756 4814 4872 4930 4988 5046 5104 5162 5220 5278 5336 5394 5452 5510 5568 5626 5684 5742 5800 5858 5916 5974 6032 6090 6148 6206 6264 6322 6380 6438 6496 6554 6612 6670 6728 6786 6844 6902 6960 7018 7076 7134 7192 7250 7308 7366 7424 7482 7540 7598 7656 7714 7772 7830 7888 7946 8004 8062 8120 8178 8236 8294 8352 8410 8468 8526 8584 8642 8700 8758 8816 8874 8932 8990 9048 9106 9164 9222 9280 9338 9396 9454 9512 9570 9628 9686 9744 9802 9860 9918 9976 10034 10092 10150 10208 10266 10324 10382 10440 10498 10556 10614 10672 10730 10788 10846 10904 10962 11020 11078 11136 11194 11252 11310 11368 11426 11484 11542 11600 11658 11716 11774 11832 11890 11948 12006 12064 12122 12180 12238 12296 12354 12412 12470 12528 12586 12644 12702 12760 12818 12876 12934 12992 13050 13108 13166 13224 13282 13340 13398 13456 13514 13572 13630 13688 13746 13804 13862 13920 13978 14036 14094 14152 14210 14268 14326 14384 14442 14500 14558 14616 14674 14732 14790 14848 14906 14964 15022 15080 15138 15196 15254 15312 15370 15428 15486 15544 15602 15660 15718 15776 15834 15892 15950 16008 16066 16124 16182 16240 16298 16356 16414 16472 16530 16588 16646 16704 16762 16820 16878 16936 16994 17052 17110 17168 17226 17284 17342 17400 17458 17516 17574 17632 17690 17748 17806 17864 17922 17980 18038 18096 18154 18212 18270 18328 18386 18444 18502 18560 18618 18676 18734 18792 18850 18908 18966 19024 19082 19140 19198 19256 19314 19372 19430 19488 19546 19604 19662 19720 19778 19836 19894 19952 20010 20068 20126 20184 20242 20300 20358 20416 20474 20532 20590 20648 20706 20764 20822 20880 20938 20996 21054 21112 21170 21228 21286 21344 21402 21460 21518 21576 21634 21692 21750 21808 21866 21924 21982 22040 22098 22156 22214 22272 22330 22388 22446 22504 22562 22620 22678 22736 22794 22852 22910 22968 23026 23084 23142 23200 23258 23316 23374 23432 23490 23548 23606 23664 23722 23780 23838 23896 23954 24012 24070 24128 24186 24244 24302 24360 24418 24476 24534 24592 24650 24708 24766 24824 24882 24940 25000 25060 25120 25180 25240 25300 25360 25420 25480 25540 25600 25660 25720 25780 25840 25900 25960 26020 26080 26140 26200 26260 26320 26380 26440 26500 26560 26620 26680 26740 26800 26860 26920 26980 27040 27100 27160 27220 27280 27340 27400 27460 27520 27580 27640 27700 27760 27820 27880 27940 28000 28060 28120 28180 28240 28300 28360 28420 28480 28540 28600 28660 28720 28780 28840 28900 28960 29020 29080 29140 29200 29260 29320 29380 29440 29500 29560 29620 29680 29740 29800 29860 29920 29980 30040 30100 30160 30220 30280 30340 30400 30460 30520 30580 30640 30700 30760 30820 30880 30940 31000 31060 31120 31180 31240 31300 31360 31420 31480 31540 31600 31660 31720 31780 31840 31900 31960 32020 32080 32140 32200 32260 32320 32380 32440 32500 32560 32620 32680 32740 32800 32860 32920 32980 33040 33100 33160 33220 33280 33340 33400 33460 33520 33580 33640 33700 33760 33820 33880 33940 34000 34060 34120 34180 34240 34300 34360 34420 34480 34540 34600 34660 34720 34780 34840 34900 34960 35020 35080 35140 35200 35260 35320 35380 35440 35500 35560 35620 35680 35740 35800 35860 35920 35980 36040 36100 36160 36220 36280 36340 36400 36460 36520 36580 36640 36700 36760 36820 36880 36940 37000 37060 37120 37180 37240 37300 37360 37420 37480 37540 37600 37660 37720 37780 37840 37900 37960 38020 38080 38140 38200 38260 38320 38380 38440 38500 38560 38620 38680 38740 38800 38860 38920 38980 39040 39100 39160 39220 39280 39340 39400 39460 39520 39580 39640 39700 39760 39820 39880 39940 40000

[Planol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei. Perfils]

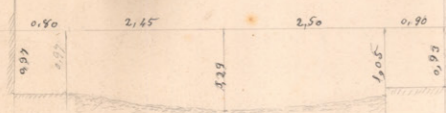
[Carles Gauran]

[1863]

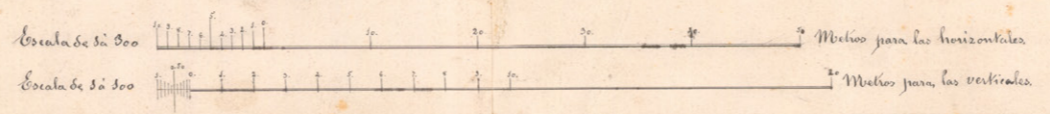
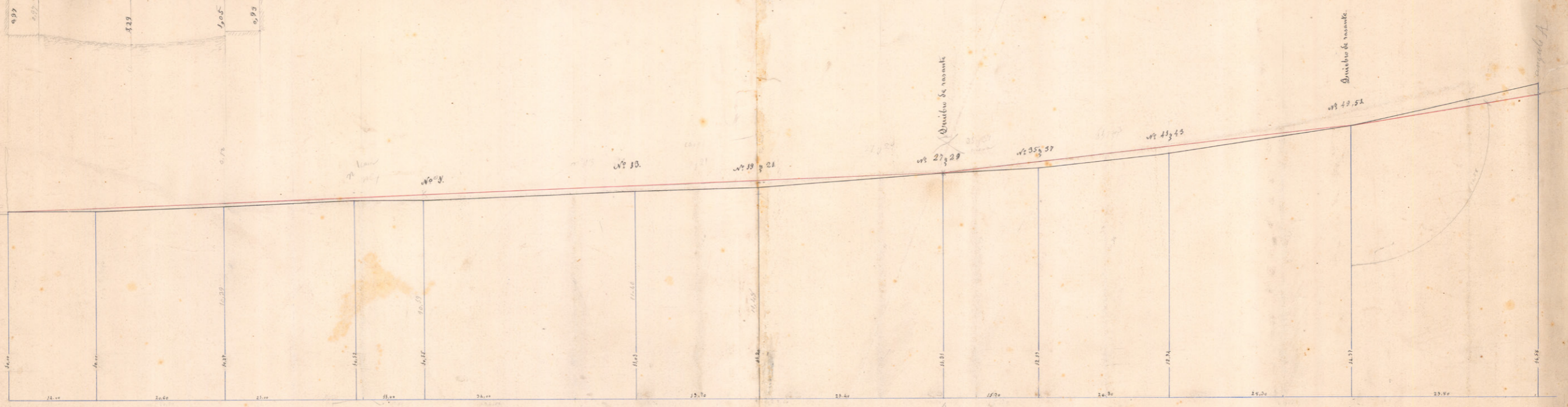
3 fulls: ms. monocrom

-Full [a]: 32 x 89 cm: *Perfil longitudinal de la calle Mayor.* Escala 1:300 per a les línies horitzontals i escala 1:100 per a les verticals.

Perfil transversal



Perfil longitudinal de la calle Mayos



[Planol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei. Perfils]

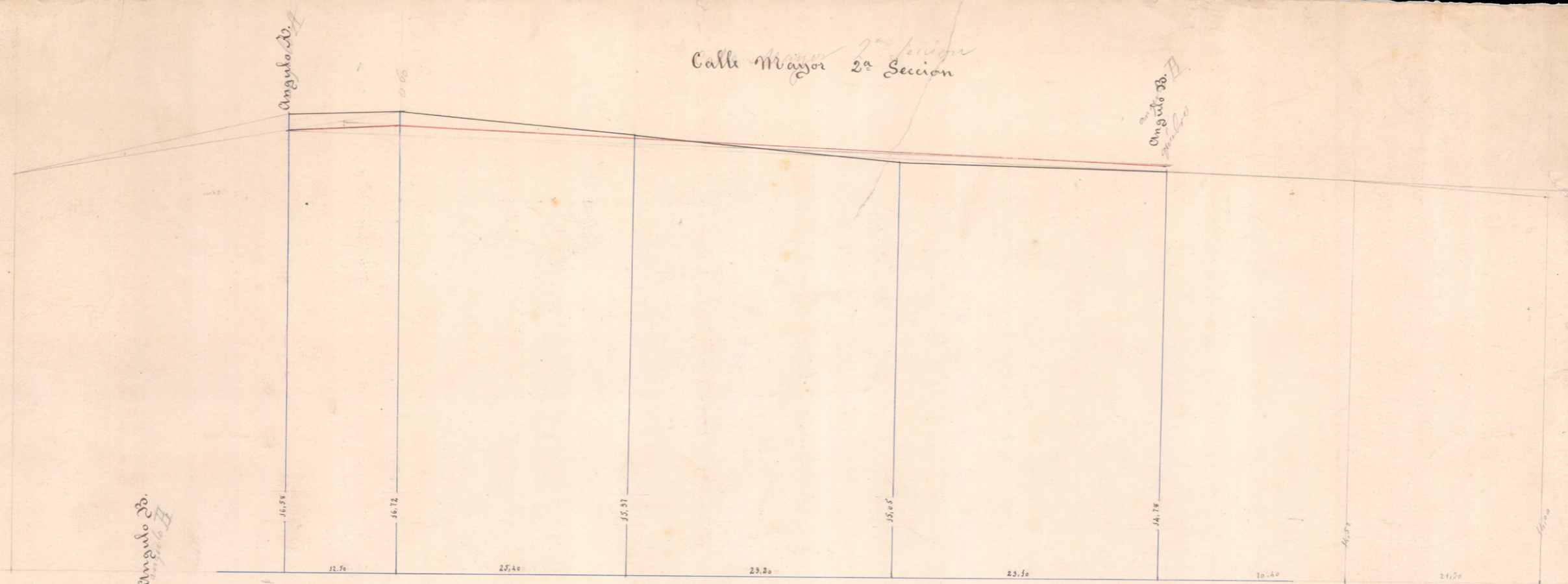
[Carles Gauran]

[1863]

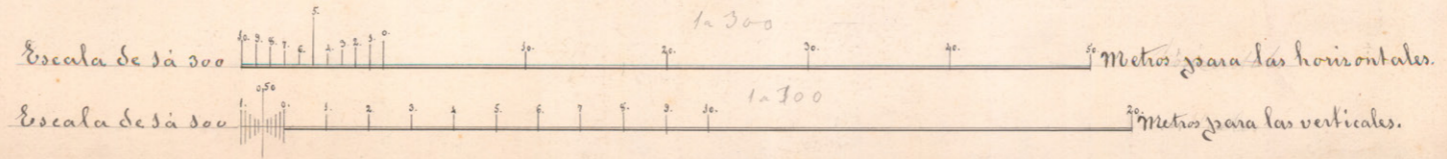
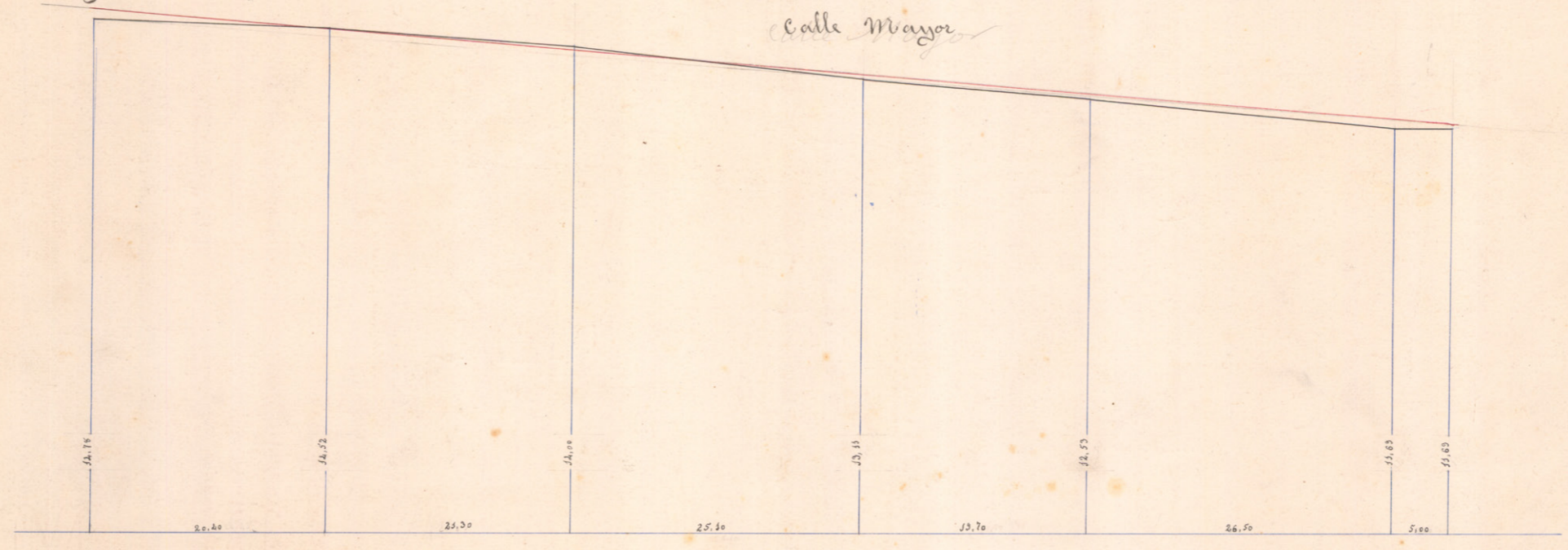
3 fulls: ms. monocrom

-Full [b]: 45 x 64 cm: *Perfil longitudinal de la calle Mayor. 2ª Sección.* Escala 1:300 per a les línies horitzontals i escala 1:100 per a les verticals.

Calle Mayor 2ª Sección



Calle Mayor



[Planol geomètric i d'alineacions de Molins de Rei. Perfils]

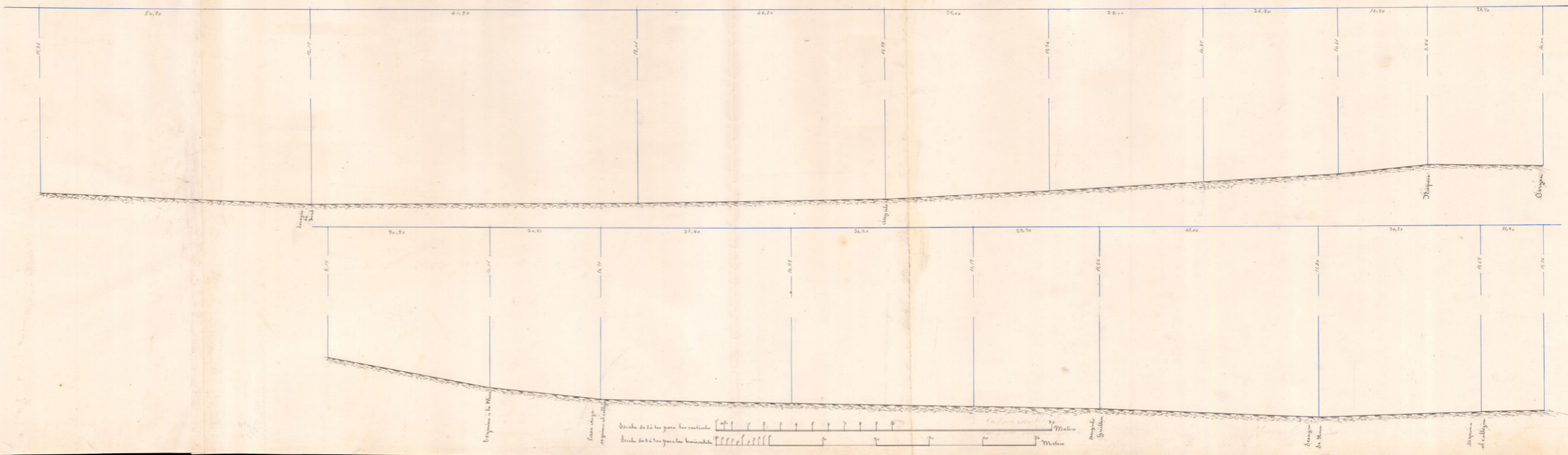
[Carles Gauran]

[1863]

3 fulls: ms. monocrom

-Full [c]: 32 x 108 cm: *Perfil longitudinal de la calle de Abajo de Molins de Rey.* Escala 1:300 per a les línies horitzontals i escala 1:100 per a les verticals.

Profil longitudinal de la route de Mollins de Bray
 Profil longitudinal de la route de Mollins de Bray



Plano de urbanización de la huerta que D. Joaquín Sostres y Rey posee en la Villa de Molins de Rey

[Dimas Vallcorba i Campmany]

Barcelona 28 Febrero 1881

Escala 1:300; escala gràfica: en metros; orientació: nord

1 mapa: ms. col.; 63 x 65 cm

Aquest mapa ha estat atribuït al mestre d'obres Dimas Vallcorba i Campmany, ja que l'1 d'agost de 1878 va signar el *Plano de la villa de Molins de Rey* a escala 1:2 000, que està envoltat dels perfils dels carrers d'aquesta població i conté el projecte d'alineacions.

Conté el parcel·lari numerat (hi ha diferents numeracions correlatives; en algunes parcel·les hi consta el nom del nou propietari i hi ha indicació de la seva superfície); línia del ferrocarril; trama urbana; pou artesià; límits amb d'altres propietats.

Proyecto de Puerto de S. Feliu de Guixols

[1896]

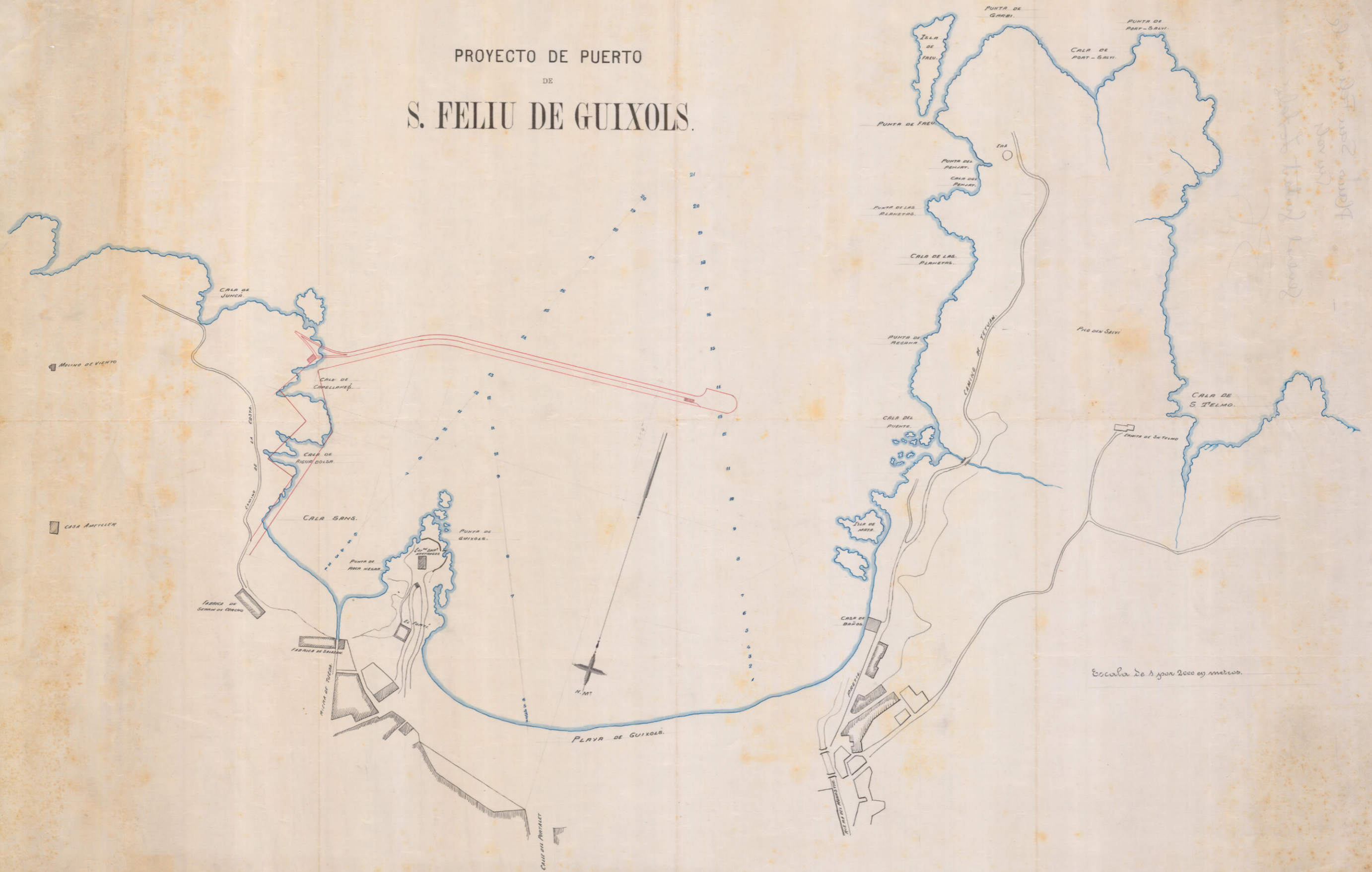
Escala 1:2.000; orientació nord magnètic.

1 mapa: ms., col.; 58 x 88,3 cm

El projecte de port, que finalment es va construir el 1904, va ser aprovat pel Ministeri de Foment el cinc de setembre de 1896 (*Gaceta de Madrid*, vuit de setembre de 1896; núm. 252). Les obres de construcció d'aquest port començaren el 1902 i quedaren enllestides el 1904 (Jiménez, 2004, 21). A l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols es conserva un mapa també anònim titulat «*Puerto de San Feliu de Guíxols*», imprès l'any 1904 a ran de la visita que va fer el rei Alfons XIII per inaugurar aquesta important infraestructura guixolenca. La lectura d'aquest mapa permet comprovar com el port que es va construir era idèntic al que estava projectat en el present document cartogràfic.

Conté la batimetria (amb indicació numèrica de la profunditat); projecte de dic en vermell; toponímia.

PROYECTO DE PUERTO DE S. FELIU DE GUIXOLS.



Handwritten notes:
 Mapa de S. Feliu de Guixols
 1870

Escala de 1 por 2000 en metros.

Handwritten signature: Ferrer de la Penya

[Plano geométrico y de alineaciones de la Villa de San Saturnino de Noya. Planos parciales]

[Carles Gauran]

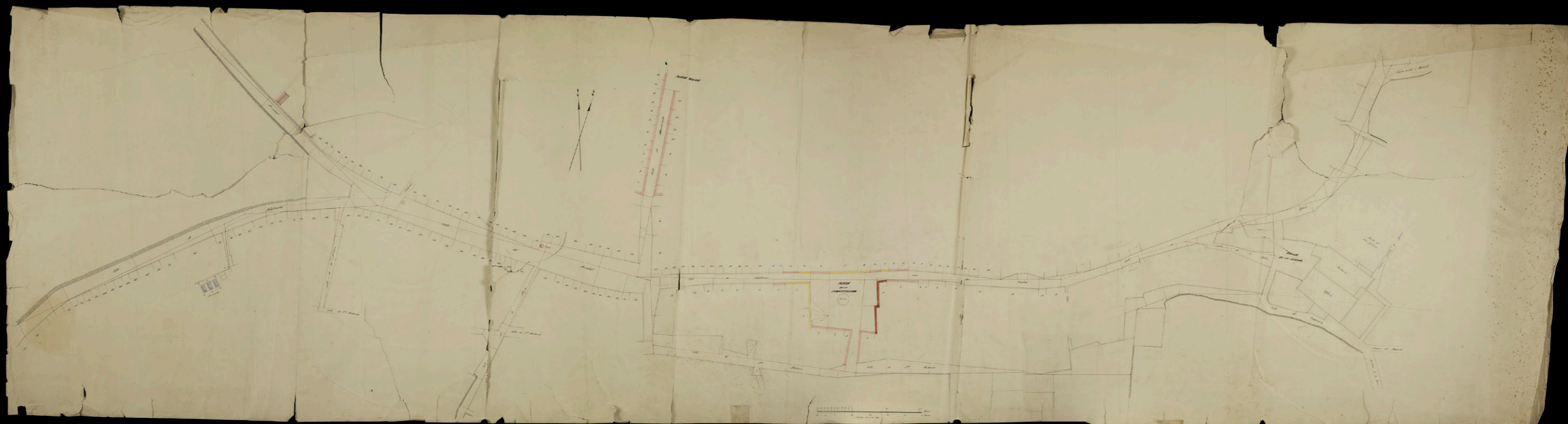
[1865]

Escala numèrica: 1: 300; escala gràfica: en pams i metres; orientació nord magnètic i geogràfic

1 mapa en 2 fulls; ms. col.

Es tracta dels plànols parcials a escala 1:300 que acompanyaven el plànol geomètric i d'alineacions de Sant Sadurní d'Anoia a escala 1:2 000, aixecats d'acord amb la normativa establerta a la Instrucció sobre cartografia urbana aprovada el 14 de desembre de 1859. Tot i no estar signats, l'autor d'aquests plànols va ser l'arquitecte Carles Gauran, ja que, entre 1863 i 1865, va estar treballant en el municipi de Sant Sadurní d'Anoia per encàrrec del seu ajuntament aixecant diversos plànols parcel·lars d'aquest municipi (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 91-93 i 218-219).

-Full [a]: 72,5 x 280,5 cm., format irregular. Conté la trama urbana (carrers: Església, Hospital, Cavallers, Raval, Sant Antoni, Montserrat; places de l'Església i de la Constitució); parcel·lari urbà (representació únicament del front de façana i numeració de les finques per carrers); projecte d'alineacions (línies dibuixades en color vermell); xarxa viària (camins); església («*rectoria*», «*huerta del cura parroco*»); font; equipaments públics («*lavaderos*» en blau); toponímia (nom dels carrers i places).



[Plano geométrico y de alineaciones de la Villa de San Saturnino de Noya. Planos parciales]**[Carles Gauran]****[1865]**

Escala numèrica: 1: 300; escala gràfica: en pams i metres; orientació nord magnètic i geogràfic

1 mapa en 2 fulls; ms. col.

Es tracta dels plànols parcials a escala 1:300 que acompanyaven el plànol geomètric i d'alineacions de Sant Sadurní d'Anoia a escala 1:2 000, aixecats d'acord amb la normativa establerta a la Instrucció sobre cartografia urbana aprovada el 14 de desembre de 1859. Tot i no estar signats, l'autor d'aquests plànols va ser l'arquitecte Carles Gauran, ja que, entre 1863 i 1865, va estar treballant en el municipi de Sant Sadurní d'Anoia per encàrrec del seu ajuntament aixecant diversos plànols parcel·lars d'aquest municipi (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 91-93 i 218-219).

-Full [b]: *Plano de las alineaciones para las nuevas calles del barrio en los terrenos que el Sr. Dn Jaime Mir posee en el término municipal de San Saturnino de Noya: 74 x 98cm.* Conté la trama urbana (àrea al voltant de la plaça Nova); hidrografia (torrent); toponímia (nom dels carrers i places).

DE LAS ALICACIONES PARA LAS NUEVAS CALLES DEL DISTRITO DE LAS TRINIDAD QUE EL S. D. JUAN DE VEGA POSEE EN EL TERMINO MUNICIPAL DE
5.º SATURNO DE MESA



[Plànol de la xarxa de distribució de l'aigua potable a les fonts públiques de Sant Sadurní d'Anoia]

[Carles Gauran]

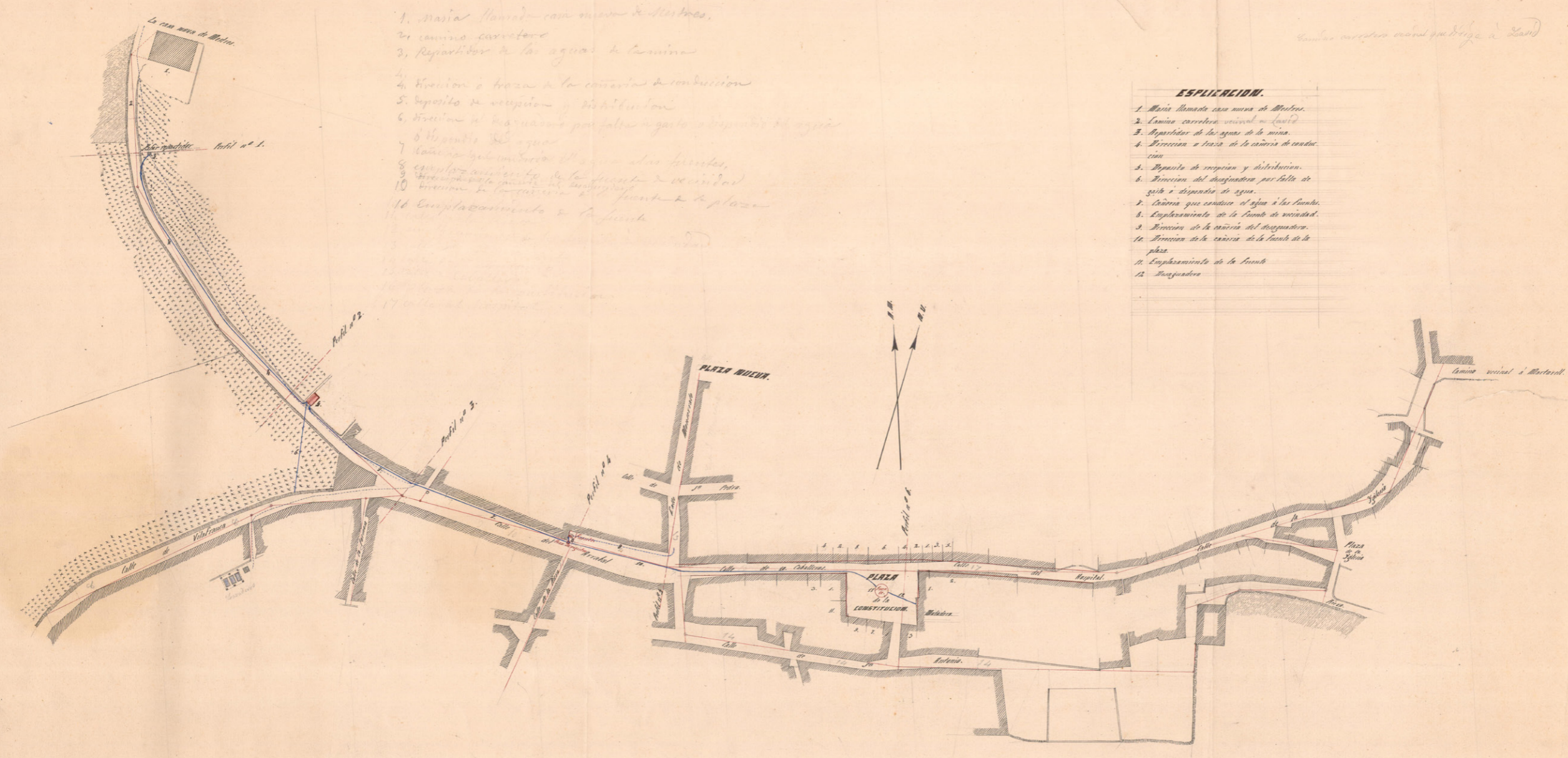
[1865]

Escala 1:1.000; escala gràfica en metres; orientació nord magnètic i geogràfic

1 mapa: ms., col.; grandària: 73 x 315 cm

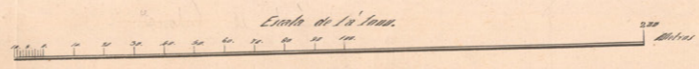
Es tracta d'un plànol en el que hi ha representada la xarxa de distribució d'aigua potable a les fonts públiques del nucli urbà de Sant Sadurní d'Anoia. Tot i no estar signat, l'autor d'aquest plànol va ser l'arquitecte Carles Gauran, ja que, entre 1863 i 1865, va estar treballant en el municipi de Sant Sadurní d'Anoia aixecant diversos plànols parcel·laris d'aquest municipi per encàrrec del seu ajuntament (Nadal, Urteaga, Muro, 2006, 91-93 i 218-219).

Conté la trama urbana del nucli urbà (carrers: Església, Hospital, Cavallers, Raval, Sant Antoni, Montserrat; places de l'Església i de la Constitució); parcel·lari urbà (representació únicament del front de façana i numeració de les finques per carrers); xarxa viària (camins); església; dipòsits d'aigua potable; canonades de distribució de l'aigua potable; fonts; toponímia (nom dels carrers i places). En el marge superior dret d'aquest document hi ha la següent llegenda: «*Esplicación: 1. masía llamada Casa Nueva de Mestres; 2. camino carretero vecinal a Lavid; 3. repartidor de aguas de la mina; 4. dirección o traza de la cañería de conducción; 5. depósito de recepción y distribución; 6. dirección del desaguadero; 7. cañería que conduce el agua a las fuentes; 8. emplazamiento de la fuente de vecindad.; 9. dirección de las cañerías del desaguadero; 10. dirección de la cañería de la fuente de la plaza; 11. emplazamiento de la fuente; 12. desaguadora*».



- Explicacion*
1. Masia llamada casa nueva de Mucun.
 2. Camino carretero.
 3. Repartidor de las aguas de la mina.
 4. Direccion a la casa de la canchales de conduccion.
 5. Deposito de recepcion y distribucion.
 6. Direccion de las aguas por falta de agua a las fuentes de agua.
 7. Fuente de agua.
 8. Canchales que conducen el agua a las fuentes, que se encuentran en la plaza de Mucun.
 9. Direccion de las aguas a las fuentes de la plaza.
 10. Emplazamiento de la fuente.
 11. Fuente.
 12. Fuente.

- ESPLICACION.**
1. Masia llamada casa nueva de Mucun.
 2. Camino carretero.
 3. Repartidor de las aguas de la mina.
 4. Direccion a la casa de la canchales de conduccion.
 5. Deposito de recepcion y distribucion.
 6. Direccion del desagüete por falta de agua a las fuentes de agua.
 7. Fuente que conduce el agua a las fuentes.
 8. Emplazamiento de la fuente de Mucun.
 9. Direccion de la fuente de la plaza.
 10. Emplazamiento de la fuente.
 11. Fuente.
 12. Fuente.



CARTOGRAFIA PARCEL·LÀRIA DE PROPIETATS RURALS

Plano geométrico de la propiedad que D. José Suñol poseé en el término municipal de Castellví de Rosanes

Barcelona, 13 de junio de 1870

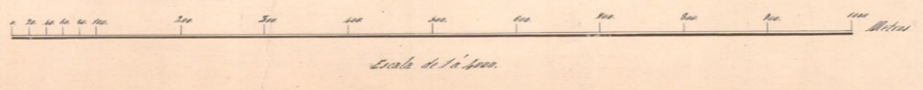
Escala 1:4.000; escala gràfica: en metres; orientació: nord magnètic

1 mapa: ms. col.; 53 x 84,5 cm

Conté el parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 58); la propietat està dividida en tres seccions o partides separades per línies de color divers («*las Devesas*»; «*al Tayó*»; i, la «*Plana*»); hidrografia («*Torrent de Casa Tona*»); xarxa viària («*carretera a Castellví*»); masia de Can Sunyol («*Can Suñol*»; representada de color vermell); basses d'ús agrícola; límits de partió amb d'altres finques rústiques de Castellví de Rosanes (amb el nom dels propietaris d'aquestes finques).

PLANO GEOMETRICO

DE LA PROPIEDAD QUE D^{no} JOSE SUÑOL POSEE EN EL TERMINO MUNICIPAL DEL PUEBLO
DE CASTELLVI DE ROSANES.



Barcelona 15 Junio de 1872

[Plànol parcel·lari d'una propietat de la família Vilardaga]**Levantado a brújula en el mes de agosto de 1869**

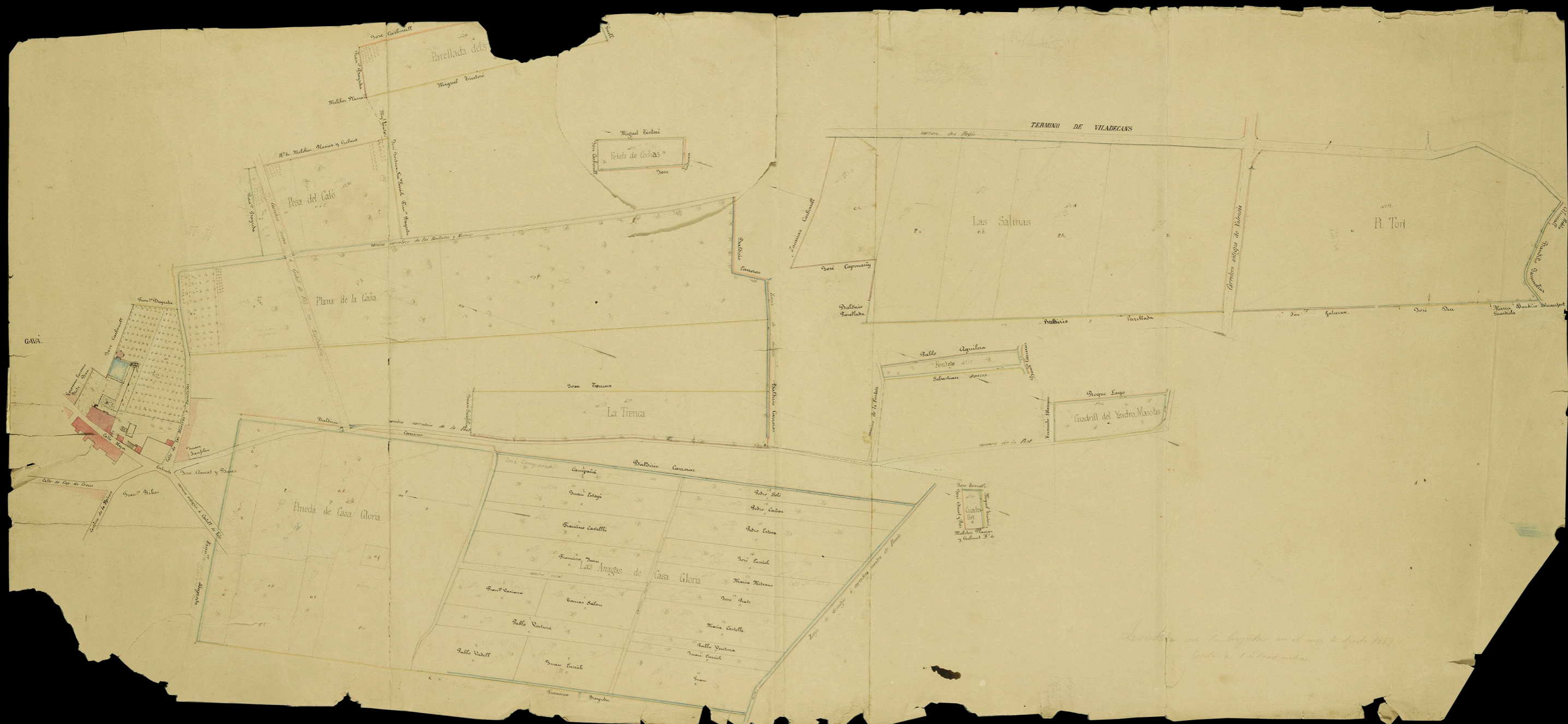
Escala de 1 a 1000 metros.

Orientació: nord magnètic.

1 mapa: ms. col.: 68x 147 cm.

Cartografia la propietat que els comtes de Vilardaga posseïen al centre de Gavà.

Conté parcel·lari numerat (cada una de les finques en que estava dividida aquesta propietat té una numeració pròpia; així la finca corresponent a la Casa Glòria estava subdividida en deu parcel·les, numerades de la 1 a la 10). Cada parcel·la conté, a més a més, el nom del parcer i els seus usos del sòl. Hi ha informació sobre l'espai irrigat d'aquesta àrea de Gavà («zanjas de desagüe a carretera maestra de Pineda»). Hi és representat una part de la trama urbana del centre històric de Gavà (carrer Major, cap de Creus...). I, s'indica el límit amb el terme municipal de Viladecans. Al dors d'aquest document hi ha la següent anotació: «Doña Vilardaga. Gavá».



GAVA.

Parella dels

Pesa del Calo

Plana de la Casa

La Tenca

Pineda de Casa Gloria

Las Anaguis de Casa Gloria

Las Salinas

R. Tort

TERMINO DE VILADECAINS

Quadrell del Yndro Masotas

*Escritura en la que se compran en el mes de agosto 1869
los terrenos de la finca...*

Plano de la Hermita e Iglesia de Sta. Cecilia con las tierras de su propiedad a ellas contiguas i también una parte de las que lindan con ella pertenecientes al Estado

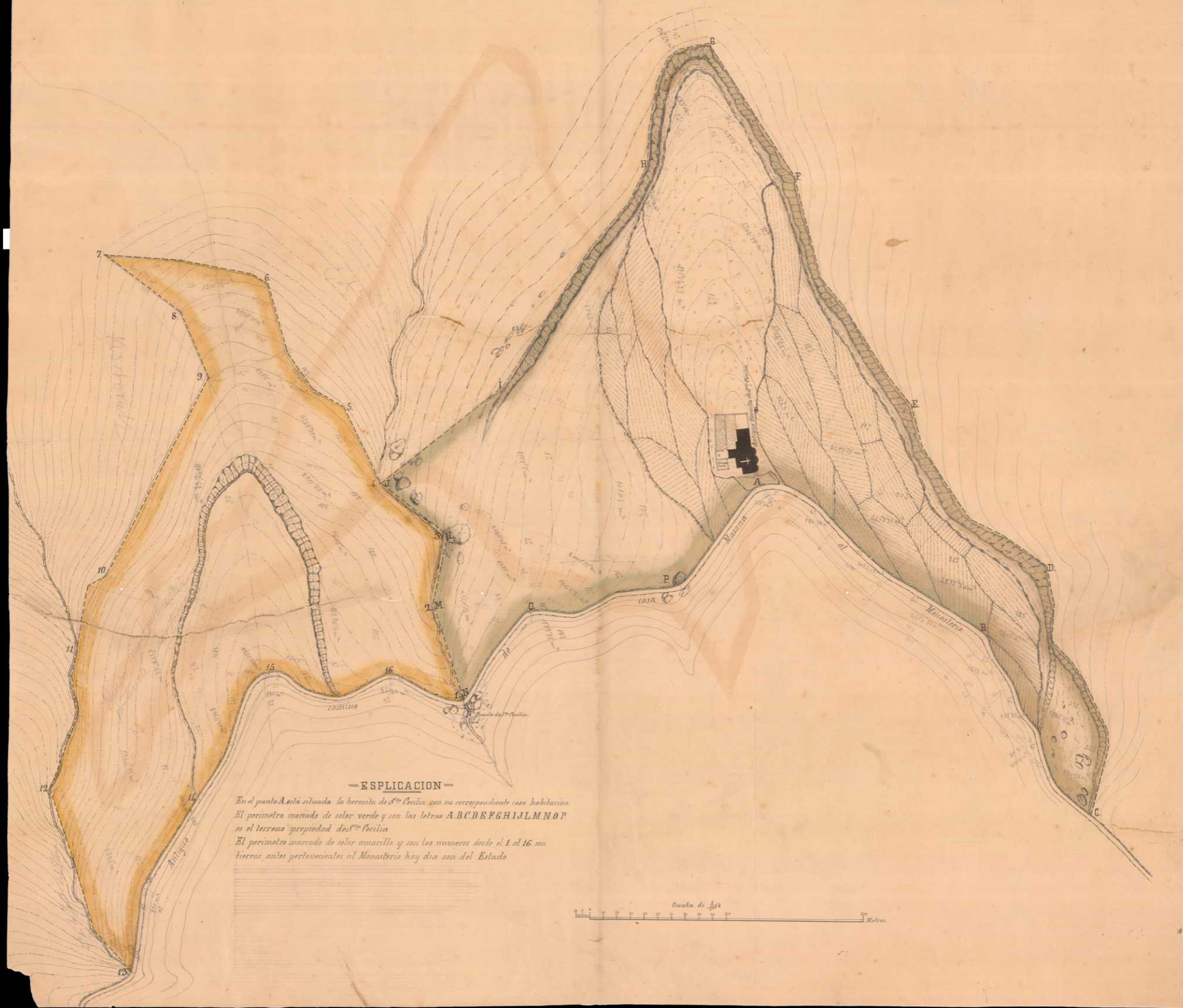
[1870ca]

Escala 1:1.000; escala gràfica en metres; corbes de nivell sense valor de l'equidistància.

1 mapa: ms. col.: 83 x 86 cm.

Conté els següents elements: església de Santa Cecília de Montserrat («*Antigua Hermita de Sta. Cecilia*»); cementiri; font («*Fuente de Sta. Cecilia*»); xarxa viària («*antiguo camino de casa Massana al Monasterio*»). Conté una llegenda, en la que es pot llegir: «Explicación: en el punto A está situada la Hermita de Sta. Cecilia con su correspondiente habitación; el perímetro marcado por color verde y con las letras A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, L, M, N, O, P es el terreno propiedad de de Sta. Cecilia; el perímetro marcado de color amarillo y con los números desde el 1 al 16 son tierras antes pertenecientes al Monasterio hoy día son del Estado». Al dors hi ha la següent anotació: «*Planos de la Montaña de Montserrat*».

PLANO DE LA HERMITA É IGLESIA DE S^{ta} CECILIA CON LAS TIERRAS DE SU PROPIEDAD Á ELLA
CONTIGUAS I TAMBIEN UNA PARTE DE LAS QUE LINDAN CON ELLAS PERTENECIENTES AL ESTADO



— E S P L I C A C I O N —

En el punto A. está situada la hermita de S^{ta} Cecilia con su correspondiente casa habitación.
El perímetro marcado de color verde y con las letras A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. L. M. N. O. P.
es el terreno propiedad de S^{ta} Cecilia.
El perímetro marcado de color amarillo y con los números desde el 1 al 16 son
tierras antes pertenecientes al Monasterio hoy día son del Estado.

Escala de 1/500
Metros

Plano geométrico de la propiedad de Dn. Fran[cisco] Vivas de la Cortada situada en el confin norte del término municipal de S. Acisclo de Vellalta

[1850-1870ca]

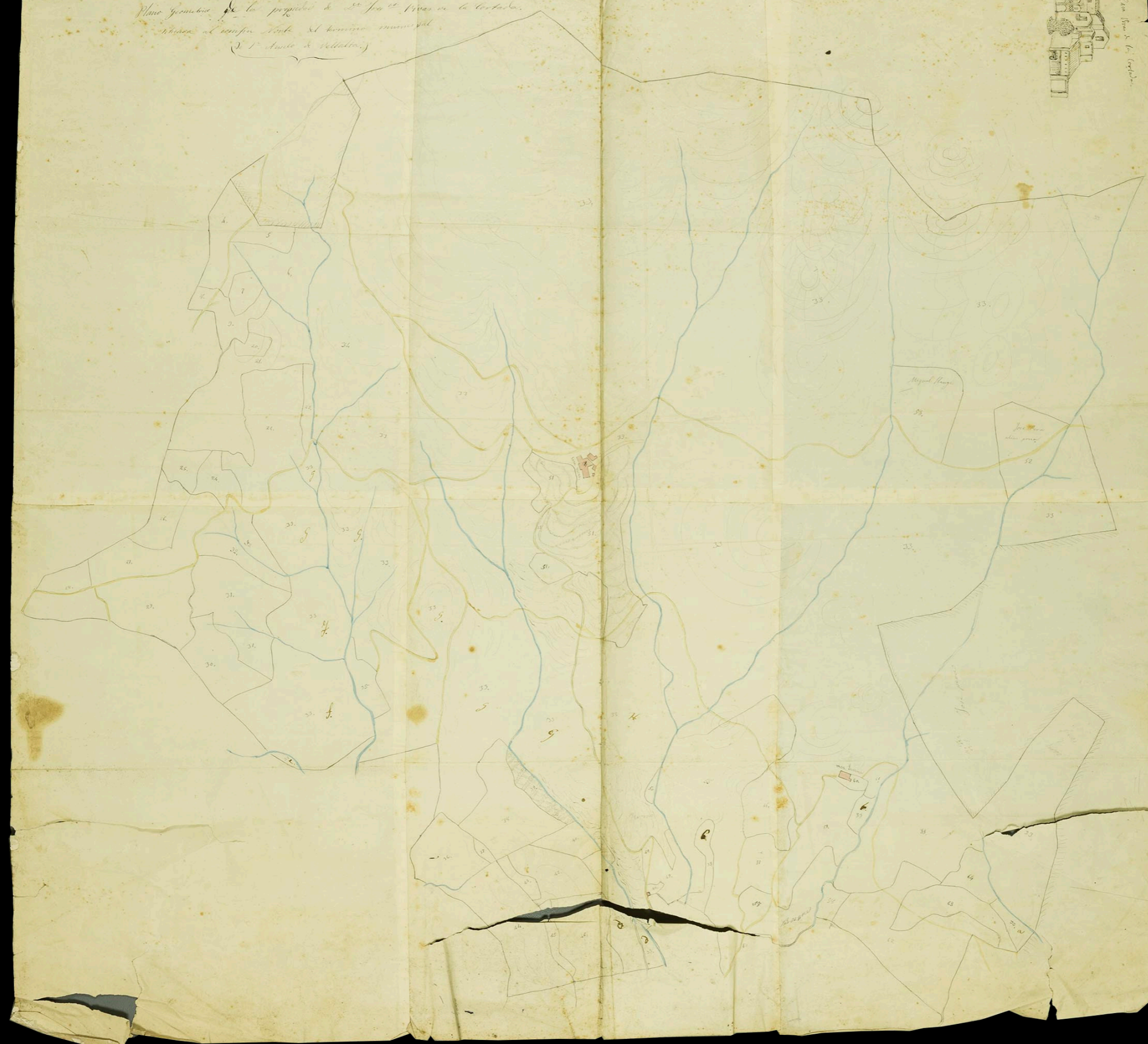
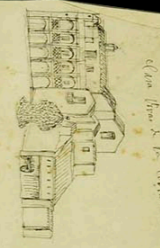
Escala 1:4.000, escala gràfica: en metros, pams catalans i peus de Burgos; orientació al nord.

1 mapa en 2 fulls: ms. col.

Aquesta part de la propietat Vivas de la Cortada es troba situada a la vessant nord de la serralada del Montnegre, estenent-se pels antics municipis d'Hortavinyà (Tordera) i Montnegre (Sant Celoni), límitrofs amb el de Sant Iscle de Vallalta (Burgueño, Lasso de la Vega, 2002, 132 i 137).

-Full [a]: 82,5 x 86,5 cm. Conté el parcel·lari numerat (números no correlatius; en algunes parcel·les hi ha anotat noms dels parcers); relleu en forma d'hachures; hidrografia; xarxa viària (els camins estan dibuixats de color ocre); poblament dispers («Casa Vives de la Cortada», «Mas Serena»). Hi ha un dibuix a tinta de la «Casa Vives de la Cortada» on, a més de la casa pairal, hi ha representat el paller i un carro.

Plan geométrico de la propiedad de Sr. Juan de Vargas en la Cordoba.
situada al occidente de la parroquia municipal
de San Juan de Villalobos.



[Plano geométrico de la propiedad de Dn. Fran[cisco] Vivas de la Cortada situada en el confin norte del término municipal de S. Acisclo de Vellalta]

[1850-1870ca]

Escala 1:4.000, escala gràfica: en metros, pams catalans i peus de Burgos; orientació al nord.

1 mapa en 2 fulls: ms. col.

Aquesta part de la propietat Vivas de la Cortada es troba situada a la vessant nord de la serralada del Montnegre, estenent-se pels antics municipis d'Hortavinyà (Tordera) i Montnegre (Sant Celoni), limítrofs amb el de Sant Iscle de Vallalta (Burgueño, Lasso de la Vega, 2002, 132 i 137).

-Full [b]: 73,5 x 94,5 cm. Conté hidrografia («*riera de Massaneda*»); xarxa viària (camí a Santa Maria de Montnegre); límits de terme Municipal («*termino de Montnegre*», «*termino de San Acisclo de Vellalta*», «*término de San Cebrián de Vellalta*»); hi ha, a més a més, una línia de traç discontinu per a representar la partió entre els antics termes municipals d'Hortsavinyà i el Montnegre.

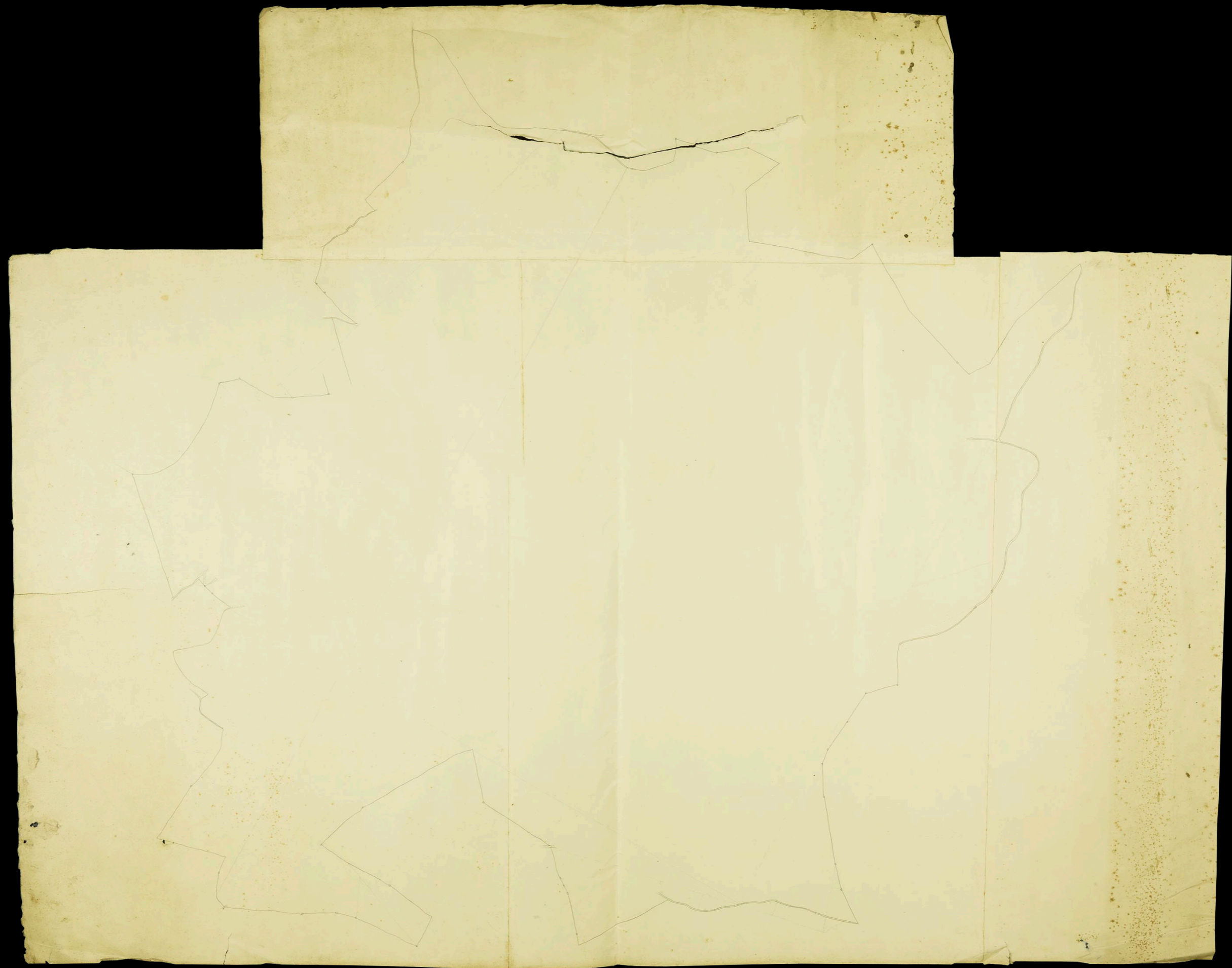


[Plano de perímetros de la propiedad Vivas de la Cortada situada en el confin norte del término municipal de S. Acisclo de Vellalta]

[1850-1870ca]

1 mapa: ms. monocrom: 86 x 109 cm

Hi són representats els límits de la propietat Vivas de la Cortada. Hi ha dues línies de triangulació que travessen la propietat.



[Plànol parcel·lari de de la part de l'heretat Albareda situada en el terme municipal de Sant Julià de Vilatorça]

El Arqueto. Carlos Gauran [firma de]

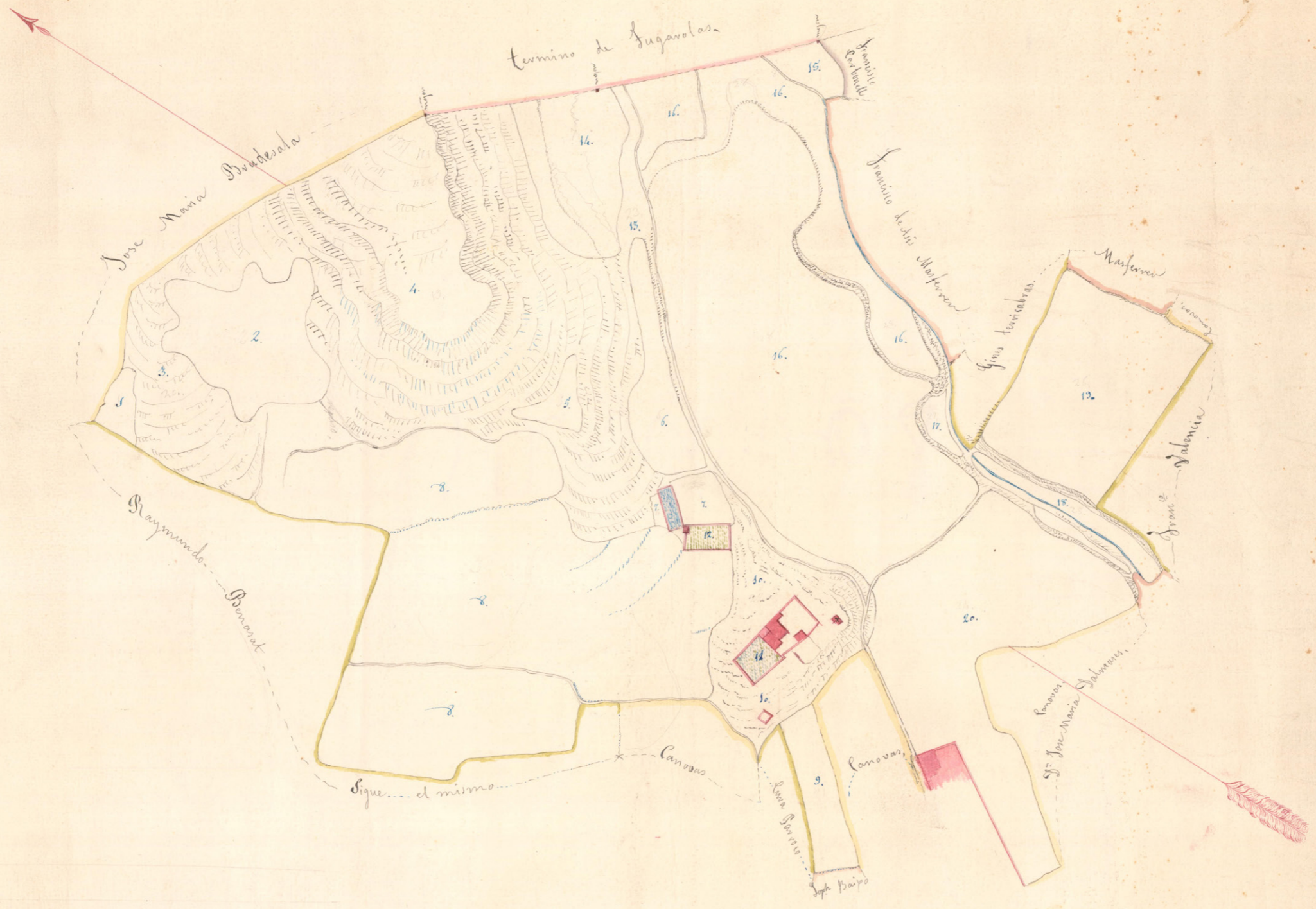
Vich a ... octubre de 1852

Orientació: nord

1 mapa: ms. col.; 44,5 x 63,5 cm

En aquest plànol es cartografia la part de l'heretat Albareda situada en el terme municipal de Sant Julià de Vilatorça. S'ha localitzat un altre plànol, de propietat privada, titulat «*Plano de la Heredad Alabareda en la jurisdicción de Vilatorça y Folgars*», que va aixecar l'arquitecte Carles Gauran el 10 de desembre de 1852. Ambdós plànols formen part dels treballs parcel·laris que va dur a terme aquest arquitecte, a finals de 1852, en el municipi de Sant Julià de Vilatorça.

Parcel·lari numerat (parcel·les 1 a 20); relleu representat mitjançant hachures; hidrografia (torrent); xarxa viària (camins que creuen la finca); casa pairal; bassa d'ús agrícola; límits amb les propietats contigües («*José M^a Bru de Sala*», «*Francisco de Asís Masferrer*»...); límits de terme municipal (línia de partió municipal amb el municipi de Folgueroles).



Sich a de Octubre de 1852. El Arq^{to} Carlos Gauran

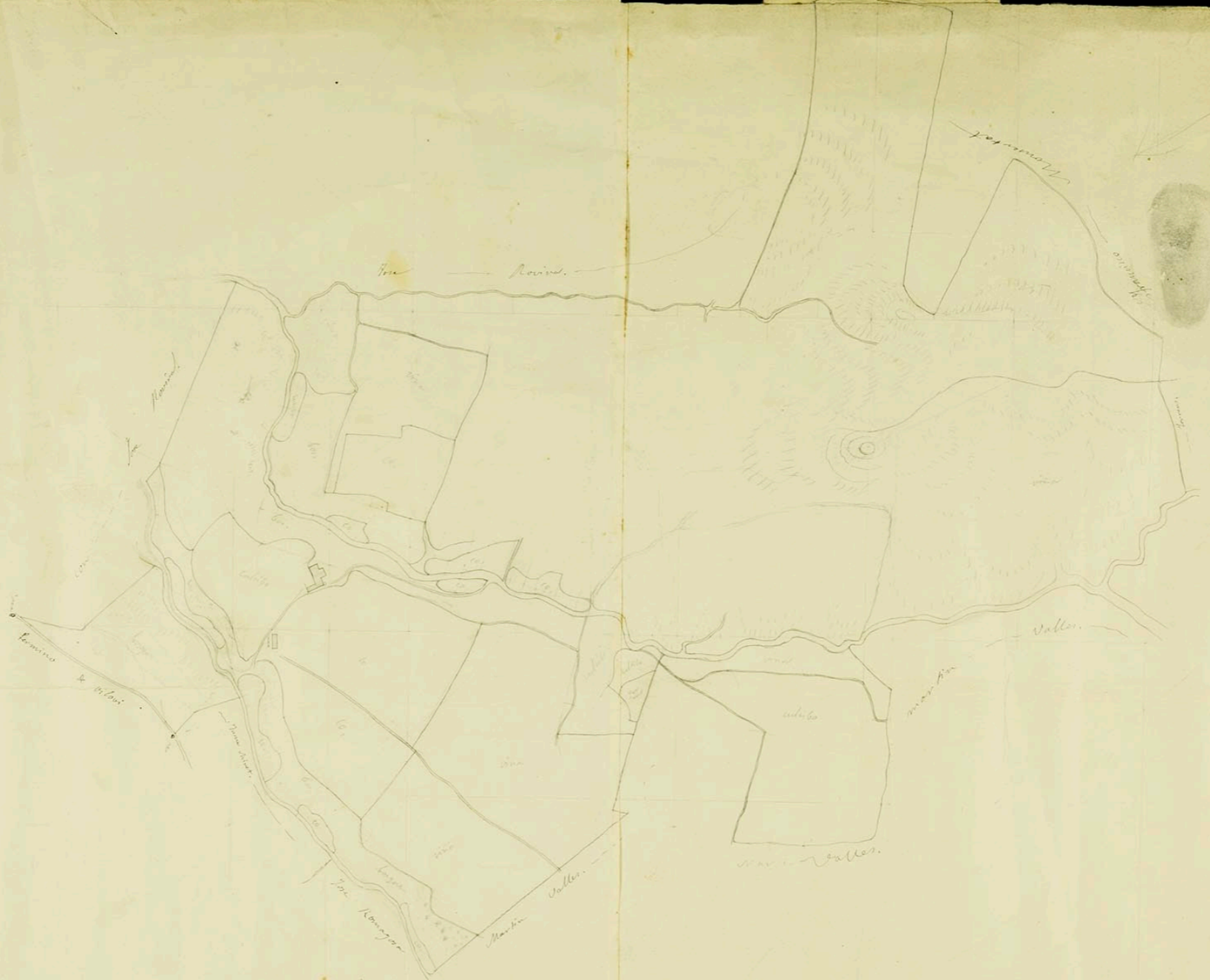
Poseción de Sres. de Carbo

[al dors hi ha la següent anotació: «San Martín Sarroca»]

1 mapa: ms., monocrom; 65 x 88 cm.

Conté parcel·les de la «*possessió*» sense numerar, però amb indicació dels usos del sòl («*bosque*», «*cultibo*», «*viña*»); hi són representats els límits d'aquesta finca amb les de les altres propietats contigües («*Martín Vallés*», «*José Romagosa*», «*término de Viloví*», «*Juan Miret*», «*José Rovira*», «*Francisco Monserrat*», «*Torrens*»); hidrografia (hi són representats dos cursos d'aigua); relleu: representació d'un turó mitjançant hachures; poblament dispers (dos edificis: un d'ell és una masia);

Es tracta d'una minuta d'una propietat rústica privada situada al terme municipal de Sant Martí Sarroca.



Section de Lens de l'arbre

**Pieza llamada la Rovira Roxa. Pieza llamada del Baró de la Font.
[finca sense títol]**

[1850-1870ca]

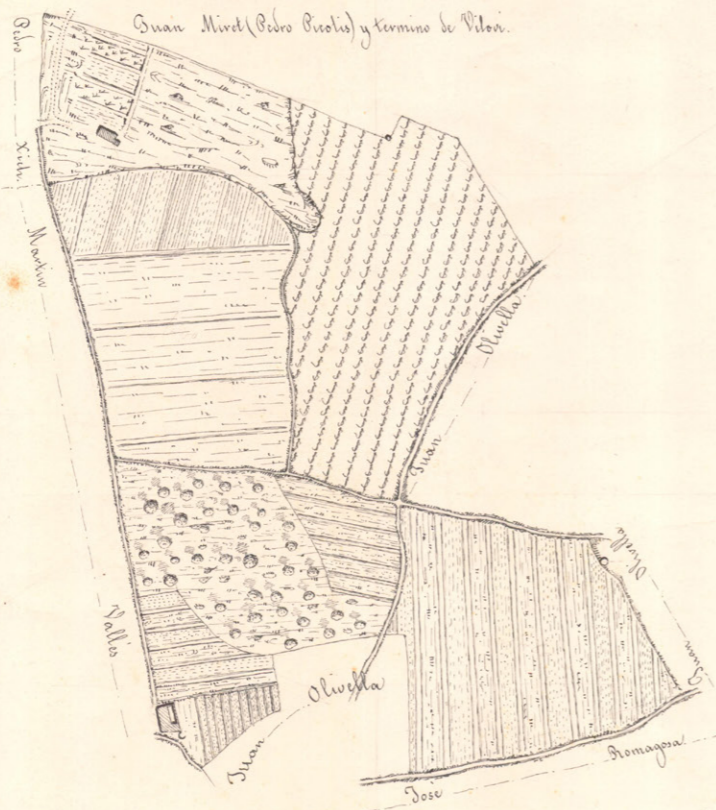
1 full amb la representació gràfica de tres finques: ms. monocrom; 44,5 x 64,5 cm.

Pieza llamada la Rovira Roxa. Subdivisió en parcel·les de diferent ús agrícola (vinya, bosc, pastura...); xarxa viària; casa pairal; límits amb d'altres finques rústiques (amb el nom dels respectius propietaris: «*Juan Miret y término de Viloví*»). Aquesta finca està situada en el terme municipal de Sant Martí Sarroca, ja que al nord-est d'aquest municipi hi ha un nucli de poblament anomenat la Rovira Roja, proper a cal Miret i contigu al terme municipal de Vilobí del Penedès.

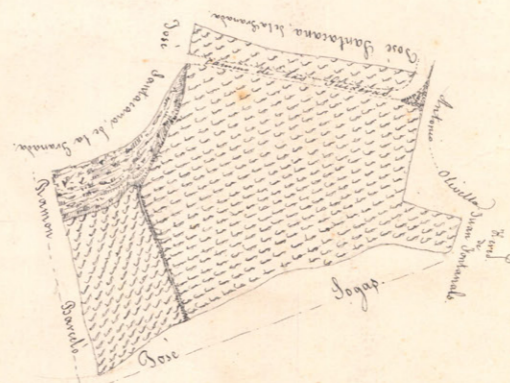
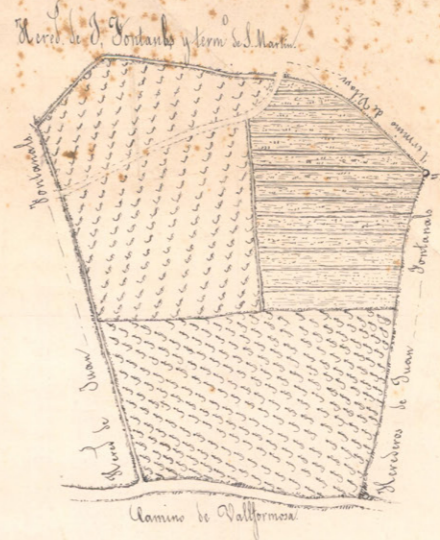
Pieza llamada del Baró de la Font. Subdivisió en parcel·les de diferent ús agrícola; xarxa viària («*camino de Vallformosa*»); casa pairal; límits amb d'altres finques rústiques (amb el nom dels respectius propietaris: «*Herederos de Juan Fontanals*»). Aquesta propietat està situada al terme municipal de Vilobí del Penedès, ja que en aquest municipi hi ha un nucli de població anomenat Vallformosa, una heretat anomenada «*Cal Fontanals*», així com la Font de Can Baró o d'en Baró.

[sense títol]. Una finca dedicada a la vinya; xarxa viària («*camino de las Guixeras*»); límits amb d'altres finques rústiques (amb el nom dels respectius propietaris: «*Antonio Olivella*»). Aquesta propietat està situada al terme municipal de Vilobí del Penedès, ja que en aquest municipi hi ha un àrea anomenada les Guixeres, al costat de les quals es troba Can Olivella.

Sieca llamada La Orovira Roja.



Sieca llamada del Baro de la Font.



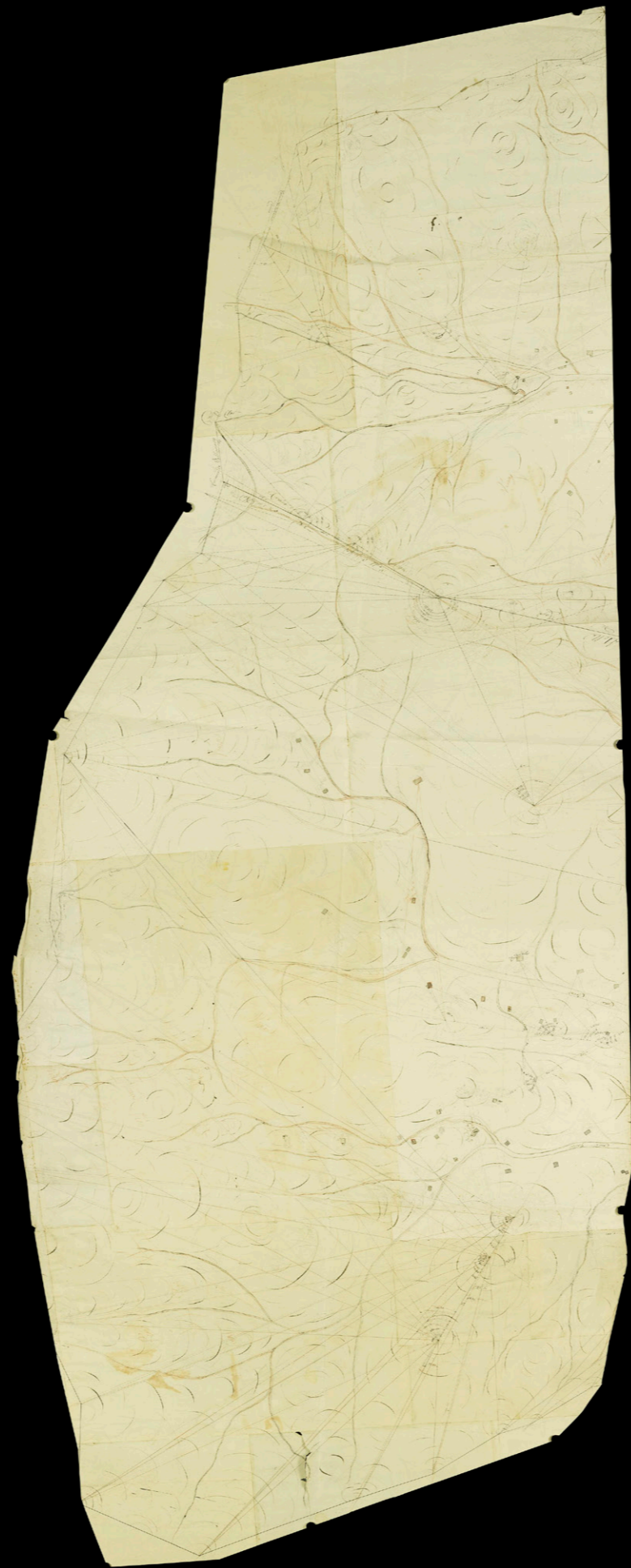
CARTOGRAFIA DE DELIMITACIÓ MUNICIPAL

[Mapa de la delimitació municipal dels termes d'Alella, el Masnou i Teià]**[1822]****[Tomàs Soler i Ferrer]**

2 fulls d'un mapa compost de 3 fulls (només se'n conserven 2): ms., monocrom.

-Full [a]: 84 x 210 cm, format irregular. Dibuixa el relleu representat mitjançant normals; hidrografia; xarxa viària (camí de la «Coma Fosca»); poblament dispers («Casa del Conde de Sta. Coloma», «Casa de las Monjas», Alella); límits de partió municipal entre Alella i Teià amb Vallromanes i entre Alella i Teià). Conté una xarxa de triangles amb el valor dels seus angles.

En aquest full hi és representada la part dels municipis d'Alella i Teià més propera a la línia divisòria de la Serralada Litoral entre el Maresme i el Vallès Oriental. Aquest document és una minuta d'un aixecament cartogràfic que Tomàs Soler va realitzar el 1822. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó és conserva un mapa de Tomàs Soler i Ferrer titulat «*Plan topográfico del territorio que abrazan los términos de San Martín de Tayá, y San Felio de Alella con la línea divisoria de los mismos desde la playa del mar hasta la cumbre de la montaña, cuya separación se distingue con los colores verde y de tierra, con la porción marcada de color amarillo y con las letras A, B, C y D para denotar la parte del término de Tayá que se propone destinar al pueblo del Masnou...*» (ACA, MP-225).



[Mapa de la delimitació municipal dels termes d'Alella, el Masnou i Teià]**[1822]****[Tomàs Soler i Ferrer]**

2 fulls d'un mapa compost de 3 fulls (només se'n conserven 2): ms., monocrom.

-Full [b]: 78 x 210 cm forma irregular. Relleu representat mitjançant normals; hidrografia («*riera de Alella*», «*torrente de Vallmora*», «*torrente de Rials*», «*riera de Tayá*»); xarxa viària («*camino de S. Mateo*»); nucli de població (pobles d'Alella i Teià); poblament dispers («*casa Serra*», Alella; «*casa Pujadas*», Teià); límits dels termes municipals (en l'extrem oriental d'aquest full hi és representada la línia de partió amb el municipi de Premià de Dalt, en l'extrem occidental hi és representada la línia de partió amb el municipi de Tiana, mentre que en el centre del full hi és representada la línia de partió entre els municipis d'Alella i Tiana. Conté una xarxa de triangles amb el valor dels seus angles.

En aquest full hi és representada la central dels municipis d'Alella i Teià. No s'ha localitzat la part d'aquests municipis que delimitaria amb el terme municipal del Masnou i que correspondria al full [c].



CARTOGRAFIA HÍDRICA

Plan geométrico de las tierras situadas en los términos de Argentona y Cabrera que riegan con las aguas que reúne la acequia de los Molinos harineros de Dn Juan y Dn José Antonio Palau, de Antonio Gual y de D^a Mariana Campllonch y Jofre

[Tomàs Soler i Ferrer]

[1817]

[Escala: 1:27.000aprox.] Escala gràfica en canes catalanes; orientació: rosa dels vents.

1 full d'un mapa en dos fulls: ms. col. 42,5 x 148,5 cm

Conté el parcel·lari numerat (són les parcel·les de regadiu i estan numerades del núm. 28 al 81 i usos del sòl representats mitjançant colors i trames diverses); l'àrea de secà està ocupada per vinyes; relleu (expressat mitjançant hachures; hidrografia (riera d'Argentona); platges; xarxa viària («Camino Real de Mataró»); poblament dispers («Torre de Dn Josef Antonio Llauder»); sèquies («acequia actual de riego», «acequia que discurren las aguas del Molino de Dn. Josef Llauder», «desagüe de la acequia»); basses d'ús agrícola; sínies; capelles («capilla de Sta. Margarita», Cabrera de Mar); límits dels termes municipals d'Argentona, Cabrera de Mar i Mataró. A la part inferior de la cartel·la que acompanya aquest document hi ha la següent anotació: «Lo lavado con el color verde son las tierras de regadío que participan de las dichas aguas y algunos riegan por las norias que tienen construidas en las mismas y de las Aguas que discurre el Molino de Dn Josef Llauder procedentes de su mina»

L'altre full no s'ha localitzat. No obstant això, la informació geogràfica continguda en aquest full hauria de ser la mateixa que la que hom pot consultar en el full [b] del document cartogràfic conservat a l'Arxiu de Gràfics de l'ETSAB amb la referència: N10-314-VII (calaix 314); 13.207. L'Arxiu de la Corona d'Aragó conserva còpies manuscrites de tots aquests fulls.

Plan Comestivo de las Texcas Aludadas en las Texcinas de Argentoña y Cabeza que riegan con las aguas que xene la caregia de las Alémes hazincas de D^o Juan y D^o Josef Antonio Palau, de D^o Josef Antonio Gual, y de D^o Matiana Campollench y Jofe.

Lo havendo con el Coleo Verde con las texcinas de regadío que participan de las dichas aguas, y algunas riegan por las Alémes que tienen conductos en las mismas y de las aguas que tocan el Aléme de D^o Josef Antonio Gual y de su Aléme.



[Plan geométrico de las tierras situadas en los términos de Argentona y Cabrera que riegan con las aguas que reúne la acequia de los Molinos harineros de Dn Juan y Dn José Antonio Palau, de Antonio Gual y de D^a Mariana Campllonch y Jofre]

[Tomàs Soler i Ferrer]

[1817]

[1:27.000aprox.] Escala gràfica en canes catalanes; orientació: nord magnètic («*direcció del nord sens corregir*»).

1 mapa en dos fulls: ms. col.

Es tracta de dues minuts molt avançades del *Plan geométrico de las tierras situadas en los términos de Argentona y Cabrera...* del qual només s'ha localitzat el full [a] que es conserva a l'Arxiu de Gràfics-ETSAB (N10-314-V (calaix 314); 13.213). La llengua utilitzada, com que no és un document oficial, és el català. L'altre full no s'ha localitzat. No obstant això, la informació geogràfica continguda en aquest full hauria de ser la mateixa que la que hom pot consultar en el full [b] del document cartogràfic conservat a l'Arxiu de Gràfics de l'ETSAB amb la referència: N10-314-VII (calaix 314); 13.207. L'Arxiu de la Corona d'Aragó conserva còpies manuscrites de tots aquests fulls.

-Full [a]: 59 x 250 cm. Dibuixa el parcel·lari numerat (parcel·les 54 a 81; totes les parcel·les contenen el nom dels propietaris; algunes parcel·les estan numerades i s'indica el seu ús; i, en d'altres, s'indica si són de secà o regadiu i en aquest cas si són regades pel Rec d'Argentona o per d'altres recursos hídrics); relleu (expressat mitjançant hachures); línia costanera i platges; hidrografia (riera d'Argentona, torrent de la Bordeta); xarxa viària; poblament dispers («*Mas Boet*...»); instal·lació pública («*caseta de la Sanitat*»); sèquies («*desagüe de la Aygua del Rech d'Argentona*»); basses d'ús agrícola; capelles («*capilla de Sta. Margarita*», Cabrera de Mar); límits de partió municipal. Així, conté una xarxa de triangles amb els seus angles i costats mesurats, utilitzada per obtenir la superfície de les parcel·les.



[Plan geométrico de las tierras situadas en los términos de Argentona y Cabrera que riegan con las aguas que reúne la acequia de los Molinos harineros de Dn Juan y Dn José Antonio Palau, de Antonio Gual y de D^a Mariana Campllonch y Jofre]

[Tomàs Soler i Ferrer]

[1817]

[1:27.000aprox.] Escala gràfica en canes catalanes; orientació: nord magnètic («*direcció del nord sens corretgir*»).

1 mapa en dos fulls: ms. col.

Es tracta de dues minuts molt avançades del *Plan geométrico de las tierras situadas en los términos de Argentona y Cabrera...* del qual només s'ha localitzat el full [a] que es conserva a l'Arxiu de Gràfics-ETSAB (N10-314-V (calaix 314); 13.213). La llengua utilitzada, com que no és un document oficial, és el català. L'altre full no s'ha localitzat. No obstant això, la informació geogràfica continguda en aquest full hauria de ser la mateixa que la que hom pot consultar en el full [b] del document cartogràfic conservat a l'Arxiu de Gràfics de l'ETSAB amb la referència: N10-314-VII (calaix 314); 13.207. L'Arxiu de la Corona d'Aragó conserva còpies manuscrites de tots aquests fulls.

-Full [b]: 269 x 60 cm. Dibuixa el parcel·lari (nom dels propietaris); relleu (expressat mitjançant hachures); hidrografia («*torrent de Sines*», «*torrent de Vives*»); xarxa viària; poblament dispers («*Casa Gual*»); bases d'ús agrícola; molins («*molí de Jofre*»); mina d'aigües («*olla de la Mina*»), toponímia. Així, conté una xarxa de triangles amb els seus angles i costats mesurats, utilitzada per obtenir la superfície de les parcel·les.



Plano y perfil de un trecho del torrente dicho Mandr  en el termino municipal de San Gervasio de Cassolas

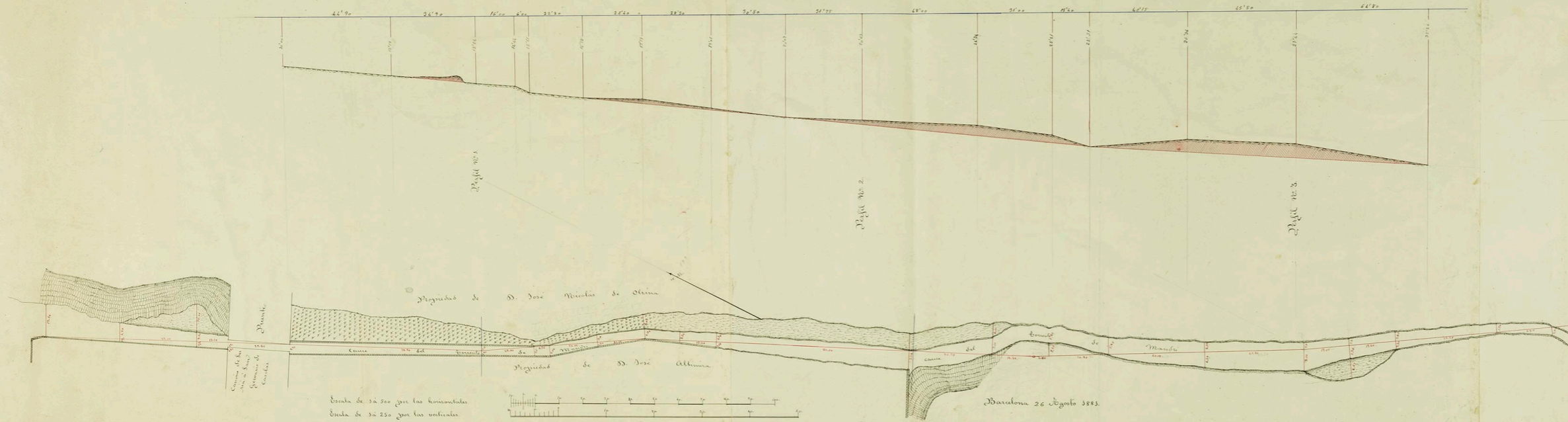
Barcelona, 26 de agosto de 1881

Escala 1: 500 (plànol); 1:250 (perfil); escala gràfica: en metros.

1 mapa: ms., col.; grandària: 45 x 156 cm

Conté la llera d'una part del torrent de Mandri; pont del camí entre Sarrià i Sant Gervasi de Cassoles sobre aquest torrent; límits de propietats («*propiedad de José Altamira*»; «*propiedad de Nicol s de Alsina*»). Nota: al dors hi ha la següent anotació: «*Torrente de Casa Mandri. S. Gervasio de Cassolas*».

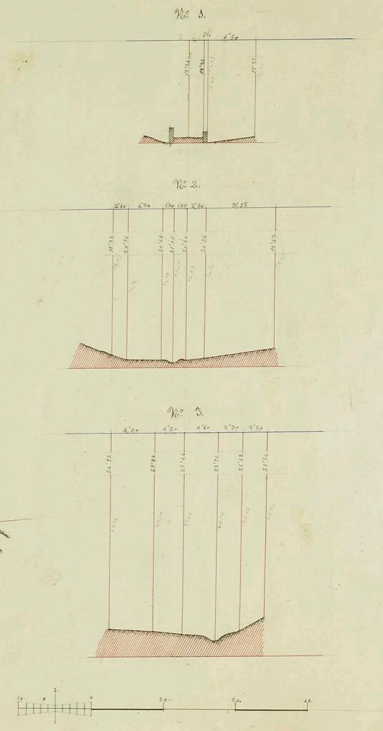
Plano y perfil longitudinal de un hecho del Corante Suo de Mandri en el término Municipal de San Gerónimo de Casolas.



Comando de la
Campaña de San Gerónimo
de Casolas

Escala de 1:250 por las horizontales
Escala de 1:250 por las verticales

Perfiles Transversales

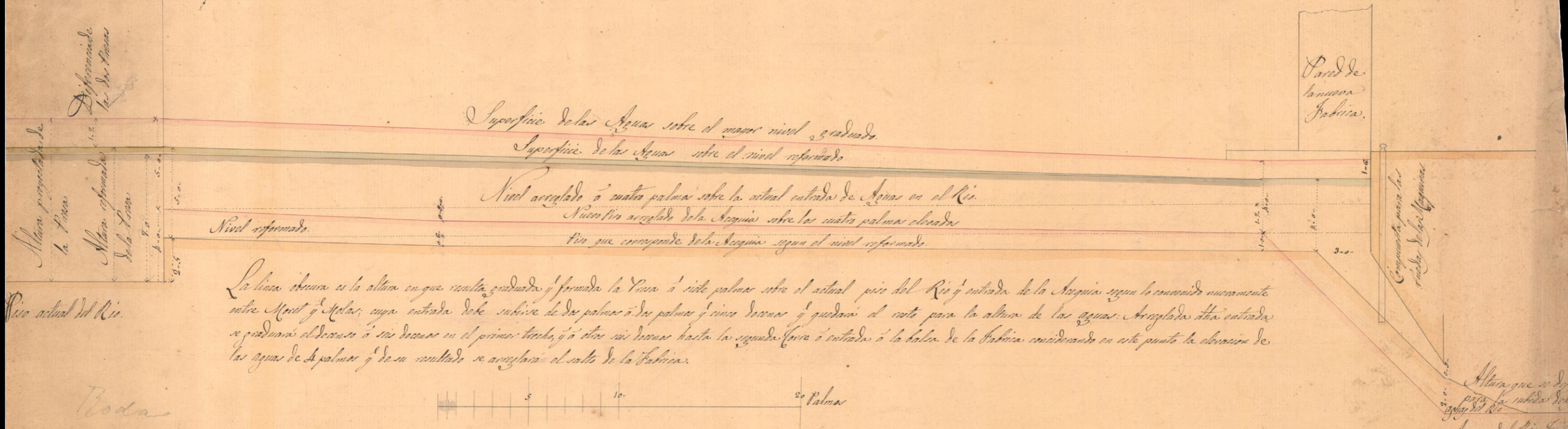


[Secció del riu Ter al seu pas per la fàbrica de Can Sanglas]**[1841-1848]**

1 mapa: ms., monocrom; 21 x 64 cm

En aquest plànol hi és representada una secció del riu Ter al seu pas per la presa de la fàbrica de Can Sanglas a Manlleu. Aquest document cartogràfic conté la següent anotació: «*la línea obscura es la altura en la que resulta graduada y formada la presa del Río y entrada de la Acequia según lo convenido nuevamente entre Miret y Molas, cuya entrada debe subirse de dos palmos y cinco docenas y quedará al resto para la altura de las aguas. Arreglada (...) se graduará el descenso a seis docenas en el primer trecho y otras seis docenas hasta la segunda torre o entrada a la balsa de la fábrica coincidiendo en este punto la elevación de las aguas cuatro palmos y de su resultado se ampliará el alto de la fábrica*».

Malgrat que en aquest document no hi ha cap referència directa a la fàbrica de Can Sanglas, tot sembla indicar que es tracta d'aquest establiment fabril, ja es troba situat al costat del riu Ter, aprofitant l'energia hidràulica d'una sèquia existent, el Canal Industrial de Manlleu, construïda entre 1841-1848.



Superficie de las Aguas sobre el mayor nivel graduado.
 Superficie de las Aguas sobre el nivel reformado.

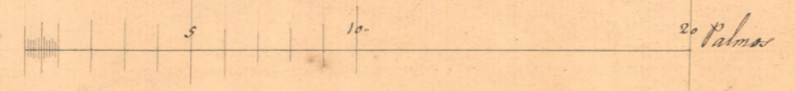
Nivel arreglado a cuatro palmos sobre la actual entrada de Aguas en el Rio.
 Nivel que corresponde de la Acquia segun el nivel reformado.

Nivel reformado.

Pared de la nueva Fabrica.

Compuerta para las Aguas de las Acquias

La linea oblicua es la altura en que resulta graduada y formada la Pina a siete palmos sobre el actual pie del Rio y entrada de la Acquia segun lo convenido nuevamente entre Mont y Melas; cuya entrada debe subirse de dos palmos a dos palmos y cinco decimos y quedara el resto para la altura de las aguas. Arreglada esta entrada se graduara el decimo o sus decimos en el primer trazo, y a otros seis decimos hasta la segunda Pina o entrada a la balsa de la Fabrica considerando en este punto la elevacion de las aguas de la Pina y de su resultado se arreglaria el salto de la Fabrica.



Altura que se da para la subida de las Aguas del Rio con el igual de la entrada de la Pina de la Pina

Rio actual del Rio.

Boda

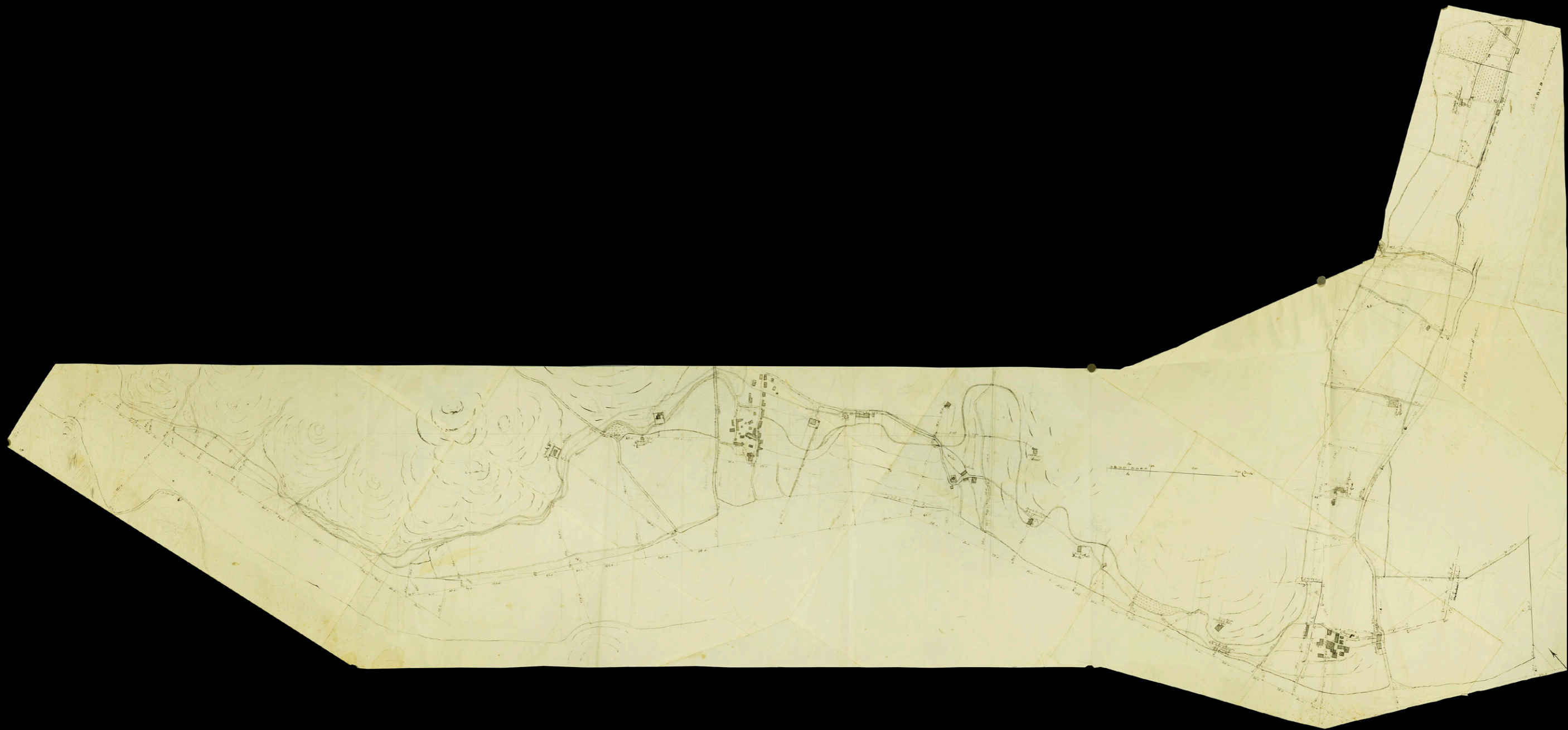
[Plano de la mina de riego de Santa Coloma de Gramenet]**[Tomàs Soler i Ferrer]****[1839]**

Escala 1:2.250 ca; escala gràfica en canes

1 mapa: ms., monocrom: 112 x 243 cm.

Nota: Es tracta d'un plànol relatiu a la sèquia de la mina de reg de Santa Coloma, que creuava el terme d'aquest municipi, així com els de Sant Adrià i Badalona. Aquest document és una minuta d'un aixecament cartogràfic que Tomàs Soler i Ferrer va realitzar el 1815. Segons l'arxivera M^a Luz Rodríguez Olivares «a finales de 1814 los terratenientes y Ayuntamiento de Santa Coloma de Gramenet, asociados con los de Sant Adrià de Besòs y Badalona, solicitan a la Intendencia la facultad de poder regar con aguas subterráneas del río Besòs, pidiendo expresamente su intervención [la de Tomàs Soler i Ferrer] para el proyecto de construcción de la mina y ordenación del riego. Al arquitecto se le encargó hacer un plan que no perjudicase el suministro que proporcionaba la Acequia Real y la mina de Montcada y lo entregó en 16 de febrero de 1815» (Rodríguez Olivares, 2014, 235).

Conté dibuix del relleu en forma de normals; hidrografia (riu Besòs; «riera de San Gerónimo»); xarxa viària («camino que se dirige a la parte superior del pueblo de Badalona»); nuclis de població (nuclis de Santa Coloma de Gramenet i de Sant Adrià de Besòs); poblament dispers («Casa de Don Franquesa», Santa Coloma de Gramenet; «Casa de Don Ramón de Mena»; «Casa de Don José Pujol de Barcelona»); sèquia de reg (traçat de la sèquia de la mina de reg de Santa Coloma de Gramenet); molins («Tristany», «Molino de Balta»); usos del sòl (en alguns llocs hi ha anotacions amb llapis indicant els usos del sòl: «viñas», «cuadras»); límits de terme municipal (línies de partió municipal entre Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs i Badalona). D'altra banda, en el mapa s'hi poden llegir les següents indicacions: «Nota. A.B.C.D. no està comprendido en el riego»; i «Nota. E.F.G. no se comprende en el regadío». Ambdues indicacions fan referència a dos parcel·les diferents que, tal com s'esmenta, no estan compreses dins l'àrea de regadiu d'aquesta sèquia.



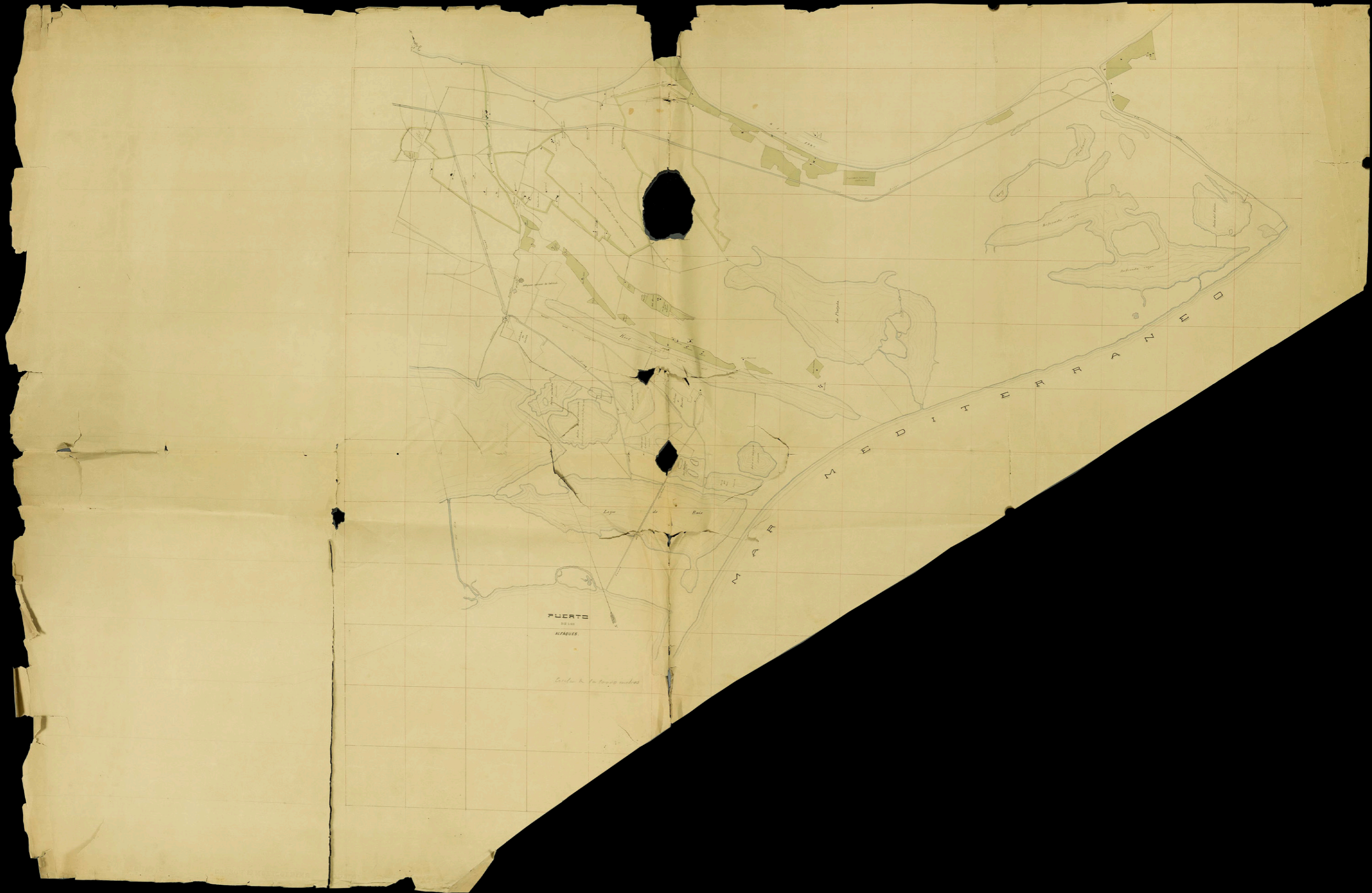
[Plano del margen derecho del delta del Ebro]**[Carles Gauran]****[1861]**

Escala 1: 10.000.

1 mapa: ms., col.; 202 x 135 cm. Orientació: nord

Possiblement es tracta d'una minuta dels treballs cartogràfics que l'arquitecte Carles Gauran va realitzar del marge dret del delta de l'Ebre, ja que a l'Arxiu de la Corona d'Aragó es conserva un plànol seu titulat "*Plano geométrico de los terrenos de la derecha del río Ebro desde Amposta hasta el mar y la costa del Mediterraneo desde San Carlos de la Rápita hasta la desembocadura de dicho río*", aixecat a escala 1:20.000 i signat l'any 1861 (ACA, MP-256)

Dibuixa el Port dels Alfacs. Riu Ebre. Llacunes: algunes existents («*Aufocada Vieja*», Alfacada; «*Lago de Baix*»; la Tancada; «*la Platjola*», Bassa de la Platjola), però d'altres desaparegudes. Sèquies (sèquia de l'Ala). Canals: «*canal de la Capitana*», el Canalot; «*canal de Riego*». Salines. Parcel·les de cultiu amb cases esparses pel marge dret del delta de l'Ebre i representades en verd («*Juan Casanovas*»). Poblament: petit nucli de Sant Jaume d'Enveja. Límits amb l'illa de Buda. Conté una quadrícula superposada de quadrats de 9,5 x 9,5 cm. Al dors hi ha la següent anotació: «*Amposta (reducido)*».



PUERTO
DE
ALFAQUES

Lago de Baiz

M
A
R
E
M
E
D
I
T
E
R
R
A
N
E
O

Plan del Canal de Riego formado por encargo de D. Gerónimo Ferrer y Valls y extensión del terreno que puede utilizarse.

Francisco de Asís Soler y Mestre; 22 de noviembre de 1849

[Escala 1:83.000]

1 mapa: ms. col.; 52,9 x 66 cm

Conté el relleu expressat mitjançant normals amb ombrejat; xarxa hídrica (Segre, Sió, ...); projecte de Canal d'Urgell; poblament concentrat (Balaguer, Juneda, Lleida, Mollerussa...); poblament dispers; xarxa viària; vegetació (arbres, cultius).

PLAN DEL CANAL DE RIEGO DE URCEL

FORMADO POR ENCARGO DE D.^o GERONIMO FERRER Y VALLS

y extension del terreno, que puede utilizarse.



PLÀNOLS DE CONSTRUCCIÓ DE FERROCARRILS

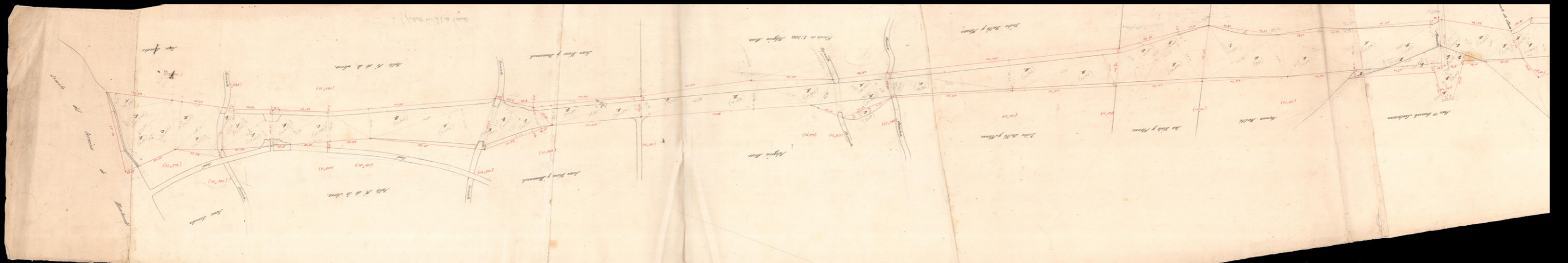
[Plànol parcel·lari d'una secció d'una línia de ferrocarril de la companyia «MZA» al seu pas pel municipi de Martorell]

[1859 ca]

1 mapa, ms, 31 x 356 cm

Es tracta d'un plànol parcel·lari d'una secció d'una línia de ferrocarril de la companyia «MZA» al seu pas pel municipi de Martorell. La xarxa de triangles i el seu amidament indiquen que va ser realitzat per tal de conèixer l'àrea de les diferents parcel·les de rústica del municipi de Martorell afectades pel traçat d'aquesta infraestructura. En aquest sentit, pot ser considerat un plànol parcel·lari fet per a pagar les expropiacions. Aquest mapa va ser aixecat l'any 1859 o amb posterioritat, ja que aquesta és la data de l'arribada del tren a Martorell (Font, 1990, 60).

Conté una xarxa de triangles (realitzada per calcular la superfície dels terrenys a expropiar); parcel·les afectades pel traçat de la línia ferroviària (nom dels propietaris de les finques afectades pel traçat del ferrocarril («*Pablo Pi de la Serra...*»)); xarxa viària («*carretera de Madrid*», «*camino de san Estevan*», «*carretera a Piera*»); sèquia; toponímia (hi ha una parcel·la anomenada: «*de la Virgen del Puntarró*»).



Índex d'autors

B

Bertiz, Nicolás de 158

G

Garriga y Roca, Miquel 168

Gauran, Carlos 72, 74, 86, 88, 90, 92, 98, 100, 102, 104, 110, 112, 114, 116, 118, 120, 122, 124, 126, 128, 130, 132, 134, 172, 174, 176, 178, 180, 182, 188, 190, 192, 208, 234

J

Jané, Ramón 164, 166

L

Laur, Juan Antonio 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70

M

Mestres i Esplugas, Josep Oriol 54

Moreno Ramírez, Pedro 80, 82, 84, 106, 108

R

Riquer, Cebrià 138

S

Sanmartí, Tomàs 96

Serrallach y Mas, Leandro 162

Soler y Ferrer, Tomàs 216, 218, 222, 224, 226, 232

Soler y Linés, Tomàs 94, 96

Soler y Mestres, Francisco de Asis. 236

Soler y Mestres, Joan 44, 46, 48, 52, 76, 78, 156

V

Vallcorba y Campmany, Dimas 184

Índex de Municipis

A

Alella - el Masnou - Teià 216, 218
Argentona - Cabrera de Mar - Mataró 222, 224, 226

B

Bagà 138
Barcelona 44, 162, 228
Barcelona | Gràcia 46, 48
Barcelona | Hostafrancs 50, 52
Barcelona | Montjuïc 54
Barcelona Sant Gervasi de Cassoles 164, 166

C

Calldetenes (Sant Martí de Riudeperes) 140
Cardona 56
Castellterçol 142
Castellví de Rosanes 196

G

Gavà 198

M

Malla 144, 146
Manlleu 230
Manresa 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70
Marganell 200
Martorell 72, 74, 168, 170, 240
el Masnou 76, 78
Molins de Rei 172, 174, 176, 178, 180, 182, 184
Muntanyola 148, 150, 152, 154

O

Olesa de Montserrat 80, 156

S

Santa Coloma de Gramenet - Sant Adrià de Besòs - Badalona 232
Sant Celoni (Olzinelles) 82
Sant Feliu de Guíxols 186
Sant Iscle de Vallalta 84, 86, 202, 204, 206

Sant Jaume d'Enveja 234
Sant Julià de Vilatorrada 88, 90, 92, 208
Sant Martí Sarroca 210
Sant Martí Sarroca - Vilobí del Penedès 212
Sant Pere de Vilamajor 94, 96
Sant Sadurní d'Anoia 98, 100, 102, 104, 188, 190, 192
Sant Vicenç dels Horts 158
Sitges 106, 108

T

Tagamanent 110, 112, 114
Teià 116, 118

U

Urgell - Pla d'Urgell - Noguera - Segrià - Garrigues 236

V

Vilafranca del Penedès 120, 122, 124, 126, 128, 130, 132, 134

